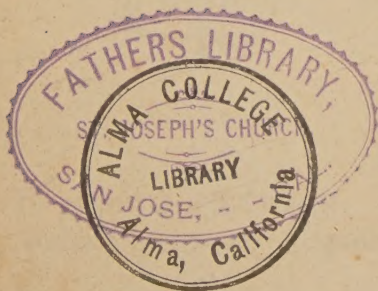
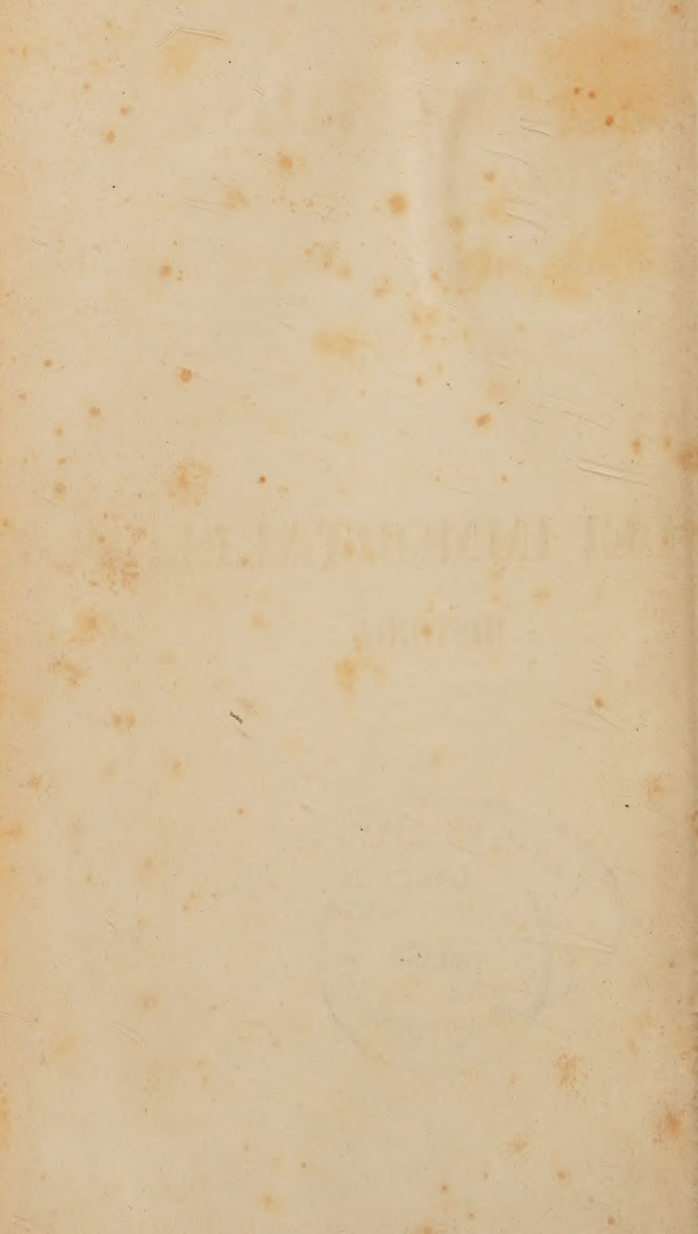

DEI IMMORTALIS

HISTORIA 3

DEI IMMORTALIS

IN

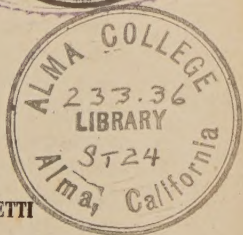
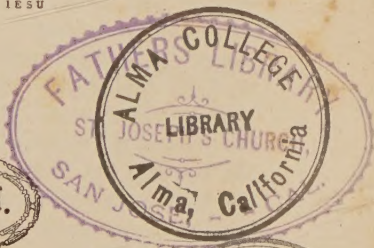
CORPORE MORTALI PATIENTIS HISTORIA

MORALIS DOCTRINAE PLACITIS ET COMMENTATIONIBUS ILLUSTRATA

AUCTORE

R. P. WILHELMO STANIHURSTO

SOCIETATIS IESU

AUGUSTAE TAURINORUM
EX OFFICINA TYP. PETRI, HYAC. F., MARIETTI

MDCCCLXIII

48526

THE AMERICAN

REVIEW OF THE

AMERICAN

REVIEW OF THE

PARAENESIS

AD IUVENES ACADEMICOS

Quod fuit olim Periclis seu optantis votum, seu cupientis desiderium ad populos dicentis, idem est et meum de hoc luctuosissimo argumento scribentis. Ita de eo Plutarchus: *Pericles quoties tribunal dicendi causa ascenderet, Deos comprecabatur, ne quid sibi praeeter suam voluntatem excideret, quod ad rem propositam non faceret* (1). Simile est meum desiderium, nec dissimile propositum. Absit ut mihi scribenti effluat e calamo scriptorio verbum, imo et verbi syllaba, aut syllabae littera, aut litterae apex, qui non, et ad eorum, quibus scribo salutem, et ad illius, de quo scribo, gloriam referatur. Assentior enim illi Christiano Tullio (sic Lactantium adpellat D. Hieronymus) ita loquenti: *Quod si vita est optanda Sapiēti, profecto nullam aliam ob causam vivere optaverim, quam ut aliquid efficiam quod vita dignum, et quod utilitatem legentibus, etsi non ad eloquentiam, quia tenuis in nobis facundiae rivus est, ad vivendum tamen adferat, quod est maxime necessarium. Quo profecto, satis me vixisse arbitrabor, et officium hominis implese, si labor meus aliquos homines ab erroribus liberatos, ad iter coeleste direxerit* (2). Ad vos porro, Iuvenes Academici, potissimum dirigitur hic meus labor, pro quibus, cum haec ipsa quae scribo de pulpito in Lovaniensi Academia dicerem, per annos viginti quinque laboravi. Utinam quanto meo conatu, tanto et vestro successu; ut autem hoc quod

(1) In vita eius.

(2) Lactan. de opif. Dei, c. 20.

elaboravi opus vobis consecrarem, illud prae caeteris me movit et permovit, ut contra praesentissima quibus exposita est vestra salus pericula, certissima quibus ea propulsaretis suppeditarem praesidia. Pericula vobis creantur, tum a loco in quo degitis, tum ab aetate quam nunc agitis. Illo degitis loco, ubi vitiis omnibus, Virtuti vix ullus est locus, nisi Timore DEI in gyro honestatis affectus vestri contineantur. Academia enim est velut fretum quoddam multorum Iuvenum naufragiis infame, in quo plures assurgunt scopuli, multae aperiuntur syrtes, ut nihil difficilius sit, quam in caecis illis tenebris et procellis turbidorum animi affectuum oculos mentis ad Deum, velut ad cynosuram referre: nihil rarius, quam salva rate ex tam anticipiti pelago enavigare atque innocentiam sartam tectam conservare. Volitant enim illic discintorum Iuvenum petulantissimi greges, et fuis habenis per circum licentiae feruntur, qui aut in gynecaeis calidi, aut in Sphaeristeriis callidi, aut in circulis queruli ludum proterviae ludere non decorum consueverunt. Quibus familiarius est ad multam diem obdormiscere plumis, quam per adultam noctem impallescere chartis: quibus frequentior est in manu crater Bacchi, quam liber Baldi: quibus unum prope est studium, vitulari, pergraecari, nepotari. Hinc in Academiis raros est numerare Iosephos in domicilio Putipharis, Daniele in aula Nabuchodonosoris, Gregorios, aut Thaumaturgos in Alexandriae scholis: multos vero passim Ganymedes; Adonides, Narcissulos, Hyacinthulos, Trossulos, verbo filios prodigos. Quis in tam lubrico loco a periculis sit exemptus? Divinae quoddam est genus constantiae atque virtutis, ut verbis utar S. Paulini, *inter ignes non uri, inter laqueos non capi, picem tangere et non inquinari* (1). Tametsi, si qua illic

(1) Paulin. ep. 8 ad Sever.

sit morum corruptela, non tam adscribi id debet Academiae, quam iuvenibus Academicis qui, cum ipsi non raro sint corrupti, nihil est pronius, quam ut et aliorum sint corruptores. Quid enim est aliud Academia, quam nobilis ingeniorum, in qua exercentur, palaestra; quam Themidis delubrum, Consilii curia, Artium liberalium receptaculum, Scientiarum omnium seminarium, in quo non modo Doctrina tabernaculum, sed et virtus collocare debet domicilium. Et certe ex Lovaniensi Academia tot, tanquam ex equo Troiano prodire Aequitatis Antistites, Legum Interpretes, Religionum Praesides, qui deinde per variarum gentium regiones disseminati, non tam in Belgio civitatem unam, quam in una civitate universum Belgium commendarunt suis scientiis, illustrarunt virtutibus. His accedit aetas vestra, vitae pars periculosae plena aleae. Nihil adolescentia mollius, nihil cereum magis in vitium flecti ac torqueri, ut verissimum sit illud D. Augustini: *Flos aetatis periculum mentis* (1). A fronte, a tergo, ubique nexos habet laqueos, et pedicas, in quae tam facile sese induit, ut capilli videatur. Examina innumerabilium vitiorum se agglomerant et adiungunt iuventuti, ait S. Basilus. *Omnium quidem affectuum sedes homo, omnium affectuum fervor est hominis adolescentia* (2): Hinc quidquid in homine est aestivi ardoris, late se per Iuvenes spargit; quidquid vitiorum in aliis remissum, in adolescentia summum est. Expansis velis omnium appetituum sulcatur mare, et temere, et audacter quovis vento, quavis tempestate infelices naucleri periculis arrogantiores naufragium non timent. Voluntas et affectus pro ratione sunt. Si lubeat, satis est; licere non ponderatur. Ita effractis modestitiae repagulis, infrenati, ad obvia quaeque scelera et vitia non cursu tendunt, sed

(1) Serm. 246 de temp.

(2) Basil. in 1, 8 Isai.

impetu ruunt. Immensum foret vitiorum, a quibus adolescentia male audit, catalogum contexere. D. Ambrosius, omnia quasi in unum cumulum eleganter coniecit, *Adolescentia sola est invalida viribus, infirma consiliis, vitio calens, fastidiosa monitoribus, illecebrosa deliciis. Unde bene David totius temporis eius veniam sibi a Deo postulat, dicens: Delicta Iuventutis meae, et ignorantias meas ne memineris Domine: Quod tunc maxime calor corporis fervet, et aestu sanguinis vaporantis ignescit* (2). Idem alibi: *Iuventus ad amorem liberior, ad lapsum incautior, ad infirmitatem fragilior, ad correctionem durior est* (3). Interim abest ab oculis parens; nullus est morum, qui illis invigilet, censor; nemo qui corripiat monitor. Quid ergo proclivius, quam inter tot pereundi pericula perire? Quid igitur ne pereatis consilii? Quid praesidii? Hoc ipsum, quod vobis elaboravi argumentum, est omnium praesidiorum, quibus pericula declinetis, quidam veluti complexus. DEUS-homo pro hominibus et ab hominibus cruciatus, quid pro salute vos agere deceat, quid et fugere oporteat, docebit. Ille quo vos ire, ne aberretis, et quas vias ut metam attingatis declinare debeatis, digito ostendet. Ille praescribet vobis normam, ad quam si mores vestros componatis, eritis in Academia quod sol in coelo, lilium in viridario, gemma in annulo; hoc est, eritis Iuvenes omnibus numeris absoluti, partibus perfecti, virtutibus consummati. Quis unius rauci homuli vocola excandescat, si animo suo proponat, et suae tantillae iniuriae opponat Regem gloriae, quasi signum ad sagittam propositum, in quem omnia iniuriarum tela contorquentur? Nonne in unius perniciem hominis, omnis aetas, ordo, gens, populus, mente, voluntate, conspiratione,

(1) L. de Interpol. cap. 7.
(3) Serm. 16.

(2) In Psal. 118.

studio, voce, quasi signo dato, coniuravit? Coquitur e Iudaeis parricidale consilium, conflatur ab Ethnicis, actores subornantur illi qui atrocissimorum scelerum erant rei: viri principes profani sacrique, aequae tamen sacrilegi, sine iure, sine lege, sine crimine, inauditâ causâ, in viri caput quem insontem esse liquebat, subiicientibus materiam calumniae ministris, iniusta decernunt; ut ambitioni videlicet atque avaritiae innocentiae sanguine litaretur. Per varia deinde tribunalia circumducitur, quando unum tantam iniustitiam capere poterat: neque inveniebat locum ubi consisteret summa iniquitas, nisi forte apud summum Principem Sacerdotum apud quem iustitiae debuit esse principatus. Sistitur ante Caipham, a quo reus prius coniectus est in vincula, quam adesset ulla errati suspicio; ante condemnatur, quam dicat causam; ubi dum accusator pro crimine adfert mendacium, reus pro poena subit iniuriam: ubi tacere periculum, respondere flagitium est: ubi mortem, non iudicium intentant, ideoque calumniam, non accusationem adornant. Finem hunc putas iniustitiae? Gradus est. Dimittitur ad Pilatum, apud quem legum inanem, ambitionis plenum Magistratus Iudaeorum factus de Iudice accusator, de accusatore testis, minore periculo, auctoritate maiore, more suo non causae cognitionem exposcat, sed crucem; de supplicio prius agat, quam de supplicii causa; reum et reum tacentem, non crimine, sed multitudine; non testimoniis, sed clamoribus opprimit. Si haec Iudices, quid agent carnifices? Ab iis eos pertulit cruciatus, quos nullus ferre posset, nisi qui idem homo esset et Deus. Quam ob rem, ut exemplo eius simus inter omnes iniurias constantes, contra iniurias audaces, ut adversus ipsam adversitatem obduremur; ut mala omnia, quibus vita nostra infestatur, et antequam advenerint,

expectemus cum desiderio, et ubi advenerint, perferamus cum gaudio; consilium fuit Christi patientis praecipua capita percurrere, et quasi subducto aulaeo simul indicare, in quantam calamitatem pro filiis terrae Rex caeli in hac funestissima omnium crudelitatum scena suam verterit felicitatem, quando eius Constantia formidat; Libertas, ac Maiestas captiva constringitur; Sapientia speciem stultitiae induit; Gloriae splendor infensus omnium oculis, animisque conspicitur; denique Vita omnis vitae, moritur. Vos igitur, dum haec vel legitis, vel auditis, vel animo volvitis, expendite pensiculatius, quo tandem vos animo, qua mente, qua voluntate, qua religione eum colere ac venerari par est qui, ut vos morti addictos e mortis ereptos faucibus conservaret, nostram non modo causam ut sponsor, sed personam suscepit ut reus. Quid non ei referamus acceptum, a quo cuncta accepimus? Quid non eius causa perferamus, per quem effectum est perferre, ut omnia valeamus? Qui ei amoris fructus esse non meritus potest, qui, cum omnes nos plus plene quam se ipse, plus plane quam nos ipsi dilexerit, illud praestitit, ut in se amando non officii modo, sed pietatis laudem quaerere debeamus. Finio cum voto, ut DEI-hominis sanguis fusus pro vestra salute sit vobis ad salutem; sic emptos vos fuisse pretio magno, erit pretium operae, cum illo comparabitis vobis aeternitatem gloriae, et cum illa, laetitia.

AD LECTOREM

Paucis, benevole Lector, haec pauca praemoneo. Frequens mihi hoc argumento ad Christum apostrophe; quia, quae scripsi, olim dixi coram Christo in Eucaristia praesente. Deinde quia Christus patiens impatiens est elaboratae nimis eloquentiae et compti sermonis, contendi magis scribere pie ad utilem motum, quam docte ad futilem plausum: memor aurei illius moniti, quod scripsit aureus Orator Chrysologus: Populis populariter est loquendum: communio compellanda est sermone communi: naturalis lingua chara simplicibus, dotis dulcis, docens loquatur omnibus profutura; ergo imperito sermoni veniam dent periti (1). Hic necesse est, infantem esse ipsam Eloquentiam, et tanto suo verborum choragio tanto succumbere mysterio. Quia (verba sunt D. Hieronymi uno dumtaxat mutato) ad incredibilis doloris magnitudinem et Tulliani fluvijs exsiccaretur ingenii, et contortae Demosthenis vibrataeque sententiae tardius, languidiusque ferrentur (2). Itaque laboravi in hoc mari

(1) Chrysol., Serm. 43.

(2) S. Hieron. Epist. 18.

rubro magis velificari syncerae pietati, quam ventosae loquacitati, adeoque scopulos declinavi artificiosae orationis exquisitas delicias, sermonumque illecebras et quasi Sirenulas, quae natae sunt magis titillare aures, quam inflammare mentes, ut ita in hoc cruento Sacramento applaudant potius lachrymantes oculi, quam acclamantes linguae. Displaceat per me licet humilis dum serpit sermo, modo placeat is de quo instituitur sermo. Quod si, quae scripsi de Christo, minus tibi Christiano placeant, vide an non tibi convenient illa, quae de quibusdam Christianis scripsit Salvianus. Non mirum est si eis loquentia de Deo verba non placeant, quibus forsitan ipse DEUS non placet: nec expectandum, ut insinuatorem salutis atque animarum sermonem ament qui salutem ipsam, atque ansas suas non amant. Tu interim Lector sic utere lectis, ut merearis accenseri inter paucos electos.

SACROSANCTAE DE CHRISTO PATIENTE

HISTORIAE

PROLOGUS

Passio D. N. Iesu Christi terribilium omnium terribilissimum daemonibus, optabilium omnium optabilissimum Hominibus, mirabilium omnium mirabilissimum Angelis, cum sit mysterium omnium mysteriorum quae sunt, fuerunt, erunt, dignitate primum, charitate summum, utilitate maximum, stupore et horrore omni ex parte immensum; seu spectes personam quae patitur, seu illos pro quibus patitur; ut tantum hoc argumentum, et ego pro dignitate cum salutis fructu apposite exponam, et vos cum pietatis sensu utiliter expendatis, praemittam hic quoddam totius tractandi argumenti praeludium. Quia ante omne opus debet praefigi illius operis finis qui, licet sit ultimus in executione, est tamen primus in intentione; antequam hoc opus grande aggrediatur, quod (ut loquar cum D. Chrysologo) *stupent Angeli, miratur coelum, pavet terra. caro non fert, auditus non capit, non attingit mens, non potest sustinere creatura, aestimare non sufficit, credere pertimescit* (1); antequam, inquam, hoc inaestimabile Sacramentum explicare auspicemur, et mihi dicendi, et vobis audiendi, certus aliquis praefigendus est finis. Quod ad me attinet; hic unus, nec alius mihi erit finis, ad quem velut ad scopum referentur omnia mea, labor, cura, sollicitudo, vox, latera, verba, conatus, studia, con-

(1) *Serm. 72.*

tentio omnis, et corporis, et animi; ut primum animum meum, tum omnium, quos habiturus sum, auditorum, reducam ad illum, qui eos sua potentia procreavit, bonitate servavit, charitate redemit, IESUM Christum. Hic finis est meus: vester autem quis erit? nescio quem vobis praefigetis finem, scio tamen quem oporteret vos praefigere, qui et mihi, et vobis omnibus debet esse communis. Quis ille? quem expressit is, qui non praedicabat, nisi IESUM, et hunc crucifixum, D. Paulus: hic ad Corinthios scribens: *Pro omnibus mortuus est Christus, ut qui vivunt, non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est* (1). Hic debet esse finis primus, unus, meus, vester, omnium, qui hoc loco audituri patientis Christi historiam conveniemus, *ut, qui vivunt, sibi non vivant, etc.*, ut quisque possit dicere cum Paulo: *Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus* (2): non amplius vivit in me mundus quia, licet sum in mundo, tamen *ego non sum de mundo* (3): non amplius vivit in me caro, postquam *Verbum caro factum est* (4): non amplius in me vivunt quae sunt carnis et mundi, superbia, invidia, luxuria, avaritia; nulla iam vivunt in me vitia mundi, vivunt vero in me virtutes Christi: castitas, humilitas, mansuetudo, patientia, modestia, temperantia, iustitia; vivit Christus in lingua mea, vivit in manibus, in oculis, in auribus, in mente, in voluntate, in toto corpore, in tota anima, totum spirant praecordia Christum: quia quidquid ago, dico, cogito, volo, video, audio, lego, sentio, est propter Christum: Christus suae gratiae quasi animae motibus me agit ad omne bonum, et omnes vitales virtutum actiones. Hic finis est, cur Christus est passus; hic debet esse et finis omnium qui audiunt poenas Christi patientis. Hunc in finem si

(1) 2 Cor. 5, 15.

(2) Gal. 2, 20.

(3) Ioan. 14, 10.

(4) Ioan. 1.

animum intendamus, et ad eum viribus omnibus contendamus, tum demum quilibet cum Christo dolente dolebit, cum flente flebit, cum timente timebit; tunc animus laxabit habenas omnibus affectibus, amoris, odii, spei, timoris, tristitiae, gaudii: tunc flebunt oculi, plangent manus, plorabit lingua, suspirabit pectus, conteretur cor, ardebit voluntas, illustrabitur intellectus; turbabitur spiritus, pavescet animus, stupescet mens, contremiscent artus, trepidabunt membra, ebulliet sanguis, totus denique commovebitur homo, dum audiet quae et quanta passus est pro homine, DEUS-homo. Deinde, ut uberiori cum spiritus quaestu hoc cruentum arcanum percipiatur, necesse est, ut quisque sibi, quia certum, persuadeat firmiter, et sibi imprimat fortiter, quidquid Christus passus est pro omnibus, id passum pro singulis: ideo ut illud beneficium redemptionis, quod toti humano generi est commune, sit cuilibet singulare: ut quisquis in hac corona est praesens, non vane, sed vere cum Paulo possit gloriari: *In fide vivo Filii DEI, qui dilexit me: et tradidit semetipsum pro me* (1): licet Filius DEI, cum esset in sinu Patris, ab aeterno cognovisset et praevidisset, non futuros plures homines, quam nos qui hic sumus in hoc templo congregati, eadem fuisset passus pro hoc tam exiguo grege, quae pro toto hominum genere. Hoc certo credere, est se ad amorem Christi cogere. Imo ut non tantum tibi extorqueas amorem erga Christum, sed et dolorem propter Christum, et illud quia non minus certum, certissime crede, Christum non modo passum esse propter te, sed per te. Idem, qui commisisti culpam, intulisti et poenam. Quare quidquid criminis commiserunt, vel Iudas qui eum prodidit, vel miles qui ligavit,

(1) Gal. 2, 20.

vel Caiphas qui accusavit, vel Pilatus qui condemnavit, vel Herodes qui illusit, vel Romanus qui crucifixit; horum omnium criminum, quia auctores, et reus. Hae manus illi manus iniecerunt, et vinxerunt, hi lacerti illum flagellarunt, hi digiti spineum sertum illi contexuerunt, haec lingua condemnavit, hoc os in illum expuit, hi pedes sanguinem eius conculcaverunt. Postremum quod hic ad maiorem meritorum requiritur cumulum, illud est, ut quisque certo credat et vere, ut oportet, sibi persuadeat, quidquid hic dicturus sum, non tantum dici de Christo, sed coram Christo. Adest hic in ara, qui ab annis 1600 et qui excurrunt, passus est Ierosolymae. Itaque omnium ora, atque oculi, sed multo maxime animi convertantur ad Christum in ara praesentem. Ille et me audit, et vos spectat; et quid eius causa acturi sitis, expectat; et quid cogitatis, intelligit; et quid optatis, percipit: *ut qui, teste D. Chrysologo, videt abdita terrarum, qui cordis intuetur occulta, cui omnia sunt nuda, quae tecta sunt omnibus* (1). Adsunt ergo illi ipsissimi oculi, *quibus lachrymatus est IESUS* (2): quibus, cum respiceret Petrum, flevit amare: illi oculi, ut oculi nostri deducant exitus aquarum, in nos sunt intenti. Ibi sunt pedes, quibus currendo per vicos et castella, te ovem perditam quaesivit. Ibi sunt manus, trabalibus pro te clavis terebratae, et cruci affixae; illae nunc ad te extenduntur, ut a caeno vitiorum te eripiat, et de stercore erigat. Ibi est lingua illa quae eructavit tot *verba vitae aeternae* (3). Nunc aperit os suum, ut tibi loquatur ad cor. Totus nobis hic adest IESUS, ut hoc loco, et hac hora se totum nobis exhibeat IESUM. Si ambigitis, an hic adsit, audite ipsum loquentem per os Isaiae, quod ipsum iam loquitur ore suo: *Ego ipse, qui loque-*

(1) *Serm.* 177.(2) *Ioan.* 11.(3) *Ioan.* 6, 67.

bar, ecce adsum (1): *ego ipse*, qui ante 1600 annos et qui supersunt propter vos homines et propter vestram salutem descendi de coelo, et incarnatus sum de Spiritu sancto, et homo factus sum, *ecce adsum*; *ego ipse*, qui pro vobis Ierosolymae a Iuda proditus, a militibus vinctus, a Iudaeis accusatus, a Caipha condemnatus, a Pilato flagellatus, a militibus crucifixus fui, *ecce adsum*: *ego ipse*, qui post incredibilia in te collata beneficia, post innumerabilia propter te tolerata supplicia, post 33 annorum immensos labores, post trium horarum in cruce immanes poenas inclinato capite tradidi spiritum, *ecce adsum*. Adsum, ut sim dux erranti, lux caliganti, robur deficienti, panis esurienti, fons sitiendi, vita morienti, salus pereunti. *Ecce adsum*, ut illustrem intellectum, reficiam memoriam, inflammem voluntatem, corroborem spiritum, expiem conscientiam, innovem animum. *Adsum* raucis prae clamore faucibus invitans, *venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (2). Quae cum ita sint, cum hic adsit inter omnia princeps argumentum fidei, hic vires omnes exere, Fides! tu inquam, Fides, nobis in sacrosancto baptismatis fonte per Spiritum sanctum infusa, quantum potes, tantum aude. Si audes credere; poteris credendo nihil non obtinere; crede, non mihi, sed Veritati: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti* (3). O si possim hoc a te, quisquis hic ades, impetrare, ut credas Christum hic praesentem eadem fide, qua Petrus cum haec enuntiaret: *Tu es Christus filius DEI vivi* (4): hoc si nunc ita credas, *tunc mirabitur, et dilatabitur cor tuum* (5): tunc sperabis, amabis, dolebis, flebis, irasceris, misereberis, suspirabis, ardebis, denique omnibus velificaberis affectibus. Quid dubitatis modicae fi-

(1) *Isa.* 9.(2) *Matth.* 11, 21.(3) *Marc.* 9, 29.(4) *Matth.* 16.(5) *Isa.* 60.

dei? credite, adest Veritas; confidite, adest Misericordia; sperate, adest Potentia; audete, adest Fortitudo; timete, adest Iustitia; amate, adest Bonitas; adorete, adest Maiestas; sed quia tu dixisti: *Sine me nihil potestis facere* (1), unum iam nobis necessarium est, ad te confugere. O Christe, qui dixisti: *Ego sum α et ω , principium et finis* (2): hodie nobis principium dicendi est de te: finis erit, propter te, ut sine fine vivamus in te. Sed frustra intendimus nos illum tam arduum finem, videlicet, tibi soli vivere, qui es principium omnis vitae, nisi mittas e coelo ad nos, et immittas in nos illum Spiritum, quem tu cum Patre ab aeterno spirasti, et per quem in tempore, dum conceptus es, coepisti ipse spirare; es enim conceptus de Spiritu sancto. Nam, teste tuo servo Paulo, *nemo potest dicere, Dominus IESUS, nisi in Spiritu sancto* (3). Si non possit te os nominare, multo minus poterit te cor amare sine Spiritu sancto. Ad te ergo, o sancte Spiritus, qui a Patre, Filioque procedis, cum fiducia accedimus; precantes, ut excusso spiritu servitutis, accipiamus *Spiritum adoptionis Filiorum* (4): veni sancte Spiritus. Ecce tenebrae sunt super universam terram, sumus omnes filii tenebrarum: ut ergo abiicientes opera tenebrarum induamur arma lucis, ut fiat in nobis lux, *veni sancte Spiritus et emitte coelitus lucis tuae radium*. Ecce sine te torpemus, iacemus, frigemus; ut autem simus *spiritu ferventes, et serviamus in novitate spiritus*, ut renovemur spiritu mentis nostrae, ut fiamus cum Christo unum corpus et unus spiritus, *veni sancte Spiritus*. Quia *sine tuo numine nihil est in homine*: nihil est gratiae in animo, unde mereatur, nihil est virium in corpore unde operetur, nihil est vitae in toto ho-

(1) *Joan.* 15.(2) *Apoc.* 11.(3) 1 *Cor.* 23, 3.(4) *Rom.* 8, 15.

mine unde moveatur, sine tuo Numine. Expectat te memoria, ut possit meminisse eorum quae passus est IESUS: expectat te intellectus, ut a te illuminatus cognoscat quanta passus sit Christus: expectat te voluntas, ut accendatur illo igne, quem venit in terras mittere Christus. Ergo veni sancte Spiritus, ut repleamur omnes Spiritu sancto, ut, te veniente ad nos, nos quoque veniamus ad illum, a quo tu processisti, IESUM Christum Dominum nostrum.

SCENA

CHRISTI PATIENTIS

IN HORTO.

§ I. — Iter ad hortum.

Auxilio aeterni Patris, qui *in principio creavit coelum et terram* (1); favore DEI Filii, cui *data est omnis potestas in coelo et in terra* (2); gratia Spiritus sancti qui *replevit orbem terrarum* (3), et qui, ut spero, datus est nobis per illum qui tradidit semetipsum pro nobis, ordior magnum illud opus; hoc est, DEI immortalis in corpore mortali patientis tragoediam: et in eo incipio de eo loqui, unde et Christus coepit pro nobis pati. De quo ita Evangelista: *Hymno dicto egressus est IESUS cum discipulis suis secundum consuetudinem, trans torrentem Cedron, in montem Oliveti, et venit in villam, cui nomen Gethsemani ubi erat hortus, in quem intravit ipse et discipuli eius, quibus ait: sedete hic, donec vadam illuc, et orem: et assumpto*

(1) *Gen.* 1.

(2) *Matth.* 28.

(3) *Sap.* 1, 7.

Petro, et duobus filiis Zebedaei, coepit contristari (1).

Tandem aliquando post 50 prope saeculorum spatium, aderat expectatissimum illud tempus, quo magnus ille bellator, quem Pater huc miserat, *ut expoliaret principatus et potestates, palam triumphans illos in semetipos* (2), debebat prodire ex umbra in solem, ex latebris in conspectum, ex domestica palaestra in late patentem campum, praelia Patris praeliaturus. Quapropter Patre classicum ex alto canente, datoque ad pugnam signo ad iter se accingit. Eia Christe, progredere, una tecum congregimur; en patet hortus: *Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Veniat dilectus meus in hortum suum* (3). Conflicturus, hortum sibi delegit in campum, quia in horto homo Deo primum indixerat bellum. Sed quot habet nostri dux belli, Princeps pacis, vel comites in itinere, vel testes in certamine? dum *Rex iturus committere bellum adversus alium regem* (4), regno egreditur, non nisi comitatissimus progreditur. Praecedit densum humeris agmen, peditum cohortes, equitum turmae: stipant eius latus viri Principes, primique regni procures; sequuntur carpenta, currus, quadrigae, et calorum ac lixarum greges. Liceat hic historiae sacrae profanam intexere. Cum olim M. Tullius Cicero, iussu Clodii, in exilium amandaretur, tanta fuit commotio populi, is luctus civium, ea totius urbis moestitia et squallor, ut omnes habitum mutaverint, Romaque egredientem viginti millia civium pullo, nigroque in moeroris signum amictu, fuerint comitati. Ecce hic, non pro unius regni, sed totius mundi; non pro aliquot civium, sed omnium ho-

(1) *Matth.* 26. *Mar.* 14. *Luc.* 23. *Ioan.* 16.

(2) *Colos.* 2, 15.

(3) *Cant.* 5.

(4) *Luc.* 14, 31.

minum; non pro temporaria incolumitate, sed aeterna salute bellum adoritur Rex regum; ubi luctus noster? Quis ideo lugubri induitur habitu, aut capillatior solito incedit; quis vel euntem comitatur, vel prae euntem sequitur; tres, nec plures tantus Dominus recenset in via socios. Quam est solitarius in terris, cui millia millium, et decies centena millia adsistunt et ministrant in coelis. Sed si consilium est praecedentem sequi, antequam pedem inferamus in DEI patientis cruenta vestigia, duo necesse est nobis ob oculos proponamus, et alte mentibus imprimamus. Alterum est, Patris Filium tam severe plectentis iustitia; alterum, Filii pro nobis tam benigne patientis clementia. Illa provocabit nos ob commissa scelera ad dolorem; haec ob remissa ad amorem incitabit. Atque ita hisce duobus affectibus, dolore et amore, duo haec assequemur, quae David tam impense nobis commendat, tamquam compendium totius perfectionis: *Declina a malo, et fac bonum* (1). His duobus pedibus, sinistro doloris, dextro amoris, sequemur te, o Christe, qui es via, ut consequamur te qui es vita. Unaque haec erit vox singulorum, quae fuerat Ethai ad Davidem: *Vivit Dominus, et vivit Dominus meus Rex, quia in quocunque loco fueris, sive in vita, sive in morte, ibi erit servus tuus* (2). Stat animo, quod Ethai ad Davidem, et mihi ad te, o fili David, idem ut dicere, sic et facere; ubicunque fueris, sive in horto Gethsemani sudans, sive in domo Caiphae tacens, sive in aula Herodis contumelias sustinens, sive in praetorio Pilati flagella suscipiens, sive in monte Calvariae moriens, denique in *quocunque loco fueris, ibi erit et servus tuus*; ut sim eorum, quae patieris, non tantum otiosus spectator, sed studiosus imitator: non nescius quod, *si sustinemus et conregnabimus* (3).

(1) Ps. 33, 15.

(2) 2 Reg. 15, 21.

(3) 2 Tim. 2, 12.

§ II. — Pavor Christi.

Coepit pavere: pavor est referre, et horror audire, *coepit pavere* (1). Tu Adam, cum olim audires in horto DEUM intonantem auribus tuis hanc vocem: Adam, *ubi es?* respondebas timens, ac tremens: *Vocem tuam audiui in paradiso, et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me* (2). Male absconderis ab eo, qui novit *abscondita cordis* (3): non est aliquid absconditum, quod non manifestetur ei, qui *videt in abscondito* (4). Prodi, o Adam, e latebris, et accurre quia, ut tibi DEUS succurrat, te quaerit. Non hic ambulat in *paradiso, ad auram post meridiem* iudex crimen tuum puniturus, sed ambulat in horto Gethsemani noctu frater tuus pro crimine tuo puniendus. Ne amplius dicas, *timui*. Quid times timentem? timet ipse, ut securus sis tu. Adsis hic illius timoris testis, qui fuisti auctor. Quis nostrum non paveat et timeat, si timet ille quem timent omnes, et omnia quae timentur; si ille, qui est mors mortis, et morsus inferni, morte imminente pertimescit et pavet, quis non semper sit pavidus, cum semper mortis periculo sit obnoxius? Age Domine, nonne ad hoc venisti, ut mortem moriendo destrueres? nonne et hoc futurum praedixeras? si sponte factus es obediens Patri, et non te, ut morereris, coëgit necessitas, sed sola persuasit charitas, quid, cum iam mori oportet, quereris? quid paves? nonne tu docueras et instruxeras servos tuos, ut non *timerent eos, qui occidunt corpus* (5), quia usque ad animam non pertingit occidentium crudelitas? sed causam huius pavoris investigat his verbis D. Laurentius Iusti-

(1) *Marc.* 14, 33.(2) *Gen.* 3, 10.(3) *Ps.* 43, 32.(4) *Matth.* 6, 4.(5) *Matth.* 10, 28.

nianus. Quid est hoc Domine: contristarisne, et vere paves? nunquid contristatur, per quem contristati recreantur? nunquid contristatur gaudium? pavet fortitudo? timet virtus? gloria taedium patitur? beatitudo denigratur? confunditur Maiestas? claritas obscuratur? infirmatur sanitas? et latitudo coarctatur? armatorum neminem video, nullum cum gladiis et fustibus venientem cerno: et times Domine? Christianae militiae dux esse cognosceris, certantibus adversus aëreas potestates praees, et paves? Dominus exercituum diceris, et es; gladium non pacem venisti mittere in terram, et praeliari formidas? si bellorum princeps trepidat, si certamen ille, qui praesidet, inire veretur, quid caeteri agent milites? vellem utique pavoris huius scire causam; vellem taedii tui nosse mysterium. Non enim militibus tuis inferiorem te iudico. Illos quidem agnosco, vicisse regna, imperia curvasse, tolerasse supplicia, extinxisse ignem, feras domasse, et mortem ipsam nullatenus formidasse, etc., in martyribus miraculum, in te vero fuisse dicimus documentum. Erexit plane coelestis virtus supra naturae limites fidei confessores. Ipse autem mediator relictus, pavere vult et taedere. Agnosce igitur, o homo, Salvatoris tui dignationem, Se curvavit ad te, ut te elevaret ad se, humiliavit se propter te, ut te exaltaret in se (1). Sic ipse. Alias nos huius pavoris causas investigemus. Omnia quaecunque Christi seu animo, seu corpori occurrebant, immensum quemdam pavorem ei incutiebant. Primo, nox erat, peccati, moeroris, timoris et taedii symbolum, quia obscuritas mala immane accumulatur. Nox ergo praesens horrificis suis umbris tribulationem imminentem atris coloribus graphice adumbrabat: imprimis sui a discipulis separationem, iuxta verba sacri metri: *Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non, est*

(1) De Agon. Christi, cap. 1.

qui adiuvet (1). Nox tenebrarum horrore circumfusa, quae iam umbra magna involverat coelum et terram. Nox struendis insidiis, conficiendis proditiionibus, consciscendis sceleribus peropportuna. Ipse autem in horto, hoc est loco a turbis secreto, arbitris remoto et solitario et, ut silentii, ita et formidinis plenissimo consistens omni pavorum genere coepit foris agitari, intus percelli, et quidem usque ad convulsionem, compressionem et propemodum suffocationem cordis, viriumque, ac animi defectionem: ea vi, impetu, vehementia, ut non uni ipsi, sed omnibus hominibus mortem adferre potuissent tot in unum congesta acervum timoris argumenta, nisi divina virtute fultus fuisset. Ita ut tunc illud Iobi apposite usurpare potuerit: *Super haec expavit cor meum, et emotum est de loco suo* (2). Ut porro mortem, sibi paucas post horas oppetendam, atrocius reformidaret, sivit animae suae, ut vitam tam impense diligeret, tantoque studio eandem conservare, ne morte extingueretur, satageret, quanto alius nullus ab omni hominum memoria. Quanto autem fortiori amoris vinculo anima et corpus Christi erant inter sese copulata, tanto et acerbior et violentior erat eorum separatio. Ad haec, cum Christi seu anima, seu vita, et pretio maior, et dignitate praestantior, et aestimatione praecellentior fuerit, quam omnes omnium mortalium in unum cumulatae animae et vitae: inde conficitur, plus horroris, pavoris, vel doloris, eius iacturam Christo peperisse, quam omnes mortales simul conflati unquam perceperint. Ex hoc pavore animi coeperant et contremiscere omnia membra corporis, et exhorrescere omnes vires animi. Collidebantur ad se invicem genua, concutiebantur omnes artus, trepidabant omnia ossa, ipsomet hoc attestante; *contritum est cor meum in*

(1) Ps. 21, 12.

(2) Iob. 37, 1.

medio mei, contremuerunt omnia ossa mea (1). Imo quod Eliphas Themanites apud Iob sensisse se profitetur, modo potiori iure Christus dicere potuisset, cum ita paveret: *in horrore visionis nocturnae, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me, et tremor, et omnia ossa me perterrita sunt* (2). Sic ergo Filius DEI cum quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu fere medium iter haberet (3), ex tot feralibus, quae menti ingerebantur, spectaculis tremefactus, oculis attonitis, nunc suspicit coelum, nunc respicit terram, nunc aspicit discipulos, nunc circumspicit per gymnasium adiacentia loca: caput, manus, adeoque totum corpus, partes in varias hinc inde versat, pedibus inquietis, motus animi paventis et variis fluctibus agitati prodit: tremunt membra, trepidant artus, expalescit vultus, anhelat pectus, palpitat cor, horret animus, pavet spiritus, silet lingua: unde a caenaculo usque ad hortum, nec verbum protulisse commemoratur. Proh Deus immortalis! ubi trepidat Fortitudo, nutat Constantia, timet Potentia, homo sine metu est securus? pavet hominum Salvator, et ridet homo peccator? Tu, qui tot commisisti timenda, non times, o si quis hic ades quem conscientia ut nocentem accusat. Ratio ut reum condemnat: nisi sis sine vita truncus, sine sensu stipes, toto et contremisces corpore, et exhorresces animo, si haec pauca, quae ex me audies, pensiculatus expendas! Si sis expers divinae gratiae, es haeres aeternae poenae: iam vero, ut ad locum illum pervenias, ubi aeternus aeternum ardeas, scis quantum requiratur spatium temporis? quo nihil nec est, nec esse potest contractius, unum momentum. Scis quantum te inter, et tartarum sit spatium loci? quo nec est, nec esse potest angus-

(1) *Ierem.* 23, 9.(2) *Iob.* 4, 13.(3) *Sap.* 18, 14.

stius, unum punctum. Si ergo tibi in hoc statu in quo vivis, si hoc loco quo consistis, si hoc ipso momento quo spiras, spirare desinas, in puncto ad inferna descendas? ita ut illud ipsum momentum, quo extremum exhalas spiritum, sit tibi futurum infaustae aeternitatis exordium. A quo autem dependet, ne tantum tibi, quanto maius timeri non potest, malum accadat? ab illo, quem Pater constituit Iudicem vivorum et mortuorum. Ille autem Iudex tuus est hic in conspectu tuo. Ille est de quo Paulus: *Horrendum est incidere in manus DEI viventis* (1). Si ille semel manum, qua te comprehendit, subtrahat, iam in ictu oculi patieris omnia quae timeri possunt timenda; et necdum times? ille, qui, cum propter te voluit pati, coepit pavere in horto, vult, ut et tu hac hora paveas in hoc templo; et sic paveas, ut toto corde doleas, et sic doleas, ut confitendo peccata tua etiam hodie deleas, et sic deleas; ut in gratiam eius redeas. Quae omnia nisi facias hodierna die, forte hac nocte animam tuam repetet a te: forte priusquam pedem intuleris in domum, invenies te detrusum ad tartarum. Iam nunc, hac hora, hoc loco, ex ore Ezechielis, velut ex atra nube detonat Iudex tuus: *Afflictio ecce venit; finis venit, venit finis, etc., venit contritio super te, venit tempus, prope est dies occasionis: nunc de propinquo effundam iram meam super te, et complebo furorem meum in te, etc. Et scietis quia ego sum Dominus percutiens* (2). Cave, pavete, horrete: quis scit, si DEUS voluerit aliquem ex hac corona, hac hora, hoc loco, ex hoc pulpito, voce mea admoneri, et terreri, ut hodie, a DEO aversus, ad eum se convertat; imminet vobis mors, incumbit vertici nostro immensum istud pondus aeternitatis, ut morientes conterat: sub pedibus vestris *dilatavit infernus animam suam* (3),

(1) *Hebr.* 10, 31.(2) *Ezech.* 7 5-9.(3) *Isai.* 5, 14.

ut absorbeat animas vestras : adest in ara Iudex, clamat, hortatur, invitat: *Convertimini ad me in toto corde vestro* (1). Minatur divinae iustitiae praeco: *Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit, arcum tetendit* (2). O Domine, satis est ad metum, audire vocem metuentis: *Timor, et tremor venerunt super me* (3). Ego ergo propter iram tuam, et iniquitatem meam, toto et corpore tremens, et animo pavens, fugio ad te, qui coepisti in horto pavere pro me: Immensum timeo, immane doleo: timeo quem offendi: doleo, quia offendi. Timeo, quia te provocavi ad iracundiam: doleo, quia non placavi iratum. O Pietas, parce impio! o Misericordia, aspice miserum! o Clementia, admitte detestantem sua flagitia; Noli averti a me, dum ego convertor ad te. Fateor, filius sum mortis; sed tamen quantum timeo mortem, tantum spero et vitam. Quia tu vita vitae meae protestatus es per Prophetam: *Nolo mortem morientis, revertimini, et vivite* (4). Si nolis mortem, si cupis me vivere, nunc sine metu concinam: *Non moriar, sed vivam* (5).

§ III. — Christi tristitia.

Coepit contristari, et moestus esse (6). Sollicito Christi, quo in itinere percussus fuerat, pavori successit immodica tristitia: sicut finis unius mali initium esset alterius. Ingressus itaque hortum, sola dolorum segete fertilem, implevit eum suspiriis, et perfudit lachrymis, moestoque vultu, ac deiectis prae moerore oculis, nunc Petrum, nunc Iacobum, nunc dilectum sibi discipulum Ioannem intuens, volebat loqui, sed loquendi facultatem adimebat intemperans dolor. Vastus enim dolor vult

(1) *Joel*. 2, 12.

(2) *Ps.* 7, 13.

(3) *Ps.* 54, 6.

(4) *Ezech.* 18, 32.

(5) *Ps.* 117, 17.

(6) *Matth.* 26, 37.

silentio honorari. Iterum, iterumque, timore pavidus, dolore attonitus, tristitia obrutus, discipulos aspicit, et nunc sursum ad coelum, nunc deorsum ad terram, nunc dextrorsum, nunc sinistrorsum oculos circumferens, manibus plangens, corde ingemiscens, oculis plorans, tandem magno cum singultu, hiulca voce, ac crebris gemitibus interrupta lugubriter exclamat: *Tristis est anima mea usque ad mortem. O Petre, o Iacobe, o Ioannes, viscera mea, deliciae meae, olim in monte Thaboraeo, spectatores gloriae meae, nunc in horto testes tristitiae meae. Cor meum conturbatum est in me, et formido mortis cecidit super me* (1). Audit haec Petrus, et horret; audit Iacobus, et stupef; audit haec Ioannes, et prae dolore deficit. Ad haec verba stant singuli attoniti: uti amici Iob, qui septem diebus luctuosissimam eius sortem solis lachrymis, suspiriis, stupore, silentio deplorarunt: *videbant enim dolorem esse vehementem* (2); ita et hic, nemo unus e discipulis vel verbum profert, quilibet silet, singuli stupent: *Videbant enim dolorem esse vehementem*. Erat quippe tristis usque ad mortem. Hoc est, ex viva et vehementi omnium quae mihi imminet, et mente circumspicio, malorum apprehensione, sic angor, adeo tristor, ac si iam nunc morerer: sustineo agoniam, et dolores mortis, patior angustias morientis. Spiritus et vires me penitus deficiunt: pavore tantum non exanimor; angoris violentia, et moeroris vehementia vitam pene eripiunt, et spiritum intercludunt. O anima mea! vide ut tristis est anima Christi usque ad mortem, quia tu declinas a via arcta quae ducit ad vitam, et ambulas per viam latam, quae ducit ad mortem. Arescit fons ille, ex quo quidquid est laetitiae in hominibus, vel gaudii in Angelis, vel exultationis in coelo et terra, plenis rivis exundat.

(1) Ps. 54, 5.

(2) Iob. 2, 13.

Nunc ergo vale o laetitia et gaudium; claudere o domus convivii, ibo ad hortum Gethsemani, hoc est, ad domum luctus (1). Valetate o strata eburnea; *Lachrymis stratum meum rigabo* (2); marcescite rosae, crescite spinae, silete o tympana, et cytharae, et organa: non amplius personent illa verba: *Relinquamus ubique signa laetitiae* (3), non est conveniens luctibus ille sonus. Accede tristitia, tu esto mihi conviva in mensa, comes in itinere, dux in via: aperi oculos fletibus, cor gemitibus, fauces singultibus, pectus suspiriis, manus planctui, linguam eiulatu. Doles mi IESU, et tristaris coram tribus discipulis; sed an tantum propter illos doles? Nunquid et ego mi Iesu, unus eram ex illis, propter quem, et super quem dolebas? Nonne ideo tristis fuit anima tua, quia peccabat anima mea; et cum peccasset, non erat tristis usque ad mortem, sed illos imitabatur, *qui laetantur cum male fecerint, et exultant in rebus pessimis* (4)? O mala de malis, et pessima de rebus pessimis laetitia! post tantam illam Christi tristitiam, ob hominum peccata conceptam, deberent omnes per totum orbem diffusi homines propter unicum tantum, et illud minimum ab homine uno commissum peccatum, adeo dolere tantumque tristari, ut prae tristitiae magnitudine oporteret eos tundere pectus, evellere capillos, laniare genas, indui sacco, conspergi pulvere, iacere in cinere, rugire a gemitu cordis sui, implere totum aërem querulis lamentis, clamare flebili voce, *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontes lachrymarum, et plorabo die ac nocte* (5)? et cum Michaea, *Super hoc plangam, ululabo, vadam spoliatus et nudus; faciam planctum velut draconum, et luctum quasi struthio-*

(1) *Eccel.* 7, 3.(2) *Ps.* 6, 7.(3) *Sap.* 2, 9.(4) *Prov.* 2, 14.(5) *Ierem.* 9, 1.

num (1). Hunc in modum par esset, quotquot in orbe sunt mortales tristari et lugere propter unicum et minimum, quod potest concipi, commissum peccatum. Ubi iam tua tristitia, post scelera numero plurima, gravitate maxima? Tristis est anima Christi usque ad mortem, qui tamen *peccatum non fecit* (2)! *In peccatis concepit te mater tua* (3): *in peccatis natus es totus* (4). Peccasti super numerum arenae maris: peccata tua ascenderunt usque ad coelum coram Deo. Quaenam est lex Dei, quam non violasti? quod mandatum, quod non sprevisi? quod consilium, quod non reiecasti? quodnam in toto corpore membrum, quod non fuit tibi peccandi instrumentum? denique a planta pedis usque ad verticem capitis non est in te sanitas, quia non est nisi iniquitas; ubi nunc post poenitenda poenitentia? poenitentia! imo totus effunderis in laetitiam, salis pedibus, plaudis manibus, studes exhauriendis calicibus, per diem helluaris, per noctem debaccharis, ducis in bonis dies tuos. Quid est quod expectes post tot bona in vita, nisi illud triste divitis Epulonis, *Recordare, quia recepisti bona in vita tua*, etc., ideo *tu cruciaris* (5). Audite delicatuli, quorum Deus venter est, qui per noctem volutamini inter plumas, per diem ambulatis inter rosas, qui vitam totam traducitis inter delicias, quibus post infinita flagitia, non tantum horror est agere poenitentiam, sed timor vel audire loquentem de poenitentia! Audite, horrete, contremiscite, quia qui loquitur est veritas, qui minatur est iustitia, qui, quod minatur, exequetur, est Potentia; hic dicit filiis mortis, Filius Dei, qui tristis est usque ad mortem: *Nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis* (6). Post tale tonitru adhuc dormis? necdum evigilas?

(1) *Mich.* 1, 8.(3) *Ps.* 50, 7.(5) *Luc.* 16, 25.(2) *1 Pet.* 2, 22.(4) *Ioan.* 9, 34.(6) *Luc.* 13, 3.

O tristissime Iesu, ego, ego ille sum, qui ex corde tuo extorsi tot gemitus: ego qui expressi ex ore lamenta, ego qui elicui ex oculis tuis lachrymas. Sed et idem abstergam omnem lachrymam ab oculis tuis. Scio, quia *gaudium tibi est super uno peccatore poenitentiam agente* (1). Peccator sum, fateor, *peccavi in coelum, et coram te* (2). Poenitet me odisse Patrem, deseruisse Dominum, offendisse DEUM. Non ergo sit amplius tristis anima tua usque ad mortem, sed tristitia vertatur in gaudium; quia gaudium tibi est super uno peccatore poenitentiam agente et gaudium illud nunquam tollam a te, quia nunquam offenderis a me.

§ IV — Fons tristitiae salientis in cor Christi.

Haec Christi tristitia fuit vehementior et ferocior, quam fuerat, vel esse poterat, secundum communem DEI potentiam. 1. Ex parte obiecti materialis; quia Christus doluit de peccatis omnibus omnium hominum simul sibi repraesentatis, et velut in unum acervum conflatis; et modo intelligendi absolutissimo et perfectissimo perceptis, ac expensis. 2. Ex parte obiecti formalis; quia nemo unquam sic cognovit, sive maiestatem DEI offensi, sive, qua offenditur, malitiam peccati. 3. Ex modo cognitionis; quia nemo tam perspicue, distincte, tantaque animi seu attentione, seu contentione, singula quae ad detestandum peccatum possunt permove, consideravit. 4. Ex parte principii; quia nemo tanta charitate DEUM dilexit, aut etiam colere divinumque ius inviolatum servare studuit. Quanto autem impensius aliquem diligimus, tanto acerbius de eius malo tristamur. Unus Christus, homo-DEUS amore condigno, hoc est, infinito DEUM prosequabatur: ideo necesse fuit, ut ipse de pec-

(1) *Luc.* 15, 7.

(2) *Ibid.*, 21.

catis hominum, per quae infinita quodam modo DEO irrogatur iniuria, infinite quasi, et ad mortem usque tristaretur. Quapropter permittebat sibi proponi et, velut in patentissimo theatro, palam menti suae exponi mala omnia, sive praeterita, sive praesentia, sive futura. 1. Praeterita, quia respiciebat immensam illam hominum multitudinem qui a mundo condito usque ad illam horam, o dolor! aeternum perierant, et in illo fumoso tartarorum barathro, intolerabilibus cruciatibus torquebantur. Itaque vastissima illa inferorum vorago, quasi sub pedibus eius patefacta, hiabat, ibique percipiebat horrendos illorum e mediis tormentis ululatus, blasphemias in DEUM querelas, ac plena desperationis lamenta. O quanta et quam ferox erat haec tristitia Christo, singulas animas sic amanti, ut pro qualibet promptissimus fuerit pati ea omnia quae passus est pro omnibus, ac simul consideranti, omnes illas animas potuisse beneficio sui sanguinis, poenis exemptas, aeterna gloria donari! Nonne post interitum, aeternamque tot animarum mortem, merito erat Christi anima tristis usque ad mortem? A praeteritis oculos contorquebat ad praesentia; hic iterum tragica funestaque proponebatur scena. Percipiebat mundi statum praesentem in praesentissimo aeterni exitii periculo: utpote quem cognoverat, tam foeda, ac tetra ignorantiae nocte circumfusum, tam abominanda scelerum coluvie, tam deploranda errorum caligine involutum, ut paucissimi, hoc est, soli Iudaei, DEUM agnoscerent, et inter illos vix ulli cognoscerent, aut saltem cognitum, ut par erat, colerent: sic, ut vere dici potuerit de illo tunc nunquam satis deplorando statu mundi, illud regii Vatis: *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum* (1). Nec minus vere illud Innocentii Pontificis: *Tota vita mortalium*

(1) Ps. 13, 3.

plena es peccatis mortalibus (1). Ierosolyma urbs illa *perfecti decoris* (2), quae vere ut domina gentium, omnibus praecelebat nationibus, omnium nationum scatebat erroribus. Teterrimam eius faciem vide quibus exprimat lineamentis divus Chrysologus: *Ierosolyma varia se contaminatione perfuderat; sacerdotes profanaverant sancta, et peccata vendentes, in quaestum, veniam, pietatemque converterant: Scribae doctrinam coelestem, scientiam salutarem, vitale magisterium, in saevum sensum, in perfidiae lapsum, in lethale vaniloquium commutarunt. Hinc est quod Christum nolunt nasci, vivere timent: quia noverant se mox ignominiae dandos, tradendos opprobriis, eiiciendos templo, privandos sacerdotio, oblationum munere vacuandos* (3). Hinc Christus praesagus omnium, quae mox passurus esset a populo sibi tam electo, et prae omnibus electo: videns se a coelo, a terra, ab Angelis, ab hominibus, a Patre, a Matre, a discipulis, ab omnibus desertum, moestissimo ad discipulos vultu converso: *Tristis est, ait, anima mea usque ad mortem. Omnes nunc conspirantibus studiis in perniciem meam coniurabunt, concurrent ad me affligendum reges, iudices, gubernatores, summi Pontifices, Scribae, Pharisei, aulici, milites, Gentiles, Iudaei: hinc tristis est anima mea. Rex Herodes, et curia eius subsannabunt me, Iudex Pilatus condemnabit, Anas et Caiphas summi Sacerdotes reprobabunt, Scribae et Pharisei accusabunt, milites comprehendent, carnifices flagellabunt et cruci affigent, unus Apostolorum me tradet, alter negabit, omnes me deserent. Tristis est anima mea. Hoc caput configetur spinis, evellentur capilli, genae alapis percutientur, brachia luxabuntur, manus et pedes terebrabuntur clavis, dorsum, totumque corpus*

{1} *De contemptu mundi.*

{2} *Ierem. Thr. 1.*

{3} *Serm. 158.*

vulneribus conficietur. *Tristis est anima mea.* O qui tum dolores animi! at saltem qui post eius mortem futuri sunt homines, si salutem consequantur. Sed illud multo maxime dolorem eius accumulabat, quod praesagiret tot ac tam enormia patrandam olim scelera et, quod sequitur, tot perituros, perinde ac si non fuisset passus: quin etiam vel ideo peccaturos omnes gravius, quo ipse tulisset graviora. Haec omnia simul conglobata, praeterita, praesentia, futura, sic animam eius tristissimam omnibus machinis, totis viribus, tantoque impetu adoriebantur, ut prae vastissimi doloris vehementia ac mole, quae toto pondere in eum incumberebat, vivere nequivisset, nisi virtus aliqua humana maior vitam sustentasset. Et tu auctor tantae tristitiae illi, qui est gaudium universae terrae, et laetitia totius coeli, non tantum non es tristis usque ad mortem, sed nec usque ad fletum! Quid dico? es laetus usque ad risum; imo audes gloriari in malitia, et iactare illa verba, quae impius ille: *Pec-cavi, et quid mihi accidit triste* (1)? itane vero? an ergo quidquam fingi potest tristius peccatori quam peccasse? exutus es DEI gratia, quocum dico iam tibi accidisse omnia, quae timeri possunt tristia. Audi quid tibi acciderit triste, et ad audita tinnient tibi binae aures, si quae in te supersit fides. Peccasti, ergo iam amisisti ius ad coelum, spoliatus es omnibus praesidiis ad regnum coeli, virtutibus, meritis, suffragiis Ecclesiae, communione Sanctorum, tutela Angelorum, protectione DEI. Peccasti, ergo iam accidit tibi tantum mali, ut, licet omnes, quotquot unquam fuerunt, vel erunt tyranni, omnia, quae ingeniosa in poenis crudelitas posset excogitare tormenta, tibi infligerent: licet omnes omnium saeculorum homines in tuam perniciem coniurarent; licet apertis inferorum re-

(1) *Eccl.* 5, 4.

pagulis omnes egrederentur daemones, ut te coniunctis viribus invaderent, discernerent, dilaniarent: licet tu unus deberes in corpore et anima sustinere omnes eorum, qui tartari addicti sunt poenis, cruciatus: omnia haec mala iam recensita, et innumera alia, quae fingi possent, non sunt comparanda cum malo illo, quod tibi accidit, dum vel unicum mortale commisisti delictum. Audes dicere: *Peccavi, quid mihi accidit triste? Peccasti? ergo festina, curre ad illos qui habent potestatem remittendi peccata. Peccasti? Ecce Agnus Dei qui tollit peccatum mundi* (1). *Peccasti? Ecce illum qui venit vocare peccatores* (2). O Domine propter animam meam tristis est anima tua. Ego illius tristitiae auctor, quia legis tuae praevaricator: ego igitur servus peccavi, reus mortis, filius irae, haeres gehennae, opprobrium terrae, odium coeli, plenus amaritudine, perfusus lachrymis, suspirans corde, percutio pectus meum eiulans, *Tristis est anima mea usque ad mortem*, quia anima mea appropinquavit usque ad portas mortis.

§ V. — Avellitur a discipulis.

Et ipse avulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis (3). Ecce hic novam novi doloris materiam. *Ipse avulsus est ab eis? quis? a quibus? ipse ab eis, Christus ab Apostolis. Nemo facile verbis exprimet, tum Christi, tum Apostolorum in hac avulsione dolorem, nisi mente assequatur, mutuum inter eos amorem. Nunquam sic pater primogenitum, mater unigenitum filium, sponsus sponsam, frater sororem, amicus amicorum primum: nunquam sic Iacob Iosephum, Ioseph Benjaminum, mater suum Tobiam, Ionathas Davidem dilexit, sicut*

(1) *Ioan.* 1, 29.

(2) *Matth.* 9, 13.

(3) *Luc.* 22, 41.

Christus diligebat Apostolos. Sed hanc dilectionem vox ipsa dilecti nervosius explicabit, *sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos* (1). Plusne Pater aliquem diligit, vel potest diligere, quam filium? *Hic est, inquit, filius meus dilectus* (2). Plusne potest Pater sibi in aliquo complacere, quam in filio? *in quo mihi bene complacui*. Tamen, *sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos*. Sed et vicissim discipuli diligebant Christum. *Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis* (3). Quanta ergo violentia avulsus est ab eis! sicut enim annosa quercus, quae altissimas in terris egit radices, a terra, cui inhaeret et cui quasi unita est, non avellitur sine vi magna, et radicum contusione, ac fibrarum confractione: sic Christi, ac discipulorum, cum non esset nisi cor unum ac anima una, non potuit sine summo dolore ac violentia haec fuisse avulsio. Solent Medici ac Philosophi definire, *Dolorem divisionem continui*: nihil porro tam continuum et unum, quam amici, quorum anima dicitur magis esse ubi amat, quam ubi animat. O quantus ergo in hac avulsione utrimque moeror! Christus deserturus Apostolos, tacito alloquebatur aspectu, quia dolor intercluserat vocem: discipuli solis respondebant lachrymis, quia stupor eripuerat mentem. Abibat post mutuos amplexus pedetentim Christus: vix passibus aliquot fuerat progressus, cum ad dilectos sua lumina torsit. Iam prope fugiebat optatissimum illorum conspectum, iterum respexit. Resonat mons totus mutuis suspiriis: plangunt discipuli, plangentibus assonat Echo. Tandem aberat iam tantum, *quantum iactus est lapidis*. Hic amor, et dolor, cum uterque, esset summus, fixus illic quasi Herculeis columnis, *Non ultra*, eum sistebant. Interim, *ipse avulsus est ab eis*. Pastor ab ovibus, dux a militibus, patronus a clientibus, magister a discipulis, Pater a filiis,

(1) Ioan. 15, 9.

(2) Matth. 17, 5.

(3) Ioan. 16, 27.

Christus ab Apostolis. Miserae oviculae, quid agetis, si veniat lupus rapax? quaeretis pastorem? *avulsus est*. Heu imbelles milites! quo fugietis, si hostes apprehendant arma et scutum, et vos adorianatur? fugietis ad Ducem? *avulsus est*. Heu afflictissimi pupilli! ecce *adstiterunt reges terrae, et principes convenerunt in unum adversus vos* (1): *tradent vos in conciliis, et in Synagogis suis flagellabunt vos, et ante praesides, et ad reges ducemini* (2); et quo miseri fugietis; ad magistrum? ad Patrem? ad Iesum? *avulsus est*. Sed nolite timere vos. Non procul est ab unoquoque vestrum; tantum abest *quantum iactus est lapidis*. Si periculum vos terret, clamate, exaudiet. Si bellum imminet, quaerite eum, invenietis; tantum abest, *quantum iactus est lapidis*. Longius a peccatoribus abest Deus: non *quantum est iactus lapidis*; sed *sicut exaltantur coeli a terra, sic exaltatae sunt viae meae a viis vestris* (3). Chaos magnum firmatum est inter Deum et peccatorem (4): nam *longe a peccatoribus salus* (5): ergo longissime a peccatoribus Iesus, hoc est Salvator. Pulli si longe recedant a matre, advolat milvus, et devorat. Sol si longe recedat a terra, tota obscuratur tenebris. Ita *qui se elongant a te peribunt* (6). Prodigus elongavit se a Patre *et peregre profectus est in regionem longinquam*, et ecce a Patre *avulsus, coepit egere, et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat* (7). Ecce, quae calamitas, dum filius avellitur a patre, dum elongatur a domo patris. Apposite de prodigo D. Ambrosius: Nil mirum si coepit egere; quia *qui recedit a fonte, sitit: qui recedit a thesauro eget: qui recedit a sapientia, hebetatur: qui recedit a virtute, dissolvitur. Vera infelix egestas, cui et panis*

(1) *Psal.* 2, 2.(2) *Matth.* 10, 18.(3) *Isa.* 55, 9.(4) *Luc.* 16.(5) *Psal.* 118, 155.(6) *Psal.* 72, 27.(7) *Luc.* 15, 13, 16.

defuit, et porcorum cibus non profuit (1). Si ita est, profecto non expedit avelli a te, o Christe, nequidem *quantum iactus est lapidis*. Terret enim me vox illa tua fulminatrix, quam Osee ore edidisti minitans: *Vae eis, cum recessero ab eis* (2). Merito vae, quia sicut recedente anima, moritur corpus; sic recedente tua gratia, moritur anima. Quod ne fiat, supplex te rogo cum Propheta: *Domine ne discedas a me* (3). Est tibi nomen *Emmanuel* id est *nobiscum Deus* (4). Ergo *mane nobiscum*, o Sol! quoniam si tu discedas, *advesperascit* (5): *mane nobiscum* o Fons, quia sine te sitimus; *mane nobiscum*, o vita, quia sine te morimur; *mane nobiscum*, o salus, quia sine te perimus. Nolite desperare o peccatores, quasi is, qui *venit vocare peccatores*, procul sit, ut non possit vos audire. Non est avulsus ab iis, qui habent *cor lapideum*, ne quidem *quantum est iactus lapidis*. Audite Apostolum, *non longe est ab uno quoque nostrum* (6). Emitte duntaxat e corde dolenti tacitum suspirium, audiet; *quia non longe est*. Stillet ex uno oculorum lachrymula, videbis; *quia non longe est*. Extende ad illum manum tuam, apprehendet, *quia non longe est*. Tange fimbriam vestimenti eius, senties, *quia non longe est*. Accurre cum Prodigio ad Patrem, occurret, *quia non longe est ab unoquoque nostrum*. Ecce homo, ecce Deus, ecce Deus-homo, clamat ad iustos, clamat ad peccatores. Clamat ad iustos, *Venite*: ad peccatores, *Redite*: ad illos, *Venite ad me omnes qui laboratis* (7): ad hos: *Redite praevaricatores ad cor* (8). Redite per viam arctam et angustam, qui recessistis per viam latam et spatiosam. Redite per poenitentiam, qui recessistis per malitiam. Redite per pudicitiam, qui recessistis per luxuriam. Re-

(1) *In Luc.* 15.(2) *Osee.* 9, 12.(3) *Ps.* 34, 22.(4) *Matth.* 1, 23.(5) *Luc.* 24, 29.(6) *Actor.* 17, 27.(7) *Matth.* 11, 28.(8) *Isa.* 46, 8.

dite per temperantiam, qui recessistis per ebrietatem. Redite praevaricatores, ut ex ore iudicis aliquando audiat illud: *Venite benedicti* (1).

§ VI. — **Christi ad Patrem oratio.**

Progressus pusillum, procidit in faciem suam... super terram (2). Filius DEI, iam filius hominis, moestus usque ad taedium, pavidus usque ad tremorem, tristis usque ad mortem, tot altercantibus inter se affectibus obrutus, cum nusquam videret in terris, quo fugeret, asylum; nullum speraret ab hominibus, quo respiraret, praesidium: cum nullum perciperet a discipulis, quo recrearetur, solatium: secum ut prodigus ille dicebat: *Surgam et ibo ad Patrem* (3). *Positis ergo genibus et procidens in faciem suam super terram orabat.* Ecce hic omnipotens DEI filius totius mundi in maligno positi molem sustinens gravissimo peccatorum omnium pondere oppressus, quasi sub onere inmenso fatiscens, submississima reverentia inclinat corpus, inflectit humeros, incurvat genua, et (*obstupescite coeli super hoc* (4)) qui *in principio creavit coelum et terram* (5), *procidit in faciem suam super terram.* O superbe, qui erecto collo, elatis superciliis, pingui cervice, summis per terram plantis, ventosissimo fastu ambulas per vias Babylonias, vide hic Altitudinem depressam, Maiestatem in solum prostratam; vide, o fili terrae, Filium Dei affixum terrae; vide, o pulvis et cinis, totum Deum pulveri involutum. O prodigium! illic figit DEUS suam faciem, ubi solent homines figere pedes. Audiant hic illi, quibus grave est oraturis DEUM in domo orationis flectere bina genua, loquentem Caesarium. *Orat Misericordia et non orat miseria; orat Charitas et*

(1) *Matth.* 25, 34.

(2) *Matth.* 26, 39. *Marc.* 14, 35.

(3) *Luc.* 15.

(4) *Ierem.* 2, 12.

(5) *Gen.* 1, 1.

non humiliatur iniquitas; prostratus in terra erat Medicus, et non inclinatur aegrotus; orat Innocentia, et non orat nequitia; orat qui peccatum non fecit, et non se prosternit multis peccatis obnoxius. Orat Iudex, et desiderat parcere, et non orat reus, ut indulgentiam mereatur accipere: orat iudicaturus, et orare dissimulat iudicandus (1). Sed percipiamus verba orantis, ut ab eo accipiamus exemplum orandi. Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste. Imo, Frater mi, si possibile est, transeat, non a te, sed per te calix iste. Si enim vis a te transire calicem, necesse est perire hominem: Dilatavit infernus animam suam absque ullo termino (2): insidiantur nobis principes tenebrarum, minantur exitium daemones, Pater tuus vibrat gladium bis acutum, Angeli destituunt nos omni auxilio, trepidat homo reus inter apertos inferos et clausos coelos, nudus, pavidus, sollicitus, omnium furori expositus; et ecce si tu unus vivas, omnes morimur: miserere Fratrum tuorum: Frater enim et caro nostra es (3). IESUS es, hoc est, Salvator; salva nos; perimus, nisi tu biberis calicem pro pereuntibus. Adhuc tamen clamat, si possibile est, transeat a me calix iste. Per me licet, o Christe, transeat a te calix iste: sed interim ecce, quem amas infirmatur (4). Transeat a te calix iste, si possibile est, ut, quem amas, non perire sinas. Transeat a te calix iste, si possibile est, ut videas hominem, propter quem factus es homo, morientem. Scio, non est hoc possibile. Videbas Ierusalem, et praevidebas eius perniciem, et mox flebas super civitatem. Lazarus mortuus erat, et, cum stares ad monumentum, lachrymatus es. Una erat perdita ovicula, et dimissis 99 venisti ad illam quae perierat. Videbas olim turbam, et cum non haberent quod

(1) *Caesar Arelat. hom. 29.*(2) *Isai. 5, 14.*(3) *Gen. 37, 27.*(4) *Ioan. 11.*

manducarent, misericordia motus, dicebas: *Miserereor super turbam* (1). Ecce turbam, quam dinumerare nemo potest, omnes, inquam, filii Adae, quia pater illorum *tulit de fructu ligni*, quod est in medio paradisi *et comedit* (2): iam non habent quod manducant, et ideo necesse est, ut pereant. Et eritne possibile, ut non miserearis super tantam turbam? Scio quia non est possibile; ideo impossibile est, ut transeat calix iste a te. Mater illa coram Salomone, cum videret filium suum occidendum, diceretque Salomon: *Afferte mihi gladium...* *dividite infantem vivum in duas partes*, statim ad hoc funestum spectaculum *commota sunt viscera eius super filio suo*, et dixit: *Obsecro, domine, date illi infantem vivum, et nolite interficere eum* (3). Ecce Pater tuus plus quam Salomon, *gladium suum vibravit* (4), ut tollat hominem, quem creasti ad imaginem et similitudinem tuam; quod si transeat calix iste a te, ipsius animam pertransibit gladius Patris tui. Nolite timere; video, commoventur viscera eius (habet enim viscera misericordiae) super homine, et ecce, extendit manum, ut apprehendat calicem, et eibat: prius tamen ad vos conversus, a vobis quaerit: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum* (5)? Alium vobis calicem proponit meretrix illa Babylonica, *mater fornicationum et abominationum terrae, poculum aureum, quod habet in manu sua plenum abominatione* (6). Ex hoc poculo hauritur *vinum, in quo est luxuria* (7). Et tamen hic quilibet exclamat, *Sitio: da mihi bibere* (8): vix primariis labiis gustavit; cum ecce, ut Ionathas, exclamat: *Gustans gustavi paululum vini ex calice mundi, et ecce morior* (9). Contra calix tuus inebrians, o Christe, quam praeclarus

(1) *Marc.* 8, 2.(2) *Gen.* 3, 6.(3) *3 Reg.* 3, 24-26.(4) *Psal.* 7, 13.(5) *Matth.* 20, 22.(6) *Apoc.* 17, 4.(7) *Ephes.* 5, 18.(8) *Ioan.* 4, 7.(9) *1 Reg.* 14, 43.

est, quia tu labiis tuis, sub quibus est *mel et lac* (1), omnem amaritudinem sustulisti: ideo gustans gustabo paululum vini ex calice, quem tu bibisti, et ecce vivam, quia qui bibit ex calice isto, *non sitiet in aeternum, sed fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam* (2).

§ VII. — **Christus Patris voluntati se submittens, calicem ab eo oblatum admittit.**

Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste; verum non sicut ego volo, sed sicut tu (3). Pater mi, scio, scio decretum tuum, cui in foro Iustitiae subscripsi; admisi mandatum tuum: tenes chirographum meum; novi, quia *in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, DEUS meus volui* (4). Itaque non mea, sed tua voluntas fiat. Sed tamen Pater, et Pater mi, non tantum favore gratiae, sed iure naturae, tu scis, quia diligo te, et scio quia diligis me, te attestante: *Hic est Filius meus dilectus* (5). Si ergo diligis me, si unquam tibi bene complacui, placeat tibi, ut transeat calix iste a me. Sufficiat tibi, Pater, me natum in stabulo, pannis involutum, declinatum in praesepio. Si lachrymas quaeris? flevi super Ierusalem. Si sanguinem? hunc fudi circumcisis. Si labores? *Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea* (6). Si fatigatum? fatigatus sedi supra fontem. Tristitiam? *Tristis est anima mea usque ad mortem. Transeat ergo calix iste*. Tuo ne Filio dilecto, et sic dilecto conveniunt vincula, sputa, alapae, flagella, spinae, clavi, crux? poterisne, Pater mi, videre Filium tuum in Golgothaeo monte, summa cum ignominia medio in aëre, probroso in stipite nudum, lacerum, cruentum tanquam op-

(1) *Cant.* 4, 11.

(2) *Ioan.* 4, 14.

(3) *Matth.* 26, 39.

(4) *Ps.* 39, 9.

(5) *Matth.* 3, 17.

(6) *Ps.* 87, 16.

probrum omnium hominum, et novissimum viro-
rum pendere, ac mori? *Nunc anima mea turbata
est. Pater, salvifica me ex hac hora* (1). Et nunc di-
cam: *veruntamen non sicut ego volo sed sicut tu.*
Haec vox dilecti est (2). Haec vox capitis, salus
est totius corporis. Agnosco in una persona duas
voces sensu discrepantes: altera est vox Timoris,
altera est vox Amoris. *Transeat a me calix*, vox
est Timoris; *veruntamen non sicut ego volo*, vox
est Amoris. *Transeat a me calix*, vox est quasi
infirmi; *non sicut ego volo*, vox est Medici. Timor
calicem reiicit, Amor admittit. Timor vult calicem
transire a se, Amor vult transire per se. Timor
calicem vult effundere, Amor vult ebibere. Clamat
timor, *non bibam de hoc genimine vitis* (3). Amor
clamat: *Da mihi bibere*. Bibam donec exhausto
calice dicam: *Consummatum est* (4). Dum propo-
nitur Christo feralis ille cruentae tragoediae ap-
paratus, funes, vincula, columnae flagella, spinae,
fel, acetum, crux, clavi, lancea, Timor dicit: *Pater
mi, si possibile est, transeat a me calix iste*. At
contra, dum illi proponuntur decretum SS. Trini-
tatis, corporis eius resurrecturi gloria, Angelorum
desiderium, SS. Patrum e limbo suspiria, homi-
num universorum salus, denique Patris aeterni
voluntas, Amor dicit: *Non sicut ego volo, sed sicut
tu*. Dum auditur vox Timoris, *transeat a me calix
iste*, exultant inimici hominis, laetantur Inferi,
triumphant daemones, et consilium faciunt in
unum, ut perdant hominem dicentes: *Deus dere-
liquit eum, persequimini et comprehendite eum,
quia non est qui eripiat* (5); calicem, quem dedit
ei Pater, non vult bibere. At vero, dum personat
vox illa Amoris, *non sicut ego volo, sed sicut tu*,
fugiunt daemones, confunduntur hostes, ululat

(1) *Ioan.* 12, 27.(2) *Cant.* 2, 3.(3) *Marc.* 14, 25.(4) *Ioan.* 19, 30.(5) *Ps.* 70, 11.

tartarum, gaudent coeli, laetantur Angeli, applaudunt homines. Quemadmodum Christus hic expertus est luctam inter timorem et amorem; sic et ego fateor me audire vocem in membris meis reclamantem voci mentis meae. Toties clamat corrupta natura: *Transeat a me calix iste*. Si proponatur mihi iniuria oblivione sepelienda, inimicitia deponenda, cum silentio audiendae contumeliae; hic clamatur: *Transeat a me calix iste*. Maceranda est caro inedia, pungendum hispido amictu corpus, fraenanda luxuria, cohibenda iracundia; iterum obloquitur caro, et clamat: *Transeat a me calix iste*. *Transeat a me* omnis adversitas: *transeat a me* paupertas, ignominia, fames, sitis, morbus, denique *transeat a me* quidquid mihi incommodum, molestum, malum est. Vox haec, vox Esau est, non Iacob: est vox naturae, non gratiae; est vox carnis, non spiritus. Alia nunc est vox mea: *non sicut ego volo, sed sicut tu*. Profiteor, tua voluntas est quidem prima regula omnium voluntatum, ad cuius normam oportet nos quidlibet velle et nolle; sed tamen, quia toties voluntas mea declinat a voluntate tua, agnosco me esse similem illi pigro, de quo Sapiens: *vult et non vult piger* (1). Urges me tuis verbis: *Adolescens tibi dico, surge* (2): iam volo surgere, iam nolo. Spiritus iam me erigit, caro iterum deprimit. Clamat Spiritus: Quae sursum sunt, quaere: quae sursum sunt, sape. Reclamat caro et dicit: *Mitte te deorsum* (3). Sic ego miser, dum unum idemque volo et nolo, inter luctantem spiritum et reluctantem carnem, *factus sum mihi metipsi gravis* (4). Et quid dicam? *Spiritus quidem promptus est* (5), qui dicit: *Fiat voluntas tua: caro autem*

(1) *Prov.* 13, 4.(3) *Matth.* 4, 6.(5) *Matth.* 26, 41.(2) *Luc.* 7, 14.(4) *Iob.* 7, 20.

infirmā, et haec contra dicit, *Fiat voluntas mea*. Sed quia perversa est omnis voluntas, nisi ad tuam conversa, eam, ut heliotropium solem, semper aspiciat: nos tuam faciemus, sed hac conditione, ut et tu facias voluntatem Patris tui. Multum peto, dum peto, ut facias voluntatem Patris: peto, quo nihil possum praestabilius, utilius, felicius consequi. *Domine, tu nosti omnia, tu scis* (1), quid petam, tuis te verbis urgeo; dixisti: *Descendi de coelo, non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius, qui misit me* (2). Praeclare; sed persequere sermonem, dic nobis, quae est voluntas eius qui misit te? *Haec est voluntas Patris mei, qui misit me, ut omnis qui videt filium et credit in eum, habeat vitam aeternam*. O plena solatii, plenissima gaudii verba! Videmus te filium, licet tantum *per speculum in aenigmate* (3); videmus te, licet duntaxat stantem post parietem, perspicientem *per cancellos* (4), et vel sic videndo credimus, *quia tu es Christus Filius DEI vivi* (5). Credimus quia omnia per te facta sunt, et sine te factum est nihil; et ideo credimus quia tu *unigenitus filius*, qui es *in sinu Patris*, ipse enarrasti (6); ipse, qui es veritas, dixisti. Si ergo omnis qui videt filium et credit in eum, debet habere vitam aeternam, quid superest nisi ut illam per te speremus, et propter te eam expectemus? Haec est enim voluntas Patris, et quia eadem est voluntas tua, quae Patris, haec est et voluntas tua; fiat ergo voluntas tua, fiat et Patris voluntas, tunc nos certo manet aeterna felicitas.

(1) *Io.* 21, 17.(2) *Io.* 6, 38.(3) *1 Cor.* 13, 12.(4) *Canl.* 2, 9.(5) *Matth.* 16, 16.(6) *Ioan.* 1, 18.

§ VIII. — Christus dormientes discipulos excitat.

Magnus ille totius mundi apud Patrem advocatus, postquam coram Patre pro negotio omnium negotiorum maximo, hoc est, hominum salute perorasset; afflictum a terra caput erigens, abster sis lachrymis, ad discipulos se contulit. Sed et illi novam Christo suppeditaverunt doloris materiam. *Invenit eos dormientes* (1). Quo hic se vertat tristissimus IESUS? De Matre cogitat? abest. Oculos in discipulos coniecit? dormiunt. Iudam respicit? videt venientem, ut prodal. Aspicit coelum? horrescit tenebris. Circumspicit hortum? invenit se in solitudine. Convertit se ad Patrem? non exaudit. Se introspicit? tristis est usque ad mortem: non est qui eum consoletur, non est usque ad unum. O Christe, *nondum est finis*, imo, *haec omnia initia sunt dolorum* (2). Nunc ergo *Deus totius consolationis* (3), destitutus omni consolatione, recte dixeris, quod de te pridem Vates tuus praedixit: *Sustinui qui simul contristaretur, et non fuit, et qui consolaretur et non inveni* (4). Coelum, terra, Angeli, daemones, homines, amici, inimici, Mater, Pater, DEUS, omnia videntur deservisse eum, per quem facta sunt omnia. Christus ergo misertus dormientium discipulorum, blande eos excitans, dixit Petro prae caeteris, quia inter caeteros in promittendo multa fuerat audacior: *Simon, dormis?* ac deinde aliis: *Sic non potuistis una hora vigilare mecum? vigilate et orate, ut non intretis in tentationem: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Quid hic exclamem, o pudor! an o dolor! pudor pro discipulis, dolor pro Magistro? pudor pro Petro, dolor pro Christo? Amici Christi dormiunt, inimici

(1) *Matth.* 26, 40.(3) *2 Cor.* 1, 3.(2) *Matth.* 24, 6, 8.(4) *Ps.* 68, 22.

vigilant. Tota in perniciem Christi vigilat Ierosolyma: vigilat Iudas, ut Christum prodat; vigilat Annas, ut eum interrogationibus circumveniat; Caiaphas, ut reum capitis agat; Seniores, ut accusent; Pilatus, ut condemnet; carnifices, ut flagellent; Pharisei, ut irrideant; vigilant omnes ut eum divexent, agitent, convellant, dilanient: soli erant discipuli, a quibus in tantis angustiis solatium, in tot periculis praesidium Christus expectabat, et ipsi dormiunt. Quid aliud aiunt iam passim mortales, quam, ut obtineant mortalia, vigilate; ut immortalia, dormite; plures vigilant ut salutem amittant, quam ut acquirant. Vigilat Philosophus, ut scientia, quae inflat, polleat: vigilat Advocatus, ut lites, non tam cito dirimat, quam diu foveat. Vigilat miles, ut hosti insidias, vel struat, vel structas declinet: mercator, ut rem familiarem augeat: nauta ut syrtes et scopulos fugiat: fur ut aliena rapiat. Pro rebus perituris concubia nocte omnes vigilant, aperti sunt oculi, stant velut in acie, excubant in specula, solertissime in omnem partem circumspiciunt. Pro aeternis omnes dormiunt, stertunt, oscitant, et desides iacent. *Sic* cernitis vos ab innumeris ambiri hostibus, et callidis ad insidiandum, et crudelibus ad nocendum, et validis ad pugnandum, et non *potestis una hora vigilare?* *sic* nostis vos peccasse toties, tam graviter; nescitis autem an amore, an odio digni sitis; nonne scitis, terribile vobis imminere iudicium, et ignoratis qua hora venturus sit iudex, et non *potestis una hora vigilare?* *Sic* peccator, si quisquis hic ades, inimicus es Dei: scis, et certo scis quia non incerto credis posse te hoc isto, quo loquor momento, ex hac vita repente tolli; posse omne tempus poenitentiae tibi subito eripi; posse te ex hoc templo in altissimum inferorum barathrum eiici: hac hora potes ardere in gehenna, et adhuc dormis, necdum

evigilas? quae haec, o mortales! est supina socordia? quae mentis caecitas? quis animi stupor? ut alienae insidiemini pudicitiae, ut alienam traducatis famam, ut innocentes opprimatis, ut corpus esca et potu immaniter saginetis, ut daemone obtemperetis, ut animam perdatis, ut aeternum pereatis; denique ut his omnibus gravius dicam, ut Deum, summum illud bonum offendatis, tota nocte laborantes vigilatis. O quam apposite hic exclamat contra dormientes in negotio salutis Salvianus: *O coecitas! o insania! quanto studio infelicissimi homines id efficitis, ut miseri in aeternitate sitis? quando minore cura, minore ambitu id vobis praestare potuistis, ut semper beati esse possitis* (1)? Recte minore cura, scilicet una hora vigilando. Hic profecto dormiendi, neque locus est, neque tempus: sumus hic in stadio, currendum est; sumus in campo, pugnandum est; sumus in mari, navigandum est; in solitudine, ambulandum est; in vinea, laborandum est; in agro, seminandum est; non ergo hic oscitandum, neque dormiendum est. Non tantum non est hic dormiendi locus, sed nec tempus. Excitat dormientes, dum animae statum calamitosissimum nobis exprimit, aurea illa tuba, Chrysologus: *Inter DEI praecepta, et cordis passiones, inter virtutes et vitia, et inter adversa et prospera, inter poenas et praemia, inter vitam et mortem stans in acie, bella suscipiens, vulnera, raro stans, occumbens sensu, stat anima* (2). Hocce in loco stem lubrico, in quo oportet quotidie pugnare, et pugnando, vel vincere, vel perire; hocce in statu, in quo semper periculum est, ne salute excidat, si dormire incipiat, anima constituta, negliget una hora vigilare? Scio IESU: qui vult tecum aeternum conregnare, debet tecum una hora vigilare. Vigilabo ergo tecum, quia ve-

(1) *Ad Eccl.*, lib. 3.(2) *Serm.* 25.

niet brevis hora una, nota tibi, ignota mihi, et ideo vigilandum: veniet hora, qua claudentur oculi corporis nunquam amplius aperiendi, qua migrandum in domum aeternitatis: tum dicet spiritus, ut requiescam a laboribus: tunc, ubi hic tecum vigila-vero, *in pace in idipsum dormiam, et requiescam* (1).

§ IX. — **Tertia Christi ad Patrem oratio.**

Semel oraverat magnus ille Orator, et illo orante dormiverant discipuli: iterum orat ille, iterum et dormiunt ipsi: tandem *iterum abiit, et oravit tertio, eundem sermonem dicens* (2). Calix ille amaritudinis, quem petebat a se Christus transferri, debebat necessario usque ad ultimam guttam ab eo ebibi; illum enim transferri, repugnabat divino decreto. Enim vero ab omni retro aeternitate in arcano sanctissimae Trinitatis concilio factum est decretum fere tale: *Visum est Spiritui sancto, et nobis congregatis ad reficiendum hominem, qui olim ad imaginem nostram factus, iam collapsus est, ut, filius DEI fiat homo, filius hominis, et pro hominibus anno aetatis suae 33 sub Pontio Pilato crucifigatur. Ita testamur Pater, Filius et Spiritus sanctus. Sic Prophetæ nuntiarunt.* Inde impossibile erat, ut calix iste transiret a Christo. Nec hoc fugiebat Christum, ideo non refugit bibere illum, et ebibere. Quare ad Patrem conversus dicit, *Non mea voluntas fiat, sed tua.* Scio IESU, fiet voluntas eius, et qui veniens in mundum obedivisti Patri usque ad uterum matris, abibis e mundo obediens usque ad mortem crucis. Quod dixit Christus in horto Patri, idem dicit et homini, videlicet, *Non mea voluntas fiat, sed tua.* Tu homo vis me pati, vis me mori; fiat

(1) Ps. 4, 9.

(2) Matth. 26, 44.

voluntas tua. Nunc ergo tu homo, pro quo moritur DEUS-homo, audi quibus verbis se totum tradat voluntati tuae. Sic tibi loquitur, qui pro te patitur.

Quandoquidem cruciatibus meis ita delectaris, o amarum mihi hominum genus, exere in me quidquid cruciatuum potes. Magis, quam Pilatus tradiderit, ego me trado voluntati tuae, neque enim potestatem in me haberes, nisi darem eam tibi desuper. Offero me, quia volo, quia amo. Quod si cum quantavis tua rabie parum tibi videris excogitare et coacervare dolorem posse, advoca tartareas potestates, inferorum vires, omnesque daemones evoca, qui tecum, quidquid possunt, funestum, dirum, horridum, atrox, comminiscantur atque exaggerent. Neque cupio, ut animam mihi, ut lobo facere coacti sunt, servent, sed ut eam cruciatuum immanitate, a corpore separent: si libet, per me licet, potestate quam habeo ponendi animam, uti. Sit haec hora vestra, sit et potestas tenebrarum a me sponte permissa. Insuper, si nec sic furori tuo factum est satis, et ut ego amoris magis indulgeam meo; en ego ipse, ipse ego, in tantos me immergam dolores, iis amaritudinum fluctibus me immergam, ut totum internorum dolorum mare, et aquae omnes intrent usque ad animam meam; deveniamque in hac altitudine maris, in hac spontanea dolorum tempestate, usque ad limum profundum, in quo non est substantia. Ea denique per me, et a me ipso atrociora, diraque perferam, quae nec tu, nec potestas tenebrarum inferre, et vix fingere potestis. Quid ergo timetis mori? *quare moriemini* (1)? quia Pater meus declaravit vos reos mortis? nequaquam moriemini. Morior ego, ut vivatis vos. *Quare moriemini?* quia praevaricati estis

(1) *Ezech.* 18, 31.

mandatum Patris? sed, ut ego Patrem iratum placem, quidquid sudoris additur in poris, quidquid lachrymarum laet in oculis, quidquid sanguinis fluit in venis, totum effundam, ne moriamini vos. *Quare moriemini?* Dicetis: Hominem non habemus qui nos absolvat? Ecce homo: ecce manus, vincite funibus; ecce genas, percutite alapis; ecce faciem, cedite colaphis; ecce oculos, obnubite velo; ecce caput, configite spinis; ecce pedes, perfodite clavis; ecce totum corpus, concidite, dilacerate, discerpente flagellis. Fiat voluntas tua, o homo. Saltem nunc sic amantem redamate me, o homines, ut, cum exsaturatus fuerit vester in me furor, vel hac nimia saturitate disrumpatur, locumque tandem cedat amor. Mene vero etiam hominem DEUM, homines, mene, inquam, DEUM pro vobis hominem factum, fratrem vestrum, os de ossibus vestris, et carnem de carne vestra, me DEUM incarnatum excarnatis, et totum excarnificatis? mene in frusta discerptum dissipare, disperdere, destruere nitimini? mene qui descendi de coelis in terras, iam terris excludere, in altum, unde veni, reicere, exterminare penitus vultis? et quid naturae humanae in me est, excindere, atque extinguere? atque nec sic sistetis amorem meum: sed in amando vos, perseverabo usque in finem, nec prius ego quiescam, quam mecum fruamini illo regno meo, cuius non est finis. Ah Iesu! haec audio, et necdum prae dolore deficio? haec intelligo, et necdum prae amore ardeo? haec credo, et necdum prae horrore concido? quid ad testandum tuum in me amorem potuisti dicere, et non dixisti? quid potuisti facere, et non fecisti? quid potuisti perferre, et non pertulisti? si necdum amem amantem, et sic amantem, dignus sum, qui sim odium coeli, terrae, inferorum, daemonum, hominum omnium.

us

§ X. — ~~Angelorum~~ eum confortat.

Iam tertium oraverat tristis usque ad mortem, humilis usque ad terram, Dominus coeli et terrae, et ecce, *Apparuit illi Angelus confortans eum* (1). Nil mirum, voluisse confortari ab Angelo bono qui permisit se tentari ab Angelo malo. Hic Angelus, verosimiliter Gabriel, spectabili indutus corpore, vultuque commiserationis plenissimo, submissa proni corporis ac animi reverentia eum adorans, quem adorant omnes Angeli, Patris voluntatem exposuit, his aut similibus verbis: Adsum supremi concilii nuntius, et paternae voluntatis interpres. Statutum est in illo sacrosanto Senatu, Patre mandatum suum tibi proponente, Te acceptante, Spiritu sancto approbante, ut calicem hunc, tibi quidem amarum, sed fratribus tuis praeclarum, post 15 horas ebibas. Surge ergo, bibe; grandis enim tibi restat via. Si hunc calicem non bibis, actum est de totius mundi salute. Patris enim furor iustissimus, tui solius sanguine extinguetur. Miserere tot fratrum tuorum. Aspice infra pedes tuos tot captivos, magis invidia aliena, quam malitia propria, aeternae servituti addictos. Aspice sursum tot sedes vacuas, quae nisi a te, cuius misericordia plena est terra, possunt impleri. Ergone sines, Luciferum gloriari de ruina tot fratrum tuorum? videbis illos hostium tuorum ac Patris tui conculcari pedibus? trahi a daemonibus in triumphum? privabis Patrem tanta gloria, Angelos tanto gaudio, homines tanto bono, coelum tanto ornamento? consurge, induere fortitudinem, brachium Domini. Post tres dies tanta resurges gloria, quanta cecideras ignominia. Mors et vita omnium in manu est tua. Moriatur unus, ne moriantur omnes. Hoc tibi

(1) *Luc. 22, 43.*

expedit, hoc Pater praecipit. His ab Angelo auditis, Christus ut intellexit, obfirmatam esse Patris voluntatem, et iam instare sibi tempus illud ferale quo fractis inferorum repagulis, omnium quotquot essent daemonum rabies, Iudaeorum furiae, paternae iustitiae iracundiae toto impetu in se unum essent effundenda, repente velut signo dato bella, horrida bella in Christi pectore arserunt. Hic enim se praeliari repugnantes timoris et amoris affectus, et acerrime digladiari. De quo sequenti puncto.

§ XI. — Sudor sanguineus.

Christi tristitia, quae fuerat magna usque ad mortem corporis, crevit et evasit maxima usque ad effusionem sanguinis. *Et factus in agonia prolixius orabat, et factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram*(1). Sicut a timore anxietas, sic ab anxietate processit agonia, quae hunc in modum orta est. Permisit Christus imaginationi suae, sibi modo perfectissimo proponi omnium, quos paulo post perpassurus erat, cruciatuum ferocitatem, et simul concessit appetitui sensitivo inde concipere immensum quandam mortis tam dirae, mox oppetendae formidinem, atque horrorem; et quidem tantum, quantum poterat concipere: cum vero ratio tota ad illos cruciatus sibi propositos raperetur, et voluntas liberrime iuxta ac libentissime eandem admitteret et consentiret in mortis genus tam ferox, vis imaginativa vehementi cruciatuum apprehensione effectus timoris, taedii, tristitiae ciere: contra ratio superior mortis necessitatem, et Patris voluntatem aestimans, zeli amorisque affectus excitans, acerrime reluctari: hinc incredibilis et intolerabilis orta est in eius animo anxietas. Quid

(1) Luc. 22, 44.

nempe potius ageret, ex duobus sibi propositis? an mortem admitteret, an reiiceret: admittere suadebat amor, reiicere timor. Quid ager hos inter praeliantes affectus? *Anxius est super eum spiritus eius, turbatus est in eo cor eius* (1): ut posset dicere cum Saule moriente: *Ex omni parte me angustiae premunt... coarctor nimis* (2). Sed interim tempus urget, hora instat, Iudas appropinquat, hostes adsunt, accelerant milites: non licet diu haerere, nefas lente deliberare, concludendum est: hinc agonia, id est, extremum certamen, et quasi duellum in Christi pectore, inter Timorem et Amorem: pugnat uterque totis viribus, uter potiatur victoria, neuter vult cedere, uterque vincere: et quia uterque est validissimus, arduum uterque praeliatur praelium: sed tandem praevaluit Amor, succubuit Timor: hinc cum timor cesserit amori, factum est, ut sanguis qui ex timore circa cor ad illud corroborandum se effuderat, retractus fuerit ab amore, et ad exteriores corporis partes tanta vehementia repulsus, ut patefactis quaque poris, vi via facta ipsam carnem penetrarit, et totis ostiis, ex oculis, facie, pectore, manibus, pedibus, collo, brachiis, totoque corpore se effuderit. En DEUS totus cruentus! vere vir dolorum, imo et timorum. Hoc est bellare bella Domini, resistere usque ad sanguinem pro gloria Domini: madere sudore, non olere unguento: fluere sanguine, non fulgere murice: cruentum, etiam ante conflictum, e bellico pulvere egredi, non cincinnatum, et mollitie muliebriter disfluentem, per rosas et violas, per lilia et calathos ambulare (indigni milites, qui sub cruentis Christi signis faciant stipendia; quorum stipendium mors!). Nondum o peccator, usque ad, non dicam sanguinem, sed sudorem restitisti, ne peccares. Non sic horruit Christus mortem cor-

(1) Ps. 142, 4.

(2) 1 Paral. 21.13; 2 Reg. 24, 14.

poris, ut tu horreres mortem animae, hoc est peccatum mortale, si clare perciperes Dei, qui peccato offenditur, Maiestatem? Unde bene quidam Asceta, verus Theophilus: *Si omnium hominum, qui fuerunt, sunt et erunt, corda simul iungerentur, et ex illis cor unum conflaretur quod omnium virtutem ac capacitatem complecteretur, et illud unam aliquam divinarum perfectionum cognosceret, fieri non posset, quin rumperetur prae violentia amoris, nisi singulari Dei auxilio conservaretur* (1). Hinc concludo: si quis peccati minimi gravitatem perfecte cognosceret, et Dei simul offensi maiestatem et bonitatem, non esset vena in toto corpore, quae non aperiretur prae vehementia doloris, toto corpore sudaret sanguinem, erigerentur ei prae horrore omnes in vertice capilli, deficerent eum vires, scinderetur ei cor, rumperetur pectus, frangerentur costae; denique impatiens doloris, prae eius immensitate, repente corrueret in terram exanimis et moreretur. Tu interim plus doles tuum una raucae plebeculae vocula laesum honorem, quam pro te fusum Christi sanguinem. Tibi sanguis per venas iam micat, et salit ex laetitiae intemperantia, iam ad cor contrahitur ex invidia, iam ad vultum retrahitur ex iracundia; o quantum passim per totum orbem sanguinis effunditur a militibus pro umbratili gloria, vel pecunia, ubi pro Christi gloria nec guttula sanguinis stillat! o vere vir sanguinum! sanguis tuus sit super nos, et animas nostras: sanguis tuus, qui est pignus salutis, arrha gloriae, lytrum redemptionis, non cadat super terram, sed super nos. Ille sanguis quo tu sudas, quo perfusum est totum corpus, qui erumpit ex omnibus poris: ille sanguis, quem expressit e sacratissimis venis, partim propter nos

(1) *Granatens. opusc.* 751.

Timór, partim erga nos Amor, sit super nos, ut possimus modulari illum cum electis carmen: *Redemisti nos DEUS in sanguine tuo* (1).

§ XII. — **Redit Christus ad discipulos, dormientes excitat, de adventu Iudae admonet.**

IESUS, absterso sudore sanguineo quo fuerat perfusus, erigens se de loco quo fuerat prostratus, finiens orationem cui fuerat intentus, iam noverat hostes hortum ingressos; cernebat eminus fulgurantes hastarum cuspidēs, percipiebat armorum strepitus, armatorum tumultus et (quod Christo erat sudes in oculis) videbat illius impiae cohortis signiferum, suum olim Apostolum, nunc apostatam, Iudam.

Tunc venit ad discipulos suos et dicit illis: Dormite iam et requiescite: ecce appropinquavit hora, et Filius hominis tradetur in manus peccatorum (2).

Tandem aliquando irrequieto multorum lustro-
rum motu, ac complurium saeculorum pondere,
devolutum est tempus ad illam horam, qua Domi-
nus Angelorum tradendus est in manus peccato-
rum. *Ecce appropinquavit hora.* O Pater! in hac
hora exultat spiritus meus, quia venit hora qua
Filius tuus unigenitus, quem dedisti mundo, ne
pereat mundus sed habeat vitam aeternam, in ma-
nus tuas pro mundi vita tradat spiritum suum.
O munde! requiesce nunc, comede, bibe, epulare.
Ecce appropinquavit hora, qua ego pro te fameam,
sitiam, felle poter et aceto: o homines! coronate
vos rosis, vino pretioso et unguentis vos implete,
ducite in bonis dies vestros: *ecce appropinquavit
hora,* qua ego pro vobis alapis caedar, sputis con-
spurcer, flagellis concidar, clavis configar. O An-
geli! ecce appropinquat hora, qua amare flebitis

(1) *Apoc.* 5, 9.

(2) *Matth.* 26, 45.

vos, dum amara et flenda patiar ego. Dum ego iam appropinquavit hora, luctuosissima quidem Christo, sed iucundissima mundo, quidni hic exclamem cum sancto Leone: *Exultet Sanctus quia appropinquat ad palmam: gaudeat peccator, quia invitatur ad veniam: animetur gentilis, quia vocatur ad vitam* (1). Gaudete ergo redimendi, quia appropinquavit hora, qua patiatur Redemptor, *levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra* (2). Interim dum appropinquat hora haec expectatissima, tu, qui tot horas tam munifice a Deo impensas tam prodige expendisti, siste gradum, et pensiculate expende haec pauca. Sicuti post 33 annos, menses 396, hebdomadas 1721, dies 12053, horas ducenties octuagesies, nonies millies ducentas septuaginta duas, quibus vixit Christus, tandem appropinquavit ultimus annus, postremus mensis, summa dies, novissima hora: ita post plurimum annorum curriculum, tibi ab auctore naturae praescriptum, tandem, tandem dies illa fatalis elucescet, qua tibi dicetur: *Ecce appropinquavit hora. Filioli, novissima hora est* (3); hora lucida, tetrica, tragica, horrida: hora qua mihi non amplius sol aut luna micabunt: hora, qua mihi peregre proficiscendum erit in *regionem longinquam* (4): hora qua *circumdabunt me inimici vallo et circumdabunt me; et coangustiabunt me undique* (5): hora qua stabo in horrifico tremendae aeternitatis vestibulo, ubi amoto veluti sipario, mentis perspicacissimo oculo, amplissimum aperietur theatrum, in quo se spectabilem praebebit rerum omnium vanitas. Ubi nunc omnes omnium saeculorum deliciae, opes, potentia, honor, gloria ab Adamo usque ad horam hanc? o vanitas! ubi in-

(1) *Serm. 1 de nat.*(2) *Luc. 21, 28.*(3) *1 Ioan. 2, 18.*(4) *Luc. 15, 13.*(5) *Luc. 19, 43.*

fantiae meae bullae? ubi pueritiae nuces? ubi adolescentiae praetexta? ubi aetatis adultioris virilis toga? ubi totius aetatis anteacta tempora? o vanitas! Audi Chrysostomum: *Quid sunt humanae res? cinis et pulvis, et tanquam pulvis ante faciem venti: fumus, et umbra, et folia cadentia; et flos, et somnium, et narratio, et fabula: ventus et aër mollis temere corruptus, penna mobilis, unda decurrens, et si quid istis inferius* (1). Et quid potest his esse inferius nisi inane nihil? o quisquis haec audis, dum iam certus es tradere animam Christi sanguine redemptam daemoni; illa, inquam, hora qua tibi decretum est lethalem committere culpam, revoca in memoriam haec verba: *Ecce appropinquavit hora, qua forte tradetur corpus tumulo, caro vermibus, ossa putredini, anima in manus actoris, qui me atrociter accusabit; Iudicis qui exacte discutiet; vindicis, qui severe castigabit. Sed quia de illa die vel hora nemo scit, ad Te hac hora convertimur, in cuius potestate posuit Pater tempora et momenta* (2). Tu qui ex aeternitatis altissima specula omnium aetatum spatia certo et numero et pondere et mensura disposuisti, nosti qua hora, quisquis adest, hacce in turba, emittet spiritum. Tu ad nos modo altissime clamas: *Vigilate, quia nescitis diem neque horam* (3). Sed tu da ita vigilare et invigilare nostrae saluti, ut, cum appropinquaverit hora novissima, ex te verba illa a te dicta discipulis audiamus: *Dormite iam et requiescite* (4). *Dormite*, et obdormite in Domino, qui vigilastis cum Domino; *et requiescite* vos qui cucurristis per stadium; ecce braviū, *dormite, et requiescite*. Vos qui bonum certamen certastis, ecce coronam Iustitiae, *dormite et requiescite*. Vos qui in vinea mea tulistis pondus

(1) *In Ep. ad Hebr. 4.*(3) *Matth. 25, 13.*(2) *Act. 1, 7.*(4) *Matth. 26, 45.*

diei et aestus, ecce denarium diurnum, *dormite iam et requiescite.*

§ XIII. — Iudas hortum ingressus appropinquat.

Loquebatur Verbum Patris ultima verba pacis ad discipulos, et mox a discipulo bellum illi indicitur.

Sufficit, ait, venit hora, et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus; ecce appropinquavit qui me tradet. Valet, dilectissimi mei, valet, chari discipuli, fideles socii, amantissimi filii; *venit hora* qua a vobis avellar, *ecce appropinquat qui me tradet. Ecce appropinquavit.* Quis? Iudas: salva res est; nihil tibi timendum, evades hostium manus: qui enim appropinquat est tuus in schola discipulus, in domo oeconomus, in mensa socius, in itineribus comes, in concionibus auditor, in collegio Apostolus; verbo est Iudas. O Iuda! si cognosceres felicitatem tuam nulli non invidendam, et quidem in hac hora: ecce appropinquas Christo: an hoc parvi aestimas? nulla potest vel ab homine optari, vel ab Angelo concipi maior in mundo felicitas, quam appropinquare Christo. Christus est summum bonum: nunc saltem *declina a malo, et fac bonum* (1). Si peccator es, Christus peccatores recipit (2), non te repellet. Si putas te periisse, Christus *venit salvum facere quod perierat* (3); salvabit te: si ut ovis perdita errasti, Christus est pastor bonus, ipse imponet *te in humeros suos gaudens* (4). O Iuda, quia non cognovisti *tempus visitationis tuae* (5), adhuc 12 horae, et chaos magnum erit inter te et Christum. Cras, antequam sol occidat, iacebis miser in centro terrae: tunc tam propinquus Lucifero, quam remotus a Christo. Hinc

(1) Ps. 36, 27.

(2) Luc. 15, 2.

(3) Luc. 19, 10.

(4) Luc. 15, 5.

(5) Luc. 19, 44.

intellige, quam parum prosit, ne dicam quam multum obsit, Christo appropinquare tantum corpore, si ab eo te elongas animo. Quis Christo unquam fuit propinquior Iuda? videbat eum, audiebat, alloquebatur, tangebatur, amplectebatur, osculabatur; et tamen qui illi erat tam vicinus corpore, animo quam ab eo erat remotus! Nos Christiani quam sumus propinqui Christo! quidni dicam de Christianis multo potius, quam Moyses de Israëlitis: *Nec est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantessibi, sicut Deus... adest cunctis obsecrationibus nostris* (1). Adorat Persa solem, Scythia lapides, Aegyptius selem, Christianus Christum Filium DEI. Cui ergo alii nationi sic appropinquat DEUS, sicut nobis? Nos Christiani sumus in templo, Christus in ara templi. Quantillum nos inter et Christum interiacet spatium? intelligit, audit, videt nos, et nostra quae cogitamus. Sed utinam, quam es propinquus Christo oculis, manibus, pedibus, toto corpore, tam illi sis propinquus fide, spe, charitate, gratia, omnibus virtutibus. Si Christi es inimicus, non tantum spatii interiectum est inter coelum et terram, non tantum distat oriens ab occidente, quantum tu a Christo. Propone tibi filium prodigum, primo a patre elongatum, dein patri propinquum. *Profectus est in regionem longinquam. Iam a patre elongatus quomodo lamentatur: Quanti mercenarii in domo patris abundant panibus, ego autem hic fame pereor* (2). Elongatus a patre, comedit *siliquas porcorum*; reversus ad Patrem, comedit *vitulum saginatum*. Elongatus a Patre, nudus est; reversus ad Patrem, induitur stola prima: elongatus a Patre, incipit egere; reversus ad Patrem, abundat panibus. Elongatus a Patre, mittitur in villam ut pascat porcos; reversus ad Patrem, gaudet,

(1) Deut. 4, 7.

(2) Luc. 15, 17.

manducat, epulatur. O miser! si IESU non appropinques, si ab eo te elonges, quis absterget omnem lachrymam ab oculis tuis? quis in moerore solabitur? quis in periculis te defendet? quis in dubiis te instruet? quis errantem diriget? quis iacentem eriget? O IESU, a quo abire est perire, ignosce, quia non audeo appropinquare tibi cum Iuda, ut osculer te; non cum Magdalena, ut lavem pedes tuos; non cum muliere illa, ut tangam fimbriam vestimenti tui; non audeo esse tam propinquus, sed ut Publicanus *a longe stans* (1), percutiam pectus meum et dicam: *Confiteor tibi, Pater, Domine coeli et terrae* (2), quia *peccavi in coelum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus* (3). Sum, fateor, filius prodigus, sum et proditor, sed tu utriusque es Redemptor. Ergo *redime me, et miserere mei* (4); et quia prodigus es in miserando, prodigum non repelles, sed admittes, hic in gratiam, postea in gloriam.

§ XIV. — Iudas militum cohortem accepit et ducit.

Iudas, fur pecuniae, venditor sanguinis iusti, proditor DEI, inter Apostolos sicarius, in mensa non tam conviva quam sanguinarius homicida; impius parricida, sacrilegus Deicida, uno verbo sub humana figura Diabolus (sic eum appellat Christus): *Iudas, inquam, cum accepisset cohortem, et a Pontificibus et Phariseis ministros, venit illuc cum lanternis et facibus* (5). Opus hoc, ut capiatur Christus, non peragetur milite uno, nec pluribus, sed cohorte integra: et quidem probe munita armis, ad pugnam prompta, quia et vincula, et catenas, et funes, et compedes, quibus irretiatur fera, ne elabatur praeda, opus est nobiscum addu-

(1) *Luc.* 18, 13.

(2) *Matth.* 11, 25.

(3) *Luc.* 15, 21.

(4) *Ps.* 25, 11.

(5) *Ioan.* 18, 3.

catis. Itaque ut suasit Iudas, adest turma Romanorum, sequitur cohors Iudaeorum, comitantur satellites Principis Sacerdotum, summi Pontificis, Magistratus, Scribae, Legisperiti, Cives: rutilant inter tenebras saevo fulgore gladiorum cuspides et hastarum acies: percellit aures in horrore noctis armorum stridor, accurrentium strepitus, vociferantium clamor, congregientium tumultus: adducunt, ne effugiat *refugium* nostrum et *virtus* (1), vincula et funes, ut eum comprehendant, qui nos *trahit in funiculis charitatis* (2). Sed quid sibi vult illa cohors armata magis furore, quam armis? contra quem progreditur? contra innocentem, qui vult luere pro tuis criminibus: contra iustum, qui vult mori pro tuo delicto: contra Omnipotentem, quem non infirmitas, sed charitas tradet manibus impiorum, ut liberet a servitute peccati! Et hanc coronam antecedit unus e duodecim, heri in Christi collegio discipulus, nunc in Satanae exercitu primipilus. *Iudas unus de duodecim antecedebat eos* (3). Ille antecedit ordine, qui reliquos praecedat scelere. Sed Iudam antecedit Avaritia, quae illum manu ducebat: Perfidia, quae viam aperiebat: Furor, qui facem praeferebat: Diabolus, qui eum vinctum trahebat. Crimen fuisset non vulgare impios illos satellites vel a longe sequi: scelus singulare, praeceuntes comitari: sed antecedere! viam aliis signare! ducem se praestare! nescio quo nomine tantum flagitium appellabo. De reliquis militibus, qui Iudam ad tantum scelus praeceuntem secuti sunt, quid actum sit, incertum; hoc certum, Iudam laqueo sibi vitam extorsisse. Forsan, ut ostenderet divina Iustitia, quanti sit sceleris, alios ad scelus antecedere, et plerumque tales antecessores sequi a tergore vindictam. Tanti est, esse non modo in scelere socium, sed ad scelus ducem! Sunt qui

(1) *Psal.* 45, 2.(2) *Osee* 11, 4.(3) *Luc.* 22, 47.

cum alios peccantes vident, quasi puderet eos suae innocentiae, etiam peccant: et est fragilitas: Sunt alii qui, ne soli sint improbi, ad flagitium canunt classicum: ut alii intrent per viam latam, aperiunt portam: ut alii cadant in praecipitium, pessimo exemplo impellunt: ut audeant ad portas usque inferni procedere, veluti duces prae-eunt: ut alii stent *in via peccatorum, in cathedra pestilentiae sedent* (1), tradunt praecepta ut Magistri: ut ad crimina timidos animent, ut exhortatores his verbis instigant: *Veni nobiscum, insidiamur sanguini, etc., sortem mitte nobiscum: marsupium unum sit omnium nostrum* (2). Haec est summa impietas, bis enim sunt impii: semel, suo quo se contaminant flagitio: iterum, malo quo alios ad scelus incitant exemplo. Sic egit Iudas: is enim, relicto Christo, Scribis ac Phariseis in domo Caiphae congregatis hoc ait: *Quid vultis mihi dare, et ego eum vobis tradam* (3)? Agite, ego eum sub hasta collocabo: quid mihi pecuniae tradetis? Illi exilire gaudio; offerunt, donant, tradunt Iudae in manus, tametsi vile, pretium: cui acquiescit praestigiator. Agite, inquit, iam in horto est: expedite milites, sumantur arma, conferantur vincula, sequatur cohors, ego cohortis Imperator, ego militum dux, ego aciei primipilus, ego exercitus antesignanus praeibo. Accingunt se ad iter: panduntur portae, egreditur ex urbe Iudas stipatus militibus, transeunt omnes Cedronis torrentem, conscendunt clivum, ubi octo discipuli timore et pavore opprimuntur; qui, dum eminus lanceas, lanternas, clypeos, gladios fulgentes vident, trepidi ad Magistrum confugiunt. Interim IESUS, absterso cruento sudore, erigens se e loco in quo passus fuerat agoniam; ut vidit Iudam horto proximum cum militibus, et iam iam appropinquantem, altum suspirans ob scelus Iudae,

(1) Ps. 1, 1.

(2) Prov. 1, 11, 14.

(3) Matth. 26, 15.

tres suos discipulos e sopore excitatos reliquis cito ad se ex metu fugientibus aggregat, et mox exercitum ordinat, aciem disponit, et Iudaicae cohorti opponit. Hoc est quod ait Lucas: *Adhuc eo loquente, ecce turba, et qui vocatur Iudas, unus de duodecim, antecedebat eos* (1). Qui sic exemplo Iudae alios ad scelus antecedunt, audiant quod in illos torqueat Spiritus sanctus ex ore Salomonis tonitruum: *Iudicium durissimum his, qui praesunt, fiet* (2). Sicut durissimum fiet iudicium ob pessimum, quo alios ad scelus alliciunt, exemplum, his qui praesunt; sic et illis qui ad scelus praeceunt. Durum sic iudicium his qui peccant, etiamsi soli; durius his qui, cur alii peccent, suo exemplo sunt occasio; durissimum vero his, qui ut alii peccent, sunt causa; quia praeceunt, quia manu ducunt, quia ut alii sequantur, alliciunt, quia ut audeant, exhortantur. Hoc demum est cum Iuda ad scelus sceleratos antecedere. Quod ne contingat nobis, sicut tres Magos, cum tenderent in Bethlehem, *stella... antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer* (3); ita nos peregrinos tendentes in Ierusalem antecedit stella tua, id est, gratia, ut sequamur te per viam arctam, qui es via, nec prius illa nos deserat quam stet supra, ubi tu es, non puer in stabulo, sed antiquus dierum in solio.

§ XV. — Iudas dat signum, quo Christus agnoscatur.

Christus post trisuiam animae usque ad mortem; post fusas prolixas preces usque ad agoniam; post extremas angustias usque ad sudorem sanguinis, ab Angelo e coelo confortatus; a Patre, ut pateretur, admonitus; a se, ut pati vellet inflammatus, surgit; et ecce insolens spectaculum, tetrum, barbarum, funestum. *Ecce Iudas unus de duode-*

(1) *Luc. 22, 47.*

(5) *Sap. 6, 6.*

(3) *Matth. 2, 9.*

im...cum accepisset cohortem, et a Pontificibus ac Pharisaeis ministros, venit illuc cum laternis et facibus et armis; dederat autem traditor eius signum eis dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, et ducite caute (1).

Est hoc omnibus familiare, dum rarum aliquod prodigium, vel inusitatum proponitur spectaculum, quod vel incutere terrorem, vel solet excitare stuporem, vocula illa uti, *ecce. Ecce Iudas*. Audite coeli, et obstupescite super hoc; adeste homines, spectate Angeli, videte daemones mirum, rarum, dirum spectaculum. *Ecce Iudas*, heri in Christi collegio, hodie in Satanae satellitio: heri veritatis discipulus, hodie erroris magister: heri Apostolus, hodie diabolus. *Ecce Iudas*, quem Christus ante tres annos evexit ad dignitatem Apostolatus, ante tres dies habuit in schola auditorem, ante tres horas in mensa convivam, cui paulo ante laverat pedes, dederat ei in escam corpus, in potum sanguinem, nunc totus mutatus ab illo, qui fuerat tunc, exutus omni humanitate, immemor omnium beneficiorum, venit ut osculo pacis bellum indicet Principi pacis: ut salutando insidietur illi, qui est omnium salus: et sic osculando prodat Iudaeis, amplexando tradat Gentibus. *Dederat autem traditor... signum: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, ducite caute*. Quasi dicat: scientissimus est; vidi non semel, eum ipsas cogitationes abditas revelare, et eos qui ipsum lapidare volebant, nescio quo modo, excaecari; caute ergo cum homine cauto, et vafre cum vafro agendum. Frustra o Iuda, omnis tua et tuorum cautela: frustra Iudaeorum consilia, frustra Romanorum sapientia, frustra Sacerdotum et Seniorum prudentia, quia scriptum est: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum (2)*. Hic autem est Dominus, et ma-

(1) *Matth.* 26, 47; *Ioan.* 18, 3; *Marc.* 14, 44.

(2) *Prov.* 21, 30.

ignus Dominus. Tu tam peregrinus, et hospes es in Scriptura, ut nunquam legeris illa Davidis verba: *Astiterunt Reges terrae et Principes convenerunt in unum, adversus Dominum et adversus Christum eius: qui habitat in coelis, irridebit eos, et Dominum subsannabit eos* (1)? Subsannat ipse in coelis, quae tu machinaris in terris. Capiēs quidem illum, non quod illum potueris capere, sed quia ipse voluit capi. Sed et tu, dum capis, capieris miser, non a milite, sed a daemone, et ille tuus Dominus post tres dies mortis victor resurget a funere, dum tu infelix pendebris in arbore. Quod egit Iudas in horto semel, hoc in mundo fit quotidie. Praesens haec vita, est quaedam ad mortem via: unde homines omnes vocamur viatores. In hac vita non deest qui nos prodat, perfidus Iudas. Ille ipse est, in quo vivitis, et confiditis, et vestra omnia fiditis, infidus mundus. Tu ergo qui in hac via es viator, sta viator, et prudenter observa, quam te mundus facile capiat, et quam non difficile te sinas capi. Sunt varii in variis vitae statibus ac muneribus homines: sunt in palatio Principes, in curia praesides, in Rep. Proceres, in Magistratu consules, in Academia iuvenes. Omnes quidem ad salutem sunt vocati, pauci tamen electi. Habet mundus suos, qui omnium saluti insidientur, satellites, habet cohortem vitiorum, habet turmam daemonum, ut Iudas militum. Et illi habent suos, quibus homines irretiant, laqueos: quibus capiant, vincula; quibus ligent, compedes: at illi, dubii ambigunt, qui sunt illi, in quas oporteat manum iniicere, et ad exitium secum captivos trahere. Itaque ut secernat reprobos ab electis, dat eis proditor mundus signum. *Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenele eum, et ducite caute.* Si quem videritis in aula, qui induatur purpura et bysso, et epuletur

(1) Ps. 2, 2, 4.

quotidie splendide (1), *ipse est tenete eum*. Si quem audieritis dicentem: *Anima, habes multa bona, posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare* (2): *ipse est, tenete eum*. Si in foro inter Advocatos et Causidicos audieritis aliquem dicentem: *Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduae. Sit autem fortitudo nostra lex Iustitiae: circumveniamus iustum, quoniam inutilis est nobis* (3). Si inter Academicos iuvenem audieritis dicentem: *Venite, fruamur bonis quae sunt, et utamur creatura, tanquam in iuventute celeriter: vino pretioso, et unguentis nos impleamus: et non praetereat nos flos temporis; coronemus nos rosis, antequam marcescant* (4). *Ipse est, tenete eum*. Denique, quemcumque osculatus fuero, cui blandiar, lenocinabor, et fovebo, favebo; verbo, cui dederò bona omnia peritura; ille est, qui debet perire, ipse qui debet a me prodi, a vobis capi, aeternum mori: *tenete eum, et ducite caute*. Caute, caute! ut imbibat succum politicae prudentiae, habeat sibi familiarem Tacitum, volvat et revolvat Machiavellum; doceatur servire tempori; Proteum agere; quamcunque personam assumere, deponere. Politicus status sit ei potior, quam ipsa salus: omnia ei postponantur: virtus, pietas, conscientia, religio, coelum, DEUS. Moneatur dum loquitur: caute loquatur: aliud proferat ore, quam cogitet corde: vultu Cato, mente Nero: instruatur inire singulare certamen, hoc demum esse fortitudinis testimonium. Si velit subinde, ut pius appareat, indulgere pietati, caute id agat: in templo teneat manu sphaerulas praecatorias, sed subinde misceat et fabulas: oret, sed caute, flexo uno duntaxat poplite: ducatur ad loca Virgini sacra, ubi congregantur sodales, sed caute; tunc figat pedem in oratorio, dum

(1) *Luc.* 16, 19.(2) *Luc.* 12, 19.(3) *Sap.* 2, 10-12.(4) *Sap.* 2, 6-8.

descendit orator e pulpito, ut magis spectet, et spectetur, quam ut audiat. O perfide Munde! sub tua cautela nulla est tutela. Merito hic exclamem contra mundum cum S. Augustino: *O munde proditor, qui cuncta bona promittis, et cuncta mala profers: promittis vitam, et donas mortem: promittis gaudium, sed largiris moerorem: promittis quietem, sed ecce turbatio: promittis stare, sed cito recedis.* Ne ergo a mundo, osculo eius perfido, velut a Iuda Christus, prodaris, ad Christum te convertas, qui fuit a te et pro te proditus. Ecce, vita mea, dum vivo, sum in via, quae ducit ad mortem quae est meta viae et terminus vitae. In hac via tot sunt foveae et insidiae, tot praecipitia et pericula, tot laquei et pedicae, tot fraudes et technae; da, ut caute ambulem in hac via, ne aberrem a Te, qui es via. Tu quidem venisti in mundum, sed mundus te non cognovit: ideo dixisti Apostolis tuis: *Ego non sum de mundo* (1). Vale ergo immunde Munde, te deseram ut sim *mundo corde* (2). Sic deinceps vitam instituam, ut haec vita sit mihi via ad Te, qui es *via, veritas et vita* (3).

§ XVI. — Christus osculatur Iudam.

iam appropinquabat sub ovina pelle lupus rapax; sub agni lana, leo rugiens; sub toga Apostoli, perfidus proditor; sub larva discipuli, sacrilegii Magister; sub figura hominis, diabolus incarnatus, Iudas. Non satis illi erat stare in conspectu, voluit et frui Christi amplexu. Quare, *accedens ad IESUM, dixit: Ave, Rabbi. Et osculatus est eum* (4). Accedit ad IESUM; res mira! accedit ad IESUM, hoc est ad ignem, is, cuius iam refrixerat charitas, et tamen non accenditur; ad lucem filius tenebrarum, et ta-

(1) *Ioan.* 17, 16.

(2) *Matth.* 5, 8.

(3) *Ioan.* 14, 6.

(4) *Matth.* 26, 49.

men non illuminatur: ad Medicum aeger, et tamen non sanatur: ad vitam vir mortis, et tamen moritur: ad Salvatorem Iudas, et tamen non salvatur. *Hoc* (ait Chrysostomus) *non medici, sed languentis vitium est* (1). Ubi iam proximus accesserat, osculatus est eum. Siccine, Iuda, amoris pignore vulnus infligis? charitatis officio sanguinem fundis; instrumento pacis, mortem irrogas? discipulus Magistrum, servus Dominum, electus Auctorem tradit? et osculatus est eum. Quid agis, o sponse, oblitus tuae sponsae, oscularis spurium Synagogae? si lubet osculari, accede, ecce nova sponsa Ecclesia, cui promisisti olim: *Sponsabo te mihi in sempiternum* (2). Iam ab annis plus quam quater mille, tui osculandi cupida, toties exclamavit: *Osculetur me osculo oris sui* (3). Clamat Ecclesia militans in mundo, ut a te obtineat auxilium: clamat Ecclesia triumphans in coelo, ut per te impleatur eius gaudium, hoc est, *osculetur me osculo oris sui; et osculum eis non dedisti* (4). Et interim aperis labia, ut ea applies illi, cui *venenum aspidum sub labiis* (5); aperis brachia, ruis in amplexus, oscularis! Petrus fidelis servus tuus, tui causa, quaevis etiam gravissima pati semper promptus fuit, ut testantur illa verba: *Domine, tecum paratus sum et in carcerem, et in mortem ire* (6): et tamen osculum ei non dedisti. Par fuit in te amor Thomae, cum diceret: *Eamus et nos, ut moriamur cum eo* (7), et tamen osculum ei non dedisti. Andreas relictis omnibus secutus est te; Ioannes est discipulus tibi charissimus, utpote quem prae caeteris diligis; tamen uterque vere dicere potest, quod tu Simoni: *Osculum mihi non dedisti*. Uni tantum legeris osculum dedisse, et ille est inimicus tuus pessimus, qui insi-

(1) *Chrys. lib. 9 in Luc.*(2) *Osee 2, 19.*(3) *Cant. 1, 1.*(4) *Luc. 7, 45.*(5) *Ps. 13, 3.*(6) *Luc. 22, 33.*(7) *Ioan. 11, 16.*

diatur sanguini tuo, in cuius cor *intravit Sathanas* (1), *filius perditionis* (2), cui bonum fuisset si nunquam natus fuisset: uno verbo, Diabolus tuo testimonio: *Ex vobis unus Diabolus est* (3). Nonne merito hic tibi (pace tua, pax mea), exprobrem quod Ioab Davidi ob mortem perduellis filii Absalonis moerenti? *Diligis odientes te, et odio habes diligentes te; et ostendisti hodie, quia non curas de ducibus tuis, et servis tuis* (4)? non curas de Apostolis et Discipulis tuis qui amore tui tibi dedere omnia sua, et inter illa se. Absit, ut hoc cogitem de Te, qui et praecipis quidem diligere inimicos, et tamen asseris te diligere amicos. *Ego diligentes me diligo* (5). Sed dum expendo tuum, quod Iudae dedisti, osculum, sub eo invenio mysterium. Iudas, ut caeteri Apostoli, secutus fuerat te, licet non propter te: functus fuerat oeconomi munere: aliquid praestiterat, unde merebatur praemium; accepit ergo a te osculum, et tamen postera die, *suspensus crepuit medius* (6): post osculum statim incurrit exitium. Mirum! nulli, nisi uni Christus commemoratur dedisse osculum, et ille unus periit. Sunt multi, ut Iudas, *inimici crucis Christi, quorum Deus venter est* (7); qui lasciviunt *in stratis: et dormiunt in lectis eburneis* (8): qui commorantur *in vino, et student calicibus epotandis* (9): quorum catalogum recitat D. Paulus: *Fornicarii, idolis servientes, adulteri, molles, fures, avari, ebriosi, maledici, rapaces* (10). Illis dat Deus osculum, hoc est, volaticum corporis gaudium, breve in hac vita praemium, quod tamen negat amicis. Herodi dat regium, in quo sedeat, thronum: Petro amico suo dat crucis, ex quo pendeat, lignum. Diviti Epuloni exquisita fercula, Lazaro pus et ulcera. Caesari dat lauream,

(1) *Luc.* 22, 3.(2) *Ioan.* 17, 12.(3) *Ioan.* 6, 71.(4) *2 Reg.* 19, 6.(5) *Prov.* 8, 17.(6) *Act.* 1, 18.(7) *Phil.* 3, 18, 19.(8) *Amos.* 6, 4.(9) *Prov.* 23, 30.(10) *1 Cor.* 6, 9, 10.

Laurentio craticulum: Holoferni dulce massicum, Ioanni fervens oleum: Heliogabalo dat molles plumas, Tiburtio candentes prunas: Balthazaro vino redundantes calices, Stephano saxa et lapides: Neroni dat sceptrum quo imperet, Paulo, gladium quo occumbat. Sed nullus illis invidet, nihil infelicius felicitate impiorum; mala non obsunt, nisi malis; nec bona prosunt, nisi bonis; quod, quam sit verum, testabitur dives Epulo, et Lazarus. De utroque sunt aurea haec verba aurei oratoris D: Chrysologi: *Ad divitem (Epulonem) bona omnia, ad pauperem (Lazarum) mala omnia perlegimus pervenisse; neque tamen pauperem fregerunt adversa, aut diviti omnia secunda profuerunt: imo pauperem pervexit ad philosophiam paupertas, ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam, necessitas ad voluntatem, fames ad ieiunium, sitis ad tolerantiam, ad vitam mors, ad praemium poena, ad coelum terra, egestas ad regnum: et divitem sic extulit purpura ad superbiam, byssus ad luxum, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem, unguenta ad marcorem, ad caecitatem splendor, sublimitas ad ruinam* (1). Ecce hic quot mala ex mundi bonis! quot bona ex mundi malis! dat ergo Deus hic peritura bona malis aeternum perituris. Vere Sapiens: *Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula odientis* (2). Satis mihi erit si liceat mihi cum Magdalena osculari pedes tuos: illos rigabo lachrymis, illos abstergam crinibus, ad illos me dimittam, certus, quod qui se humiliaverit ad osculum pedis exaltabitur ad osculum oriæ.

(1) Serm. 124.

(2) Prov. 27, 6.

§ XVII. — **Christus Iudam amici nomine dignatur.**

Hic tandem IESUS prodidit se esse IESUM, hoc est Salvatorem, adeoque se velle omnes homines salvos facere, dum Iudam ad se venientem non terruit, accedenti vultum non avertit, ab osculo non arcuit, ab amplexu non removit, sed apertis manibus, expansis brachiis, admotis labiis, benigno vultu, prompto ore osculatus est: blanditus illi, quem *in felle amaritudinis videbat esse* (1), verbis illis dulcioribus super mel et favum: *Amice, ad quid venisti* (2)? o Iuda, quia si cognovisses et tu, et quidem in hac hora quae ad pacem tibi, dum Princeps pacis praebet tibi osculum pacis. Ecce Iuda, *nunc tempus acceptabile, nunc dies salutis* (3), dum tam propinquus es Salvatori, o Iuda! tantum dic verbo: peccavi, et mox audies: *Remittuntur tibi peccata tua* (4). Ecce expansa brachia, ut te excipiant; manus, ut te in viam rectam deducant; linguam, ut tibi verba vitae loquatur. Patet tibi, o Iuda, cor meum, redi ad cor tuum: patent tibi viscera Misericordiae, cave ne incidas in manus Iustitiae. Tu mihi dicis, Ave; ego tibi, Vale. Vale, Iuda, et in aeternum vale. Amodo non videbis faciem meam, donec venerim in nubibus coeli, cum maiestate magna: tunc senties, o Iuda! *malum et amarum esse, deseruisse te Dominum Deum tuum* (5). Tunc te, non uti amicum osculabor, sed abominabor ut inimicum: tunc non audies ex me: *Amice, ad quid venisti?* sed: Discede a me, maledicte, in ignem aeternum. Haec tacite Christus ad Iudam: nunc ego a Christo, et Iuda ad vos: O vos omnes, qui auditis hoc impium impiissimi mundi consilium: *Odio habebis inimicum tuum* (6); quibus familiaria sunt

(1) Act. 8, 23.

(2) Matth. 26, 50.

(3) 2 Cor. 6, 2.

(4) Matth. 9, 2.

(5) Ierem. 2, 19.

(6) Matth. 5, 43.

illa verba: *Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: confringam illos, nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos* (1); qui spiratis ruinam et caedem in inimicos vestros, attendite et videte, si est odium sicut odium Iudae; si est amor, sicut amor Christi. Nunquam hominem tam sceleratum, barbarum, perfidum, impium, sacrilegum nec sol vidit, nec terra tulit, nec uterus genuit, ac fuit Iudas: scelus nullum tam atrox, crimen nullum tam truculentum, facinus nullum tam immane a quopiam fuit excogitatum, ac quod in Christum machinabatur Iudas. Modus conficiendi illius sceleris plenus erat dolo, perfidia, vafritie, fraudibus. Uti in Iuda nulla erat causa illius sceleris perpetrandi, ita in Christo iustissima erat eiusdem ulciscendi. Patet hinc Christi innocentia, inde Iudae perfidia. Indicitur singulare certamen; assignatur arena, in qua concurrant, hortus Gethsemani; designatur et tempus, die Iovis, concubia nocte. Venit igitur Filius Dei, posteris omnibus documentum praebiturus, quo discant artem pugnandi, modum vincendi, methodum vindicandi, ab eo qui vocatur *bellator fortis* (2), *Deus exercituum* (3), *qui docet manus ad praelium, et digitos ad bellum* (4). Prodit in campum hinc Redemptor, inde proditor: hinc Magister, inde discipulus: IESUS, Iudas: Deus, homo. Ille accensus amore, ut servet; hic armatus furore, ut mactet: ille spirans vitam et salutem, hic anhelans caedem et exitium. Quid hic expectaris? numquid, ut e tumultuoso nubium spatio evibrentur vindices ardentium fulminum faces, et toto furoris impetu contorqueatur in barbarum illud caput, tonitru? numquid, ut terra discedens, facto ingente hiatu dehiscat, ut tanti sceleris architectus in puncto ad inferna descendat? *Et confestim accedens ad*

(1) Ps. 17, 38.

(2) Ierem. 20, 11.

(3) Isai. 1, 24.

(4) Ps. 143, 1.

Iesum, dixit illi: Ave, Rabbi. Et osculatus est eum. Quid interim Christus? quae ad illum verba? nonne fulminatrici lingua in eum debacchari, his aut similibus diris? Serve nequam, fili perditionis, progenies viperarum, sepulchrum dealbatum, inveterate dierum malorum, semen Chanaan, et non Iudae, qui ex patre diabolo es? *Amice, ad quid venisti!* Hic te cito vir sanguinum, cuius manus sanguine plenae sunt, cuius pedes veloces sunt ad effundendum sanguinem, cuius lingua gladius acutus, hic te siste coram formidando iustis pariter ac iniustis iustissimi Iudicis solio: *Audi, et ego loquar: interrogabo te, et responde mihi* (1). Actoris ego coram Iudice personam sustinebo, tu Rei. *Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad coelum de terra* (2). En feralem mucronem stillantem etiamnum cruore inimici tui! en fatalem arenam, *quae suscepit sanguinem fratris tui de manu tua* (3)! En hiulcum vulnus hostis tui, quod vasto ore te accusat! Illata mihi est, inquires, iniuria. A quo? ab homine homini! tune Christo innocentior, ut non potueris tantillum sufferre? tibine gravior illata iniuria, quam Christo, ut debueris vindicare? tuus ne inimicus peior Iuda; quo non surrexit peior inter natos mulierum? et tu Christianus, tam dissimilis Christo, quam similis Antichristo! Lex est mundi: *Oculum pro oculo, dentem pro dente* (4): lex mundi, qui *totus in maligno positus est* (5): lex mundi a patre eius lata, qui est diabolus. Lex Christi erat: *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos* (6). Audivisti diabolum, sprevisti Christum: quid expectas? praemium? ab illo, quem sprevisti, quid speras? mercedem? pro sceleribus quae patrast? quomodo stabis coram illo tribunali, hostili sanguine cruentus? inimici cruore tabidus,

(1) *Iob* 42, 4.(2) *Gen.* 4, 10.(3) *Gen.* 4, 11.(4) *Matth.* 5, 38.(5) *1 Ioan.* 5, 19.(6) *Matth.* 5, 44.

coram illo Iudice, quem etiam innocentes reformidant, qui hostem suum iuratum amicum appellavit, proditorem osculatus est, inimico tantam iniuriam ignovit? Itaque hoc tibi sit certum, extremam esse insaniam, ut declines ignominiam, velle ulcisci iniuriam. Desinis itaque te diligere, dum incipis odio habere inimicum. Licet latrones te spoliarent omnibus facultatibus, fures privarent omnibus fortunis, grassatores incenderent aedes: licet omnes carnifices convenirent, ut te exquisitis cruciarent tormentis, licet omnes iudices in te gravissimas decernerent poenas, non tantum tibi nocerent, quantum tu ipse tibi noceres, dum de nocente inimico expetis sumere vindictam. Non potes ulcisci iniurias, vel odisse inimicum, quin has dirrissimas voces, vel ore proferas, vel mente concipias: Desipit DEI Sapientia, male vult nobis eius Bonitas, saevit Misericordia, ignorat Providentia, mentitur Veritas; errat Scientia, dum dicit: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos*. Christus tamen, quod docuit verbis, confirmavit exemplo, dum Iudam his verbis excipit: *Amice, ad quid venisti?* Siccine, IESU, amicum vocas qui te vendidit, et tam vili pretio, et tam truculentis tortoribus, et post tot beneficia? Osculabatur Christi pedes Magdalena, et videns hoc Pharisaeus, ait, *intra se dicens: Hic si esse Propheta, sciret utique, quae et qualis est mulier, quae tangit eum: quia peccatrix est* (1). Nunquid dum Christum osculatur Iudas (et non tantum, ut illa, tangit) et hic merito cum Phariseo dixerit quis: Illic si esset Propheta, sciret utique, quis et qualis est ille, qui osculatur eum; quia proditor est? Scimus, o Christe, cui nil est occultum, quod a te non sciatur: nihil abditum, quod tibi non reveletur: scrutaris corda et renes; tu nosti omnes, nec opus est ut quis testimonium

(1) Luc. 7, 39.

perhibeat *de homine*; tu enim scis, *quid sit in homine* (1). Quid ergo Iudam appellas amicum? tu scis, quia est servus peccati, filius Belial, mancipium diaboli; et amicum appellas? putas te fors habere in brachiis Petrum, an discipulum, quem diligis, Ioannem? est discipulus qui te vendidit! Nullum potest quis maius post infinitos labores expectare praemium, quam ut eum appelles amicum. Petrus, Andreas, Ioannes, Apostoli, relictis omnibus, secuti sunt te, ut a te aliquando audirent: *Vos amici mei estis* (2). Iudas, non tantum propter te non reliquit omnia, sed te reliquit! Nimirum vero Christo dixerant Iudaei: *Amicus Publicanorum et peccatorum* (3). Hic nimirum est tempus gratiae, misericordiae, amicitiae: hic nullus a Christo repellitur: hic quivis admittitur. Accurrat Publicanus et peccator, fuerit annis plurimus inimicus Christi, sit alter etiam Iudas, accedat ad Christum, mox audiet: *Amice, ad quid venisti?* O peccator! quanti constat esse amicum mundi, quanto eius amicitia acquiritur labore, studio, sudore! o politice, quot opus est vigiliis, molestiis, angoribus, curis et animae periculis, ut sis amicus Principis! quid porro aliud est principis favor et amicitia, nisi *baculus arundineus*, cui si nitaris, *intrabit in manum tuam*, et *perforabit eam*? o Iuvenis quisquis pro-cax, quoties aliis quiescentibus tibi est abnoctandum, quot excogitanda humanitatis officia, quot conferenda munera, quot devoranda taedia, quot oportet instar Prothei induere formas, quoties simulandum, dissimulandum: quoties etiam cum periculo et corporis et animae ineundum singulare certamen, ut fias amicus unius abiectissimae et sordidulae pellicis, quae tuum, ut Holofernis Iudith, iugulum petet, quae tuo capiti, ut Iaël Sisarae,

(1) Ioan. 2, 25.

(3) Luc. 7, 34.

(2) Ioan. 15, 14.

(4) Isa. 36, 6.

clavum infiget? quae te, ut Dalila Samsonem, Philistaeis captivum tradet? His accedit, sexcenta licet alicui contuleris beneficia, exquisitissima obtuleris munera, innumera ei praestiteris obsequia, plurimos impenderis, ut ei placeres, annos, exauseris omnes vires, si tamen semel austerius illam aspexeris, sinistre aliquid dixeris, semel obsequium illi denegaveris, omnia praeterita beneficia aeterna sepeliuntur oblivione; nulla tui est amplius memoria, excidisti omni gratia, nunquam deinceps frueris eius amicitia! Et interim si per plurimos, non dicam dies, hebdomadas, menses, sed et annos, imo per omnem vitam, Deum gravissimis sceleribus ad iracundiam provocaveris, eius contempseris consilia, spreveris monita, violaveris praecepta; quid putas opus est, ut fias amicus IESU? an ut contendas Hierosolimam? an ut properes Romam ad limina Apostolorum? ut transcendas Alpes, ut enaviges mare? an oportet vendere omnia tua, et dare pauperibus? Haec et maiora merito requirit Christi amicitia. O impii! o peccatores! optatis amici esse Christi? accedite, quid timetis? terret vos vitae vestrae indignitas? timetis ne vobis noceat vestra impietas? audite, quid dicat Veritas: *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab iniquitate sua* (1). In quacunque die? ergo haec sit dies, haec sit hora, hic locus, quo convertamur ab impietate; non opus est magno molimine, non diuturno tempore: satis est post multos annos in sceleribus exactos, unicum momentum: satis ut fias amicus Christi, unicum cordis suspirium: satis unica stillans ex oculo lachryma, satis unica pectoris tunsio, satis una linguae vocola; dic serio cum Davide: *Peccavi* (2); eodem momento audies: *Remittuntur tibi peccata* (3).

(1) *Ezech.* 33, 12.(2) *2 Reg.* 12, 13.(3) *Luc.* 7, 48.

§ XVIII. — **Iesus militibus occurrit.**

IESUS, ne quis eum argueret vel imbecillitatis quod comprehensus, vel fragilitatis quod passus, vel infirmitatis quod mortuus fuerit, voluit, priusquam traderetur manibus impiorum, praemittere plenum et potentiae et magnificentiae prodigium.

Iesus itaque sciens omnia, quae ventura erant super eum, processit et dixit eis: Quem quaeritis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum (1). Illa vox, ego sum, est compendium omnium perfectionum, quae in DEO elucescunt. Vox illa, ego sum, a nullo nec in coelo, nec in terra potest proferri, nisi ab illo, cui data est omnis potestas in coelo et in terra (2) qui in principio creavit coelum et terram (3); nisi ab eo, in quo omnia, ex quo omnia, per quem omnia; hoc est, solo DEO. Quicumque alius dixerit, ego sum, mendax est, et in hoc veritas non est (4). Quare Christus dicens, ego sum, Deum se esse fatebatur. Ego sum, vox amabilis piis: Ego sum pater vester, diligite filii: Ego sum magister vester, audite discipuli: Ego sum merces vestra magna nimis, laborate strenue operarii: Ego sum bravium, currite celeriter studiodromi: Ego sum corona vestra, pugnate fortiter, milites. Ego sum, vox formidabilis impiis: Ego sum, expavesce peccator! eodem loco quo peccas, ego sum peccati spectator, peccatoris iudex, peccantis vindex. Quo fugies peccator, qui nusquam potes effugere? Ego sum, in cuius horrendum est incidere manus (5); Ego sum, qui ligatis manibus et pedibus proiciam te in tenebras exteriores (6); Ego sum qui possem et corpus et

(1) *Ioan.* 18, 4, 5.(2) *Matth.* 28, 18.(3) *Gen.* 1, 1.(4) 1 *Ioan.* 2, 4.(5) *Hebr.* 10, 31.(6) *Matth.* 22, 13.

animam perdere, et mittere in gehennam (1). Sed ulterius, fracto cortice, pertingamus ad nucleum. Pensiculatiùs expendamus has duas vocolas *ego sum*: hic enim est auri fodina, fodiamus altius et effodiemus thesaurum. Scio, o Christe, per 40 et amplius saecula omnes gentes, tribus, nationes, totum genus humanum tantis suspiriis expetiisse, tot lachrymis et precibus supplicasse, tantoque desiderio expectasse magnum illum Messiam, qui sanaret aegros, liberaret captivos, tolleret peccata, induceret pacem, redimeret homines, spoliaret inferos, aperiret coelos, tune es ille? *Ego sum*. O me ergo feliciorẽ Patriarchis, beatiorẽ Prophetis, fortunatiorẽ omnibus retro Regibus veteris Legis, qui tantum crediderunt, praedixerunt, expectarunt venturum, quem scio ego venisse, credo hic adesse. Quapropter cum hic certa et, qua nulla potest esse certior, fide te credam hic mihi adesse: eia negotiemur inter nos et sermocinemur tantisper, tu et ego, soli sine arbitris, in silentio, in arcano secessu: habeo pauca, quae te interrogem, tu responde mihi. Fuit quondam tempus, nec ita pridem, ante 80 annos, cum ego iacerem inter umbras, sine sensu, sine motu, sine vita, sine anima, sine corpore, sine natura, inane nihil: nihil eram, et tota retro aeternitate nihil fueram. Fuit vero aliquis qui, quo fine, cur fecerit, nescio, tu scis; sed fuit aliquis qui, coniectis clementer oculis misericordiae in illam vastissimam inanitatem magni nihili, ex illa caliginosa abyssu eduxit me in lucem, in municipium hoc mundi, formavit mihi de limo terrae corpus, *inspiravit in faciem meam spiraculum vitae et factus sum homo in animam viventem* (2); iussitque me dominari piscibus maris, et volatilibus coeli, et universis amantibus, quae moventur super ter-

(1) *Matth.* 10 28(2) *Gen.* 2, 7.

ram (1). Quis est ille? *Ego sum*. O amorem! sed pergamus porro, plura forsitan hinc eruemus, unde gaudeamus, et amore ardeamus. Vix emergeram ex illo tenebricoso antro magni nihili, cum oblitus factoris mei qui creaverat me ad imaginem et similitudinem suam, derisi Dominum DEUM meum, et aemulus Absolonicae impietatis, Patrem meum persequabar: quare in magno illo foro, reus laesae maiestatis declaratus, et condemnatus, traherbar ad locum supplicii, ducebar ad mortem, tendebam ad exitium: actum erat de salute, conclamatum de vita, iam perieram; quia non erat qui servaret me, non erat usque ad unum. Videbat hoc Rex quidam magnus (quis ille fuerit, nescio, tu scis) in cuius *femore scriptum erat Rex regum, et Dominus dominantium* (2). Ille, deposita purpura, descendit ex alto, induit vilem saccum, tradit se tortoribus, eripit me e carcere, solvit vincula: pro me sistitur iudici, morte turpissima condemnatur, moritur ipse et ego vivo. Quis est ille? *Ego sum*. O misericordiam! eras tu quondam sursum in horto voluptatis, in paradiso, ubi oves tuae pascebantur in pascuis uberrimis, in pascuis pinguibus: habebas illic 100 oves, et ecce ovicula una deviavit, et subduxit se a grege. Tu hoc intellexeras, et confestim, Pastor bonus nimium, relictis 99 ovibus in deserto, ivisti, et quaesivisti eam quae perierat. Ah Iesu! compatiar tibi sic fatigato, currenti per invia, et devia, per spinas et rubos, per dumeta et tesqua. Quem quaeris? ovem meam quae periit; *Ego sum*. Fuit quidam quem Pater tuus dilexit, et sic dilexit, ut te filium suum unigenitum ei daret, propter quem voluit te 9 mensibus latere in Virginis utero, postea iacere in praesepio, deinde circumcidi, postea baptizari in Iordane, 40 diebus ieiunare in deserto, et

(1) *Gen.* 1, 28.(2) *Apoc.* 19, 16.

post 33 annorum labores, tandem voluit te *tradit gentibus ad illudendum, flagellandum, et crucifigendum* (1). Quaeris iam: quis est homo ille, quem Pater sic dilexit? *ego sum*. Ah IESU! fierine poterit, ut a patre dilectus, et sic dilectus, non sim inter paucos electos? Tu propter me a Iuda traderis gentibus, et ego a Patre tuo tradar tortoribus? tu propter me descendisti de coelo, et ego descendam ad inferos? tu propter me patieris, et ego peribo! tu propter me morieris, et ego non vivam? Scio, IESU, tu es vita, ergo non moriar, sed vivam.

§ XIX. — Christus prosternit hostes.

Illud quod Iudas Christo dederat osculum, erat Iudaeis ac Romanis velut belli classicum quo, quasi signo dato, coniuratis viribus eum adorirentur. Non hoc nesciebat, qui nihil non sciebat, Christus. Quamobrem magna animi excelsitate, tanquam iudicaturus, non iudicandus, hostesque suos comprehensurus, imperterritus insanienti militum cohorti ultro occurrit, et voce magnifica tanquam Dominus rerum omnium interrogat: *Quem quaeritis? Responderunt ei: IESUM Nazarenum. Dicit eis IESUS: Ego sum: et statim abierunt retrorsum et ceciderunt in terram* (2). Hic cum Amos lubet interrogare: *Leo rugiet, quis non timebit* (3)? Vox illa non erat balatus ovis, erat rugitus leonis. Recte David de hac voce, antequam ex ore Christi fuisset prolata, vaticinatus est: *A voce tonitru tui formidabunt* (4). Intonuit Christus, formidarunt hostes Christi, et sic formidarunt, ut abierint retrorsum: sic abierunt retrorsum, ut ceciderint in terram. Christus in horto cum paveret, timeret, sudaret, ostendit suam infirmitatem: extra hortum ostentavit suam

(1) *Matth.* 20, 19.

(2) *Ioan.* 18, 4-6.

(3) *Amos* 3, 8.

(4) *Ps.* 103, 7.

divinitatem: ibi erat agnus, hic leo; ibi apparebat homo, hic Deus. Venerat ergo Iudas ad Christum capiendum, munitus utroque brachio, ecclesiastico ac saeculari, ut, si Christum tueri vellent discipuli, non auderent propter cohortem Pilati. Erat autem cohors militum caterva constans 125 peditibus, non nisi strenuis, scientiae militaris apprime gnaris. Hanc cohortem habebat Pilatus in Ierusalem pro sui capitis et principatus tutela et securitate, ad compescendas seditiones et populares tumultus. Hic ergo liquet, Christum fuisse captum quia capi voluit, non quia Iudaeus potuit. Illi enim ad binas illas voculas *Ego sum*, quasi ventorum turbine deiecti, vel fulmine ex aëre colliso afflati, vel tonitru e nubibus excusso prostrati cecidere: et qui venerant armati, cataphracti, solidis viribus, firmo robore, repente nec stare in gradu, nec consistere pedibus potuerunt; sed et Iudas, et Iudaei, et armigeri, et Romani, et singuli illius nefandae cohortis milites in terram prostrati sunt, et sonitum super arma dederunt. Ibi ceciderunt quercus Basan: *Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec stare potuerunt* (1). Iacebat iam ad Christi pedes tota prostrata cohors. Quid iam prosunt, vel consilia Iudaeorum, vel decreta magistratus, vel arma militum, vel funes satellitum, vel Iudae insidiae, vel machinae Ierosolymae, vel machinationes totius Synagogae? nemo se potest movere, nisi is, a quo vivimus, movemur et sumus, det, ut se movere possint, facultatem. Recte Propheta: *Vidi impium superexaltatum... sicut cedros Libani: et transivi, et ecce non erat* (2). Stabat illa cohors militum missa a Pilato et principibus Sacerdotum, fastu elata, robore firma, viribus formidabilis, ore minax, armis metuenda: *transivi, et ecce non erat*. Quia *vox Domini in virtute, vox*

(1) *Psal.* 35, 13.(2) *Ps* 36, 35, 36.

Domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros(1); superbos illos, et sicut cedros exaltatos ad solum collisit, in terram deiecit, ad pedes suos prostravit sic, ut iam non viderentur esse milites, sed cadavera militum. Quidni hic dixerim cum Sapiente: *Omnipotens sermo tuus de coelo a regalibus sedibus, durus debellator in mediam illam bellatorum turmam prosilivit et prostravit* (2)? Nec prius erigere se potuerunt, quam facta iam a Christo sese erigendi potestate; nec iam erecti, statim impetum in Christum fecerunt, sed stabant, partim pudore confusi, partim stupore attoniti, partim timore pavidī; ignari quid agerent, donec secundo interrogati quem quaererent, isque respondisset se esse, ac mandasset ne qua discipulos iniuria afficerent, dicens: *Dixi vobis quia ego sum: Si ergo me quaeritis, sinite hos abire*. Quasi dicat: Si iam percussi non doletis; si viso hoc tam insolenti prodigio non movemini; si iam castigati, tamen nefanda consilia exequi decernitis; per me licet, comprehendite me. De his conqueritur Propheta: *Percussisti eos, et non doluerunt: attrivisti eos, et renuerunt accipere disciplinam* (3). Ne pereat timendum est qui coelesti saepe afflatu admonitus, morbo percussus, adversitate deiectus, pertinax mala facere, dum mala patitur, ipsa Dei flagella convertit in peccandi instrumenta. Ili ludaei semel prostrati, postea erecti, necdum tamen correcti, abusi Dei, et parentis clementia, et punientis iustitia, perstiterunt obstinati in malitia. Haec quorundam est perversitas, ut ipsa Dei beneficia sint ipsis gradus ad nova maleficia. Quid? ergone haec una tibi erit ratio, cur sis malus quia Deus est bonus? ideo peccando te facies miserum, quia post peccata expertus es misericordem? ideo in delinquendo eris libentior, quia ipse ignoscendo

(1) Ps. 28, 4.

(2) Sap. 18, 15.

(3) Ierem. 5, 3.

est liberalis? Ideo tu peccabis, quia ipse peccatores recipit? Audi insipiens sapientis monitum, et sequere consilium. *Ne adiicias peccatum super peccatum, et ne dicas: Miseratio Domini magna est* (1). Misericors est Deus; dicit enim: *Nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua: et vivat* (2). Sed et iustus est Deus; dicit enim: *Impius in iniquitate sua morietur* (3). Misericors est Deus: *Peccavi enim, et quid mihi accidit triste* (4)? Iustus est Deus, quia dicit: *Anima quae peccaverit, ipsa morietur* (5). Misericors est Deus, quia Saulum persequentem Apostolos Christi fecit magistrum mundi. Iustus est Deus, quia Pharaonem Hebraeos insectantem submersit in profundo maris. Deus est bonus: fateor; tamen ob unicam offensam tot Angelorum myriades proscripsit coelo, addixit orco. Deus est bonus: admitto; interim *Dilatavit infernus animam suam, et aperuit os suum absque ullo termino* (6). Deus est bonus: verissimum est; interim clamat: *Multi sunt vocati, pauci vero electi* (7). Spe erigor, dum video latronem admissum in paradisum: timore deiicior, dum cogito Iudam laqueo suspensum. Permisit tot Angelos ob peccatum unicum, aeternum perire: tibi vili homunculo post innumera peccata parcat? tot pereunt quovis momento animae: non poterit permittere, ut tu, qui peritura sectaris, cum reliquis pereas? tuane anima pretiosior est, aut Deo charior tot aliis quae ob minora et pauciora scelera aeternis cruciantur tormentis? Dixit Christus: *Si poenitentiam non egeritis, omnes simul peribitis* (8). An propter te, qui es pulvis et cinis, mutabit suum decretum? revocabit sua verba et, quasi poenitentia ductus, te non poenitentem servabit inco-

(1) *Eccl.* 5, 5.(2) *Ezech.* 33, 11.(3) *Ezech.* 3, 18.(4) *Ezech.* 5 4.(5) *Ezech.* 18, 20.(6) *Is.*, 5, 14.(7) *Matth.* 20, 16.(8) *Luc.* 13, 50.

lumem? o Christe, timeo, sed et spero, quia iustus es et misericors; tua Divinitas mihi timorem incutit, Humanitas ad spem erigit. Leo es de tribu Iuda: quis non horreat? Agnus es qui tollis peccata mundi: quis non speret? Iudaeos uno verbo deiecisti in terram: quis non paveat potentiam? ab iisdem sinisti te capi et ligari: quis non stupeat clementiam! Iustus es, et ideo metuo iudicem: misericors es, et ideo diligo Patrem: fac, ut timor sit mihi fraenum, ne te offendam, et amor sit calcar, ut tibi placeam. Sic et iustitiam tuam declinabo, et *miserericordias* tuas, Domine, *in aeternum cantabo* (1).

§ XX. — **Petrus, educto e vagina gladio, Christum satagit defendere, Malchum percutit.**

Stabant iam erecti, Christi imperio, qui eius potentia fuerant prostrati; sed illi eius, et potestatis punientis, et benignitatis patientis obliti, iam illi manus iniicere moliebantur. Quid interim Apostoli? *Videntes autem hi, qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio* (2)? *Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, et percussit Pontificis servum: et abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen servi Malchus* (3).

Discipuli qui Christi stipabant latus, conspicati Iudam, cohortem, ministros, faces, lanternas, gladios, hostes, timore pavidum, ut pulli sub alas gallinae se recipiunt, ubi milvum viderunt insidiantem, ita illi ad Christi fugiebant patrocinium, tutissimum contra quosvis hostes perfugium: cum vero observarent, iam non esse minas, sed serio Christum, seque omnes cum Christo capiendos; volentes obviam ire ipsorum furori, dixerunt: *Do-*

(1) Ps. 88, 2.

(2) Luc. 22, 49.

(3) Ioan. 18, 10.

mine, si percutimus in gladio? quid prodest affixus lateri gladius, si nullus sit eius usus? erant memores Christum dixisse: Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram. Benefacite his qui oderunt vos (1). Qui non habet (scilicet saccum et peram) vendat tunicam suam, et emat gladium (2). Dubii ergo Christum interrogant: *Domine, si percutimus in gladio? quid videtur? resne agenda ferro? si annuis; habes hic tres selectos milites, non tantum erga te fideles, sed pro te fortes: si certamen paveant caeteri, superest Petrus qui pro te, non tantum non metuit periculum moriendi, sed ipsam ambit mortem. IESUS autem, qui illo tempore gladio illos uti non aegre ferebat, donec se periculo exemissent Apostoli, silebat. Interim Petro masculus in venis saliebat sanguis: totus ergo excandescens, et pio furore percitus, Christi silentium interpretatus est consensum (nam, qui tacet consentire videtur) ad Iacobum et Ioannem conversus, exclamat: Arma viri capite, arma viri (3). Quid? Iudaeus capiet Christum, capiet, inquam, Iudaeus Christum, et hoc spectante Petro? non patiar: ducitque machaeram fulmineam, eamque per aërem totis lacertis vibrans: Hodie, inquit, vel cadam, vel caedam. Semel cecidit haec colluvies verbo Christi, cadet iterum ferro Petri. An frustra portat Petrus gladium? sciet Iudaeus, sciet et Romanus ambidextrum esse Petrum, posse et cum Christo piscari et pro Christo gladiari.*

Et nos tela pater, ferrumque haud debile dextra
Spargimus, et nostro sequitur de vulnere sanguis.

Age, Petre, aggredere facinus: non potes errare,
seu occidas, seu occidas: si occidis, cades pro IESU
amoris hostia. Perinde est, seu moriar, seu vivam,

(1) *Matth.* 5, 39, 44.

(2) *Luc.* 22, 36.

(3) *Virg. Aeneid.*

(4) *Ibid.*

modo vivat Iesus. Faciam. Luna hac nocte videbit cadentem Christi, vel hostem, vel vindicem. Dixit, nec mora: pro Christo fortiter audax, ore minax, promptusque manu, validusque lacertis, late vibranti ferro invadit confertos hostium cuneos. Primus illi occurrit Malchus; ille religioso indulgens furori, torosus erigit lacertos ferro armatos, medium scissurus caput: cum enim esset piscator, promptior erat caesim quam punctim ferire; sed quia forte alter caput galea munitum habebat, casu, vel potius Christi consilio, casum elusit, unde auriculam dexteram praecidit. Sed quid agis, Petre? nunquid tu es petra illa super quam Christus aedificavit Ecclesiam suam, hoc est, nunquid tu fundamentum es fidei? cur ergo auriculam tollis? quomodo credent si non audiant; quia *fides ex auditu* (1)? et quomodo audient, si careant auribus? tu fidei Magister debes potissimum servare hominum aures, et illas praescindis? sed hic reconditum latet in hac auricula mysterium, quod exponit his verbis Euthymius: *Ablata est servo Pontificis auricula, in signum, quod Principes Sacerdotum prae invidia auditu privati essent, ne audirent et intelligerent eas, quae de Christo erant, prophetias.* Plurimos, non tantum inter Iudaeos, sed et Catholicos, invenire est Malchos; quibus integra est auris sinistra, sed abscissa dextera. Si quis aliquem verborum contumeliis laceret, alterius famam laedat, convitiis insectetur, et petulanti lingua traducat: si quis Nasonis metra legat, Poëtarum commenta, et fabulas narret, aurem sinistram erigunt: hic acutissimi sunt auditus, imo toti aures. Dicat Christus: *Adolescens, tibi dico, surge* (2): *vade, vende quae habes, et da pauperibus... et veni, sequere me* (3); est Malchus, non audit nisi sinistra verba; abscissa est auricula eius dextera. Ita multi sunt qui liben-

(1) Rom. 10, 17.

(2) Luc. 7, 14.

(3) Matth. 19, 21.

tius audiunt epistolas Ovidii, quam Pauli; carmina Virgilii, quam Evangelia Christi; Poëtarum fabulas, quam sacras Regum historias. Ili sunt magistri illi *prurientes auribus*, de quibus Paulus, qui *a veritate quidem auditum avertunt, ad fabulas autem convertuntur* (1). Cavete ne vobis praecidatur auricula dextera; illa enim est salutis ianua; quia si fides per auditum, et salus per auditum; nemo enim sit compos salutis nisi placeat DEO. *Sine fide autem impossibile est placere DEO* (2). Audiant ergo verba Salvatoris, ne excidant salute. Dicam cum S. Augustino: *Sileat tumultus carnis; sileant phantasiae terrae, et aquarum, et aëris; sileant et poli, et ipsa sibi anima sileat, et transeat se, non se cogitando; sileant omnia, et imaginariae revelationes, et omnes linguae, et omne signum quod transeundo fit, loquatur per se solus qui fecit ea, sed per semetipsum, ut audiamus verbum eius, non linguam carnis, neque per vocem Angeli, neque per sonitum nubis, neque per enigma similitudinis, sed ipsum, quem in his amamus, ipsum sine his audiamus* (3). Vides iam, Domine, omnium aures in te unum esse conversas: iam quietum silentium continet omnia; loquere, Domine, et te loquente, si quis iacet hic paralyticus, surget et tollet grabatum suum: si quis caecus, respiciet; si quis leprosus, mundabitur; si quis mutus, loquetur; si quis claudus, ambulabit; si quis surdus, audiet. Tibi patent omnium aures, imo et mentes. De te canemus, loquemur, cogitabimus, quia nil canitur suavius, nil auditur iucundius, nil cogitatur dulcius, quam *Iesus Dei Filius*: Quid mirum? Quando cor nostrum visitas, tunc lucet et veritas, mundi vanescit vanitas, et intus fervet charitas (4): ut ergo illa serveat, tu loquere; ut te loquentem audiam, silebo ego.

(1) 2 Tim. 4, 3, 4.

(3) 1, 9 Confess.

(2) Hebr. 11, 6.

(4) S. Bern.

§ XXI. — Reprehendit Christus Petrum.

Ut vidit Christus Petrum ferro armatum, sic coram se et pro se cum hostibus congregientem, sic eum arguit: *Converte gladium tuum in locum suum: omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt* (1). *Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum* (2)? quasi diceret: mi Petre, cesset indignatio, comprime iram, compesce furorem, cohibe impetum. Non Iudas proditor, non Annas sacrilegus, non irrisor Herodes, non iniustus Praeses hunc calicem mihi propinat. Hic calix mittitur e coelo, non e terra: a Deo, non ab homine: a Patre, non ab hoste. O ingens in omni afflictione solatium! si quid mali pateris, Deus non tantum, ut patiaris permittit, sed cupit. Tu rode- ris malevolorum dentibus, laceraris contumeliis, proscinderis conviciis: O amarum, inquis, calicem! tu horres illum, ut toxicum, et est tibi pharmacum: illum calicem tibi proponit, non homo ille maledicus, sed coelestis medicus. Ego ad illum dignitatis gradum aspirabam ut tandem respirarem: nihil non egi, et tuli ut illo potirer; et ecce, me postposito, alius praeponitur, et ego spe excidi: o malum intolerabile! imo o bonum incredibile! ille, quem aspectabas, gradus forte fuisset animae interitus. Non est dedecus contemni, sed facere contemptibilia. Contemne tui ipsius contemptum, et dic arrogantiae obgannienti: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* toties bibisti et ebibisti calicem, quem dedit tibi Bacchus, quem Venus, quem Plutus, animae tuae hostis, proditor, tortor! et reiicis calicem quem dat tibi, Pater? Da, Pater, quem mihi offers, calicem: submississima totius, tum corporis, tum animi reverentia me pro-

(1) *Matth.* 26, 52.(2) *Ioan.* 18, 11.

sterno, ut de manu tua accipiam calicem, et cum summa veneratione manum dantis osculabor. Et, ut tollatur illa quae in illo calice est amaritudo, supponam hunc calicem sacratissimae tuae fronti, ut in eum stillet, vel gutta tui sudoris: supponam amabilissimis tuis oculis, ut in eum defluat, vel unica lachrymula (scio enim quia lachrymatus es, IESU): supponam et lateri tuo, quod lancea aperuit, ut decidat gutta sanguinis: satis enim est ad tollendam omnem amaritudinem mei calicis vel gutta tui sanguinis. Sic bibam calicem quem dedisti mihi, Pater et frater meus, ut illo exhausto introducas me in cellam vinariam, ubi torrente voluptatis tuae potabis me, et inebriabor ab ubertate domus tuae.

§ XXII. — Fuga discipulorum.

Postquam Christus intempestivum Petri zelum paterna admonitione corripuisset, a Discipulis suis conversus ad hostes suos, dixit: *Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? quotidie apud vos sedebam docens in templo, et non me tenuistis* (1)... *sed haec est hora vestra, et potestas tenebrarum* (2). Hactenus a vobis capi, nec mihi libuit, nec vobis licuit; necdum enim venerat hora mea: sed iam ut capiar, et mea voluntas, et vobis potestas, quia *haec est hora vestra*: accipite ergo manus, et vincite; accipite brachia, et ligate; accipite totum corpus, et iniicite funes et vincula; ducite, trahite, caedite. Fecit me vobis praedam amor in vos. *Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt*. Non sine divino afflatu scripsit Evangelista illam voculam *Tunc*: quia summi est momenti. *Tunc* fugerunt, cum ipsi essent iniecta vincula; *Tunc* fugerunt, cum oportuisset eos maxime stare; *Tunc*, cum decuisset, ut milites pro suo duce, ne

(1) *Matth.* 26, 55.

(2) *Luc* 22, 53.

caperetur, eum propugnare; *Tunc* fugerunt, cum debuissent, si unquam, ostendere suam in Magistrum reverentiam, in Dominum fidelitatem, in amicum constantiam, in Patrem amorem: *Tunc* fugerunt, cum illorum et solatio et auxilio potissimum Christus indigeret. Cum Christus accumberet mensae in ultima coena, aderant Apostoli omnes, fugerat nemo: paulo post dum coepit tristari et taedere, aderant tres: deinde cum iam esset capiendus, aderat solus Ioannes, quin et relictâ sindone profugit. Tandem cum esset captus, nemo aderat. Tunc Christus traditus in manus peccatorum, videbat a dexteris, ubi esset Petrus? abierat: a sinistris, ubi Ioannes? discesserat: retro, ubi Iacobus? aufugerat: ubi omnes amici? *relicto eo, fugerunt omnes.* O amator mundi! noli tibi blandiri, nec glorieris nimium in grege qui latus tuum stipat: quandiu vales et vivis et polles opibus, turba te sequetur hominum: paulo post, ubi lethali morbo affixus lecto decumbes; quando appropinquabit novissima hora, aderunt pauci aliqui, spe adeundae haereditatis affecti; tandem ubi mors oculos clauserit, tunc, te solo relicto, fugient omnes et omnia: fugiet perspicacitas ab oculis, rubor a labiis, venustas a genis, fortitudo a manibus, agilitas a pedibus, vigor omnis a membris omnibus. O quam tibi erit acerba ultima vitae hora, rerum omnium fuga! tunc, quando iacebis in lecto doloris: tunc, quando eris in extrema necessitate: tunc, quando sudabit frons, pallescet vultus, frangentur oculi, silebit lingua, frige bunt manus, rige bunt pedes, anhelabit pectus, stupebit animus, formidabit spiritus, affligetur corpus: quando angustiae tibi erunt undique: tunc, quando maxime indigebis solatio, auxilio, ope et opera mundi, tunc, in ultimo illo articulo temporis, in postremo vitae momento, quando exhalabis spiritum, fugiet mundus et omnia quae

sunt mundi: Tunc fugiet ab ambitioso honor, a superbo gloria, ab avaro opes, a lascivo voluptas, ab erudito scientia: tunc fugient a magistro discipuli, a parente liberi, a domino famuli, a duce milites, a rege subditi: imo tunc fugient a peccatore misero omnes qui possent misereri: fugient Angeli, fugient coelites, fugiet mater misericordiae Maria, fugiet Pater misericordiarum Iesus, fugiet Deus. *Siccine separas amara mors* (1)? siccine separas ab omnibus, quibus adhaesi? a patria, ubi coepi vivere? a domo, quam incolui? a musaeo, in quo studui? a strato, in quo quievi? a triclinio, in quo pastus sum? a vestibus, quas indui? a parentibus, qui me genuerunt? ab amicis, quos dilexi? ab omnibus hominibus, quos novi? tunc, relicto te solo, fugient omnia: Fugient relicto te: ubi relicto? corpore in tumulto, anima in tartaro. Tunc anima in medio tormentorum sola respiciens omnia praeterita, et videns fugisse omnia, horrendum ululabit, et cum immenso quodam fragore vocis, stridebit dentibus, et implens totum aëre questibus, exclamabit cum illis apud Sapientiam: *Transierunt omnia illa tanquam umbra* (2); transierunt omnia illa, propter quae exhausti omnes vires corporis, animi, industriae, ingenii: propter quae tot subii pericula, tot devoravi taedia, tot pertuli incommoda, tot exantlavi labores: *Transierunt omnia illa*, propter quae tot noctibus vigilavi, tot diebus me occupavi: propter quae tot a me scripta, dicta, facta, excogitata: propter quae totius aetatis tempus omne impendi, et iam in aeternum perii. *Transierunt omnia illa tanquam umbra*: tam cito, tam celeriter, cum tanto meo dispendio, in ictu oculi, in momento, in puncto, *transierunt omnia illa*, relicto me solo inter aeterna supplicia. Ergo hoc nunc decerno, cum transeat mundus et concupiscentia

(1) 1 Reg. 15, 32.

(2) Sap. 5, 9.

eius, et cum transitura sint omnia; vale, munde, salve, Christe. Venit hora, et nunc est, ut transeam ex hoc mundo ad te patrem meum, qui es Salvator mundi. Dixisti: *Coelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt* (1). Si coelum et terra transibunt: *quid mihi est in coelo, et a te quid volui super terram* (2)? Vanitas vanitatum et omnia vanitas, praeter amare IESUM. Quia ergo semel transibunt omnia, ad te iam transeo, DEUS meus et omnia.

§ XXIII. — Christus capitur.

Proposita fuit nobis in priori puncto, rerum omnium in morte fugacitas; hic proponetur rerum omnium post mortem aeternitas. Postquam proditor Iudas dederat Iudaeis signum, quem caperent; postquam fugerunt; a Christo discipuli; impetu facto in eum irruerunt milites. *Tunc accesserunt, et manus iniecerunt in IESUM, et tenuerunt eum* (3). Hic exoritur clamor, hic rabies, hic furor, hic impetus, hic vincula, hic verbera. Christus igitur, manibus post terga revinctis, collum torque ferreo constrictus, catena circumligatus, et fune longiori brachiis inserto, seu rabiosus canis in urbem media nocte raptatur, horribili catenarum stridore, armorum crepitu, armatorum strepitu, satellitum tumultu, canum latratu, lixarum clamore, Iudaeorum cachinnis. Excita plebs e strato ad fenestras advola, inquitur, respondetur, applauditur: confuso ac incondito hoc tumultu urbs tota perstrepat, fremit, frendet. Agnus mansuetus per tribunalia circumducitur, tanto impetu comprimente turba, ut potius ferretur, quam ageretur. Ab Anna interrogatur, a Caipha damnatur, ab Herode illudatur, a Pilato flagellatur, a militibus crucifigitur,

(1) *Luc.* 21, 33.

(2) *Ps.* 72, 25.

(3) *Matth.* 26, 50.

a singulis, ab omnibus deseritur. Ecce quot mala post osculum Iudae, post fugam discipulorum! Haec omnia venient super te, o peccator, si moriaris in peccato. Post acceptum perfidum in hac vita a mundo osculum, post fugam in fine vitae a te rerum omnium, sequitur terribilium omnium terribilissimum, malum summi mali, infelix aeternitas. Sicuti statim ubi fugerant a Christo discipuli, accesserunt milites, et apprehenderunt eum ac ligaverunt: ita statim ubi fugit a te vita, fugerunt homines omnes; statim ubi transierunt omnia, accedent eodem momento daemones, et de capta praeda sibi applaudentes, gratulabuntur sibi, dicentes: *DEUS dereliquit eum, persequimini, et comprehendite eum, quia non est qui eripiat* (1). Quis tunc te eripiet ex istorum rapidorum hostium manibus, ac luporum dentibus, ex leonum unguibus? Quidquid ibi patieris, erit perpessu intolerabile, et quidquid erit intolerabile, erit aeternum toleranti. Erit intolerabilis in stomacho fames, in faucibus sitis, in auribus clamor, in capite dolor, in dentibus stridor, in ossibus ardor, in artubus tremor, in tota anima angor, in toto corpore dolor; et tamen haec singula erunt aeterna. Quamprimum infausta anima egreditur e corpore, et ingreditur terram illam tenebrosam, et opertam mortis caligine: tunc adamantinis seris clauditur tibi infernus et, ne possit unquam aperiri, tollit secum claves is, qui de se dicit: *Habeo claves mortis et inferni* (2). Tunc horrende clamabis, et miserabiliter vociferaberis, et tanquam ravidus canis ululabis, et iugiter pulsabis, dicens: *Domine, Domine, aperi nobis* (3). Respondebitur tibi fatuo a divina Iustitia, quod fatuis virginibus: *Clausa est ianua*. Clamabis ad caelites, et caelitem misericordiam: *Miseremini*

(1) Ps. 70 11.

(2) Apoc. 1, 18.

(3) Matth. 25, 11.

mei, miseremini mei (1). Respondent illi: *Clausa est ianua* misericordiae: itaque aeternum eris miser. Convertes te ad Spem, *Spes* saltem non confundit (2). Audies: *Clausa est ianua* omni spei. Itaque aeternum desperabis. Convertes te ad solatium, petens ut quis *intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam tuam* (3). Dicetur tibi: *Clausa est ianua* omni solatio: itaque desolatione aeterna desolaberis. Optabis saltem una hora respirare, et quiescere: frustra. *Clausa est ianua* omni quieti: itaque non habebis requiem die ac nocte (4). Orabis saltem hanc tibi conferri gratiam, ut possis semel contrito corde dicere: Peccavi: nec tantilla gratia indulgebatur: quia *Clausa est ianua* omni gratiae. Uno verbo, quamdiu Deus erit Deus, nunquam vel unico momento quiesces, aut respirabis: quia *Clausa est ianua* omni bono, aperta omni malo, semper ureris, nunquam combureris, pati semper incipies, nunquam desines! o vere vita mortalis, mors vitalis! ubi homo uritur, et non exstinguitur: moritur, et vivit: deficit, et subsistit: Quid gravius, quam semper velle, quod nunquam erit; et semper nolle, quod semper erit? in aeternum patietur, quod non vult. Credisne hoc? Non credo, te credere; vel si credis, insanis, qui sic vivis. Estne adhuc dubitandi locus, si haec credis? estne gutta sanguinis in venis, estne sensus, qui non stupore, formidineque obrigescat? Quo non aestu rapi, in quam admirationem venire debemus amentiae, furoris hominum? quid dicis de teipso? ubi nunc es? quomodo non exclamas? O me miserum! quid hactenus egi? egone? o infelicem! quam immensum pondus malorum! quam omni ex parte infinitum! quam sine numero, quam sine fine! et quorsum momenti gratia. Ego, unius

(1) *Iob* 19, 21.(3) *Luc.* 16, 24.(2) *Rom.* 5, 5.(4) *Apoc.* 14, 11.

horulae causa, quae praeteriit, quae evanuit; ego Christianus, sic peccavi? momentum aeternitati praetuli? o stultum! o amentem! furiosum! violata ergo, pessumdata, funestata virginitas mea, amissa innocentia, pudor amissus, Deus amissus, perdita omnia! O Christiani! incumbit vertici vestro pondus immensum aeternae aeternitatis. Clamo ad vos, quod secum clamabat noctes et dies B. Caesarius Arelatensis Praesul: *Duo sunt, nihil est medium: duo sunt, aut enim in coelum ascenditur, aut in infernum descenditur.* Nos sumus medii inter haec duo: sursum est coelum, deorsum infernus: supra caput aeternitas, infra pedes aeternitas: utrimque aeternitas: hic, rerum omnium vanitas. Vide quid eligas? semel male elegisse, aeternum periisse est.

§ XXIV. — Ad Annam deducitur.

DEUS incarnatus, Christus IESUS, magnum in nos exhibuit amorem Mundum procreando, quia tunc plurima largitus est nobis beneficia: maiorem tamen prodidit amorem redimendo, quia tunc maxima pro nobis passus est supplicia; maioris siquidem est amoris argumentum. Pro amico pertulit Christus mala, contulit bona, ut hoc eius sequeris consilium, momentis: *Declina a malo, et fac bonum* (1). Tu interim, qui inclinato capite tradidisti spiritum, ut ego inclinarem cor meum in testimonia tua (2): *inclina aurem tuam ad preceam meam* (3), ut intelligam poenas tuas, et diligam summum Bonum, qui pro me passus es summa mala.

Iam coeli terraeque Dominus permiserat se capi, quem coeli coelorum capere non possunt (4),

(1) Ps. 36, 27.

(2) Ps. 118, 36.

(3) Ps. 87, 3.

(4) 3 Reg. 8, 27.

ut paulo post *captivam* duceret *captivitatem* (1): et ecce milites cum suo tribuno, et caeteris Iudaeorum ministris, *adduxerunt eum ad Annam primum*; erat enim *socer Caiphae*, qui erat Pontifex anni illius (2).

Molestum iuxta ac ignominiosum erat hoc Christi ad Annae domicilium iter: enimvero hortus Gethsemani, in quo captus fuerat Christus, distabat leuca una a domo Caiphae: in via autem sita erat domus Annae, ideo illius honorandi causa milites urgentibus Iudaeis, primum ad eius aedes adduxerunt Christum. Sic Rex regum manibus post terga revinctis, catena collo imposita, capite nudo, corpore curvo, nunc funibus tractus, nunc fustibus impulsus, nunc pedibus conculcatus, summa festinatione ad domum Annae contendebat. Ibi grex ille satellitum ex teterrima Iudaeorum colluvie selectus, relicta regia semita, quo maiori viarum compendio utantur, per loca saxis aspera, dumis horrida, ascensu ardua nunc ad sinistram, nunc ad dextram raptant. Quoties enim huc, illuc, ab his, ab illis traheretur, nec posset per vincula se commovere, coactus est in terram procidere; unde cum tam subito se erigere non posset, crudeliter a barbaris satellitibus, pecudis ritu trahebatur; ita, ut vere illud Davidis usurpare poterit: *Ex omni parte me angustiae premunt* (3). Adduxerunt autem eum per portam auream, templo proximam, quae alias dicitur Probatice, vel ovium porta, per quam sex diebus ante tanto totius civitatis congratulantis plausu et festiva acclamatione et palmarum ac substratarum vestium honore et pompa fuerat exceptus. Ubi iam fuerat urbem ingressus, tanto vociferantium militum strepitu et incondito tumultu exciti cives omnes mox accurrere turmatim, tota civitas nocte concubia commoveri, exul-

(1) *Ephes* 4, 8.(2) *Ioan.* 18 19.(3) 1 *Paral.* 21, 13.

tare ob captam praedam; portae, fores, fenestrae, vici, compita omnia exundantium hominum multitudine compleri. Quot hic auditi per plateas sibili, quot probrosa verba, quot ab insanis senioribus iactata in Christum scommata? Hic meta esto; antequam ingrediaris Annae domicilium sta viator ad vestibulum, et viae huius molestissimae, quam Christus inivit, causam discute. Causa non quasi ignota quaerenda, sed ut obvia est expendenda. Circumspexerat filius Dei ex immenso aeternitatis speculo omnes per totum orbem diffusas Academies: perspiciebat tot discinctos nepotes, cincinnatos ganeones, calamistratos gnatonos, filios tenebrarum, in tenebris concubia nocte per plateas debacchantes, tumultuantes, digladiantes: videbat tot procaces et salaces procos ad fores amasiae totam noctem blande lenocinantes; alios cum citharis et nabliis, cum fistulis et tympanis, Moenadum ritu, solum pulsantes: alios nescio qua insania insanientes. Haec prospiciens de machina Filius DEI, ut horum expiaret scelera, descendit ad nos, factus viator, ne deviarent peregrini: summo furore noctu trahitur, ut nocturnos illos errores ad se trahat: raptatur cum dedecore per plateas Ierusalem, propter eos qui rapiuntur per plateas Babylonis: ab omnibus illuditur, propter eos qui noctu ludunt ludos insolentes. Sic tu, Christe, qui dixisti: *Ego sum via* (1), ambulasti vias difficiles, propter eos qui veloces sunt ad currendum per viam latam quae ducit ad mortem, donec lassati in via iniquitatis deficient in via. Tu via, sine qua devio, sine qua erro, sine qua declino a calle salutis, me ovem errantem et seductam reducas ab errore ad viam; adducas a peccato ad gratiam; deducas ab exilio ad patriam.

(1) *Ioan.* 1-4, 6.

CAPUT II

CHRISTUS IN DOMO ANNAE

§ I. — Interrogat Annas Christum de discipulis.

Ambulaverat per vias invias cum iniquis is qui *omnem viam iniquam odio habuit* (1) et qui est Via, cum admissus in domum Annae, hoc est officinam nequitiae, interrogatur de doctrina qui est Veritas, et caeditur tanquam reus mortis qui est Vita. In hac domo, velut in coelestis scientiae schola, discemus ab illo qui *unus est Magister* (2) omnium, quanta sit profanae doctrinae vanitas, quae Christianae doctrinae veritas, quanta inter utramque diversitas.

Convenerant, ut Christum circumvenirent in domo Annae Legisperiti, Scribae, Seniores, hoc est, solertissimi Ierosolymae nebulones, avidi magis Christi cognoscere, quam admittere scientiam: erant enim ex iis qui dicebant cum illis sciolis: *scientiam viarum tuarum nolumus* (3). Pontifex ergo interrogavit IESUM de discipulis suis (4).

Quis, quem interrogat? discipulus Magistrum, servus Dominum, reus ludicem, Annas Christum, homo DEUM. Quis, quem interrogat? ignorantia Scientiam, stultitia Sapientiam, vanitas Veritatem, vox hominis Verbum Patris. Quis interrogat, audivimus; quem interrogat, intelleximus: sed modo quid et de quo interrogat, discutiamus? Pontifex interrogat IESUM de discipulis suis; cur videlicet eos congregasset et cur suae doctrinae auditores

(1) *Psal.* 118, 128.(2) *Matth.* 23, 8.(3) *Iob* 21, 14.(4) *Io.* 18, 19.

non elegisset ex porticu Zenonis Stoicos, vel ex Lyceo Aristotelis Peripateticos, vel ex Platonis luco Academicos, vel ex Athenaeo grandiloquentes oratores? Cur homines elegerit imperitos, bardos, idiotas, scientiarum omnium rudes, meros truncos et stipites, conditione viles, opificio abiectos? videri illum 12 piscatores contra 12 Patriarchas, et 72 discipulos contra 72 seniores, tanquam auctorem novae alicuius legis velle designare. Christus interrogatus de discipulis, cum nihil posset ad illorum laudem adferre boni, et nollet ad illorum contumeliam quidquam proferre mali, siluit. Sed a Christi discipulis, ad vos qui estis in mundi Academia discipuli, me converto. O Academici, quantum temporis impendistis, ut ea sciretis quae scivisse plus forsitan ad salutem oberit, quam proderit? Tu, cum adhuc esses puer elementarius, coepisti frequentare ludum literarium, et discebas α et ω , adhuc ignorans eum qui dicit: *Ego sum α et ω , principium et finis* (1). Inde gradum faciebas ad scholam Prisciani et discebas declinare nomina, non tamen declinabas vitia; imo declinabas, inclinante aetate, in maiora flagitia. Crevit aetas, et cum ea accrevit, ut studendi labor, ita et discendi ardor ita, ut de puero dici possit illud Poëtae: *Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit* (2). Dilapsus es ad altiores scholas, inde ad Academiam. Itaque sexennium vel amplius impendistis politiori literaturae pueri, biennium Philosophiae adolescentes, triennium circiter Medicinae, aut Iurisprudentiae iuvenes; ecce 12 annos, ecce pueritiam, adolescentiam, iuventutem exactam in Academia mundi. Quis ex 12 illis annis, 12 horas consecravit doctrinae Christi? Iam didicistis construere periodos, pangere metra, concionare orationes, contexere syllogismos, explicare leges. Haec omnis tot annis, tantis expensis, tam

(1) *Apoc.* 1, 8.(2) *Virgil. Aeneid.*

molestis laboribus acquisita doctrina, quid conferret ad salutem? quanta hominum caecitas! obeuntur plateae, frequentantur scholae, pulsantur pulpita, fatigantur ingenia: elucubrant passim homines integris noctibus ad lampades, volvunt et revolvunt ingentia librorum volumina, impallescent chartis, consumunt quidquid habent olei, vociferantur ad ravim usque in gymnasiis, legunt, scribunt, discunt; et postquam omnia didicerint, coguntur cum Stoico illo (Socrate) dicere: *Nihil scio, nisi hoc ipsum, quod nihil sciam*. Tanti emittitur ignorare! Tota teritur vita, ut quis audiat doctus, vix ex tota vita impenditur dies, ut evadat pius. O vos omnes variarum scientiarum discipuli, quamdiu audietis Magistros prurientes auribus? unus est magister vester IESUS; cui idcirco mandanti omnes parere, decernenti subscribere, suadenti auscultare debent, nisi velint et DEO esse ingrati, et sibi ipsis inimici. Paucos is habet discipulos, sed selectos et electos. Iam vos mundi discipulos interrogo, ut caecus ille Iudaeos: *numquid et vos vultis discipuli eius fieri* (1)? vos qui tot annos trivistis in Lyceis et studuistis comparandae scientiae quae inflat; vos qui toties audivistis patrem mendacii loquentem ex cathedra pestilentiae: vos qui tot laboribus vos frangitis, ut polleatis *sapientia huius mundi*, quae non est, nisi *stultitia apud DEUM* (2), *numquid et vos vultis discipuli eius fieri*? eius qui est Veritas, et ideo non potest fallere: eius qui est Sapientia, et ideo non potest falli: eius qui est Verbum Patris, et ideo non loquitur, nisi verba vitae: eius, quem audire salus est audientis: eius qui quidquid egit, disciplina est agendi: eius, cuius omnis et actio et passio nostra est instructio: *numquid et vos vultis discipuli eius fieri*? Credo, hoc omnium esse votum.

(1) Ioan. 9, 27.

(2) 1 Cor. 3, 19.

Iam forte cuiuslibet vox est illa, quae illius in Christi schola discipuli: *Taedet me saepe multa legere et audire: in te totum est quod volo et desidero* (1). Nos ergo pronis in terram genibus, conversis ad Iesum mentibus, apertis ad eius verba auribus, exclamemus cum eodem Christi discipulo: *Taceant omnes doctores, sileant universae creaturae in conspectu tuo, tu mihi loquere solus.*

§ II. — **Interrogat Annas Christum de doctrina eius.**

Non sufficebat Annae Christum interrogare de suis, quos docebat, discipulis; sed voluit et de sua, quam tradebat, doctrina.

Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipulis suis et de doctrina eius (2). O Anna! si scires donum Dei, et quis est quem tu interrogas, non tu sederes in solio turgidus fastu, sed inclinares te usque ad solum coram illo, in cuius nomine flectitur omne genu! Interrogat eum de doctrina, qualis esset? unde eam hausisset? quibus magistris didicisset, cum non esset nisi fabri filius? videri illam peregrinam, et a Moysis, ab Prophetarum doctrina dissentire. Mirabatur deinde, unde tanta in tam humilis sortis homine auctoritas, ut nova illa sua doctrina tot discipulos ad se pelliceret, ut turbae hominum ab eius docentis ore penderent et tam cupidis auribus verba exciperent! Quapropter sperabat, si Christus suam doctrinam explicaret, facile ab eo aliquid dicendum, in quo merito esset arguendus. Itaque multis de doctrina, quam passim hactenus tradiderat, studiose interrogat. Quid agis, Anna? Tu illum audes interrogare, qui, si interroget te, non poteris ei respondere unum pro mille (3): si enim repente interroget, quis respondebit ei (4)?

(1) *A Kemp. lib. I, 6, 3.*

(2) *Io. 18, 19.*

(3) *Iob 9, 3.*

(4) *Iob 9, 12.*

Si doctrinam eius ignores, non opus est, eum interrogare, sed sequere consilium lobi: *Interroga iumenta, et docebunt te; et volatilia coeli, et indicabunt tibi. Loquere terrae et respondebit tibi; et narrabunt pisces maris* (1). Haec omnia ab ipso facta de eo annuntiabunt, non tantum cum Iudaeis; *bene omnia fecit* (2), tanquam potens in opere; sed *bene omnia dixit*, tanquam *potens in sermone* (3). *Dixit enim et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt* (4). Inter omnes, quae in omnibus scholis, gymnasiis, Academiis agitantur et ventilantur quaestiones, nihil rogatur utilius, nihil interrogatur laudabilius, quam de doctrina Christi. De hac tamen doctrina quam pauci et quam paucis interrogant! Omnis solertia intellectus, omnes nervi ingenii, omnes vires industriae occupantur et fatigantur circa doctrinam mundi. Christi doctrina est omnibus peregrina. Quot sunt qui interrogant de doctrina Porphyrii et Aristotelis, Philosophi? de doctrina Galeni et Hippocratis, Medici? de doctrina Euclidis et Archimedis, Mathematici? de doctrina Baldi et Bartholi, Iurisperiti? Audi, Philosopho, quid dicat ille de Christi doctrina doctissimus Idiota: *Melior profecto est humilis rusticus qui Deo servit, quam superbus Philosophus qui se neglecto cursum coeli considerat* (5). Audi, Theologe, quid idem dicat: *Quid prodest alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, unde displiceas Trinitati* (6)? O Christe, interrogamus et nos cum Anna de tua doctrina: *Magister* (hoc enim nomine tu teipsum appellasti), *scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces* (7); dic ergo nobis, quae est doctrina tua? *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum* (8). O nos malos Magistri boni discipulos!

(1) *Iob* 12, 7, 8.(2) *Marc.* 7, 37.(3) *Luc.* 24, 1^a.(4) *Ps.* 32, 9.(5) *A Kemp. lib.* 1, c. 2. (6) *Idem.*(7) *Marc.* 12, 14.(8) *Matth.* 5, 3.

qui ita paupertatem odimus, ac si vetuisset nos paupertatem amplecti, ac si praecepisset reii-cere. Quid deinde doces? *Diligite inimicos vestros* (1). Nos inimicos insectamur maledictis, diris omnibus devovemus, persequimur odio, quin etiam caedimus, ac si Christus dixisset: Occidite inimicos vestros. Doctrina Christi est: *Qui...se exaltaverit, humiliabitur; et qui se humiliaverit, exaltabitur* (2). Nos non pluris facimus illa verba Christi, quam si aliquis e trivio verbosus blatero, vel circumforaneus sycophanta illa pronuntiasset. Non sunt hi discipuli Christi: vel si sint, non tam sunt ad disciplinam, quam ad magistri infamiam. Nam, teste Chrysologo: *Magistro magnam facit iniuriam qui se discipulum fatetur eius, cuius non sequitur institutum: nam sicuti discipuli probitas laus est magistri, sic magistri vituperatio discipulus nesciens disciplinam* (3). Quid nos, qui agnoscimus Christum esse unum nostrum Magistrum, tergiversamur amplecti eius doctrinam? Christi doctrina est certa, et de illa ambigimus; est sancta, et illam non admittimus; est segura, et de illa timemus. Christi doctrina a Patre aeterno est approbata, a Spiritu Sancto confirmata, sigillo veritatis obsignata, infinitis prodigiis stabilita. Docuerat Christus: *Beati pauperes spiritu* (4); et ecce immensa hominum multitudo, spretis opibus, abiectis facultatibus, contempta opulentia, paupertatem non tantum sunt secuti, sed amplexati: certi, non esse pauperem qui nihil habet, sed qui multa concupiscit. Docuerat Christus: *Beati mundo corde* (5); et ecce myriades iuvenum et virginum perpetuo castitatis voto se obstrinxerunt, ut cor mundum crearet in ipsis Deus; non ignari, Angelis quam hominibus magis esse proprium, in corpore vivere quasi sine corpore. Docuerat Chri-

(1) *Matth.* 5, 44.(2) *Matth.* 23, 12.(3) *Serm.* 94.(4) *Matth.* 5, 3.(5) *Matth.* 5, 8.

stus: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam* (1); et ecce agmina Martyrum, ignes et lampades, carceres et vincula, ungulas et equuleos, rotas et cruces invicta animi magnitudine pertulerunt et securi calcaverunt omnia genera tormentorum, parte sui corporis iam sepulti antequam mortui: sciebant enim interesse ex qua causa, non ex quo pendeas stipite. O doctrina quae non traditur *in Synagoga Satanae* (2), sed in schola aeternae Sapientiae! Mihi non loquatur Plato, non Aristoteles, non Hippocrates; crepant illi phalerata, bombisantia et sesquipedalia verba: pulcherrime dicunt, sed turpissime vivunt. Te solum loquentem audiam, de quo Pater dicit: *Ipsam audite* (3). Lubens ero in tua Academia discipulus, in tuo gymnasio alumnus, in tua schola auditor. Pluris est unica tuae doctrinae sententia, quam omnis Philosophorum scientia. Non est iota unum, aut unus apex in tua doctrina, qui non sit expressus digito Dei; non ergo de tua doctrina quasi ambiguus interrogo, sed unum supplicissime rogo: *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu* (4).

§ III. — Respondet Christus Annae de sua doctrina.

Interrogatus magnus ille Magister et coelestis Academiae professor de sua, quam tradiderat, doctrina, eam rectam esse ac sanam probat, partim ex loco ubi docuit, partim ex auditoribus, quos docuit, dicens:

Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga et in templo, quo omnes Iudaei conveniunt, et in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid

(1) *Matth.* 5, 10.

(3) *Matth.* 17, 5.

(2) *Apoc.* 2, 9.

(4) *Ps.* 142, 10.

locutus sum ipsis: ecce hi sciunt quid dixerim ego (1).

Proh! quanta hic Christi, funibus vincti, stantis instar rei coram supremo Pontificis tribunali in tam honesto et suspiciendo sacri senatus consessu, in respondendo libertas, in loquendo auctoritas: quale pondus in verbis, quae confidentia! securus sine cura, intrepidus sine metu, loquitur de sua doctrina, utpote solida, firma, certa, vera, divina. Illos ipsos vult suae doctrinae esse censores qui unquam fuerant illius auditores. Quasi diceret: Quis me arguet de peccato? quaedam praecepi, plura consului, plurima in templo et synagoga dixi: Quis ex his omnibus me insimulabit erroris? quis carpel verbum unum ex omnibus quae locutus sum? quis me convincet vanae doctrinae? Quod si tu, Anna, nunquam ad me audiendum sive in templo, sive in synagoga accessisti, interroga illos qui me audierunt. Nolo mihi credas; nec volo interroges Matrem meam; non appello ad discipulos; non hic allego consanguineos et amicos; sed cito hic ipsos iuratissimos meos hostes: Interroga Iudam, qui me vendidit; principes Sacerdotum, qui me emerunt; hos satellites, qui me captivum huc adduxerunt; inimicos meos interroga. Illa de causa necessario interrogatur, cuius, cum de facto constet, facti tamen modus nescitur: ego autem, cuius causa a te nunc toto in doctrina constituitur, *palam locutus sum*. Haeresim non docui, sed veritatem: nec enim haec res in angulis gesta est, nec lucem odit; cur auditores non interrogas? Ad haec quid me reum interrogas, quem indignum iudicas, cui credatur? si malum est docuisse, male agunt omnes legum interpretes; si vero male docui, hoc oportebat non ex propria suspicione vel invidia, nec ex calumniatoribus, sed ex auditoribus discere; et quia non

(1) Ioan. 18, 20, 21.

permittitur in legitimo iudicio, ut quisnam sibi testis sit, ideo more et lege iudicii ad auditores meos appello. Ex tanta illic adstantium multitudine, nemo unus repertus est qui ausus fuit hiscere, vel in minimo eius doctrinam carpere. O sacrosancta doctrina quae prodiit ex ore illius qui ipse *ex ore Altissimi prodivit* (1)! o dignam, excipi omnium auribus, imprimi omnium mentibus, exprimi omnium moribus, doctrinam! cuius, vel unicum verbum, aut verbi apex unus pluris est, quam omnium Philosophorum axiomata, Rhetorum declamationes, Mathematicorum demonstrationes, Medicorum aphorismi, Iurisperitorum leges, Sapientum affata, Politicorum placita, Doctorum apophtegmata, Vatum oracula, Poëtarum carmina, quam omnia omnium profanorum librorum volumina quae hactenus fuere, sunt, vel erunt; et tamen haec doctrina a paucis quaeritur, a multis despicitur, a plurimis ignoratur! In hoc puncto obsecro, quisquis ades, ut mature consideres, quantum laboris impendatur pro doctrina illa quae ad salutem, non tantum non est necessaria, sed saepe noxia: quot in omnibus tot regionum civitatibus sunt librariae officinae, quot bibliothecae vastissimis librorum tomis instructissimae: quot excogitata argumenta, contexti syllogismi, propositae quaestiones, defensae theses, oppugnatae positiones, institutae disputationes; quam tota totius mentis contentione in studia incumbendo se fatigarunt ingenia, cogitando exhausserunt vires industriae, scribendo occuparunt digitos, legendo confecerunt oculos: et hoc ut in Academia gauderent titulo, vel in Philosophica doctissimi, vel in Medica expertissimi, vel in Iuridica clarissimi, vel Theologica disciplina eximii Domini. Haec tanta pro inani scientia, nihil pro conscientia; hoc tantum pro doctrina mundi, nihil pro doctrina

(1) *Eccli.* 24, 5.

Christi! Nihil pro illa scientia quae una est omnium scientiarum princeps, cui comparata omnis scientia est ignorantia: quae erat tota et Philosophia et Theologia D. Pauli! *Non iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi IESUM Christum et hunc crucifixum* (1). Fortasse dices, non vacare tibi, ut vaces huic scientiae comparandae. Haec ipsa excusatio atrocissime te accusat. Iam aures arrige, si contemnas hanc doctrinam Pauli, ad verba D. Paulini: *Omnium Poëtarum floribus spiras; omnium Oratorum fluminibus exundas; Philosophiae quoque fontibus, peregrinis etiam literis dives, Romanum os Atticis favis imples. Quaeso te, ubi tunc tributa sunt, cum Tullium et Demosthenem perlegis, vel iam usitatiorum de saturitate fastidians lectionum Xenophontem, Platonem, Catonem Varronemque perlectos revolvis, multosque praelerea, quorum nos forte nec nomina tu etiam volumina tenes? ut istis occuperis, immunis et liber; ut Christum, hoc est, sapientiam Dei discas, tributarius et occupatus es. Vacat tibi, ut Philosophus sis, et non vacat tibi, ut Christianus sis? Verte potius sententiam: verte facundiam. Nam animi philosophiam non deponas licet, dum eam fide condias et religione conserta utare sapientius: ut sis Dei Philosophus et Dei Vates: non quaerendo, sed imitando Deum sapiens, non tam lingua quam vita eruditus, tam disseras magna quam facias: esto Peripateticus Deo, Pythagoraeus mundo: vere in Christo Sapientiae praedicator, ac tandem tacitus vanitati perniciosam istam inanum dulcedinem literarum quasi illos patriae obliteratores, de baccarum suavitate lotophagos et Syrenarum carmina, blandimentorum nocentium cantus evita... Melius est tenere te potius quaerentem divina quam quaerere disputantem* (2). Sic ipse. In schola Aristotelis nil disces, nisi verba et voces: de verbo aeterno nullum verbum. In

(1) 1 Cor. 2, 9.

(2) Epist. ad Iovium.

Christi schola Aristotelis scientia est inscitia, Tullii eloquentia est infantia, Carneadis prudentia est stultitia. Sub Christi magisterio disces contemnere et contemni; contemni a mundo et contemnere ea quae sunt mundi. Et haec demum est utilissima lectio sui ipsius despectio. In illo die novissimo claudentur viris litteratis omnes, ne studeant, bibliothecae, et ne legant libri; *tunc liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur*: tunc non quaeretur, an bene dixeris, sed an christiane vixeris: non interrogaberis, an sciveris decem Aristotelis praedicamenta, sed an observaveris decem Dei praecepta: nulla tunc erit quaestio de verbis et vocibus, sed de actis et moribus: tunc humilitas, quae est Christi electio, omnibus scriptoribus librisque maior, omni calamo scientiaque altior, omni pagina membranaque doctior, omni ingenio electior, tanto tibi splendeat gloriosius, quanto hic delituit obscurius.

§ IV. — Christus percutitur alapa.

Fuimus Christi, dum locutus est, auditores; superest, ut eiusdem, dum patitur, simus spectatores; ut, cuius audivimus verba, aspiciamus et suspiciamus, ut imitemur, acta. Cum Christus visus esset liberius, quam reum decebat, Pontifici loqui: *Unus assistens ministrorum dedit alapam IESU, dicens: Sic respondes Pontifici (1)?*

Quanta prius eluxit Christi in loquendo sapientia, tanta elucet et hic in sufferendo patientia. Responderat mitissima voce quaerenti de eius doctrina Pontifici, publice se palamque docuisse, neque unquam sua dogmata obscuris in angulis aperuisse. Hic emissarius quidam, abiectus terrae filius. Annae satellites, excussissima palma os eius verberat. Quid

(1) Ioan. 18, 22.

hic prius mirer? quid posterius? An modestiam Domini percussi, an impudentiam servi percutientis? Modestiam intelliges si locum, personas, modum et alia, quae hoc facinus exaggerant, expendas. Primo fuit haec alapa multo maxime crudelis, quia impacta ab irato satellite, a furibundo homine, qui ardebat desiderio vindicandae iniuriae, ut opinabatur, Domino suo illatae. Deinde impacta fuit manu ferrea chirotheca armata, ita ut vestigium alapae in vultu illo specioso ac adorando impressum fuerit. Tum tanta vi incussa fuit, ut faciem Christi ad Iudicem conversam, in alteram inflexerit partem, et (ut ait S. Vincentius) in terram Dominum prostraverit. Ad haec, fuit illa percussio supra modum ignominiosa et oppido probrosa; utpote in corona nobilissima tot illustrium doctrina, auctoritate ac munere virorum: fuitque illata haec iniuria a sordido terrae filio, ab infimo ex faece plebis satellite, et a mancipio abiectissimo, in personam terrae, coeli, totiusque universi longe dignissimam, et in partem eius honorabiliorem, id est, in faciem sive vultum formatum a Spiritu sancto. Accedit ad iniuriae exaggerationem, servi in loquendo impudentia: *Sic respondes Pontifici?* quasi dicat: *Sic?* tanta fiducia? illa libertate? tam impudenti arrogantia? *Sic?* nullo habito respectu illius, quam alloqueris, personae? *Tu respondes?* *Tu* terrae propudium, hominum ludibrium, abiectum cadaver, humillimum mancipium, putide homuncule, qui ob nefanda crimina captus, victus et reus, hic adstas? sic *tu respondes Pontifici*, cuius tu non es dignus, ut solvas corrigiam calceamenti eius? Pontifici? qui Princeps est Synagogae, caput sacrae curiae, supremus Mystarum Antistes: dignissima denique totius orbis persona ac mundi oraculum? *Sic respondes Pontifici?* Fuit denique haec percussio iniustissima, utpote vindictae sumendae gratia in-

cussa et ad calumniose exprobrandam responsionem prudentissimam, et data a temere iudicante. Iniquum profecto est iudicium, ubi ante prolatam sententiam quilibet potestatem habet in reum: Iniquissimus est et iudex, qui videns reum ante prolatam sententiam affligi, tacet et non prohibet, vel saltem non carpit et increpat. In hac alapa impletum est vaticinium illud: *Dabit percutienti se maxillam* (1), est enim alapa percussio in maxillam, sicut colaphus est percussio in collum. Non dubito, quin ad solam commemorationem tanti sceleris cohorrerint vobis animi et tacite ipsi tanti sceleris auctorem, non tantum ad mortem, sed ad ferocissimum quod excogitari possit supplicium mortis, condemnaveritis. Sunt fortasse qui sentiunt cum Augustino sic loquente: *Si cogitemus quis acceperit alapam, nonne vellemus eum qui percussit, aut coelesti igne consumi, aut terra dehiscite sorberi, aut correptum daemonio volutari: aut alia huiusmodi qualibet poena vel etiam graviore puniri? Quid autem horum per potentiam iubere non potuisset, per quem factus est mundus, nisi patientiam nos voluisset docere, per quam vincitur mundus* (2)? Iuvat hic excitare torpentem et languentem Iustitiam. Haec spectas, o aequa scelerum vindex Iustitia, et multa spectas? non evibras fulgurantem tuum gladium? non educis e vagina romphaeam illam bis acutam; non intendis arcum tuum et iacularis e flammeo nubium globo sagittas ardentes? ubi fulmina tua et tonitrua, cum iam non pluis super Ierusalem sulphur et ignem? cur non rumpis omnes fontes abyssi magnae et cataractas coeli aperis? hic exere tuas vires: habes hic saeviendi, et materiam amplissimam, et causam iustissimam. Intelligat sacrilegum caput ex gravitate poenae gravitatem culpae: descendat vivus ad infernum: per-

(1) *Thren.* 3, 30.(2) *A Ludolpho Saxone.*

eat homo perditorum perditissimus. Sed dum ego sic provo ad vindictam DEI iustitiam, videor audire reponentem DEI Misericordiam: *Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare* (1). Perderet animas, si homines perditos semper pro merito plecteret. Dixerat Christus prius: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (2). Quae illic fuerant verba, hic sunt topera: quod tunc docuit faciendum, nunc facit, vere mitis et humilis qui iniuriam vindicare cum potuit, et tantum non debuit, noluit: imo inultus sustinuit. Haec est in coelesti academia doctrina Christi: nulli reddere malum pro malo, non vindicare alapam alapa, non punire iniuriam iniuria, non rependere contumeliam pro contumelia, sed esse mitem ore, humilem corde, aequo animo sustinere quascumque a quocumque illatas iniurias. Scio, Mundi Academici explodunt hanc doctrinam, reputantes eam esse merissimam insaniam: censent, illam tolerantiam esse imbellis et effoeminati animi pusillanimitatem: ipsorum enim doctrina est, dentem pro dente, alapam pro alapa, vulnus pro vulnere, sanguinem pro sanguine. Illorum fortitudo est, iniuriam inferre, non perferre. Hinc si quis eorum, non dico percutiatur alapa, sed si intonet in auribus illa vocula, *Mentiris*, quanta intemperie agitur? ebullit sanguis, ardet vultus, scintillant oculi, debacchatur lingua, armatur manus, coelum replet querelis, hostem devovet omnibus diris, coquit animus vindictam, molitur illi necem; provocat ad singulare certamen, acuit gladium, quo illum trucidet; obsidet armatus vias, ut illi accidat infortunium; tunc se iudicat coelum contigisse digito, si possit in eius sanguine lavare manus: diceres, unam illam vocem esse fulmen. Quid hic dicam, nisi illud D. Bernardi? Vel mundus errat, vel Chri-

(1) *Luc.* 9, 55.(2) *Matth.* 11, 29.

stus: mundus, qui vult incuti alapam pro alapa; Christus, qui vult accipi alapam sine alapa. Haud dubito, si quaeratur hic vestrum iudicium, uter hic errat, erit conspirans omnium sententia, errare mundum. Itane vero? tu approbas Christi doctrinam, laudas eius exemplum, asseris faciendum quod ille fecit; affirmas errare mundum, qui opposita docet? Nunc *ex ore tuo te iudico serve nequam* (1). Dum Christi exemplum approbas et commendas, teipsum iudicas et condemnas. Tu hic coram Christo credis et iudicas aequo animo, Christi exemplo, sustinendas esse iniurias, nec esse vindicandas; ergo necesse est, te esse plane improbum qui, quod ab aliis improbas fieri, ipse facis; et, quod probas, facere negligis: Scienti et non facienti, peccatum est illi. Scis, non debere fieri et tamen facis: ergo non te excusat ignorantia; ergo accusat te malitia et condemnat te conscientia. Quid iam gloriaris nomine Christiani, qui tam es alienus a virtutibus Christi? Christus pro te sine vindicta per tulit alapam; et tu non potes pro Christo perferre minimam verbo illatam iniuriam? Hoccine est Christum diligere, sic vilipendere exemplum Christi? O Fili DEI vivi, *splendor gloriae et figura substantiae eius* (2), quis in tua divina facie impressit signum et figuram tam detestandam? Haec, haec fuit manus illa execranda, quam extendit ad vindictam iracundia; ad impudicitiam luxuria; ad iniquitatem iniustitia. O Pater aeternae! cuius haec est e tonitruanti coelo vox illa fulminatrix: *Levabo ad coelum manum meam et dicam: Vivo ego in aeternum. Si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea: reddam retributionem hostibus meis* (3). *Manum tuam longe fac a me* (4), et noli respicere manum percutientem, sed faciem

(1) *Luc.* 19, 22.(2) *Hebr.* 1, 3.(3) *De ut.* 32, 39, 40.(4) *Ps.* 13, 21.

percussam: et propter amorem, quo te prosequitur Filius, et quo tu prosequeris Filium, desine me prosequi inimicum, ut aliquando videam illam faciem a me et pro me percussam, non *per speculum in aenigmate*, sed *facie ad faciem* (1).

§ V. — Christi ad servum percutientem
mitissima verba.

Christus iam contra omne ius et fas percussus, cum videret Pontificem non fungi, uti par erat, suo officio: illius enim erat illum, qui percusserat, corripere; functus est Christus eius officio, dum illum admonet officii: correxit enim servum aperte, et Pontificem tacite, in eius crimen suo silentio consentientem, dicens: *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: Si autem bene, quid me caedis* (2)? Non dicit si mala, sed male, id est malo animo pravaque ratione, *testimonium perhibe de malo*: non enim est, vel malitiae, vel arrogantiae argumentum, constanter et libere loqui pro veritate, et de illa gloriari illamque iudici obiicere ad patrocinium. *Testimonium perhibe de malo*: tuum non est mox vindicare, ut iustitiae executor, sed ut testis ostendere, me male locutum. Quanta haec Christi post tam atrocem iniuriam in respondendo modestia, in patiendi tolerantia! Ad ignominiosam illam alapam non turbatur animo, non ardet in iras, non solvit linguam in diras et maledicta, non extendit manum ad vindictam: non imperat coelo, ut in hominem sacrilegum igneas iaculetur faces, quod Elias fecit: non feris, ut illum dilanient, quod Elisaeus: non terrae, ut dehiscens viventem absorbeat, ut Moyses in Dathan et Abiron. Quid tu simile, non dico post acceptam alapam, sed post auditam contumeliam? Si tibi nimis difficile et supra

(1) 1 Cor. 13, 12.

(2) Ioan. 18, 23.

humanas vires videatur patienter sustinere alapam; attende et expende verba D. Chrysologi, exponentis illud Christi monitum: *Si quis percusserit te in dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram. Hoc putat arduum qui praemia patientiae, quanta sint, nescit. Putasne potest ille vulneribus invenire victoriam, qui nec ictu palmae acquirere vult coronam? potestne iste morte inquirere gloriam, cui pro honore divino, humana gravis videtur iniuria* (1)? O utinam quivis illius esset et audaciae pro Christo et amoris in Christum, ut non metueret loqui cum D. Chrysostomo: *Mihi detur iniurias sustinere ob Deum, atque contemni ob Deum, potius quam a cunctis regibus honorari: nihil enim prorsus, nihil potest huic gloriae comparari* (2). Non una, nec ab uno, sed plures et a pluribus Christo infliguntur alapae, etiam nunc regnanti in coelis, sedenti in throno; Christo impingis alapam, quoties ulcisceris illatam tibi iniuriam; illum caedis, quoties inimico non parcis; quoties hostem percutis: ita ut, quod olim dixit Saulo Christi discipulos persequenti *Saule, quid me persequeris* (3)? hoc tibi potest dicere inimicum caedenti, aequae ac quod militi *Quid me caedis?* Haec interrogatio nostra est confusio. O quanti ponderis interrogatio! constat tantum tribus oculis, sed quantum quaevis vocola pondus habet! *cur me caedis?* Quaeritur primo causa, *cur?* redde rei tam indignae rationem: quae te ad tantum flagitium causa movet? fare, *cur?* An quia, cum non esses, te procreavi? An quia cum iam esses, ne desineres, conservavi? An quia, cum a me conservatus iam per te perieras, redemi? An quia, postquam redemptus gratia mea excideras, sexcenties te in gratiam recepi? An quia tot tibi exhibui amoris argumenta, quot sunt vitae tuae mo-

(1) *Chrysol. serm. 38 in Matth. 5.* (2) *In cap. 5 Matth. hom. 18.*

(3) *Act. 9, 4.*

menta? *cur me caedis?* An propter charitatem nimiam, qua dilexi te? propter curam, quam de te gessi? propter favorem, quo te semper sum persecutus? *cur?* quae causa est tanti sceleris? *cur me caedis?* Me, in tui causa advocatum, in periculis protectorem, in necessitate amicum, in solitudine socium, in moerore consolaterem? Me, tibi solitudine fratrem, amore patrem, fidelitate sponsum, felicitate summum bonum, in omnibus Deum? *cur me caedis?* Multum esset mihi non placere, grave displicere, gravissimum in minimo offendere, quid caedere? *cur me caedis?* Fateor, reus sum ex omni parte, seu quaeratur causa, cur feci, seu persona cui feci, seu iniuria quam feci: Causa nulla est, nisi mea nequitia. Facere volui, quod minime debui. Persona cui feci tanta est, ut, cum infinita sit eius maiestas, debeatur ei omnis honor; cum infinita sit eius iustitia, omnis timor; cum infinita sit eius bonitas, omnis amor. Iniuria tanta est, quanta non potest satis tota aeternitate puniri. Habebat iratum sibi Saulem David; tamen, cum iam Saul esset in manu Davidis sic, ut ei posset tollere vitam et simul succedere in regnum, haberetque qui ad hoc eum stimularent amicos, respondit: *Non extendam manum meam in Dominum meum; quia Christus Domini est* (1). Et ego tamen extendi manum meam in te, Christum Dominum, qui sum *opus manuum tuarum* (2): *manus enim tuae fecerunt me* (3). Toties faciem tuam caecidi, quoties in peccatum cecidi. Quid dicam, quando veniam et apparebo ante faciem tuam? quo ego iam convertam faciem meam? Si suspicio, timeo fulgurantem gladium Iustitiae; si despicio, horreo inferorum barathrum; si circumspicio, video hostium minantium in circuitu exercitum. Haec omnia ut decli-

(1) 1 Reg. 24, 11.

(2) Iob 10, 3.

(3) Psal. 118, 73.

nem, tibi supplico, o Pater, ut non aspicias indignitatem sceleris mei, sed *respice in faciem Christi tui*.

CAPUT III

CHRISTUS IN DOMO CAIPHAE

§ I. — Falsa contra Christum testimonia.

Sacro plenus horrore et ingenti attonitus stupore, ingredior domum Caiphae, hoc est seminarium iniustitiae, auditurus ea, ad quae ambae aures tinnient; visurus quae e geminis oculis deducunt exitus aquarum, fontes lachrymarum. Tu interim qui *aures perfecisti mihi* (1), dum haec audio, *inclina aurem tuam mihi* (2): *sonet vox tua in auribus meis* (3). Tu qui diligis me, ut *pupillam oculi tui* (4), si inveni gratiam in oculis tuis, *illumina oculos meos* (5) et videam *visionem hanc magnam* (6) quae est mirabilis *in oculis nostris* (7). In hac domo proponetur nobis summus Iudaicae Synagogae Pontifex et supremus sacri Concilii Iudex Caiphas, coram quo magni consilii Angelus, primo false accusatus, deinde inique iudicatus, tandem sacrilege fuit condemnatus: quae tria his verbis complexi sunt bini Evangelistae, Matthaeus 26, Marcus 14. Tunc *tenentes IESUM duxerunt ad Caipham Principem Sacerdotum; ubi Scribae et Seniores convenerant. Principes autem Sacerdotum quaerebant falsum testimonium contra IESUM, ut eum morti traderent*.

Annas, incarnatus Satanas, Christum auctorem

(1) Ps. 39, 7.

(2) Ps. 16, 6.

(3) Cant. 2, 14.

(4) Ps. 16, 8.

(5) Ps. 12, 4.

(6) Exod. 3, 3.

(7) Psal. 117, 23.

vitae, tanquam reum mortis mittit ad Caipham, summum Pontificem, iniquissimum Iudicem. Sequere, quisquis es viator, Christum qui est Via. Aspice lugendam illam pompam et vide quam inhumaniter, imo immaniter filii diaboli ducant, vel potius trahant Filium DEI. Erant in domo Caiphae congregati Scribae, Pharisei et Seniores, quot hominum capita, tot viperarum genimina; singuli ardentes ira, inflati arrogantia, inflammati invidia in Christum, qui erat illorum salus, vita et gloria. Erat autem Concilium, vel potius Conciliabulum coactum in nomine Satanae ad effundendum sanguinem innocentem. Hos inter medius versabatur spiritus malignus, qui eos ad omne genus malignitatis et barbarae crudelitatis instigabat. Considera hic, cum iam ad illos accederet Christus, quam conceptim illum exceperint, quam trucibus oculis, ac minaci vultu, ac elatis superciliis eum ut hominem despectissimum aspexerint: quam gaudebant superbissima capita, cum viderent tam vilem ac contemptum coram se consistere Dominum gloriae. Sed quanta tunc fuerit Ierosolymae perversitas, quam exaggerata iniquitas, vel ex hoc Concilio pronum fuerit coniicere. Nullum erat toto orbe, vel fama celebrius, vel auctoritate gravius, vel maiestate augustius, vel religione sanctius Concilium, quam illud, de quo hic loquimur, Iudaicae synagogae. Hoc Concilium erat totius orbis quasi oraculum: singula huius Concilii responsa erant totidem effata; quot in eo Iudices, tot Prudentiae Antistites, tot Aequitatis Praesides. Ipsa in illo Concilio videbatur sedem fixisse Iustitia. Et tamen in hoc Concilio ineunt Sacerdotes consilium, quomodo possint invenire falsum testimonium. Spectate iurisperiti insignem formam iuris. Iudicis est falsos testes plectere, falsa testimonia refellere. Illic falsi testes quaeruntur, inventi cum plausu audiuntur:

testimonia, licet falsa, omnium calculis approbantur. Studiosissime ergo quaerunt, sagacissime odorantur, solertissime investigant falsum testimonium. Contra quem? contra IESUM. Sciebant surdos, qui auditum; mutos, qui sermonem; amentes, qui rationem; caecos, qui diem; mortuos, qui vitam a IESU receperant, daturos pro IESU testimonium verum. Infiniti hic fuissent testes, qui uno ore clamassent: *Bene omnia fecit* (1). Sed quia malevoli isti, malevolebant ei qui bene omnia fecerat, quaerebant falsos testes et per illos falsa testimonia. Vere dixit Veritas: *Sicut exaltantur coeli a terra, sic exaltatae sunt viae meae a viis vestris et cogitationes meae a cogitationibus vestris* (2). In terris ineunt consilium homines, et quaerunt falsum testimonium quo Filium DEI morti tradant. In coelis ineunt consilium tres divinae personae, et quaerunt verum praesidium, ut hominem morti traditum, vita donent. Actum erat de homine, reus erat mortis, filius gehennae: licet omnis mundi potentia et fortitudo simul collecta fuisset: licet oblatae omnes bestiae terrae in holocausta et victimas DEO fuissent: licet omnes homines, quidquid habent in venis sanguinis effudissent: licet omnes Angeli incarnati fuissent et singuli millies mortui pro satisfactione unius, etiam minimi peccati venialis; licet singuli eorum plus et gratiae et sanctimoniae habuissent, quam omnes Sancti simul qui fuerunt, sunt et erunt, non potuissent (sepositis Christi meritis) DEUM nobis offensum propitiare pro unico levissimo delicto, nec promereri nobis vel guttulam aquae, quam a Lazaro flagitabat Epulo. Sola potens et ineffabilis charitas IESU, ob reverentiam, qua eum divina Iustitia prosequabatur, poterat nobis iam lapsis porrigere manum, ut erigeremur, et eripere de profundo lacu et reddere nobis liber-

(1) *Marc.* 7, 37.(2) *Isa.* 55, 9.

tatem, haereditatem, honorem, gloriam, vitam, bona omnia quae amiseramus. Ille est, qui vincula nostra solvit et captivos e carcere manumisit. IESUS est qui nos leprosos mundavit, caecos illuminavit, aegros sanavit, mortuos resuscitavit: et tamen post tot ac tanta amoris veri testimonia, conspirat totus mundus contra IESUM, quaerunt omnes falsum testimonium ut eum perdant; Ineunt singuli consilium ut obscurant eius Gloriam, confundant Maiestatem, contemnant Iustitiam, vilipendant Misericordiam, explodant Sapientiam, condemnent Innocentiam, odio habeant Bonitatem, ut tollant e rerum natura auctorem omnis gratiae et totius naturae! Horum scelerum ego, non tantum complex sed auctor, cum Iudaeis conveni, cum illis quaesivi falsum testimonium contra te. Dixi enim *insipiens in corde meo: Non est DEUS* (1). O vere falsum testimonium! o immane, sacrilegium! summo illi Numini me hostem plus, quam indicto bello constitui. Potentiam, sine qua nihil quisquam potest, contra ipsum inviolabile Numen, vertere et suis ipsum viribus ac quasi armis oppugnare aggressus sum: DEUM denique ipsum rerum omnium principium et finem ultimum, incommutabilem illam et independentem ac necessariam substantiam, omnesque eius perfectiones destruere, perdere, pessumdare conatus sum. O Iudex! hoc contra me est, non falsum, sed verum testimonium: sed illa tua est clementia, ut dum coram te, contra me aliquid dicam, sit pro me: et in favorem causae vertatur confessio culpae. Illa tua est Bonitas, ut me bonum reddas, dum me malum profiteor. Dixerim aliquando insipiens in corde meo: Non est DEUS. Falsum hoc fuit meum testimonium de te: At modo non tantum corde, sed ore dico, hoc verum de te testimonium. Licet hic adstes, quasi malefactor vin-

(1) Ps. 13, 1

ctus, quasi nocens iudicandus, quasi reus condemnandus, hoc tamen coram coelo et terra, Angelis et hominibus de te profero cum Iudith testimonium: *Tu es Deus, et non est alius praeter te* (1).

§ II. — **Iesu coram Caipha ad falsa testimonia silentium.**

Solers in suis consiliis nequitia quaesiverat contra IESUM falsa testimonia: sed quodnam contra falsum testimonium Christus suscepit patrocinium? non aliud, quam silentium.

Et surgens Princeps Sacerdotum, ait illi: Nihil respondes ad ea quae isti adversum te testificantur? IESUS autem tacebat et nihil respondit (2).

Recte tu quidem facis, o Princeps Sacerdotum, quod surgas: sed rectius faceres, si, non solum e sede surgeres, sed sedem ipsam desereres: quia illa tua sedes non est tribunal Iustitiae, sed iniquitatis; est ipsa cathedra pestilentiae quae non tam convenit Principi Sacerdotum, quam praesidi nebulonum. Sed surgente et ad loquendum urgente Principe Sacerdotum, Sacerdos ille magnus non habens quid in tam bona causa defenderet, quid in tam stolidi accusatione refelleret, luculentissimam opponit tot obiectis criminibus apologiam, silentium: *Iesus autem tacebat*. O dignum omnium ore depraedicari silentium! nunquam tanto vel sui plausu, vel aliorum fructu Tullius e rostris disse-ruit, quanto Christus in hoc Concilio siluit. Hoc Christi silentium in stuporem rapuit totum coeli amphiteatrum. Hic, hic adsit querula maledicentia, hic garrula invidia, hic malefacunda iactantia. Discat hic ponere fraenum ori suo quisquis temporalis est Rhetor, ut se defendat etiam dum nocens accusatur. Si quis, non falsum contra inno-

(1) *Iuanth* 9, 19.

(2) *Matth.* 26, 62, 63. *Marc.* 14, 61.

centem, sed verum contra nocentem proferat testimonium, quisque hic pro sua causa dicacissimus; quidquid est mordacitatis in Iambicis, quidquid salis in Satyricis, quidquid acrimoniae in Philippicis, dentatissima lingua in adversarium deblaterat. Sic hoc saeculo, ut Christus in Concilio, omnium linguis vapulat Veritas, omnium sermonibus accusatur Iustitia, omnium ore condemnatur Innocentia. Imo non satis est Innocentiam traducere fictis calumniis, impetere amarulentis verbis; verba enim, ut facile ex ore evolant, ita facilius memoria excidunt; sed ne falsa testimonia oblitterentur, ut etiam posteritati tradantur, stylo eam pungunt, ne vetustas temporis expungat. Hinc tot probrosi contra Veritatem et Innocentiam libelli; in quibus nihil est verius, quam Veritatem mendacii accusari, nihil infamius ipso auctore; qui, ut infamiam declinet, vel nomen subticet, vel fictitium supponit. Sed inter omnes calumnias ac dicteria, quae illi de trivio diaboli rabulae effutiunt, una est summa gloria Innocentiae, testimonium bonae conscientiae. Si illa cum Christo silet, non alio indiges causidico, vel causae tuae patrono. Accusent falsi testes, acuunt suum stylum, calumniatores ad ravim usque vociferentur; denigrent obtrectatores famam, traducant nomen, exonerent plastra convitiolorum, frendeant prae iracundia; ringantur prae invidia; sile quisquis es innocens; ne hisce quidem: patienter audi, constanter sustine, et tacito corde tecum Paulinis verbis gloriare: *Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae* (1). Nullum potentius contra omnia, et malevolorum odia, et maledicorum convitia patrocinium, quam linguae silentium et conscientiae testimonium. Hoc est quod ait D. Ambrosius loquens de Christo non loquente: *Interrogatus tacebat: ostendens non in clamore vocis, nec in fo-*

(1) 2 Cor. 1, 12.

rensis assertione patrocinii, sed in conscientiae integritate esse innocentiae defensionem (1). Ego quidem silentii patrocinio me committerem, si possem quae, non falsi, sed veri testes, contra me dicunt testimonia, tacendo refellere: sed, si accusatus siluero, ipso me silentio condemnabo. Si autem loquar, cum *ex abundantia cordis* loquatur (2), et cor meum abundet malitia, quidquid loquar, magis erit ad condemnationem mei, quam absolutionem. Si lebo ego, et tamen silendo etiam sperabo, quia *advocatum* habeo *apud Patrem Iesum Christum* (3): qui, si ego sim orphanus, *orphano* erit ipse *adiutor*: si pauper, ipsi *derelictus est pauper* (4); si peccator, ipse peccatores recipit. Dicam ergo ego multorum scelerum reus cum Propheta, *A, a, a, Domine, puer sum, nescio loqui* (5); loquere tu, Domine, pro me coram Patre; es enim Verbum Patris, et scio quia pro reverentia tua exaudieris a Patre.

§ III. — Caiphas adiurat Christum ut se manifestet.

Hactenus Christus fictas contra se calumnias, patienter audiendo et constanter silendo, refutaverat: cum summus Pontifex impatiens tam pertinacis silentii, voluit ex ipsiusmet verbis scire, essetne Verbum Patris. Quare, omissis verborum ambagibus, unica, sed decretoria totius controversiae interrogatione illum aggreditur, a qua summa rei dependeret, dicens:

Adiuro te per DEUM vivum, ut dicas nobis si tu es Christus Filius DEI (6).

Maximi momenti et summi erat ponderis haec interrogatio, et quidem ab eo proposita qui erat

(1) *Ambr. in Psal.* 118, *Serm.* 20.

(2) *Matth.* 12, 34.

(3) *1 Ioan.* 2, 1. . . . (4) *Ps.* 10, 14.

(5) *Ierem.* 1, 6.

(6) *Matth.* 26, 63.

in Synagoga Mystagogus, a summo Pontifice. Quamobrem ad eius responsum erant omnes suspensi: in coelo Pater aeternus cum omnibus Angelis; in orco Lucifer cum omnibus daemonibus; in terra summus Pontifex cum omnibus hominibus. Cum ergo quietum silentium contineret omnia et in medio Concilii staret *Mediator DEI et hominum* (1), ipse non nescius, suum silentium fore totius universi exitium, *aperiens os suum* (2), ut omnibus aperiret veritatem, *eructavit cor eius verbum bonum* (3), quo propulsaret ab homine omne malum. Nam interrogatus a summo Pontifice, essetne Filius DEI, dicit illi: *Tu dixisti*. Quod perinde est; ac si diceret: Ego sum. Vere Sapiens sapienter: *Tempus tacendi et tempus loquendi* (4). Paulo ante accessere falsi testes, calumniabantur illi, criminabantur, false accusabant: erat *tempus tacendi*: agebatur de propria causa, ideo IESUS *tacebat et nihil respondet: sicut mutus non aperiens os suum* (5). Interrogatur sitne Filius DEI, adiuratur ut respondeat, erat *tempus loquendi*: quia hic agebatur causa Patris et hominis. Confessus est et non negavit: confessus est, se esse Filium DEI, et sic confessus est, ut binis voculis totum exhilararet coelum, terreret orcum, animaret mundum. Confessus est, et sic confessus est, ut homo, qui per peccatum perdiderat vitam, incurrerat mortem, iam possit dicere: *Non moriar, sed vivam* (6). Iam omnis animo proscribatur timor, nullus sit in orbe locus desperationi: accede Spes, erige te quae hactenus iacuisti. Hucusque iacens in piscina, ut infirmus ille evangelicus clamabam: *Hominem non habeo* (7): iam inveni qui salvare et vult, quia homo; et potest, quia DEUS. Quid adhuc dubitem,

(1) 1 Tim. 2, 5.

(2) Matth. 5, 2.

(3) Psal. 44, 2.

(4) Eccl. 3, 7.

(5) Ps. 37, 14.

(6) Ps. 117, 17.

(7) Ioan. 5, 7.

ubi salvandi me, et adest voluntas, et non deest potestas? Hic ergo iam exeram omnes vires spei. In solo Christo IESU Filio DEI benedicti, in eius immensis meritis, in eius sacrosancta morte colloco omnem meam fiduciam: ibi fixae sunt omnes spes meae: inde animos sumo et erigor: hic derideo omnes hostes meos et illos ultro lacesens, mascula voce dico: *Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum* (1). Quia inde sumo *scutum fidei, galeam salutis, gladium spiritus (quod est Verbum DEI)* (2): omnia arma lucis, quibus debellem Principes tenebrarum et miniter eis. *Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant. Confringam illos, nec poterunt stare; cadent subtus pedes meos* (3). Fateor, debeo divinae Iustitiae plus quam *decem millia talenta* (4): non ideo tamen despero qui ex Christi meritis sumo pretium, unde solvam debitum. Non diffiteor, aeger sum et tam aeger, ut *a planta pedis usque ad verticem capitis non sit in me sanitas* (5): sed tamen sanabor, quia spero in IESU, de quo *virtus exibat et sanabat omnes* (6). Scio, peccator sum et in peccatis natus sum totus: nec tamen ideo timeo, quia spero in IESU; ipse *peccatores recipit* (7). O quantum irrogat Christo iniuriam qui desperat eius gratiam! Dignus est omni miseria qui de IESU diffidit Misericordia. Quomodo qui sic amat, quos amat, deseret? quomodo, quos tanti aestimat, perdet? unica ergo spes Christiani sit passio Domini nostri IESU Christi. Quidni in te sperem qui fuisti *spes mea ab uberibus matris meae* (8)? Ideo in te spero, quia tu es Filius DEI benedicti: et ideo credo, te esse Filium DEI, quia tu dixisti. Da, ut qui te

(1) *Psal.* 26, 3.(3) *Ps.* 17, 38, 39.(5) *Isai.* 1, 6.(7) *Luc.* 15, 2.(2) *Ephes.* 6, 16, 17.(4) *Matth.* 18, 24.(6) *Luc.* 6, 19.(8) *Ps.* 21, 10.

credo talem esse, qualem ipse dixisti, nimirum Filium DEI benedicti, sim ex iis, qui aliquando ex te audient: *Venite, benedicti.*

§ IV. — Caiphas scindit vestimenta
et Christum arguit blasphemiae.

Vix aeterna veritas ex ipso veritatis suggestu protulerat verissimum oraculum, se nimirum esse Filium DEI, cum ecce: *Princeps Sacerdotum*, hoc est Alpha nebulonum, perstrictus quasi maiestate illius effati, *scindit vestimenta sua* (scriptum est, o Caipha: *Scindite corda vestra, et non vestimenta vestra* (1)) *dicens: Blasphemavit, quid adhuc egemus testibus* (2)? Quid ais, Caipha? Blasphemavit! Imo nemo unquam ab orbe condito atrocius blasphemavit, quam tu, Caipha, tua illa tam execranda lingua, qua Filium DEI insimulas blasphemiae in Deum. Quantum sit malum excaecatio mentis et induratio cordis, patet ex hisce, quae audistis, Caiphae verbis. *Tunc Princeps Sacerdotum scindit vestimenta sua dicens: blasphemavit.* Ponderate illam summi ponderis voculam, *Tunc.* Quando? *Tunc*, cum dixisset Christus se esse Filium DEI. *Tunc*, cum debuissent, quotquot erant in Concilio praesentes, procidentes adorare eum maximo cultu latriae, tamquam verum Filium DEI: cum debuissent prosterni supplices ante eius pedes, delicti veniam petere, excutere statim de manibus eius vincula et funes, quanta possent maxima afficere reverentia, cultu, honore; inflammari instar Seraphinorum eius amore. *Tunc*, cum debuisset Princeps Sacerdotum mittere per totam Iudaeam praeconem qui omnibus annuntiaret, venisse tandem illum tam diu expectatum Messiam, illum a suis praefiguratum Patriarchis, praenuntia-

(1) *Isa.* 2, 13.

(2) *Matth.* 26, 65.

tum Prophetis, expetitur per tot saecula, a toto mundo: Redemptorem mundi iam esse in mundo, in Iudaea, in Ierusalem, in ipso Concilio adstare praesentem. *Tunc*, quando tota Iudaea excita sedibus suis debuisset ad eum accurrere. Haec omnia cum Iudaeos facere oportuisset, quid fecerunt? Qui inter illos erat primus, Caiphas, *scidit vestimenta sua*: indignum nimirum se probans vestibus illis, quas laceret. Diloricatus detegit cariosae conscientiae cicatrices: instare sacerdotio suo finem prophetavit ante, cum nesciret quid faceret: apertius nunc, cum nec sciret quid diceret, dicens: *Blasphemavit*. Et adhuc aliquis magni faciat censuram hominum, quorum iudicio ne recte quidem locutus est DEUS? vix ullum censetur enormius inter homines flagitium, quam blasphemia in Deum. Audi D. Chrysostomum contra hoc vitium, quotquot habet reconditos aculeos exerentem: *Unam vos omnes petere volo retributionem pro concione hac: ut in civitate blasphemantes castigetis: et, si quempiam in foro blasphemantem audieris, accede, increpa: et si verbera infligere oporteat, ne recuses: ipsius faciem alapa percutere, contere os ipsius: percussione manum tuam sanctifica: et si ulli accusaverint, et si in carcerem traxerint, sequere: et si iudex poenas pro tribunali reposcerit, dic cum libertate, quod Angelorum Regem blasphemavit. Si enim Reges terrae blasphemantes puniri oportet, multo magis Illum contumelia afficientes (1). Ecce quanti aestimet Chrysostomus crimen blasphemiae, et illius tamen accusatur Rex gloriae. Fateor, Christe: dum dixisti, te esse Filium DEI benedicti, bene dixisti, et licet de te testimonium dedisti, scio, quia verum est testimonium tuum; hinc omne meum gaudium. Non tantum maxima, sed unica causa omnis meae*

(1) *Chrysostom. 1 Hom. ad popul.*

laetitiae et gaudii haec est; quia tu IESU es DEUS, et quia es DEUS meus, et quia solus es DEUS, et quia fuisti semper DEUS, et quia semper eris DEUS, et quia non potes non esse DEUS. DEUS totus benignus, totus bonus, totus misericors, vel potius tota benignitas, tota bonitas, tota misericordia, totus amor, amor mei amoris, vita vitae meae, omne bonum boni mei. Quid ergo superest, ut evadam omne malum et consequar omne bonum, nisi ut offeram tibi summo Bono, omnia mea bona et consecrem uni tibi quidquid habeo, quidquid scio, quidquid sum, quidquid possum?

§ V. — Declaratur a Concilio reus mortis.

Christum immani accusaverat scelere, videlicet de blasphemia, scelerum omnium architectus Caiphas, cum ecce quasi iam fuisset reus criminis, quaerit, qua poena dignum censeant, dicens: *Ecce nunc audistis blasphemiam: quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis* (1).

Nunquam aequiorem sententiam in reum protulit e suo tribunali ullus Iudex, quam Caiphas hic in Christum; tametsi veritatis ignoraret sacramentum. Quid, inquires, haecine est aequa sententia, Filius DEI reus est mortis? Si dubitatis, audite parabolam. Erat homo quidam reus laesae Maiestatis, et ideo coniectus in vincula: lata est in eum a Rege mortis sententia; et iam ad ferale mortis theatrum reus trahebatur a lictoribus trucidandus. Intellexit hoc filius Regis, et misericordia motus accurrit ad patrem, deprecatus est mortem rei: exauditus est a Patre propter reverentiam; sed hac conditione, ut si reum solvat, et morte absolvat, ipse mortem subeat. Placuit filio patris conditio; quia placuerat reus in oculis eius: solvit vinctum

(1) *Matth.* 26, 65, 66.

catenis, dimisit e carcere captivum, reum mortis donavit vita. Iam primum vos interrogo, qui sedetis pro tribunali Iudices, aequitatis arbitri, Iurisperiti: Audistis historiam de homine isto, quid vobis videtur? Reus est mortis. Sed quia omnis homo est mendax, et *diminutae sunt veritates a filiis hominum* (1): accedamus ad illos, qui proximi sunt Spiritui Veritatis, qui docet *omnem veritatem* (2), ad Angelos. Quid vobis videtur? Reus est mortis. Sed, ut certius constet de aequitate huius sententiae, adeamus thronum illius Iudicis, a quo non datur appellatio ad alium: illius, de quo scriptum est: *Principium verborum tuorum, Veritas* (3). O Pater aeternae, *sermo tuus veritas est* (4): dic nobis, quid tibi videtur de homine isto? Reus est mortis. *Obsecro, ne irascaris, Domine, si loquar adhuc semel* (5): et interrogem filium tuum, ut proferat et ipse iudicium. *Magister, scimus, quia verax es et viam DEI in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo, nec respicis personam hominum. Dic ergo nobis, de viro isto, quid tibi videtur* (6)? *Vivit Dominus Pater meus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc* (7). *Recte iudicasti* (8): *de ore tuo te iudico* (9). Tu es vir iste. Ah! Fili DEI, filius mortis es tu. Dixerat Pater tuus, et te consentiente: *De ligno scientiae boni et mali ne comedas; in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris* (10). Vidi quod bonum esset lignum ad vescendum, et tuli de fructus illius, et comedi (11), et ecce morior. Iam morte turpissima condemnatus vinctus eram, et solvisti: in carcere, et liberasti: reus, et absolvisti: quare tu nunc reus es mortis. Clamant hoc homines, iudicant Angeli, asserit Pater tuus, tu ipse confes-

(1) Ps. 11, 1.

(2) Ioan. 16, 13.

(3) Psal. 118, 160.

(4) Ioan. 17, 17.

(5) Gen. 18, 32.

(6) Matth. 22, 16.

(7) 2 Reg. 12, 5.

(8) Luc. 7, 43.

(9) Luc. 19, 22.

(10) Gen. 2, 17.

(11) Gen. 3, 6.

sus es, et non negasti; reus es mortis. Vade, *vita mea, morere, quia expedit nobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat* (1). Sic Filius DEI reus est mortis, quia voluit esse instaurator vitae; fecit illum reum, non crimen, sed amor. Nemo hominum fuit, est, vel erit, in quem non *inspiravit spiraculum vitae* (2); et ille reus est mortis. O peccator! vir mortis es tu, quia tu Deum fecisti reum mortis. Omnia membra et ossa corporis tui, si possent humana voce resonare, non aliud quam quod Iudaei illi, clamarent: *Reus est mortis*. Imo vero sol ipse qui te illuminat, terra quae sustinet, ignis qui calefacit, aqua quae te abluit, aër qui te refrigerat, elementa singula, condita omnia, si loqui possent, clamarent pariter: *Reus est mortis*. Omnia enim a DEO creata, tibi fuerunt peccandi instrumenta. Erit aliquando tempus quo quilibet nostrum stabit coram Christo, non ut modo in Concilio Iudaeorum iudicando, sed iudicaturus. Tunc, si discussis totius vitae anteactae operibus, inveniaris in Divinae Iustitiae trutina minus habens, si convincaris reus, daemones omnes et Angeli et beati in immenso illo theatro coram omnibus clamabunt: *Reus est mortis*. Hic ipse locus in quo haec audis, hoc ipsum tempus quo audis, te accusabunt, quod non cognoveris tempus visitationis tuae. Christi vincula, flagella. columna, spinae, crux Christi, sudor, lachrymae, sanguis clamaunt una voce: *Reus est mortis*. Quid superest, quam tot te accusantibus, tot te condemnantibus, ut subscribat Iudex tuus, ex ore tot testium te condemnans, dicat et ipse sententia irrevocabili: *Reus est mortis*. O quam acriter hic Eusebius Emissenus: *Quo animo stabis desertor ante ducem tuum? perditus ante pretium? qua fronte misericordiam petes primum de misericordiae contemptu iudicandus* (3)?

(1) Ioan. 11, 50.

(2) Gen. 2, 7.

(3) Hom. de Symb.

Antequam ergo reus iudiceris e tribunali Iustitiae, accede ad thronum Misericordiae, ad sedem Sacerdotis, qui potestate a Christo accepta toties reum absolvit, quoties quis se reum accusat. Illic geme, suspira, percutite pectus, effunde lachrymas, deplora tuam nequitiam, implora DEI clementiam. Hic te reum absolvet vel una lachryma, quod postea non poterit vel poenarum aeternitas. Hinc bene de lachryma poenitentis D. Laurentius Iustinianus: *O lachryma humilis! tua potentia, tuum est regnum. Tribunal Iudicis non vereris: non est qui te ad DEUM accedere vetet: si sola intres, vacua non redibis. Vincis invincibilem, ligas omnipotentem, inclinas Filium Virginis, coelum aperis, fugas diabolium* (1). Fateor, sum reus mortis, quia sum peccator: tu reus es mortis, quia peccatorum es Salvator. Ergo morieris tu, Domine coeli, ut vivam ego, vermiculus terrae? sed antequam pro me iuste reo, tu innocenter reus, inortem oppetas, ego innumerabilium criminum reus, vinctis manibus et pedibus, perfusus lachrymis, confusus pudore, contrito corde, poenitenti animo, coram te, qui pro me in Concilio iniquitatis pronuntiatus es reus, supplex accedo, et moesta voce hoc moestum carmen occino cum Sponsa tua, Matre mea, Ecclesia:

Ingemisco tanquam reus:
Culpa rubet vultus meus,
Supplici parces, DEUS.

§ VI. — Iniuriae Christo illatae in domo Caiphae.

Si unquam mirum fuit, non fuisse turbata elementa omnia, terrarum fabricam, coelorum machinam totamque rerum universitatis molem, in antiquum devoluta non fuisse chaos, tunc fuit, cum illud spectaculum in domo Caiphae exhibebatur,

(1) Cap. 9 de lign. vit.

ad quod ipsa expallescebat Audacia, metuebat Timor, trepidabat Impudentia, horrebat Crudelitas. Quidquid potes fandi, vel nefandi ad ignominiam et opprobrium et ludibrium, non tantum animo concipere, sed fingere, audacter cogita: minus erit quam hic fuerit perpessus Christus. Unde audet D. Chrysostomus dicere, nocte illa patefacta fuisse Inferorum claustra, ipsumque Luciferum cum omnibus omnino ad unum usque daemonibus, fractis vinculis ac repagulis, Ierosolymam convolasse, ac Iudaeos omnes et Romanos invasisse, ac illorum corpora obsedis, ut ita per illos, omne suum diu conclusum odium, invidiam, rabiem, iracundiam, furorem in unum Christum effunderent. Erat itaque tunc domus Caiphae facies quaedam gehennae: singuli Iudaei diaboli erant ministri: quot carnifices, tot in humana figura daemones. In medio illorum monstrorum sedet is, qui medius est inter Patrem et Spiritum sanctum. Illa ipsa nocte et tempore iacebat oscitans et stertens inter cygneas plumas arrogans Rex Herodes, alte dormiebat impius idolatra Pilatus, quiescebat in molli throno profanus Sacerdos Annas et sacrilegus Pontifex Caiphas: denique tot putida scorta, adulteri, ebriosi, impii, barbari, DEI hostes, indulgebant sopori et quieti: solus DEI Filius, toto quiescente mundo, vigilat, vexatur, caeditur, vellicatur, conspuitur, conspurcatur. Ille iacet in foedissimo specu, quasi esset teterrima totius orbis sentina, ad quam omnes sordes et faeces affluere deberent. Sed quid de hisce scribant Evangelistae, audiamus. Sic paucis D. Marcus:

Et coeperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius (1). Plura D. Matthaeus: *Tunc expuerunt in faciem eius, et colaphis eum caeciderunt; alii autem palmas in faciem eius dederunt, di-*

(1) *Marc.* 14, 65.

centes: Prophetiza nobis, Christe, quis est qui te percussit (1)?

Vix iniqui Iudices pronuntiaverant ex solio Iniquitatis, Auctorem vitae reum esse mortis, cum eum barbari satellites ex concilio abduxerunt in angulum abiectissimum, in tenebricosum et subterraneum antrum quo totius domus sordes congeriebantur. Convocarunt itaque selectissimos quosque ex tota Iudaeorum faece, scurras et impudentissimos nebulones, omnes insigni odio Christi inflammatos. Ponitur hic Dominus gloriae, velut scopus ignominiae, in quem ex imis visceribus, flava et atra phlegmata; ex manibus verbera et colaphos: ex linguis contumelias et blasphemias; ex corde odii et furoris spicula diaboli satellites eiaculentur. Sed quia lux mundi, lucens adhuc omnibus qui in domo erant, perstringebat illos filios tenebrarum fulgore suae maiestatis qui in vultu emicabat, ponunt eam sub modio, dum linteo sordido et camini fuligine obsito velant faciem eius. O peccator! iam licet impune peccare, iam tuto dixeris cum Susannaeis senibus: *Ecce ostia pomarii clausa sunt (2): nemo nos videt*. Ecce oculi Domini clausi sunt: ecce facies Christi velata est, *nemo nos videt*. Eia, Iuvenis, esto iam gnaviter impudens, curre per circum licentiae, laxa fraena impudentiae, comede, bibe, epulare: invita tuos asseclas, et dic modo cum illis cosmophilis: *Venite, fruamur bonis quae sunt (3): nemo nos videt*.

Quid metuitis cauidici? farcite crumenas, emungite pecunias, affligite viduas, opprimite pupillos et orphanos; per fas et nefas quascunque defendite causas iniquas: dic, quid times? *Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduae (4): nemo nos videt*. Agite, Iudices, admittite munera,

(1) *Matth.* 26, 67, 68.

(2) *Daniel* 13, 20.

(3) *Sap.* 2, 6.

(4) *Sap.* 2, 10.

corrumpite iudicia, evertite leges, pervertite legum statuta: dicite impavide: *Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendicula contra insontem frustra* (1): *nemo nos videt*. Erras peccator! Christus, dum velata est ei facies, est quidem *Deus absconditus* (2); sed *qui videt in abscondito* (3): imo qui et *novit abscondita cordis* (4). Vox illa detestanda Politicorum est: *Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines coeli perambulat* (5). Doctrina illa est Machiavelli: *Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat* (6). Hoc sentire, est velare faciem Christi. Doctrina Christianorum est: *Oculi Domini contemplantur bonos et malos* (7): ut malis inferat supplicia, bonis conferat praemia. Sed velata iam Christi facie, quasi nullus esset qui eos videret, nihil non coeperunt in eum audere. Itaque illi impudorati sycophantae, iam ebrii et tumulenti ex imis visceribus, toto conatu educta crassa et purulenta sputa et foeculenta phlegmata coniiciunt nunc in frontem, nunc in genas, nunc (horresco referens) in os illud sacrosanctum: illic admotis spurcissimis labris gravem spiritum exhalant et crapulam eructant. Alii vellicant aures, illi percutiunt genas, isti caedunt frontem, quidam evellunt capillos, hi trudunt pedibus: quasi ideo Filius DEI venisset in mundum, ut esset ludibrium et odium totius mundi. O Pater! cur modo non audimus illa verba, « Poenitet me fecisse hominem? » cur non modo, si unquam, *tactus dolore cordis intrinsecus*, minaris: *Delebo omnem hominem, quem creavi, a facie terrae* (8)? Sed unus, qui patiebatur pro omnibus loquebatur, Christus: et cum alii in eum eructando coniicerent foeda sputa, cor Christi eructabat verba

(1) *Prov.* 1, 11.(2) *Isa.* 45, 15.(3) *Matth.* 6, 6.(4) *Ps.* 43, 22.(5) *Iob* 22, 14.(6) *Iob* 22, 13.(7) *Prov.* 15, 3.(8) *Gen.* 6, 7.

bona, dicens clamoso corde Patri volenti delere omnem substantiam: Pater, sine modo, sic decet nos implere omnem iustitiam, ut impleantur scripturae, quia *miserericordia Domini plena est terra* (1). Ita plus flectebat Patris Iustitiam ad parcendum Christi unius patientia, quam irritabat ad puniendum hominum omnium malitia. Sed, ut rei huius indignitatem recte expendatis, ite et interrogate invictos illos Christi pugiles qui cruces, rotas, sartagines, vincula, catastas, flagella, scorpiones et tormenta prope infinita, pertulere: quaerite a virginibus quae DEO tanta contra concupiscentias lucta illibatam pudicitiam consecrarunt: sciscitami a viris religiosis qui reliquerunt domum et patrem et matrem et bona omnia fortunae; hos omnes, inquam, interrogate, quid sibi iam postulent in mercedem! petite et a novem Angelorum choris, a beatis mentibus, quid sibi optent ad felicitatem! petite quin etiam a daemonibus, quid, si illis fas esset devovere, quid sibi vellent ad salutem! Omnes, et in coelo Angeli, et in terra homines, et sub terra daemones, hoc unum peterent a Christo, ut summum suum bonum, quod petierat David: *Ostende faciem tuam*. Quid tum erit? *et salvi erimus* (2). Satis est ad nostram salutem, videre Christi faciem. Facies illa est centrum Amoris, est simulacrum omnis pulcritudinis, est theatrum in quo; quidquid est optabile et bonum, apparet. Reliqua omnia absconde; satis est, si ostendas faciem tuam. Una est vox, quam extorquet timor: *Ne avertas faciem tuam a me* (3). Una est vox, quam elicit Amor: *Ostende faciem tuam*. Tunc dicam, quod Philippus, cum diceret: *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis* (4): ita *ostende faciem tuam, et sufficit mihi*: quid ultra? quod velim et optem,

(1) Ps. 32, 5.

(2) Ps. 79, 4.

(3) Ps. 26, 9.

(4) Ioan. 14, 8.

superest nihil, cum in uno habeam omnia ad salutem et felicitatem: poteroque, visa tua facie, merito pronuntiare verba illa: *Vidi DEUM facie ad faciem et salva facta est anima mea* (1).

§ VII. — **Petrus Christum a longe sequitur.**

Expositurus luctuosissimum et nullius, ne quidem ipsius Petri lachrymis satis deplorandum, dum Christum negavit, casum; praemitto illud S. Ambrosii pro praeludio oraculum: *Petri titubatio nostra est firmitudo* (2). Nimirum, discemus stare firmiter instar petrae, cadente Petro: et simul intelligemus, levissimo etiam flatu firmissimas ac solidissimas petras, non tantum ut moveantur concuti, sed ut labantur prosterni.

Fugerant a suo Magistro discipuli, a duce milites, a Patre filii: unus caeteris omnibus, seu pro Christo audacior, seu cum Christo praesidentior, Petrus, aliis e conspectu Christi fuga subductis, insistit trepidis plantis, Christi vestigiis, eumque, quem amore prosequabatur, pedibus insequitur: piaculum ratus ab eo fugere qui est omnium refugium. Sed quomodo eum sequebatur? Respondet Matthaeus: *Petrus autem sequebatur eum a longe*.

Rapiebat mentem eius alterno aestu, nunc amor, nunc timor. Quantum, ut iret, incitabat Amor; tantum, ne iret, retardabat timor. Unde hoc luctante, illo reluctantante, coepit, qui ante exultabat ut gigas ad currendam cum Christo viam, claudicare: hinc secutus est Christum a longe. Hoc est quod praedixit per Prophetam: *Longe fecisti notos meos a me* (3). O quoties Petrus in via, cum ad illum tenderet, qui est via, seque ab eo longe videret, repetebat illa verba: *Ut quid, Domine, recessisti*

(1) Gen. 32, 30.

(2) In c. 21 Luc.

(3) Ps. 87, 8.

longe (1)? Imo, ut quid tu, Petre, recessisti longe? cuius solebas esse stipator lateris, iam nec spectator es corporis: cuius solebas audire vocem, iam nec intueris faciem! O Petre! time: longe enim es a salute, dum longe es a Salvatore. Iam exitio es proximus dum, vel ad iactum lapidis, ab illo es avulsus. Scio, invictum illum in fimeto Athletam lobum ausum quemcunque ad pugnam lacescere hostem; sed iuxta DEUM, non longe a DEO! Audi loquentem: *Pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me* (2). Iuxta Christum nullius, licet fortissimi, timenda est manus; longe a Christo cuiusvis, licet infirmissimi, timenda est vel lingua. Iuxta Christum stabis, licet in te impressionem faciat armata militum caterva; longe a Christo cades, si tecum congrediatur vel inermis ancilla. Iuxta Christum nulla te prosternet, quantumvis valida, machina; longe a Christo prosternet te, vel unius raucae mulierculae vocola. In horto, quia eras iuxta Christum, quidlibet audebas; minacem militum globum adeo non fugiebas, ut pene machaera tua fugares. Fulmineum ensem vibrabas in densos armatorum cuneos promptus, vel ob Christum capi, vel pro Christo mori. At longe a Christo, quomodo torpes, ut palles, ut tremis, ut sanguis tibi prope congelatur? ut sollicitus undique pavidos oculos circumfers? Tanti refert, esse vel iuxta Christum, vel longe a Christo. Quid enim acerbius, quam longe esse ab eo qui non longe est ab unoquoque nostrum? in quo movemur, vivimus et sumus? Si in te et ex te et per te sumus, quid superest, quam ut nihil simus dum a te longe absumus. Confugiebat ergo Petrus ad suam petram: *petra autem erat Christus* (3), ut in ea firmiter staret, qui ab ea remotus coeperat nutare. Sed Petre, nonne vides te, dum curris ad domum Caiphae,

(1) Ps. 10, 1.

(2) Job 17, 3.

(3) 1 Cor. 10, 4.

incurrere periculum perfidiae? non times has tenebras tam densas? non vereris noctem adeo caecam; de qua tibi praedixit Magister: *In hac nocte te me negabis?* Hac nocte! iam nox in suo cursu medium habet iter, instat ergo cadendi periculum: sed perinde est, satius est, Magistrum sequendo negare, quam fugiendo confiteri. Assentior tibi, Petre: si enim lubet cadere, nusquam felicius caditur, quam coram illo *qui erigit omnes elisos* (1), quia qui coram IESU ceciderit, *non collidetur, quia Dominus supponit manum suam* (2). Quare qui stat, non tam caveat ne cadat, quam videat ubi cadat. Si longe a Christo solus ceciderit, tunc *vae soli, quia, cum ceciderit, non habet sublevantem se* (3). Sed coram Christo cadere, pene est stare. Petrus ergo plus confidens Christi pietati qua sperabat se post casum erigendum, quam diffidens suae infirmitati qua timebat Christum a se negandum, carpit iter versus domum Caiphae, multa secum animo volvens. Sic enim ipse secum: ah! quid egimus? quod egisse me pudet et poenitet. Fugimus, proh dedecus! et fugimus tunc, cum adesse illi maxime oportuit? proh scelus! poteritne Petrus esse sine IESU, esto, IESUS possit esse sine Petro? vah pudor! ausus fuerit Christum prodere Iudas, nec ausus fuerit Christum defendere Petrus? nescio, cuius maius est scelus: Iudas Christum prodidit; Petrus deseruit; quo nunc ibo remotus ab illo qui est Via? Undique circumfero oculos et oculis nusquam occurrit IESUS. Clamo, et nusquam IESUS auditur. Eo, redeo, circumeo, et nusquam IESUS. Unum est mihi in hac solitudine et moerore perfugium ille, a quo fugi, Christus. Ibo ergo, certus vel pro Christo mori, vel cum Christo vivere. Properat Petrus gradum urgente amore, ingreditur atrium Pontificis, tanquam

(1) Ps. 144, 14.

(2) Ps. 36, 24.

(3) Eccl. 4, 10.

arenam sui certaminis in quo turpissime cecidit, dum Christum tertio se nosse impudenter negavit: quo, uti Ioab tribus lanceis cor Absalonis, ita ipse cor Redemptoris transfodit: triumphantibus de tam probroso casu trinis eius hostibus, Carne, Mundo, Daemone, quorum alter ad negandum, alter ad iurandum, postremus ad pepeierandum timide magis, quam perfide, compulerunt. O quantum, uti Petro, sic cuilibet homini nocet, longe esse a Christo! Quis non est miser longe a misericordia? quis non est frigidus, longe ab igne? quis non est infirmus longe a medico? Quisquis hic ades in templo, procul dubio Christum diligis, quia es coram dilecto et inter diligentes Christum; sed, si modo esses longe a Christo et Christi amantibus: si hac, inquam, hora fores cum epulonibus, esses lurco: si cum ebriosis, esses helluo: si cum spurcis, esses leno: si cum impudicis, esses ganeo: si cum dicaculis, esses blatero. Tanti refert adesse, vel abesse a Christo amante, vel Christi amantibus, ut Christum neges vel ames!

§ VIII. — Petrus Christum negat.

Sequitur iam turpissimus Petri casus, qui fuit magnus pro Christo luctus, maximus pro daemonebus plausus. Petrum timorem inter et amorem fluctuantem et secum pugnantem muliercula compellat, urgent satellites, invitant milites; ita enim Evangelistae: *Petrus vero sedebat foris in atrio: et accessit ad illum una ancilla, ostiaria, ex ancillis summi sacerdotis: et cum vidisset Petrum... sedentem ad lumen... calefacientem se, dixit: Et hic cum illo erat: et... aspiciens illum ait: Et tu cum Iesu Nazareno eras... Nunquid et tu ex discipulis es hominis istius? At ille negavit coram omnibus dicens: Non*

sum : mulier, non novi illum, neque scio, neque novi quid dicas (1).

Obstupescite coeli super hoc : iacet ecce prostratus coeli ostiarius ab ancilla ostiaria. Quis crederet, potuisse fieri, nisi fides assereret esse factum? et tanti dux foemina facti! Iam non miror, in domo Caiphae tot scelera sceleribus accumulari, omnia permisceri, iura humana ac divina confundi, sacra profanari, Christum a discipulo negari, a ministro Pontificis caedi, a militibus sputis conspurcari: non miror hic vitam ad mortem condemnari, Sapientiam irrideri, Iustitiam accusari, Innocentiam castigari: quid mirum, tot crimina committi in illa domo? Praeerat illi ancilla ostiaria! Sis licet multorum dominus, cave ab ancilla. Ad pauca verba ancillae concussa tremuit solidissima petra, quomodo tu stabis foenum et stipula? Unius mulierculae rauca vocola prostrata iacet cedrus Libani, quomodo tu perstabis, arundo ludibrium venti? ut stantes paveant omnes, satis est cecidisse unum: manet enim causa timendi, posse cadere. Quid, ubi tot et tales et toties ceciderunt? Male Adamum induxit Eva, male Petrum introduxit ancilla. Illa persuasione sua virum decepit; haec Apostolam interrogatione sua circumscripsit. Illa ad praevaricandum Adam impulit; haec Petrum compulit ad negandum. Ubique ostiaria est ancilla, aut excludit a vita, aut includit ad mortem. *Eiice ergo ancillam* (2). Ancillam dominari, et dominam ancillari magna est abusio. Si praesit foribus sensuum tuorum ancilla concupiscentia, cave ne fiat domina animae, ancilla ianuae. Hoc te docebit casus luctuosissimus Petri. Non fuit Petrus ab armato militum globo ductus ad concilium Iudaeorum; non ad tribunal Pilati, non ad aulam Herodis. Nemo illi mortem intentabat: non fuit in equuleo interrogatus:

(1) *Matth.* 26, 69... *Marc.* 14, 66... *Luc.* 22, 56... *Ioan.* 18, 25... (2) *Ad Gal.* 4, 30.

non fuerant ei proposita vincula, rotae, catastae, scorpiones. Sed ancilla una, an Christum nosset, Petrum rogat; Petrus negat! Plus stupeo prostratum Principem Apostolorum Petrum ab hac ancilla, quam mactatum Principem Assyriorum Holofernem a Iuditha: illa prostravit dormientem et ebrium; haec vigilantem et sobrium: illa totis lacertis ictum vibravit in cervicem; haec pauca verba emisit in aures: illa facinus illud confecit machaëra; haec vero duntaxat lingua. Quidni igitur maiori cum stupore exclamem, quam Vagao qui, cum videret Holofernem in sanguine suo volutatum, *exiliit foras et dixit: Una mulier Hebraea fecit confusionem in domo Regis Nabuchodonosor: Ecce enim Holofernes iacet in terra et caput non est in illo* (1). Apposite magis idipsum dixero de Petro: Una mulier Hebraea, una ancilla ostiaria, confusionem fecit in domo Christi: Ecce enim Petrus iacet in terra, et caput non est in illo. Recte, quia, teste Paulo, *omni viri caput Christus est* (2). Si Christus caput est Petri, iam Petrus Christum negavit: ergo caput eius non est in illo. O mulier! tu quidem, teste Scriptura, facta es viro *adiutorium* (3); sed, ut video, facta es Petro in exitium. Quid iuvenis gloriaris insolenter tuis viribus, robore, nervis, lacertis? cave ne sternaris in solum, ne e manu tibi extorqueatur, sis licet Hercules, cave ne exuaris armis, ne cervici tuae imponatur iugum, ne tanquam vinctus summo cum dedecore ducaris in triumphum; non opus est praetoria cohorte equitumque turma, non cataphracto milite, non invicto bellatore, non lacerto athleta: satis est una mulier: exemplo est fortissimus Samson. Quid tu, vir cate et literate iactas te in Academia, quod sis inter togatos procures, quod gestes in humero epomidem; quod sis exquisitae scientiae, rarae doctri-

(1) *Iud.* 14, 15, 16.(2) *1 Cor.* 11, 13.(3) *Gen.* 2, 18.

nae, alti consilii, eximiae prudentiae, incredibilis sapientiae? time, ne illa tua gloria inquinetur macula, ne eripiat tibi omne consilium, mens, ratio; ne intellectus tui acies obtundatur, ne fias ex sapientissimo vecors, furiosus, mente captus, ac tragico illo Oreste amentior et tam insipiens, ut dicas *in corde tuo: Non est DEUS* (1). Non opus est, qui te Philippicis exagitet, Tullio: qui te solidis argumentis vincat, Aristotele; qui te cornutis enthymematis confundat, Porphyrio; satis est una mulier. Docuit nos sapientissimus Salomon. Et tu, Clerice, tu homo DEO Sacerdotii gradu consecrate, quid ita confidis tuis virtutibus, meritis, gratiae, vitae, probitati, morum integritati, ieiuniis, lachrymis, precibus plurimisque per annos plurimos DEO exhibitis obsequiis? ut excidas gratia DEI; ut amittas ius ad regnum coeli; ut facias omnium meritum iacturam; ut tui, coeli, DEI, obliviscaris; ut exuaris fide, spe, charitate, virtutibus omnibus naturalibus, supernaturalibus, infusis, acquisitis; non opus est vafro aliquo ex orco spiritu, qui te impetat, nec tentatore Satana, qui te largis afficiat promissis, ostendensque omnia regna mundi, dicat: *Haec omnia tibi dabo* (2). Non opus est qui ultima minetur supplicia, tyranno: satis est una mulier. Patet in sanctissimo Davide. Itaque *mulier una fecit confusionem* in Paradiso, confusionem in domo David, in regno Salomonis, et quod caput est, in collegio Christi. Horres confusionem? horre mulierem. Ne me aliqua decipiat mulier, Tu, Fili Virginis, illi me committe mulieri, cui e cruce dixisti moriens: *Mulier, ecce Filius tuus* (3). Cum illa una mulier fuerit benedicta inter mulieres, benedicas et mihi propter illam quae benefecit tibi. Pone me iuxta hanc mulierem, et cuiusvis mulieris manus pugnet contra me. Prostraverit Petrum ancilla ostia-

(1) Ps. 13, 1.

(2) Matth. 4, 9.

(3) Ioan. 19, 26.

ria, prostratum eriget illa quae est ancilla Domini. Quod si illo me honore digneris, ut sim filius huius ancillae tuae, tunc laetus modulabor hoc sacrum cum sacro Vate carmen: *O Domine, quia ergo servus tuus: ego servus tuus et filius ancillae tuae* (1): plenusque spe ac fiducia te urgebo cum eodem: *Salvum fac filium ancillae tuae* (2).

§ IX. — Iterum negat Petrus.

Iam semel ceciderat Petrus, et adhuc stare se putabat; quare et in negando perstitit. Stabat, sed *in via peccatorum* (3): sive, quod eiusdem est criminis, sedebat in cathedra pestilentiae; reus perfidiae: iam magister erroris, qui fuerat discipulus Veritatis. Igitur cum iam, refrigescente charitate, ad ignem se calefaceret, dixerunt ei: *Nunquid et tu ex discipuliseius es? Iterum negavit cum iuramento, quia non novi hominem. Recte mentitus es in caput tuum* (4). Arguis te mendacii, dum asseris, te non nosse magistrum Veritatis. Quaeso vos, ut hic animum attendatis et faciam, ut omnibus sit in confesso, quibus gradibus homo descendat ad ultimam impietatis lineam, ut cum Petro Christum primum neget, deinde abneget. Priusquam negetur Christus qui est magister omnium virtutum, abnegantur omnes virtutes. Ingreditur pudicus adolescens palaestram alicuius Academiae, ut Petrus domum Caiphae: accedit ancilla ostiaria, vel culinaria, vel penuaria, blanditur verbis, lenocinatur oculis, assentatur gestibus: statim ad eius vocem, ad eius aspectum, negat castimoniam, abnegat pudicitiam. Quomodo? non nosti pudicitiam? Est *Ille*, de qua tu olim puer in scholis tam magnifice loquebaris: *Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea et quae-*

(1) Ps. 115, 16.

(3) Ps. 1, 1.

(2) Ps. 85, 15.

(4) Dan. 13, 55.

sivi sponsam mihi assumere, et amator factus sum formae illius (1). At ille negat, usurpans illa verba Petri. Neque scio, neque novi quid dicas. Abnegata iam pudicitia et admissa luxuria, confert se ad domum Convivii; illic inter edaces lurcones et bibaces helluones studet calicibus epotandis, et sic abnegat temperantiam. Sobrietas ne quidem de facie ipsi est amplius nota. Quid? nunquid paulo ante, prius quam pedem intuleras in Academiam ut temperantiae regulas observares, non dixeras cum Salomone: *Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam devitareque stultitiam* (2)? Hic iterum reponit illud Petri: Non scio, neque novi quid dicas. Abnegat sobrietatem et temperantiam. Progreditur ad alia vitia, dum versatur inter procaces et salaces et impudentes et effrontes socios; iam illum unius tantum pudet, non esse impudentem: itaque abnegat modestiam et verecundiam: nullus amplius est in fronte pudor, nullus ingenuus in genis rubor, nulla in animo verecundia, nulla in corpore modestia. Sic ab Advocato ad tinnitum auri abnegatur aequitas: a Iudice, ad oblata munera abnegatur iustitia: ab iracundo, ad conspectum inimici, abnegatur mansuetudo; ab avaro, ad spem pecuniae, abnegatur misericordia. Sic abnegatis et repudiatis omnibus virtutibus, traditur homo omnibus vitiis et sceleribus; donec tandem inveteratus dierum malorum, repente sistatur tribunali Dei iudicandus. Tunc accedet ostiaria coeli, divina Iustitia, cum virtutum quae illam stipant, comitatu: et, cum nullus possit videre Deum nisi mundo corde, adducetur castitas ut videat, an eum noverit. Illa nihil in eo videns mundi, nihil non observans immundi, dicet quod Petrus: *Nescio hominem istum*. Cum nullus possit esse beatus nisi mitis, adduce-

(1) Sap. 8, 2.

(2) Eccl. 2, 3.

tur mansuetudo, et illa dicet: *Nescio hominem istum*. Hoc reponent virtutes singulae. Itaque claudetur illis ianua coeli: et clamantibus, *Domine, Domine, aperi nobis* (1), non aliud audient tota aeternitate a Divina Iustitia, nisi illud Evangelicum, *Nescio vos*. Quid dicam? *Iustus es, Domine; et rectum iudicium tuum* (2). Iuste a te deseritur qui prius te deseruit: Iuste eum abnegas qui prius te abnegavit. Quare, ne minacem illam tuam ex ore tuo percipiam sententiam: *Qui negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo* (3), non te negabo, sed me ipsum abnegabo, uti praecipis: *si quis vult post me venire, abneget semetipsum* (4).

§ X. — Tertio negat cum iuramento.

Spectavimus non minus triste, quam acre, in corde Petri, velut in arena, Amorem inter et Timorem certamen. Timor in hoc certamine Amorem prostravit, dum eum, qui est fons Amoris, se nosse, Petrus negavit. Rem acu tetigit Matthaeus, dum haec de Petro scripsit: *Petrus vero sedebat foris in atrio* (5). Petrus erat foris, Christus erat intus. Hinc, non charitas foras misit Timorem, sed Timor foras misit Charitatem: quia Petrus non erat intus cum Christo, sed foris cum militibus: inde Petro (ut utar verbis Pauli) erant *foris pugnae, intus timores* (6). Itaque timoribus undique circumseptus titubabat illi lingua, tremebant membra, palpitabat cor, nec ipse quidem qui loquebatur, quid loqueretur, satis intelligebat. Deinde omni ex parte inquietus, loca vitae ac conscientiae suae infesta deserturus, *exiit foras ante atrium*. Ibat, stabat, redibat, homo Euripo similis, et arundini vento agitatae. Metus unus Petrum abire, metus alius

(1) *Matth.* 25, 11.(2) *Ps.* 118, 137.(3) *Matth.* 10, 33.(4) *Matth.* 16, 24.(5) *Matth.* 26, 69.(6) *2 Cor.* 7, 5.

Petrum redire cogebat: ille, ne ibi, aut interiret, aut gravius delinqueret: hic, ne fuga, aut solitudine, servis fieret suspectior. Quare itque reditque viam toties. Interim tot inter animi tumultus plus quam gallicos, gallus cantavit. Surge, Petre, qui dormis et exurge: gallicinium est. Sed Petrus prae nimia perplexitate gallum canentem non observavit. Frustra ergo gallus canebat, quia surdo canebat. Tandem canente gallo, quasi signo dato, ventum iam erat ad triarios: aggrediuntur eum Pontificis satellites; decretoriis illum interrogationibus urgent, terrent, minantur, dicentes: *Vere et tu ex illis es; nam et loquela tua manifestum te facit.* Ecce, Petre, argumento claro convinceris; omnes Christi discipuli Galilaei sunt, te Galilaeum esse, loquela manifestum facit; ergo es eius discipulus. Hic demum fuit fluctus decumanus, quo Petrus mergebatur, hic fuit ictus decretorius, quo iugulabatur. Angustiae illi erant undique. Videbat enim ubique periculum, nusquam effugium. Videns ergo se convictum testimoniis, se ex loquela manifestatum, iam verbis se detectum Galilaeum; hic secum cogitare: actum est de cute, imo capite meo: occisissimus mortalium sum: perii, nisi me, graviter mentiendo, probem impudentem: si consequenter mentiendo perseveravero usque ad finem, forsán salvus ero. Perstabo igitur in gradu, nec ad latum unguem ab eo discendam: ut servetur vita, tertio negetur auctor vitae; tanti est vivere! Ipse ergo tot convictus argumentis, vim vi, qua potuit, repulit; fortius appetitus, fortius restitit: et iam Petrus, induratus ut petra, persistit in negando, mendacia mendaciis accumulât, iusiurandum interponit, Deum in testem detestandi sui criminis vocat, mille diris se devovet. Convocatis ergo omnibus ingenii et audaciae viribus, *coepit detestari et anathematizare et iurare, quia nescio hominem istum*

quem vos dicitis. O Petre, quomodo iam vives, qui negas, te nosse eum qui est vita? quae tibi spes salutis, qui abnegasti Salvatorem? quo cures ovis perdita, relicto bono pastore? Si non noveris hominem istum, iam vere dicere potes cum illo probaticae piscinae infirmo, *Hominem non habeo* (1). Quis cadentem eriget nisi Iesus, qui *erigit omnes elisos* (2)? Quis caecum illuminabit nisi IESUS, per quem *caeci vident*? Quis mortuum suscitabit, nisi IESUS per quem *mortui resurgunt* (3)? Et ecce non nosti IESUM! Quis tunc fuerit plausus inter daemones, quis triumphus in Tartaro, quantus fuerit et dolor Christi, facilius est vobis expendere, quam mihi exponere. Nescio, magisne admiremini Petrum, an detestemini crimen Petri. Sed parcite Petro; aliam hic vobis suggeram, et admirandi, et detestandi materiam. Quisquamne ex hoc coetu est tam praefidens qui ausit dicere: se illius sceleris esse purum, cuius Petrum convicimus esse reum? credo, a nemine in hac corona praesente fuisse prolatam illam vocem Petri, dum de Christo rogatus dixit: *Non novi hominem istum*. Sed non lingua sola edit vocem, etiam tacita opera loquuntur. Sicut enim, teste Scriptura, *Vox sanguinis clamat*, sic et vox operis clamore resonat. Dixit licet saepius lingua cum Petro de Christo: *Tu es Christus Filius Dei vivi* (4): opera tamen clamarunt cum eodem Petro de Christo, *Non novi hominem istum*. Vere enim tu es ex illis, de quibus loquitur Paulus: *Confitentes se nosse Deum, factis autem negant* (5). Dum bonum aliquod amas prae illo, qui est summum bonum, negasti, te nosse eius Bonitatem. Dum politicis nixus placitis, sic vitam instituis, ac si Deus *nostra* non consideraret, et *circa cardines coeli* perambulare(6): negasti, te

(1) Ioan. 5, 7.

(2) Ps. 144, 14.

(3) Matth. 11, 5.

(4) Matth. 16, 16.

(5) Ad Tit. 1, 16.

(6) Iob 22, 14.

nosse eius providentiam. Dum quotidie nova consciscis scelera, nec tamen puniendum te reformidas; negas, te nosse eius iustitiam. Dum perfricta fronte et proiecta audacia peccas in conspectu eius, quasi punire te non posset; negas, te nosse eius potentiam. Qui ergo hominem istum qui in omni perfectione est infinitus negas esse providum, bonum, iustum, potentem, nonne vere dicis cum Petro voce operis: *Non novi hominem istum?* Quid ais de illo qui omnium oculis conspicuus exponitur in sacrosancta ara? Ille propter nos homines Homo factus est. Nosti hominem istum? Vide et serio delibera, quid te respondere et pro religione, quam profiteris, deceat, et pro salute, quam exoptas, oporteat. Nosti hominem istum? Novi, inquires. Quis est ille? Est Filius Dei vivi: est homo-Deus. Credis hoc firmiter? nihil firmitus, nihil certius: sum enim vere Catholicus et hanc fidem hausi ab ipso sacro Baptismatis fonte. Promptusne fores pro hoc articulo mori? Promptissimus et emori. Illic usque confiteris, te nosse Christum. Haec verba sunt; sed Verbum Patris requirit aliquid ultra verba. Si agnoscas in ara esse Dei Filium: o iam te sacrilegum! qui, quod ore fateris, opere negas. Si enim illic est homo-Deus; ergo ille est, quem novem Angelorum chori, sacro perfusi horrore, submississima reverentia faciem alis obnubentes proni adorant et illud augustissimum trisagion iugiter modulantur, Sanctus, Sanctus, Sanctus. Si ibi est DEUS; ergo neminem oporteret hic ades e, nisi cum immenso quodam omnium membrorum tremore et artuum trepidatione, nisi toto corpore in ipsum pavimenti solum prostrato, nisi clavis oculis, coniunctis manibus, attenta mente, contrito corde, inflammato animo, supplicum ritu. Si ibi est DEUS; ergo debetur illi omnis ab omnibus honor et gloria. Tu autem quibus argumentis prodis

tuum erga illum, cui debetur omni honor, honorem? stas erecto corpore, vel flectis uno poplite, vel insides scamno: lenocinaris emissitiis hinc inde oculis; omnem in partem corpus gyras et caput circumagis; tanta tum immodestia, tanta cum petulantia, tanta audacia, ne dicam impudentia, mises fabulas, ac si esses in tonstrinis, popinis, foro, macello, trivio, in loco quovis profano. Summum, insonante per templum nolula, flectuntur genua: erro, flectitur unum genu, coram quo flectitur omne genu. Si quae fiat reverentia, si inflectatur caput, si inclinetur corpus, si pedibus verratur humus, tunc est, dum Templum vel ingreditur, vel egreditur putida aliqua ancillula, vel infame scortum, hoc est diaboli mancipium. De Christo nulla cogitatio, coram Christo nulla modestia, erga Christum nulla reverentia, in precibus nulla attentio. Et hi scilicet sunt Catholici qui illa agant coram Christo, quibus indigniora agere non possunt qui Christum praesentem et ore et opere negant, haeretici. O pudor! o dolor! Magis honorat ethnicus quodcunque suum idolum; Ammonitae suum Molech, Babylonii suum Bel, Chaldaei ignem, Persae Solem, Aegyptii Crocodilum, Indi album Elephantem, Turcae suum Mahomet: quicumque idololatrae ligna, lapides et quaecunque muta atque examina, quam Catholici multi Filium DEI, quam Christiani aliqui praesentem in augustissimo delubro Christum. Videtur hoc ter adorandum Sacramentum non esse, nisi vanum idolum. Si DEUM certo crederes, et coram te praesentem et quidquid loquaris audientem, et quid cogites cognoscentem, et quid agas aspicientem: hoc inquam, si ut par est, crederes, manibus et pedibus reperes per omnia compita ad templum, in ipso sacrosancto limine oculi tibi effunderent lachrymas, manus percuterent pectus, cor suspiraret, lingua miseri-

cordias DEI cantaret: imo omnia ossa tua clamarant: *Domine, quis similis tibi* (1)? At nunc quo pacto persuadebis Acatolico, te esse Catholicum? Recitas, fateor; saepius Symbolum Apostolicum quo profiteris te esse Filium Ecclesiae Apostolicae; dicis non raro, *Credo in DEUM Patrem omnipotentem, et in IESUM Christum Filium eius*; ingeminas *Credo, Credo*; sed quod dicis ore, contradicis opere; opera clamant cum Petro: *Nescio hominem istum*. Quid hic dicam, nisi quod Isaac de suo filio? *Vox quidem, vox Iacob; sed manus, manus sunt Esau* (2). Ita cum toties repetis, *Credo*, vox quidem, vox Iacob, vox Catholici; sed manus, manus sunt Esau, opera sunt opera haeretici. O Christe! frustra es conatus illo suspiciendo corporis tui mysterio provocare nos ad honorem et amorem tui: in vanum voluisti nobiscum esse omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Dum voluisti latitare sub vini et panis figuris, ipso quo passim bibitur vino, et qui editur pane, factus es contemptibilior. Sed ego, quem voluisti stare in conspectu tuo, non te negabo cum Petro denegante, sed confitebor cum Petro confitente, et dicam: Audiant coeli et applaudant: audiat terra et adoret: audiant Angeli et exultent: audiant daemones et contremiscant: audiant haeretici et frendeant: audiant Gentiles et ringantur: audiant Iudaei et contabescant: audiat tota rerum universitas verba oris mei, imo et cordis mei: dicam et non negabo, et pro veritate, quam dicturus sum ego, *paratus sum et in carcerem et in mortem ire* (3); pro illa veritate *animam meam ponam* (4), pro ea sanguinem omnem oppignorabo: dicam audacter sine metu, rogatus de te, imo interrogatus a te quis sis, Domine? dicam cum Petro, nec prius illud dicendi, quam vi-

(1) Ps. 34, 10.

(2) Gen. 27, 29.

(3) Luc. 22, 33.

(4) Ioan. 13, 37.

vendi finem faciam: *Tu es Christus Filius DEI vivi* (1). Et ut talem iam nunc procidens adorabo te.

§ XI. — **Petri poenitentia.**

Iam Petrus Christum ter negaverat, et ideo ter impius et ter miser. Iam erat de numero illorum Petrus, de quibus loquitur Ieremias: *Induraverunt facies suas supra petram et noluerunt reverti* (2). Iam vere Petrus a Christo aversus, conversus fuerat in petram. Nunquid hic a te, o Domine, possem petere, quod ab Israëlitis Moyses, stans coram petra; qui dicebat: *Num de petra hac vobis aquam poterimus elicere* (3)? Et tu, Domine, num de Petro, iam petra aquam poteris elicere? Vides iacentem Petrum et non erigis? non audis festivo strepitu circumsonantem inferorum regionem, triumphantes Principes tenebrarum ob extinctum illius lumen qui erat lux mundi? Iam summo plausu acclamant hostes tui: Cecidit, cecidit petra illa, supra quam edificanda est Ecclesia. Iam sibi ruinam promittunt totius fabricae; cuius vident corruisse columnam. Et tu, Domine, usquequo? Ecce iacet in atrio prostratus miles tuus: Dux es, erige. Ecce ovem tuam in medio luporum; Pastor es, eripe. Ecce Petrum pereuntem; IESUS es, Salvator es, salva eum. Convertere aliquantulum a Caipha ad Petrum, respice discipulum. Avertisti faciem tuam, et ideo factus est conturbatus Apostolus tuus: opus est tuo oculo. Tuus enim oculus stanti est basis, confirmat; cadenti est manus, erigit; naviganti est cynosura, illuminat; pugnanti est classicum, animat: periclitanti est perfugium, liberat: currenti est stimulus, excitat. Claudis hunc oculum? iam stantes cadunt, vincuntur pugnantes, deficient

(1) *Matth.* 16, 16.

(2) *Ier.* 5, 3.

(3) *Num.* 20, 10.

currentes, desperant iacentes, merguntur navigantes, denique pereunt omnes. Respice Petrum illo oculo iam in domo Caiphae, quo ambulans iuxta mare Galilaeae eum fecisti piscatorem hominum. Respice eum illo oculo quo revelabas illi, quod esses Filius DEI vivi, et ille iterum fiet filius lucis. Quin et Petrus, videns inimicum suum exultantem propter casum suum, tacite ad te clamat: *Usquequo exaltabitur inimicus meus super me* (1)? *Respice et exaudi me, Domine, DEUS meus* (2). Usquequo, Domine, oblivisceris me in finem? usquequo avertis faciem tuam a me? Iam semel te negavi, quia avertisti faciem tuam. Iam iterum negavi iuramento, quia oblivisceris mei. Iam tertio te negavi cum execratione mei. Usquequo oblivisceris mei: usquequo avertis faciem tuam? *Ostende mihi faciem tuam et salvus ero* (3). *Respice et exaudi me, Domine*: iam appropinquavi usque ad portas mortis. Respice, *Infixus sum in limo profundi, et non est substantia* (4). Respice, *Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me*. Respice... *Et conversus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini sicut dixerat: Quia priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare* (5). O quanta hic repente metamorphosis! Christus videt, Petrus ardet: Christus amore ad Petrum convertitur, Petrus dolore ad Christum revertitur; Christus oculo emittit iacula, Petrus animo admittit vulnera. Dic, Petre: *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum* (6). Petrus vulneraverat cor Christi dolore, eum negando; Christus vulnerat cor Petri amore, eum respiciendo. Et de hoc vulnere exivit, non sanguis, sed aqua. Quis non stupeat iuxta ac suspiciat vim oculi divini? Eodem momento quo respexit Chri-

(1) Ps. 12, 3.

(2) Ps. 12, 4.

(3) Ps. 79, 4.

(4) Ps. 68, 2.

(5) Luc. 22, 61, 62.

(6) Cant. 4, 9.

stus, surrexit Petrus, stetit qui iacuit, flevit qui deliquit, et, ut impensius quem offenderat amaret, *flevit amare*. Ille oculus inspirabat illi spiraculum novae vitae, qui negando auctorem vitae erat vir mortis. Ille oculus, uti ad Cainum fratricidam Deus, clamabat: *Quid fecisti* (1)? Et mox disruptis cataractis, qua lata porta fluunt lachrymae. Eadem hora cecidit, et surrexit: vulnus accepit et medelam vulneris. Tanti est a Christo respici! O homo! vide quo oculos convertas. Si illos aperis, ut videant vanitatem quoties facti poenitens, exclamabis: *Oculus meus depraedatus est animam meam* (2). Est oculus, qui animo est laqueus; audi orantem Iudith: *Capiatur laqueo oculorum suorum in me* (3), scilicet Holofernes. Est oculus, qui intuenti est regulus: dum nictat, necat. Si lubet aperire geminas illas vultus fenestras, illi aperi, qui est vita, ne ascendat mors per fenestras (4): si ad illum convertas oculos, conversus aspiciet te et invenies gratiam in oculis eius. Oh oculum omnibus ad salutem necessarium! o peccator, *magna est velut mare contritio tua: quis medebitur tui* (5)? Tot commisisti de-flenda, et nunquam flevisisti. *Quis* (petit Augustinus) *stupris deditus, flagitiis involutus, lavat per singulas noctes lectum suum? Nescit flere, qui flenda committit; et cum sit ipse lachrymabilis, non habet poenae lachrymas suae* (6). Si nescias flere, *quis medebitur tui*? Confide; non opus est ferreis, quibus te percutias, catenis; non hispidis, quibus te pungas, ciliciis: nec nodosis, quibus in corpus animadvertas, flagellis: nec quadraginta dierum, quibus te maceres, ieiuniis: non prolixis, quibus opem e coelo poscas, precibus: dic hoc unum cum Propheta: *Aspice in me, et miserere mei* (7). Unicus

(1) *Gen.* 4, 10.(2) *Thren.* 3, 51.(3) *Iud.* 9, 13.(4) *Ierem.* 9, 21.(5) *Thren.* 2, 13.(6) *Serm.* 7, in *Ps.* 118.(7) *Ps.* 118, 132.

Christi aspectus est omnium, quos aspicit, salus. Quid ergo palabundos hinc inde circumfers oculos? Quidquid vides in hoc mundo praeter Iesum, per quem factus est mundus, vel est, quia deficit, vanum: vel quia inficit, foedum: vel quia interficit, saevum. Solius est IESU, qui reficit, oculus. Si ardes libidine, si palles invidia, si contabescis moerore, si indomitis affectibus transversus raperis, convertere ad Iesum, et dic: *Aspice in me, et miserere mei*. Si tibi blanditur caro, si lenocinatur mundus, si oppugnat daemon: aude, et iterum ingemina: *Aspice in me, et miserere mei*. Ubi Iesus semel respicit, mundus nobis desipit, et omnia quae sunt mundi. Ubi Iesus respicit, cadunt catenae de manibus, dissiliunt vincula: aperiuntur ultro portae ferreae, redimuntur captivi. Ubi Iesus respicit, repente circumfulget nos lux de coelo, illuminatur intellectus, inflammatur voluntas, corroboratur spiritus, cor et caro exultant in Deum vivum. Ubi IESUS respicit, fiunt subito persecutores, Apostoli; Publicani, Evangelistae; peccatores, eius discipuli; meretrices, eius sponsae: redeunt ad patrem filii prodigi, surgunt paralytici, et tollunt grabatum suum, ambulant et non deficiunt, currunt per viam mandatorum Dei, assumunt pennas sicut aquilae et volant. Ubi IESUS respicit, extemplo, in ictu oculi, *caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur; surdi audiunt, mortui resurgunt* (1). Itaque a IESU respici est salutem consequi. Quo ergo potes utilius convertere tuos oculos, quam ad illum qui te diligit ut pupillam oculi? Si illum aspicias, omnia quae optas impetras; quia, teste sancto Ambrosio, *Christus nobis est omnia. Si vulneris curare desideras, medicus est: si febribus aestuas, fons est: si gravaris iniquitate, iustitia est: si auxilio indiges, virtus est: si mortem times, vita*

(1) Matth. 11, 5.

est: si coelum desideras, via est: si tenebras fugis, lux est: si cibum quaeris, alimentum est (1). Cum ergo Christus nobis sit omnia, nunc, ut ab illo uno impetremus omnia, ad illum oculos convertamus omnes. Illi oculi quibus Petrum respexit nulli sunt clausi, omnibus sunt aperti. Paratus est vos omnes hac hora, ex ara aspicere, aspiciendo illuminare, illuminando accendere, accendendo ad se convertere. Sed, ut vos aspiciat, vult, et a vobis aspici et suspici. Quid sit, cur aliquos non aspiciat, ex Augustino discite: *Dorsum habebam ad lumen, et ad ea qua illuminabantur, faciem; unde ipsa facies mea, qua illuminata cernebam, non illuminabatur* (2). Habetis faciem obversam mundo, dorsum Christo. Convertite dorsum ad mundum et faciem ad Christum, et convertet ad vos oculos suos Christus. Clamat ipse ad nos omnes hic praesentes per os Zachariae: *Convertimini ad me... et convertar ad vos* (3). Auditis? convertimini, convertar. Averterat se Petrus a Christo negando, convertit se ad eum poenitendo. Itaque omnium iam, et animi, et oculi ad eum convertantur, ut per eius oculos ad eum revertamur. Ecce, Christe: *Oculi omnium in te sperant, Domine* (4). Nos non sumus amplius ex numero illorum qui *oculos suos statuerunt declinare in terram* (5). Scimus quia terra vacua est et inanis: sed dicimus cum servo tuo: *Sicut oculi ancillae in manibus Dominae suae, ita oculi nostri ad te Dominum Deum nostrum* (6). Ad te levavi oculos meos, qui habitas in coelis, imo qui habitas nobiscum in terris; est enim Emmanuel. Emitte super nos fulgura tua, et fluent aromata nostra. Respice nos eodem illo oculo, quo in domo Pontificis conversus respexisti Petrum; et ut Petri, re-

(1) *Lib. 3 de Virgin.*(3) *Zach. 1, 3.*(5) *Ps. 16, 11.*(2) *Lib. 1 confess. c. 10.*(4) *Ps. 144, 15.*(6) *Ps. 122, 2.*

pente oculi nostri deducunt exitus aquarum; totum hoc templum personabit planctibus, questibus, gemitibus, suspiriis. Aspice nos illis oculis quibus, cum Lazarum e monumento foetidum resuscitares, lachrymatus es, et mox aperientur monumenta et, qui mortui sunt, resurgent. Aspice nos illis oculis quibus aspiciebas turbam illam in deserto esuriientem, et mox misericordia motus dicebas: *Misereor super turbam*. Miserere super hanc turbam quae firmavit super te oculos suos, donec ostendas nobis faciem tuam in excelso habitaculo tuo, ubi absterges omnem lachrymam ab oculis nostris, quando te videbimus, non amplius in speculo et aenigmate, sed facie ad faciem, et salvi erimus.

CAPUT IV

CHRISTUS IN CONCILIO

§ I. — Ducitur ad Concilium Seniorum.

Est sacrum Davidis pronuntiatum: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum* (1). Quid agemus nos, quibus hodie non aliud proponitur meditandi argumentum, quam impiorum consilium? Sed nihil metuendum dum aditur consilium impiorum, ubi causa adeundi est pia. Adibimus, ut impiorum consilium non sectemur, sed detestemur. Sic ergo de hoc consilio Evangelistae:

Et ut factus est dies, consilium iniverunt omnes Principes Sacerdotum et Seniores populi et Scribae adversus Iesum, ut eum morti traderent (2)?

(1) *Ps.* 1, 1.

(2) *Matth.* 27, 1; *Marc.* 15, 1; *Luc.* 22, 66 et 23, 1.

Ordiamur a primis verbis: *Ut factus est dies*. Quis est ille dies? Dies ex omni parte magnus, et omnium, qui a sole condito eluxerunt et elucescent olim, dierum longe maximus dies, quo nunquam Christo illuxit tristior, mundo laetior. Recte dicitur: *Ut factus est dies*. *Haec enim dies quam fecit Dominus* (1): *dies boni nuntii* (2), captivis in limbo Patribus, peregrinis in mundo hominibus, beatis in coelo Spiritibus. Haec est *dies salutis* (3); clarior redemptoris morte, quam solis luce. Haec est illa dies, quam ante dies et tempora et omnia saecula, Rex saeculorum immortalis, ab omni retro aeternitate in magno suo temporum catalogo designaverat, tanquam omnium dierum sacratissimam, plenam arcanis sacramentis, adorandis prodigiis, sacrosanctis miraculis, qua illud opus elaboratissimum mundi morte Dei redempti erat consummandum. Haec est illa dies, ad quam Filius Dei, ab aeterno genitus in sinu Patris, in tempore conceptus in utero Matris, semper anhelabat et, cum videret, exultavit. Ergo, ut factus est ille dies, *conven-
nerunt Seniores plebis, et consilium inierunt ad-
versus IESUM, ut illum morti traderent*. O incon-
sulti consiliarii! ad quid stulti convenistis in Con-
cilium? quodnam stultissimi adversus Christum
inivistis consilium? Nunquam vos legistis Scriptu-
ras: *Non est sapientia, non est prudentia, non est
consilium contra Dominum* (4). De hoc Consilio lo-
quitur David: *Adstiterunt Reges terrae, et Princi-
pes convenerunt in unum adversus Dominum et ad-
versus Christum eius* (5). Hic punctum unum obser-
vate, quod experientia constat esse verissimum.
Quamprimum aliquis vult insistere Christi vestigiis,
statim ubi coepit secum vel meditari de amplectendo
perfectioris vitae instituto; illico ab ipsis vitae me-

(1) Ps. 117, 24.

(2) 4 Reg. 7, 9.

(3) 2 Cor. 6, 2.

(4) Prov. 21, 30.

(5) Ps. 2, 2.

lioris incunabulis exurgent in eum quotquot sunt alterius sententiae, eique vitae illius instituto dissimiles, domestici, amici, consanguinei, conterranei, exteri, adversarii, et qui in omnibus agunt, fabri totius fabulae, daemones. Tunc, nullus dubitat, conveniunt in tartaro omnes daemones, et ineunt, consilium, ut te morti tradant et perdant: et per daemones, alios dolo, alios calumniis, alios irrisionibus, quosdam aperto odio, alios amore simulato, nonnullos tecta improbitate, non paucos larvata amicitia, complures religionis obtentu, scias bellum tibi indicturos. Erunt qui dicent, cum in te uno domus inclinata recumbat, occumbere totam familiam tot gentilitiis insignibus illustrem. Alii asserent, te esse baculum senectutis maternae vel paternae; parentes in tam declivi aetate destituere hoc uno quo nitebantur praesidio, genus esse crudelitatis. Mitius loquentur aliqui cum discipulis: *Ut quid perditio haec* (1)? Tale ingenium, tanta indoles, tanta nobilitas ad quid claudatur intra Ascesterii latebras? scilicet damnum tantum inferendum toti Reipublicae, ut bene sit uni religiosae familiae? Hae, et id genus aliae adversariorum insectationes erunt, a quibus nemo te praestabit immunem. Sed tu virum hic te praesta, nec a constantiae gradu vel ad latum unguem deflecte. Auctor huius insectationis est is, quo nihil imbecillius, cacodaemon. Is autem a Christo, quem ducem sequeris, et victus et vinctus est. Quid igitur timeris? plusne ergo ad nocendum, aut calliditatis, aut roboris latro ille, iam in Domini cruce confixus, habebit, quam sapientiae ad providendum, vel potentiae ad opitulandum Deus, cuius afflatu hoc novae vitae genus amplecti meditaris? O Christe! non timeo consilium malignantium, dum te habeo consiliarium. Scio, te ab omni aeternitate invisisse con-

(1) *Matth.* 26, 8.

silium cum Patre et Spiritu S., de vitae meae totius serie, et instituto. Quid de me in tuo arcano consilio decreveris, qua semita velis me ducere ad patriam, quem me cupias sequi ventum ut pertingam ad portum; quem debeam tenere cursum ut obtineam bravium, quae, quia ignoro, ut mihi instinctu tuo coelesti insinues, supplex obtestor. Mihi certum est unum de me sequi decretum. Vis me tibi auctoratum militem? da tesseram, cane classicum, effer signum. Vis discipulum? amplector magisterium. Dic: Veni, et veniam. Cupis famulum? expecto imperium. Dic: Fac hoc, et faciam: Vis in vinea tua operarium? voca. *Ecce ego, mitte me* (1): Vis me esse in curia, in foro, in campo, in gymnasio, in pistrino, in asceterio, in solitudine? *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum* (2). Quo vela vertam, quo cursum dirigam, quam semitam legam, dubius haereo, animi pendeo, incertus fluctuo. Quid faciam, nescio: imo scio quid faciam. Ne errem errorem qui non poterit corrigi, totum me solo affigam, humi me sternam, et submississime te magni consilii Angelum supplex rogabo, nec prius rogare desinam, quam quid me facere oporteat intelligam: *Domine, quid me vis facere* (3)?

§ II. — Interrogatur an sit Christus.

Iam nox praecesserat, dies autem appropinquabat cum illius imperio, *qui solem suum oriri facit super bonos et malos* (4) sol ortus est super Ierusalem, post sex horas in media coeli statione obscurandus. Et ecce, ne quidem lucente Sole, appropinquante die, abiiciebant opera tenebrarum, vere osores lucis. Nam, teste Luca, *convenerunt Seniores plebis, et principes Sacerdotum, et Scribae,*

(1) *Isa.* 6, 8.

(3) *Act.* 9, 6.

(2) *Ps.* 56, 7.

(4) *Matth.* 5, 45.

et duxerunt illum in Concilium suum, dicentes: Si tu es Christus, dic nobis (1).

Hoc Concilium, quo sistebatur Christus, erat toto orbe longe celeberrimum, seu consideres quae in illo decidebantur causae, quae erant gravissimae; videlicet, Religionis, Fidei, Morum: seu spectes qui congregabantur Iudices, qui erant viri cati, sagaces, omnium scientiarum gnari; quot capita, tot oracula. Censebantur in illo Concilio una cum summo sacerdote 72 Iudices; et vocabatur hoc Concilium Synedrium magnum. Ingressus hoc Concilium magnus Consiliarius *terribilis in consiliis super filios hominum* (2); iam vero amabilis, quia *speciosus forma prae filiis hominum* (3), consistit in medio *Mediator Dei et hominum* (4). Hic seniores plebis, inveterati dierum malorum quia inter malos, illum interrogant quod non ignorant, vel certe ignorare sine crimine non poterant: *Si tu es Christus, dic nobis*. O caeci et duces caecorum! Quae est haec tam peregrina interrogatio? si hoc peterent infantes, danda esset venia, quia aetatem non habent: si pueri, et illis foret ignoscendum quia prudentia carent. At vos Scribae, quorum unum est negotium scripturas interpretari, et earum arcana perscrutari: vos Principes Sacerdotum, quorum munus est solvere nodos difficultium quaestionum: vos Seniores plebis, quibus incumbit explicare verba legis, hoc interrogatis, quod et Prophetarum vaticina et Scripturarum oracula, et tot quae edidit prodigia evidentissime testantur? Interrogatis Christum, an sit Christus? Interrogate vestros infantes; illi ante sex dies alta voce clamarunt: *Hosanna in excelsis, Benedictus qui venit in nomine Domini* (5). Interrogate caecos, surdos, mutos, claudos, paralyticos, quos curavit: interro-

(1) *Luc.* 22, 66.(2) *Ps.* 65, 5.(3) *Ps.* 44, 3.(4) *1 Tim.* 2, 5.(5) *Marc.* 11, 10.

gate terram, quam aperuit dum Lazarum resuscitavit; aquas super quas ambulavit; ventos, quibus imperavit; stellam, quae illo nascente apparuit. Muta omnia atque inanima si voce humana possent resonare, non illum ut vos interrogarent: *Si tu es Christus, dic nobis?* sed diserte clamarent: *Tu es Christus Filius Dei vivi* (1). *Et ait illis: Si vobis dixero non credetis mihi: Si autem et interroga-vero non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit Filius hominis a dextris virtutis Dei: Dixerunt omnes: Tu es ergo Filius Dei* (2)? Tu fabri filius? tu homo vorax et potator vini? tu publicanorum et peccatorum amicus, samaritanus, daemoniacus, sedebis ad dexteram Dei? Te videbimus in nube: imo, brevi videbimus in cruce. Nunquid hac nostra nunquam satis deploranda aetate tale passim, quale hic in Concilio Iudaeorum, exercetur iudicium? Percurrite totum orbem, et attendite, an sit in eo regnum, in regno provincia in provincia civitas, in civitate domus, in qua prope non sit tribunal in quo ipsa accusatur; accusatur, dico, imo condemnatur innocentia. Quoties in conviviis, in gymnasiis, in circulis, in curribus, in navibus, ne dicam in delubris, velut reus criminis sistitur a nocentibus innocens? Quoties qui est sceleris purus ab impuris et scelestis blateronibus impetitur convitiis? Ut nulla iam instituantur convivia, ubi non iaciantur convitia. Quoties qui est integer vitae a servis peccati laceratur contumeliis? Quaenam est in epulo mensa, ubi non obscuratur alterius fama; quasi haec una esset convivis fames, alios infamare! Et haec dum helluantur, dum pergraecantur, non quasi Graeca fide sed sincere prolata, avidissimis percipiuntur auri-bus et excipiuntur plausibus. Sed expecta modicum, quisquis es innocens: expecta donec sederit Filius

(1) *Matth.* 16, 16.(2) *Luc.* 22, 67-70.

hominis a dextris DEI: expecta donec angelico spiritu tota trepidante rerum universitate, horrendum insonet illa sepulchralis buccina: *Surgite, mortui, et venite ad iudicium*. Surgite vos qui fuistis hic velut opprobrium hominum et abiectio plebis, imo omnium peripsema: surgite qui ut rei iaculistis sub iniquorum pedibus; surgite, quia iam stabitis *magna constantia adversus eos, qui vos angustiauerunt* (1). Surgite mortui, vos inquam perfidi Iudices, innocentum carnifices, et venite ad iudicium, state nunc iudicandi ab iis quos iudicastis et condemnastis. O qualis hic erit rerum omnium conversio, dum qui stat in Concilio reus sedebit in solio Iudex: qui hic silet rugiet ut leo: qui hic ligatus accusatur ligatis manibus et pedibus mittet noxios illos Iudices in tenebras exteriores. Expectans expectabo te, Domine, donec Iudex vivorum et mortuorum sederis a dextris virtutis DEI. Interim sedebo in novissimo loco, iacebo hic tanquam mortuus a corde, donec audiatur illa tuba: *Surgite, mortui*.

§ III. — Fatetur se Filium Dei.

Spectavimus stantem inter servos peccati Libertatem: inter reos, Innocentiam; inter filios tenebrarum, Lucem mundi; inter lupos rapaces, Agnum DEI, hoc est, inter Iudaeos IESUM. Sed quam hic innocens Agnus parum timuerit illos pingues tauros nunc audite. Petierant Iudaei: *Tu ergo es Filius DEI? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum,*

Ecce hic quam diversas personas Christus nunc assumat, nunc deponat; pro causa sua quam humilis, pro causa Patris quam fortis. Pro causa sua non aperit os suum sed tacet, pro causa Patris lo-

(1) Sap. 5, 1.

quando nihil non audet. Unde cum plurimis eum accusantibus pertinaciter sileret, exurgens Princeps Sacerdotum cum stomacho, dixit: *Nil respondes ad ea quae isti adversum te testificantur? Iesus autem tacebat* (1).

Nunquam causa innocentis disertius defenditur, quam dum innocens pro se nihil loquitur. Silentium est innocentiae testimonium. Postquam vero non sua amplius, sed veritatis causa agebatur, ad ipsum adstantium terrorem locutus est: *Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis DEI*. Ecce quam ille qui semper est unus, hic pro causae varietate fuit varius. Prius taciturnus, ne nutu quidem a se crimina illa, quorum insimulabatur, voluit refellere: at nunc plus dicit, quam ab eo quaerebatur. Prius adeo se infra homines abiciebat, ut se pro reo magni criminis haberi non renueret; nunc ita supra homines extollit, ut velit, non modo Filius Dei agnosci, sed etiam rerum omnium Moderator ac Iudex aestimari. Nimirum alia gerenda est persona in causa nostra, alia in causa Dei. In nostra fas est nobis silere et negligere, et patientia sua se involvere; et plerumque eo innocentiores habemur, quo sumus in nostra innocentia tuenda segniores: at in Dei causa, quia magna, magnis oportet assurgere ausibus, magnos concipere spiritus, magna uti confidentia. Audaces bona causa iuvat. Tunc oportet in sermone exhibere constantiam qua confitemur: in quaestione, fiduciam qua congregimur: in morte, perseverantiam qua coronamur. O nostram in Dei causa, et pro Dei gloria meticulosam pusillanimitatem! qui in congressibus tam raro, tam difficile, tam invite adducimur, ut de Deo rebusque ad Deum spectantibus loquamur; ut vel pia monita, vel bona consilia, vel salutaria praecepta aliis suggeramus.

(1) *Matth.* 26, 62.

Nimirum nunc mihi, nunc alteri non libet haec audire: nunc pudet, nunc piget, nunc taedet, ita rarissime placet: timetur nunc offensio, nunc irrisio, ut in publicis coetibus Dei, ac divinorum, dum sermocinamur, immemores, nihil impensius agamus et satagamus, quam placere pessimis. Sed quandoquidem ausi sunt qui te, o Christe, quaerebant ad mortem, Iudaei, in suo Concilio interrogare: *Tu es Filius Dei?* Et nos qui te quaerimus ad vitam in hoc templo, hoc est, in domo tua (Domus enim tua domus orationis est), oramus, ut tua venia liceat nobis interrogare: Tu qui ibi latitas sub figuris panis, qui stas post parietem, qui respicis per cancellos, qui exponeris nobis adorandus in ara; *Tu es ergo Filius Dei? Vos dicitis, quia ego sum. Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audivimus de ore eius, confessus est, quia... ego sum Christus* (1). O Fides! o Spes! o Charitas! huc huc accurrite. Vos quaeritis Iesum Nazarenum? *Ipse est, tenele eum* (2). *Ipsi enim audivimus de ore eius.* O Fides! exere hic omnes vires. Q Spes! quantum potes, tantum aude. O charitas! dilatare et dilata corda nostra. O Fides! ne dubita, crede, et sic crede, ut is, cui credis, dicat animae credenti: *Magna est fides tua* (3), ut illa aliquando audiat: *Fides tua te salvam fecit* (4). O Spes! sic anchoram firma et te confirma, ut exclames cum lobo: *Etiam si occiderit me, in ipso sperabo* (5): ut aliquando audias ab eo in quo sperasti: *Quoniam in me speravit, liberabo eum* (6). O Charitas! sic animam accende, ut dicam eodem, quo magnus Apostolus, spiritu. *Quis nos separabit a charitate Christi* (7)? ut audiat a dilecto: *Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum* (8).

(1) *Ioan.* 1, 20.(2) *Matth.* 26, 48.(3) *Matth.* 15, 28.(4) *Marc.* 5, 34.(5) *Iob* 13, 15.(6) *Ps.* 90, 14.(7) *Rom.* 8, 35.(8) *Luc.* 7, 47.

Tu interrogatus, an sis Filius Dei? Testimonium de te ipso perhibes, et scimus quia verum est testimonium tuum, dicens: *Ego sum*. At quid de me dicam: scimus quia per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit et per peccatum mors (1). Quis est ille qui sic peccavit? *Ego sum qui peccavi* (2), sed tamen spero, quia tu peccatores recipis. Recipe me, *ego sum qui peccavi*; sed tamen confido, quia tu non venisti vocare iustos, sed peccatores: voca me. *Ego sum qui peccavi*; sed tamen non timeo, quia tu es qui peccata remittis: remitte. *Ego sum qui peccavi*. Tu venisti in hunc mundum peccatores salvos facere (3): salva me. Es enim IESUS, id est Salvator, qui dixisti: *Ego sum*.

§ IV. — Ducitur vinctus ad Pilatum.

Hodie comitabimur Christum ductum a sacro tribunali ad profanum, a Concilio Iudaeorum ad forum Romanum, a domo Caiphae ad Praetorium Pilati, de quo ita Evangelistae: *Et surgens omnis multitudo eorum... summi Sacerdotes cum Senioribus et Scribis et universo concilio... adduxerunt eum et tradiderunt Pontio Pilato Praesidi* (4).

Hoc scilicet unum deerat, ut quae ab iniustitiae ministris fuerat accusata Iustitia, quae a viris mortis fuerat condemnata Innocentia, iam a servis peccati captiva traheretur Libertas. Sic transit Christus a summo Pontifice ad Romanum Praesidem, a Iudaeis ad Gentiles, ut qui pro omnibus moriebatur, in eius mortem omnes conspirarent. Interim applaudunt sibi Iudaei, gestiunt Sacerdotes, tota exultat civitas, universa triumphat Ierusalem. Nunquid tibi, o Ierusalem, haec olim ab Isaia dicta: *Excutere de pulvere, consurge, sede, Ierusalem*:

(1) Rom. 5, 12.

(2) 2 Reg. 24, 17.

(3) 1 Tim. 1, 15.

(4) Luc. 23, 1; Marc. 15, 1; Matth. 27, 2.

solve vincula colli tui, captiva filia Sion (1)? Et tu captivum ducis Filium Dei, qui venerat solvere vincula colli tui? sed quia tibi tam exosa fuit Libertas, tam accepta servitus, coacta es paulo post Romano iugo colla submittere; imo gentilium pedibus caput subdere, dum eversis moenibus, destructo templo, crematis aedibus, interfectis civibus, tu Ierusalem, manibus post terga revinctis, a Tito et Vespasiano in triumphum per Romanas plateas ducta es, et facta toti orbi ludibrium, quae fueras miraculum. Quod Christo, sic vinctum duci fuit summa ignominia, hoc nobis Christianis summa est gloria, modo sic vinciamur a Christo, vel pro Christo. Habebat Paulus, quibus poterat gloriari, multa et inclyta nomina et speciosissimos titulos; erat enim Apostolus, Magister orbis, Doctor gentium; sed his spretis a carcere, a funibus, a vinculis, a compedibus mutuatur gloriam. Hinc toties haec eius in epistolis leguntur verba, *Ego Paulus vinctus Christi IESU* (2). Audiatur hic magnus ille Paulinae gloriae buccinator Chrysostomus. *Non ita caput splendidum reddit imposita corona margaritis conspicua, ut catena ferrea quae ob Christum fertur etc. Quid si quis mihi vel universi coeli, vel huius catenae copiam et optionem largitus esset, catenam hanc ego elegerem. Deinde si aut mihi cum Angelis sursum standum fuisset, aut cum Paulo vincto, carcerem praeoptassem* (3). Hoc sit, Christiane, quo te efferas, nomen: *Ego vinctus Christi IESU*. Non opus est fabro qui cudat; non opus est malleo quo cudantur illa, quibus glorieris, vincula: Christi praecepta et consilia, Christiano sunt vincula: his si vinciaris, victor es mundi, et quod caput, tui. Tunc licebit gloriari cum Paulo: *Ego vinctus Christi IESU*. Est qui te percutit in una maxilla: ad hanc iniuriam ebullit tibi sanguis,

(1) Isa. 52, 2.

(2) Ephes. 3, 1.

(3) In 4 ad Ephes. serm. 8.

exurgis in iram, totus ardes in vindictam; tamen cohibes brachium, contines manum, abstinens a vindicta. Erunt inter homines animales qui tibi exprobrabunt imbelles animos, et dicent illud Iudaicum: *Oculum pro oculo, dentem pro dente*. Quidni repercutis? Quis tibi vincit manus? IESUS, cum dixit: *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram* (1). *Ego vinctus Christi* IESU. Erit qui contra te linguam acuet tanquam gladium acutum: qui in te bilem omnem effundet, qui maledictis onerabit; Tu linguae, ut sileat, ne mutiat, imperas. Quis te mutum reddidit ad tot contumelias et maledicta? quis linguam vincivit? Christi patientia. *Qui cum malediceretur non maledicebat* (2). *Ego vincius Christi* IESU. Erunt tenentes tympanum et cytharam qui te evocabunt e Templo ad forum, e sodalities ad theatrum, dicentes, *Venite, fruamur bonis quae sunt... nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra* (3). Responde cum Davide: *Ab omni via mala prohibui pedes meos* (4). Quis tibi ligavit pedes? ille qui dicentibus *Descende de cruce* (5) perseveravit in cruce usque ad finem, perforatis clavo pedibus, *posuit in nervo pedes meos* (6). *Ego vinctus Christi* IESU. Sic vinctus Christi es candidatus coeli, dominus mundi. Haec, quam tibi Charitas Christi imponit, catena nobilior est quavis Caesaris corona. Paulus vinctus oblonga catena, prodibat in refertissimum Iudaeorum Concilium, ut ostenderet, catenam corporis non obesse libertati animi; unde hisce coram illis gloriabatur verbis; *Propter spem Israël catena hac circumdatus sum* (7). Christi leges tibi sunt funes; consilia, catena. Non te pudeat his vinciri. Dic libere: propter spem videndi Dei, propter

(1) *Matth.* 5, 39.(2) *1 Pet.* 2, 23.(3) *Sap.* 2, 6, 8.(4) *Ps.* 118, 101.(5) *Matth.* 27, 40.(6) *Iob* 33, 11.(7) *Act.* 28, 20.

amorem mei dilecti Christi Iesu, catena hac circumdatus sum. *Ego vinctus Christi IESU*. Sed heu! ego vinctus mundi, vinctus carnis, vinctus diaboli, coram te, IESU, pro me vincto, sisto et cogor dicere, quod in carcere vinctus Manasses: *Incurvatus sum multo vinculo ferreo, ut non possim attollere caput meum, et non est respiratio mihi* (1). *Funes peccatorum circumplexi sunt me* (2), et ecce trahor sic per plateas Babylonicas, ligatis manibus ac pedibus, proiiciendus in tenebras exteriores. Sed tu, o Libertas mea, pro me captiva, dum vinctus traheris per plateas Ierusalem, tolle hoc iugum, sub quo cervicem incurvavi, *Iugum enim illius iugum ferreum est* (3). Tu, cuius virtute Samson *ita rupit vincula quasi fila telarum* (4), solve vincula colli mei, quia ecce plus quam Samson Tu: *ut sic liberatus a servitute corruptionis, in libertatem gloriae filiorum Dei* (5), solutis vinculis corporis, aliquando cum Propheta canam: *Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis* (6).

§ V. — Iudas agnoscit, et cognoscit sua scelera.

Propositurus hodie spectaculum mundo, Angelis, hominibus, daemonibus admirandum, quo uno stupet et percellitur omnis spiritus coelestium, terrestrium et infernorum; Iudae, inquam, miserandum interitum; apposite hic prius exclamem, quin instar vocalissimi praeconis clangenti et late resonanti tuba, omnes ad hoc spectaculum invitem Davidis verbis: *Venite et videte opera DEI: terribilis in consiliis super filios hominum* (7). Terribilis fuit Christus super duos filios hominum in suis consiliis, super Petrum et Iudam: terribilis fuit

(1) *Orat. Man.*

(2) *Ps. 118, 61.*

(3) *Eccl. 28, 24.*

(4) *Iud. 16, 12.*

(5) *Rom. 8, 21.*

(6) *Ps. 115, 7.*

(7) *Ps. 65, 5.*

eius erga Petrum negantem Misericordia ; terribilis erga Iudam desperantem Iustitia. Nuper alteram, hanc hodie exponemus. Sic de Iuda D. Matthaeus: *Tunc videns Iudas, qui eum tradidit quod damnatus esset, poenitentia ductus, retulit 30 argenteos* (1).

Quanta est emphasis, quanta vis, quantum pondus in illa vocula *Tunc. Tunc videns Iudas*, etc. Quasi dicat: cum peccaret, non videbat; postquam peccavit, coepit videre. Fuerat Iudas fur, trisur, proditor, simoniacus, energumenus; imo (ut illum appellabat Christus), diabolus. Clausi adhuc erant oculi, nihil videbat. Fuerat in Amicum perfidus, in Magistrum ingratus, in Patrem impius, in Deum sacrilegus, nihil videbat. Deseruerat iam Christum a facie eius profugus, pactus fuerat cum Iudaeis de pretio, 30 argenteis eum iam vendiderat, adduxerat velut antesignanus armatorum militum globum ad hortum, ut illum caperet: osculo illum prodiderat, iam illum tradiderat in manus inimicorum: necdum patebant scelera, haec omnia adhuc latebant sceleratum; *Quasi in nocte sic palpabat in meridie* (2). Iam non tantum caecus, sed dux caecorum. Sed cum Christum audiret in Concilio et accusatum et condemnatum, tunc expertus omnis consilii, iudicabat de se esse conclamatum: *Tunc videns Iudas quod damnatus esset. Tunc, cum descendisset ad ultimum gradum omnis malitiae, confestim ceciderunt ab oculis eius tanquam squamae* (3): aperuit ei oculos daemon, et simul ac semel proposuit ei immanem illum cumulum omnium scelerum quae commiserat, et abyssum malorum in quam descenderat. Tunc vere hyperbolicus Orator singula crimina coepit atrociter exaggerare, pungentibus conscientiae stimulis miserum exagitare, horrificis flagitiorum monstris

(1) *Matth.* 27, 3.(2) *Iob* 5, 14.(3) *Art.* 9, 18.

terrere, spem ei tollere, ad desperationem tandem adigere, inclamando: Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat e terra vindictam in coelo. Vendidisti pretium mundi, quo pretio poteris redimi? Clausa est tibi ianua misericordiae, quae spes veniae? Prodidisti perfide tuum Dominum, quid superest, quam ut fugias ad laqueum? Quo iam fugies, cui nullam superest perfugium? peccasti; et peccasti peccatum grande, nec est qui possit peccata tua dimittere: mitte ergo te deorsum et morere; quia morte omni acerbior tibi est vita. Haec daemon, haec saeva conscientia, haec ipse sibi Iudas. Nunc ad te, o peccator, convertatur oratio. Dum mundus tibi blanditur, dum caro lenocinatur, dum daemon ad peccatum instigat, voluptas invitat, libido provocat, honor titillat, gloria oblectat: nunc, dum aetas floret, favet valetudo, genae rubent, flavent capilli, micant oculi, ebullit per venas iuvenilis sanguis: nunc, opposito veluti sipario et oppanso velo, tegitur peccati foeditas, non apparet eius enormitas; nihil, quod oculos terreat, occurrit; nihil, quod aures offendat, percipitur; nihil, quod corpus incommodet, proponitur; omnia sunt placida, amoena, iucunda. At vero commisso iam peccato, tunc, velut signo dato, effractis quasi inferorum repagulis, ruunt cum ardentibus facibus tartareae Furiae. O quam multae undique, et quam tristes rerum imagines animo occurrunt? quae spectra per noctem oblata? quam ferales umbrae, quales larvae? qui conscientiae clamor? ut latratus; enim vero hic vermem assiduum, hic vulturem non fabulosum, hic Furias omnes, hic orcum invenies orco peiorem. Gliscit intime omnesque penitus animi recessus pervadit inquietus horror: pavet ad omnia male conscium pectus, contremiscit artubus, exalbescit metu; nec sibi, nec Deo, nec ulli cohaeret. Agunt transversum animi pestes

omnes. Intestinum bellum, pugna horrida, caeca tempestas. Nonne, si quis hic adsis, male tibi conscius, peccati servus, mortis aeternae reus, Christi inimicus, metuis; imo prae metu contremiscis, dum occurrit, posse te hac ipsa qua loquor hora; quid dico? hoc ipso quo vivis momento, hoc ipso quo consistis loco, iusto Dei iudicio repente cadere, mori, interire, et ex hoc Templo ad Tartara descendere? Sed tamen quisquis in hoc statu versaris, duo tibi sunt cavenda; alterum, ne nimium de Dei misericordia praesumas; alterum, ne penitus diffidas. Praesumpsit Petrus, et cecidit; diffidit Iudas, et periit. Si arguat conscientia, te esse reum mortis, ecce hic auctor est vitae. Clamat auctor vitae ad reos mortis: *Quare moriemini domus Israël? quare moriemini* (1)? Ecce hic sudorem meum, ecce lachrymas, ecce sanguinem, tot et tanta praesidia vitae, *Quare moriemini?* Ecce iam in Concilio conclamatum est contra me: *reus est mortis*, iam condemnatus ad mortem: ecce ascendo Ierosolymam ut moriar pro vobis: ecce columnam ad quam flagellabor: ecce spinas quae caput pungent, ecce clavos qui manus et pedes penetrabunt: ecce crucem in qua moriar ego, ut vivatis vos, *Quare moriemini?* Nequaquam moriemini, sed vivetis. *Redite, praevaricatores, ad cor* (2). Redite a tenebris ad Lucem, ab errore ad Veritatem, a peccato ad Gratiam, a morte ad Vitam, a vestris miseriis ad meam Misericordiam: Redite, redite. Ecce aperti sunt oculi, ut vos clementer aspiciant; promptae manus, ut redeuntes excipiant; extensa brachia, ut vos amplectantur; demissa labia, ut vos osculer. *Redite*, antequam sol occumbat supra malitiam vestram; antequam veniat nox in qua nemo potest operari; antequam expiret tempus miserendi. Redimus, redimus iam nunc, hac hora, momento

(1) *Ezech.* 18, 31.(2) *Isa.* 46, 8.

ad te; quia nulla est securitas extra te, nulla voluptas sine te, nulla felicitas, nisi in te. Relinquimus omnia propter te, quia non est in mundo qui nos consoletur, non est usque ad unum, praeter te. Hodie vocem Misericordiae tuae audiemus clamantis ad nos, *Redite*, ne audiamus vocem Iustitiae tuae terribilem fulminantis *Ite, maledicti*, sed potius vocem illam optabilem *Venite, benedicti Patris mei* (1).

§ VI. — Iudae vana poenitentia.

Adhuc in genis Petri calidae stillabant lachrymae, cum ecce nova Christo crescit seges lachrymandi. Vix coeperat, qui ceciderat, stare Apostolus, cum alius ita cecidit, ut fuerit collisus, Christo non supponente manum; quia pedes eius veloces ad effundendum sanguinem innocentem eam fugiebant. Iudas hic est: Iudas in Christi schola discipulus, in domo contubernalis, in familia oeconomus, ad mensam socius, in itineribus comes; cum verba vitae loqueretur, auditor; cum signa faceret, spectator. Hic Magistro divendito, cui tantum debebat quantum homo Deo prope potest debere; praecedens crimen prodicionis, novo cumulavit scelere desperationis. Redire debuerat miser, unde abierat, ad Iesum, hoc est, Misericordiae sinum; sed diabolus qui iam intraverat in cor Iudae ut perderet Iudam, duxit illum ad perfidos Iudaeos. Itaque *Iudas poenitentia ductus, retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum et Senioribus, dicens: Pecavi.*

Noverat Iudas Christum et noctu a Caipha et mane a Concilio damnatum, traditumque Pilato, tanquam brachio saeculari: tunc ratus, actum esse de sua vita, cum ille, a quo vitam acceperat, reus

(1) *Mat/h.* 25, 34.

esset mortis, qui fuerat seductus avaritia, ductus est poenitentia. Neque, ut putavit ipse, nimis sero, modo satis serio; sed infelix fuit: neque enim poenitentia eum revocavit ad Dominum; sed, quia vana erat, traxit ad laqueum. Mordente et pungente et vellicante eum conscientia, currit ad illos qui non possunt succurrere; ad Principes Sacerdotum, *dicens: Peccavi*. Peccavi: haec formula est poenitentis et confitentis. Quod confiteris, laudo; sed illi confitere, qui habet potestatem ligandi atque solvendi: illi, quibus tu confiteris, habent potestatem, sed ligandi ad mortem, non solvendi ad vitam. Si clausum tibi existimes coelum, illi non aperient, quia illis, ut aperiant, non sunt traditae claves regni coelorum: si ligatus, illi te non solvent neque a peccato absolvent: si lubet confiteri, confitere Sacerdoti. Ecce Sacerdos magnus. Quod dicis: *Peccavi*, probo: sed illi hoc dicas, qui potest confitenti peccata tollere. Ecce, qui tollit peccata mundi. Dices forsitan: Hominem non habeo qui peccata dimittat? Ecce homo, ex cuius ore tolies audivisti: *Remittuntur tibi peccata tua* (1). Plurimis te praesente remisit, cur te illius clementiae non committis? Potest hominis malitia certare cum Dei clementia, sed nunquam vincere. Petro poenitenda remisit, fere antequam poeniteret: cur tibi non remittet, postquam poenitueris? Si angant te tua peccata, accede ad Iesum: *Ille peccatores recipit* (2). Prostrernere ad eius pedes: illic mulier in civitate peccatrix, dum abluit eius pedes, eluit suas sordes. Si leprosus es, audies ab illo per quem *leprosi mundantur* (3), *Mundare* (4), et confestim mundabitur lepra tua. Si caecus es, per illum *caeci vident*, audies *Respice* (5), et confestim videbis. Si aeger es, ipse est Medicus de quo virtus exhibat, sanabit

(1) *Matth.* 9, 2.(2) *Luc.* 15, 2.(3) *Luc.* 7, 22.(4) *Matth.* 8, 3.(5) *Luc.* 18, 42.

te. Si errasti, Iesus est via: si mortuus es, Iesus est vita. Sed terrebat Iudam, seu pudor, seu timor, seu dolor. Cum tamen angustiae ei essent undique, ne ausus quidem retinere argenteos, quibus illum qui est *super millia auri et argenti* (1) vendiderat, retulit illos, dicens: *Peccavi*. Sed qui serio peccaverat, non serio poenitens se peccasse, incidit in manus Dei Iustitiae, qui fugiebat a sinu eius misericordiae. Non sic impij, ut impiissimus Iudas, non sic: nolite timere vos; non audiat ex ore vestro illud desperantis Caini, *Maiores iniquitas mea quam ut veniam merear* (2): Audivistis paulo ante clamantem ad omnes, et exclamantem ad singulos Misericordiam: *Redite, redite praevaricatores, ad cor*. Quid, inquires, faciam, ubi rediero? Imitare evangelicum illum debitorem, qui debebat suo Regi centum millia talentorum: debitum prorsus immane. Quid is egit, ut debitum remitteretur? *Procidens servus ille, orabat eum, dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi*. Quid deinde? *Misertus autem Dominus servi illius, dimisit eum et debitum dimisit ei* (3). Illic servus non remitti, sed differri duntaxat debitum rogabat; Dominus autem atque in eo Christus ait: *Omne debitum dimisi tibi*. Cur hoc? *Quia rogasti me*. Non quia triduo in aqua et pane inedia sustinuisti: non quia nocturnis te macerasti vigiliis: non quia peregrinando te fatigasti: non quia pluribus annis, hispido amictu et flagellis in corpus animadvertisti, non quia in eremum et solitudinem secessisti, sed *quoniam rogasti me*. Eodem momento, quo tu percutis pectus, commoventur ei omnia viscera; simul et rogas et impetras: ubi stillat ex oculis vel una lachrymula, statim accurrit Misericordia; ubi prodiit ex ore tuo illa vocula *Peccavi*, statim audis ex ore illius: *Remittuntur*

(1) Ps. 118, 72.

(2) Gen. 4, 13.

(3) Matth. 18, 26, 27.

tibi peccata tua (1). Hoc est quod innuit D. Cyprianus: *Nec quantitas criminis, nec brevitās temporis, nec vitae enormitas, nec horae extremitas excludit a venia: sed in amplissimos sinus suos mater Charitas revertentes suscipit prodigos* (2). Ecce hic in ara conspicuum Patrem tot prodigorum, quot peccatorum. Conteratur cor et loquatur os illud, non Iudae desperantis: *Peccavi tradens sanguinem iustum*: sed illud Regis Iudae poenitentis: *Tibi soli peccavi* (3). *Tibi soli*, cui soli debetur omnis honor et gloria. *Tibi soli*, qui es solus Deus, quia non est alius praeter te. *Tibi soli*, cui soli debeo omne bonum quod accepi hactenus et quod accepturus sum deinceps. *Tibi peccavi*, post tot in me collata beneficia, munera, favores, gratias. *Tibi peccavi*, cui debuissē parere ut Domino, servire ut Regi, diligere ut patrem, venerari ut Deum. Sed licet accuset me os meum, et compellat me dicere: *Tibi soli peccavi*, tamen cogit me quoque dicere tua Clementia: *In te, Domine, speravi*, et quia *spes non confundit* (4), *non confundar in aeternum* (5).

§ VII. — Sacerdotum ad Iudam responsum.

Quam non vane dixerit Sapiens in sacris suis adagiis, *Spes autem impiorum peribit* (6), docebit nos damno suo, utinam fructu nostro, impiissimus ille, prius discipulus Veritatis, nunc magister erroris, Iudas. Is sciens, pecuniam sibi partam inique et acceptam a Iudaeis et a se possessam, proiecit ad pedes Sacerdotum, dicens: *peccavi tradens sanguinem iustum*. At illi, nihil commoti poenitentia et testimonio Iudae, impudenter dixerunt: *Quid ad nos?* scilicet, quod tu peccaveris et tradideris san-

(1) Matth. 9, 2,

(2) Serm. de Coen. Dom.

(3) Psal. 50.

(4) Rom. 5, 5.

(5) Ps. 30, 2,

(6) Prov. 10, 28.

guinem iustum? Cur nobis hoc acciomas, et quasi sceleris tui complices accusas? *Tu videris*, tuum est videre et curare, an hoc feceris, et faciendo recte feceris, nostra nihil interest. Abi igitur hinc, et noli nobis esse importunus. Audiant hic omnes qui confidunt *in divitiis suis* (1), qui confidunt in brachio carneo, qui confidunt *in filiis hominum, in quibus non est salus* (2). Iudas, ex collegio Apostolorum apostata, ex militibus Christi transfuga, Christi deseruerat castra. Unum sibi elegerat asylum; Principes Sacerdotum. In hac veluti arce spem omnem suam collocaverat. Illorum supercilio, quo tota nitebatur Synagoga, se fulciendum confidebat; ad illorum amicitiam perfidiae flagitio irrepserat: ut illis placeret, Christo displicere parvi habebat. Non eum fugiebat, totam Synagogam ardere insigni odio Christi; Iudaeos omnes machinas excogitasse, quibus eum e medio tollerent. Ut ergo mercaretur eorum favorem, vendidit illis pretium mundi. Certus, quam diu niteretur eorum benevolentia, bene omnia sibi fore, adeoque habiturum se praesentissimum in periculis refugium, in moerore solatium, in necessitate praesidium. Christo interim ad mortem damnato, condemnabat Iudam conscientia, dum accusabat sceleris nunquam remittendi. Tum ipse secum: Vendidi Salvatrem; quid superest, quam ut perdam salutem? Tradidi ipsam vitam: quid restat, quam ut incurram mortem? Prodidi spem meam: quid reliquum, quam ut desperem? Maior est iniquitas mea quam Caini: quidni iustius dixerim, quam Cain? *Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (3). Unum est in quo spero, a quo et subsidium expecto, per-fugium, Synagoga. Surgam ergo et ibo ad Synagogam, et dicam: *peccavi tradens sanguinem iustum*. Illo surgente et ad Principes Sacerdotum se confe-

(1) *Prov.* 11, 28.(2) *Ps.* 145, 3.(3) *Gen* 4, 13.

rente, video mihi audire Sacerdotem illum magnum, dicentem tacite illa verba Isaiae: *Super quem habes fiduciam, quia recessisti a me? Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum* (1). Ingreditur Templum Iudas vultu, ut reum decet, moesto et oculis lachrymantibus, crebro pectoris pulsu, nec sine vocis singultu, scele-
ris se insinuat, dicens: *Peccavi. Quid ad nos? Tu videris. Ah! miseremini miseri: peccavi, tradens sanguinem iustum, et ecce morior. Quid ad nos? Peccavi, et peccatum meum contra me est semper: et ecce pereo. Quid ad nos? Mementote, me gratia vestri excidisse gratia Christi. Optabatis Christum capere; ego modum, quo capi posset, suggessi. Volebatis eum tradi in manus vestras; tradidi. Unum erat omnium votum, eum ad mortem condemnare: mihi debetis quod iam ad mortem sit condemnatus. Vendi eum volebatis vili pretio: vendidi eo, quo solent in foro pecudes, 30 argenteis. Unum pro tot beneficiis, ut rependatis, oro: adferte mihi in his animi angustiis subsidium, alias impendet mihi exitium. Quid ad nos? Despero salutem. Quid ad nos? Abeo ad laqueum. Quid ad nos? Ita miser Iudas ab omnibus derelictus, nusquam habet per-
fugium; a Christo desperat auxilium, a Iudaeis non accipit solatium, a nullo, nec a caelo nec a terra, expectat subsidium: intus illum terret et affligit conscientia accusans, supra Iustitia minitans, infra daemon oppugnans, a dextris homo descrens, a sinistris peccatum persequens. Tum demum expertus est Iudas, nihil gravius esse in peccato, quam peccasse. Itaque ab Apostolatu, a Religione, a Christianismo exauctoratus, dimissus est secundum desideria cordis sui amari, duri, inhumani, ut qui in Magistrum suum impius et crudelis fuerat, impie item in se ipse saeviret. Erigite hic au-*

(1) Isa. 36, 5, 6.

res, vos omnes qui in hoc mundo estis de mundo. Veniet aliquando illud tempus et veniet brevi, quoniam *tempus breve est* (1), quo clamabis, quando iam de vita erit conclamatum: Ah munde! succurre, *angustiae sunt mihi undique* (2). Reclamat sic clamanti illud Iudaicum: *Quid ad nos? O socii, quondam scelerum meorum administri, adeste: quia ecce circumdederunt me dolores mortis... dolores inferni circumdederunt me* (3). *Quid ad nos? O Principes Domini quondam mei, in quorum obsequio oppignoravi sanguinem, exhausti sudorem, impendi vitam, perdi animam, porrigite manum auxiliatricem: quia nunc infixus sum in limo profundi, et non est substantia. Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me* (4). *Quid ad nos? Ah caro! cuius ut extinguere sitim, toto die studui calicibus epotandis? cuius causa toties surrexi mane ad ebrietatem sectandam, et potandum usque ad vesperum, ut vino aestuarem* (5). *Intinge extremum digiti tui in aquam, ut refrigeres linguam meam, quia crucior in hac flamma* (6). *Quid ad nos? Tu videris.* Hi sunt Domini, quibus consecratis omne vestrum obsequium, vigiliis, labores, sudorem, sanguinem, vitam, animam, omnia. Hi sunt vituli aurei, quos adoreris. Haec sunt idola, quae colitis, a quibus, dum iacebitis in lecto doloris in novissima hora, dum prae angustiis cordis totum corpus et singula totius corporis membra frigido et lethali sudore disfluent: dum frangentur oculi, deficiet vox, palpitabit cor, non aliud expectandum est solatium, non alia audituri estis verba, quam, sudet, angatur, moriatur, pereat, *quid ad nos?* Valeant ergo, quibus hactenus servivi, non Domini, sed tyranni; non Patres, sed carnifices. Tibi me servum offero, et fidelem me fore in ser-

(1) 1 Cor. 7, 29.

(2) Dan. 12, 22.

(3) Ps. 17, 5, 6.

(4) Ps. 68, 2-3.

(5) Isa. 5, 11.

(6) Luc. 12, 24.

viendo spondeo, ex quo aliquando audiam: *Euge, serve bone et fidelis; quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui* (1). In sua vinea operabor, qui operantibus es *merces magna nimis* (2). Tibi me et mea omnia dedico, ad quem, si in tribulatione clamavero, non audiam ut Iudas: *Quid ad nos?* Sed ut ipse per Prophetam dixisti: *Clamabis et dicet; ecce adsum* (3). Te in necessitate invocabo, quia *quacunque die invocavero te, ecce cognovi, quoniam Deus meus es* (4). Tibi offero omnes meas lachrymas, qui *absterges omnem lachrymam ab oculis meis* (5). Si caecus sim et clamem cum caeco illo, IESU *Fili David, miserere mei* (6), mox audiam quod ille caecus: *Quid tibi vis faciam?* Si leprosus sim et tantum dixero, ut leprosus ille, *Domine, si vis, potes me mundare*, statim audiam: *Volo, mundare* (7). Si post sexcenta peccata, dixerero quod Iudas, sed non ut Iudas: *peccavi, illico audiam: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua* (8).

§ VIII. — Iudae desperatio.

Quam sit horrendum incidere in manus Dei viventis, docet nos tremendum exemplum Apostoli pereuntis. *Et abiens laqueo se suspendit*. O tristem iuxta ac infidelem abitum! *Abiens*. O quam sunt diversa illa extrema, terminus a quo et terminus ad quem! Unde abiit, quo devenit? *Abiens* a luce ad tenebras exteriores et interiores, a gaudio ad luctum, a solatio ad moerorem, a tempore ad aeternitatem, a mundo ad Inferos, ab hominibus ad daemones, a Christo ad Luciferum, a summo bono ad

(1) *Matth.* 25, 21.(2) *Gen.* 15, 1.(3) *Isa.* 58, 9.(4) *Ps.* 55, 10.(5) *Apoc.* 21, 4.(6) *Marc.* 10, 47-51.(7) *Matth.* 8, 2, 3.(8) *Matth.* 9, 2.

summum malum. Iudas iam proximus exitio, tetras animoolvebat cogitationes: serales menti occurrebant larvae, tristes oculis obiciebantur imagines. Aspiciebat coelum, illud videbatur in eum tonare, fulminare, sulfur et ignem pluere. Despiciebat terram, haec sub pedibus eius videbatur dehiscere et aperiri, ut eum vivum absorberet. Inspiciebat conscientiam, illic videbantur omnes Furiae ex orco emissae in pectore eius stabulari, ut eum exagitarent. Circumferebat oculos per aërem, illic videbatur intueri daemones in se debacchantes et exitium minitantes. Respiciebat Christum, ille videbatur ei severissimus Iudex, acerrimus vindex, crudelissimus tyrannus. Ita omnia late circumspiciebat, et nusquam solatium: omnia animoolvebat, et nusquam subsidium: omnia anxius, pavidus, sollicitus perlustrabat, et nusquam perfugium: singula oculis, menti, memoriae proponebat, et nusquam non vel impendens exitium, vel exitii imminens periculum. Scelus quod patraverat, videbatur ei inexpiabile. Sceleris veniam impetrare credebatur impossibile, sic tamen vivere erat et intolerabile; pertaesus ergo vitae, vir mortis, ubi Filium Dei prodidit, sesuaque omnia perdidit. Itaque ingressus domum quem forte videbat, arripuit, vel certe quem non invenit, ipse sibi contextuit laqueum. Et egressus foras, omnia tristibus oculis circumspiciens, secum saevum immurmurans illud Iob, sed alia mente: *Pereat dies in qua natus sum: et nox in qua dictum est: Conceptus est homo: Dies ille vertatur in tenebras...obscurent eum tenebrae et umbra mortis: occupet eum caligo, et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat* (1). Et illud Ieremiae: *Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem... et consumerentur in confusione dies mei* (2)? His et similibus quaestibus ac planctibus

(1) Iob 3, 3-6.

(2) Ier. 20, 18.

aera complens, cum videret se sine arbitris solitarium, inseruit collum in laqueum. Sed antequam spectemus miserrimum eius casum, causam investigemus cadendi. Ecce hic, quibus gradibus descendatur ad malum summi mali. Primo occurrit animo prava daemonis suggestio; huic, dum admittitur, succedit delectatio; tum, dum illa non repellitur, subsequitur consensio; deinde actus: ex frequentibus actibus nascitur consuetudo; illa vertitur in naturam: tandem ex his omnibus exoritur pertinax, obfirmataque in sceleribus consciscendis voluntas, quam nulli inferi, nullae minae, nulla intentata supplicia, dimoveant. Offunditur consele-ratissimae menti horrida caligo, succedit immanis quidam ad omnia stupor: exinde durum, inaccessibleque cor, et nullis coeli telis expugnabile. Frustra clamant e cathedra oratores: frustra obtrudis pios, quos legant libellos: frustra obtestaris per Christi patientis, dolentis, morientis, sanguinem, crucem, mortem: frustra commendas Sacramenta. Videntur omnia; calus obducitur, gratiae hinc diminuuntur, inde scelera, pestes, hostes corroborantur; conclamatum est. Eo malum erumpit, ut neque peior esse, neque fieri melior possit. Quid infelicius? sic obdurata mens obrigescit malis, et quasi designata ad perennes flammis victima, extremum exitium praestolatur. De tali homine recte dixeris, quod de Iuda Christus: *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille* (1). Bone IESU, qui pro nobis et incarnatus es de Spiritu S., natus ex Maria Virgine: hicne est aliquis ex hoc coetu, de quo in tuo et Patris arcano Concilio dictum est ab aeterno: *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille?* Qui aeternum planget, hac tristi elegia: *Pereat dies in qua natus sum?* Estne hic aliquis, cui bonum esset non fuisse natum? O IESU! timore

(1) *Matth.* 26, 24.

et tremore concutis omnia ossa mea, dum attonas super caput meum illa fulminatrici sententia: *Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit: sed omnia in futurum servantur incerta* (1). Hoc est, nescit homo, an bonum erat ei, si natus non fuisset. Iterum voce tua, tanquam rugitu leonis tremefacis cor meum, dum illa enuntias verba, ad quae merito tinniant aures omnium hominum: *Multi sunt vocati, pauci vero electi* (2). Scio me vocatum, nescio electum. Vocatus fuit Iudas, sed vocatus tantum, non item electus. Et tamen quomodo non paveam et prope prae metu contabescam? Iudas semel te vendidit, et aeternum periit; toties ego te vendidi, quoties gravius te offendi; et quasi securus de salute, certus de electione, non tantum non timeo, non doleo: sed gestio, sed rideo! O Christe! timore pariter, et dolore oppressus, ductus poenitentia, non illa qua Iudas, ego Iuda peior, Iuda ingrator, totum me prosterno ante adorandos Maiestatis tuae pedes, quae se prostravit ad pedes Iudae, et dico cum Iuda: *Peccavi, tradens sanguinem iustum*; sed sanguis tuus sit super me et super animam meam, et clamet de terra, non iustitiam, sed misericordiam. Tu qui lavasti pedes Iudae, *amplius lava me, quam Iudam, ab iniquitate mea* (3), ut mundus ab iniquitate mea sim dignus benignitate tua.

§ IX. — Iudas se suspendit.

Iudas semen Chanaan, et non Iuda (4), delusus a Principibus Sacerdotum, repulsus a Synagoga, segregatus a Christi contubernio, separatus ab Apostolorum collegio, destitutus omni solatio, ubi iam aperuit oculos, videns se spe argentei lucri

(1) *Eccl.* 9, 1, 2.

(2) *Matth.* 20, 16.

(3) *Ps.* 50, 4.

(4) *Dan.* 13, 56.

vendidisse Iustitiam, Misericordiam, innocentiam, animam, coelum, Deum, omnia; filius confusionis et perditionis, perdidit tandem illam, quae nunquam confundit, spem; quare haec Davidis secum repetens: *Repleta est malis anima mea, et vita mea inferno appropinquavit* (1): ut ad inferna descenderet, arborem ascendit; seu illa fuerit ficus, ut vult Beda, vel potius ut alii, sambucus, quaecunque denique fuerit, non fuit arbor bona, quia malum fructum tulit: inserto in collum laqueo, ex ea se praecipitem dedit, ut valido corporis impulsu et libratione, laqueum fortius adstringeret, atque ita se praefocaret citius: quae his paucis verbis perstrinxit Matthaeus: *Abiens laqueo se suspendit* (2).

Tenet omnes, et in terris homines, et in tartaro daemones, et in coelo Angelos ingenti stupore attonitos atque suspensos, e ferali arbore suspensus tanti Magistri discipulus, tanti Domini famulus, Christi Apostolus Iudas. Nunquid haec audiens, haec videns, merito interroget cum Isaia: *Quis audivit unquam tale? quis vidit huic simile* (3)? Ovos Angeli, qui hoc vidistis! o homines, qui audistis! o daemones, qui ad hoc instigastis! exclamate cum tota rerum universitate illud Paulinum: *O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, et investigabiles viae eius* (4)! Siccine discipulus Domini incidit in laqueum diaboli? *Abiens laqueo se suspendit*. Sic miser abiit, obiit, periit. Abiit a Christo: obiit in mundo: periit in orco. *Suspensus crepuit medius*; qui Mediatorem Dei et hominum vendidit. *Diffusa sunt omnia viscera eius* (5): quia illum tradidit, in quo erant *viscera misericordiae Dei* (6). Laqueo se suspendit, quia laqueus paraverat pedibus Christi.

(1) Ps. 87, 3.

(2) Matth. 27, 5.

(3) Isa. 66, 8.

(4) Rom. 11, 33.

(5) Act. 1, 18.

(6) Luc. 1, 78.

Postquam *gustans gustavit paululum mellis* (1): postquam libavit gaudium avaritiae, quod, ut loquar cum Iob, est *ad instar puncti* (2), statim arborem conscendit, et repente *securis ad radicem arboris posita est* (3), et in puncto ad inferna descendit: imo descendit, ut utar verbis Moysis, *usque ad inferni novissima* (4): ut impleretur illud Christi, *erunt primi novissimi* (5). Cui unquam incidisset cogitare, cum videret Iudam ex infinita hominum turba eligi in Apostolum, assumi in Christi discipulum, adscisci in eius oeconomum: cum videret eum, ut caeteri Apostoli, eiicientem daemonia, patrantem miracula: cum videret Christum lavantem eius pedes, accumbentem cum eo in mensa, Christum pascentem eum carne et sanguine, osculantem eum, appellantem amicum: cui, inquam, incidisset unquam cogitare: Hic se laqueo suspendet? et tamen *abiens laqueo se suspendit*: O Iuda! Iuda, erat tibi parata mensa, paratus thronus; dixerat enim tuus Magister: *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater regnum; ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeat is super thronos iudicantes 12 tribus Israël* (6). Quis te expulit illo regno? quis privavit hac mensa? quis deiecit e throno? quis exiit spe tot ac tantorum bonorum, nisi cupiditas *radix omnium malorum* (7)? Voluisti esse dives pecuniae, factus es inops gratiae, et hinc expers gloriae. Divitiae *laqueum paraverunt* (8), non tantum *pedibus* tuis, ut caderes, sed et *capiti tuo*, ut te suspenderes. Ex cupiditate orta est proditio, ex hac nata desperatio, inde secuta perditio. Sed *perditio tua* (9), Iuda. Non debes Filio hominis, quod fueris filius perditionis. Ipse enim ex ore eius *audivisti: Filius hominis non venit animas perdere,*

(1) 1 Reg. 14, 43.

(4) Deut. 32, 22.

(7) 1 Tim. 6, 10.

(2) Iob 20, 5.

(5) Marc. 10, 31.

(8) Ps. 56, 7.

(3) Luc. 3, 9.

(6) Luc. 22, 29, 30.

(9) Osee 13, 9.

sed salvare (1). O Iuda! si post proiectos argenteos in templo, abiens venisses ad Iesum et osculatus fuisses, non ut proditor eius, sed ut peccator, pedes; et sic illic ipsa tui Magistri citasses verba, dicens: Tu dixisti: *Filius hominis non venit animas perdere sed salvare*: perditus sum, salva me: salva res erat; certo audivisses, quod peccatrix illa; *Fides tua te salvam fecit; vade in pace* (2). O Iuda! quomodo confusio operiet faciem tuam, quomodo stridEBis dentibus in die illa magna, quando videbis Petrum, Ioannem, Iacobum et reliquos socios olim tuos, tunc Iudices, sedentes super duodecim sedes, et inter illos Mathiam, qui tibi sorte successit in Apostolaturn, sedentem in illa sede quae tibi parata erat? tu vero iacebis sub eorum pedibus, ab iis iudicandus et condemnandus? O Iuda, vel ideo miserimus, quia eo die periisti quo nihil erat facilius, quam salvari, in ipso die salutis quo mortuus est pro mundo Salvator mundi: illo die quo consummatum est opus Redemptionis: illo die quo Christus omnem, quem sacratissimis suis venis concludebat, effudit sanguinem. O Iuda! *quia si cognovisses et tu, et quidem in die illa quae ad pacem tibi* (3), dum osculatus es principem pacis! Sed haec abscondita fuerunt ab oculis tuis, quia tu absconderas ab eo faciem tuam. O Iuda! quantum mihi impietate praecedis! Uno hoc tibi, caeterum inferior nequiorque, ante sto, quod veniam ab eo, quem plus quam tu, offendi et saepius prodidi, spem adeo benigno atque ad ignoscendum prompto, ut desperare de scelere, sine novo scelere maxime eius iniuria, non possim. Gravissima enim, quae figi potest, est iniuria, de illius desperare clementia: quia qui de ea desperat, quantum potest, Deum destruit: dicit enim, plura se posse scelera

(1) *Luc. 9, 56.*(2) *Luc 7, 50.*(3) *Luc. 19, 42.*

committere, quam ille possit remittere, atque adeo sacrilege asseverat, Deum non esse infinite misericordem. Si Deus non est infinite misericors, non est Deus. Cur ergo desperas peccator? Nunquid Deus vult mortem peccatoris pro quo mortuus est? Desperare nos Deus vetat, sperare mandat. Quid? an veniam petentibus negabit, qui, ut petamus, imperat? Quomodo haec duo simul subsistunt, Christi passio et Christiani perditio? Christus passus est, ne perirem, et postquam passus est, peribo? Scio, Domine, non ideo desistis esse infinite bonus, quia ego coepi esse malus, non est maior iniquitas mea, quam bonitas tua; maiora sunt Filii tui pro me merita, quam mea contra te scelera. Filius tuus mortuus est: pro quo? pro se, an pro me? Ipse peccatum non fecit, ego in peccatis conceptus et in peccatis natus sum totus; plus Filius tuus pro me solvit, quam ego tibi debeo solvenda. Age, appende in statera, hinc mea debita, inde Filii tui merita, si adhuc inveniar ego minus habens, si plus ego debeam peccator, quam solverit pro me meus Salvator; fateor, reus sum. Filii tui pro me effusus sanguis salutis mihi est pignus. Si dicas: illud, quod petis, infinitum est praemium, accipe pro praemio infinitum pretium. Plus valet gutta sanguinis eius vel unica, quam tota coelestis regni gloria. O Iesu! propter te inveni gratiam in oculis Patris tui, et desperabo de misericordia fratris mei? Tu es *spes mea ab uberibus matris meae*. Licet ego peccaverim, et ideo dignus sim qui puniar in aeternum, tamen idem qui peccavi, *in te, Domine, speravi, non confundar in aeternum.*

CAPUT V

CHRISTUS IN PRAETORIO PILATI

§ I. — Accusatur coram Pilato.

Iam in domo Caiphae nox praecesserat Christo molestissima, dies autem appropinquabat nobis felicissima, *dies salutis* (1), utpote qua mortuus est Salvator, dies plena ingentium prodigiorum, dies fatalis Christo, sed natalis mundo: *dies tenebrarum et caliginis* (2); quia tunc impletum est illud celebre vaticinium Ioëlis: *Sol convertetur in tenebras* (3); et tamen ne tunc quidem, illo die appropinquante, Iudaei abiiciebant opera tenebrarum, erant enim ex illis, de quibus Iudas Apostolus scribit: *quibus procella tenebrarum servata est in aeternum* (4). Quare coelo adhuc albescente, aurora vix lucente, vel, ut ait Marcus: *Confestim mane consilium facientes summi Sacerdotes, cum Senioribus et Scribis, et universo concilio vincientes IESUM duxerunt, et tradiderunt Pilato* (5).

Nunquam ab hominum memoria, ullum Concilium, ullum praetorium, ulla curia, ulla basilica, tam celebris fuit hominum accurrentium consessu, quam illo die Praetorium Pilati. Illuc enim confluxerunt viri totius urbis, auctoritate, scientia, prudentia, consilio, sapientia praestantissimi ac scelectissimi, summi Sacerdotes, Scribae, Seniores populi, hoc est Sapientiae oracula, Scientiae miracula. Eodem conveniebant plusquam duodecim legiones Angelorum, omnes Angeli pacis, ut egressi

(1) 2 Cor. 6, 2.

(2) Ioel. 2, 2.

(3) Ioel 2, 31.

(4) Iud. epist. 13.

(5) Marc. 15, 1.

foras, id est e coelo, cum Petro amare flerent. Conveniebant eodem, fractis inferorum repagulis, Principes tenebrarum, ut Principes Sacerdotum stimularent ad invidiam, Pilatum ad iniustitiam, carnifices ad crudelitatem. Aderat in medio illorum qui medius est inter Patrem et Spiritum S. Filius Dei, paulo post futurus vix filius hominis; quia *vermis et non homo*; vel si homo, *opprobrium hominum* (1). Hic omnium, et hominum, et daemonum, et Angelorum oculi conversi erant in praetorium Pilati. Ingens erat coelorum, terrarum, inferorum, expectatio de hoc Concilio, in eoque consiliorum eventu. Facto iam in Concilio alto silentio, omnibus aures arrigentibus et animum ad dicenda attendentibus, Seniores populi, hoc est ministri selectiores diaboli, *exacuerunt ut gladium linguas suas* (2). O Christe! hic opus erit, vel magna, qua te defendas, eloquentia, vel maxima, qua sustineas, patientia. Nunc enim implebitur illud, quod tu ipse Davidi olim dictasti de te vaticinium: *Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens et rugiens* (3). Et illud: *Os peccatoris et os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa; et sermonibus odii circumdederunt me* (4). Audiamus modo quid dixerit tibi os peccatoris, hoc est, os omnium nostrum. Primus insigni maiestate consurgens tanquam tertius e coelo Cato, veluti oracula e tripode effusus, sic orsus ab alto est: *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram* (5). Quid ad haec Christus? Iesus autem nihil respondit: Quid? potesne hic silere? Nonne scis, quia *non est in ore eius veritas* (6)? Nolle propugnare veritatem, est approbare mendacium. Non possum hic imperare mihi ut sileam: quare respondebo ego et convincam. Quia *maledictione os eius plenum est, et ama-*

(1) Ps. 21, 7.

(2) Ps. 63, 4.

(3) Ps. 21, 14.

(4) Ps. 108, 2, 3.

(5) Luc. 23, 2.

(6) Ps. 5, 10.

ritudine et dolo (1). Quid ais, subvertit gentem nostram; *Recte mentitus es in caput tuum* (2). Non gentem vestram subvertit, sed gentis vestrae inimicos evertit, dum Pharaonem cum exercitu suo submersit in mari, dum duxit vos per mare rubrum, dum induxit vos in terram lacte et melle fluentem. Hoccine est gentem subvertere? Surgit mox alter: *Hunc invenimus prohibentem tributa dare Caesari. Recte mentitus es et tu in caput tuum*. Dixit enim disertis verbis: *Reddite, quae sunt Caesaris Caesari* (3). Iubere tributa reddi, estne prohibere tributa dari? Vix secundus siluit, cum tertius os aperuit: *Invenimus hunc dicentem, se Christum regem esse. O genimen viperarum? non es mentitus hominibus, sed Deo* (4). Quin potius, *cum cognovisset quia venturi essent, ut raperent eum et facerent eum regem, fugit in montem ipse solus* (5). Sed quid ego Christum defendo? Non defensoribus istis Christus eget. Itaque ad nos convertatur oratio; nec enim hic dederit accusatio. Non soli Iudaei, sed et Christiani Christum accusant in multis. Cum in obscuro fornice, in tenebricoso angulo, impune vacant libidini, accusant perspicacissimam eius intelligentiam caecitatis, et dicunt cum illis Susannaeis nebulonibus: *Ostia pomarii clausa sunt, nemo nos videt* (6). Quid hoc est, nisi Deus caecus est? Clausa est porta domus, clausa ianua cubiculi, sol occidit, extincta lucerna est, densi in conclavi parietes, oppansa in lecto cortina, nullus arbiter aut testis; eia, audeamus, impune peccabimus, quia *nemo nos videt*. Accusant eius providentiam iniuriae, dum status Reipublicae turbatur, dum iustus patitur, innocens condemnatur, haeretici dominantur iactantque cum illis politicis apud Iob: *Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines coeli perambu-*

(1) Ps. 10 sec. Hebr. 7.

(2) Dan. 13, 55.

(3) Matth. 22, 21.

(4) Act. 5, 4.

(5) Ioan. 6, 15.

(6) Dan. 13, 20.

lat (1). Accusant eius sapientiam ignorantiae, dum personata fictaque pietate tegunt impietatem, ac subdola vafritie et ingeniosa nequitia deprimunt Innocentiam, evertunt Iustitiam, affligunt Pietatem, dicentes cum impiis illis apud Plasmographum: *Quomodo scit Deus? et si est scientia in excelsis* (2)? Accusant eius Iustitiam iniquitalis, dum imperterriti accumulunt scelera sceleribus, quasi parcat ubi plectere oporteret, et dicunt cum perversis illis: *Peccavi, et quid mihi accidit* (3)? Hactenus audivimus fictas accusationes, falsa contra te, non Iudaeorum tantum, sed et Christianorum testimonia. Unum adhuc superest, in quo te accusem: quod charitate nimia dilexeris me; Sciebas, me tibi post tantum amorem mihi exhibitum, fore perduellem; post tot beneficia in me collata, ingratum; post tot supplicia pro me tolerata, impium; post tot favores in me congestos, perfidum; et tu diligebas me. Est charitas nimia. Sciebas, me texere, quibus te ligarem, funes; colligere, quibus te flagellarem, virgas; parare, quibus te coronarem, spinas; cedere, quibus te perforarem, clavos; fabricare, cui te affigerem, crucem; et diligebas me. Vere charitate nimia dilexisti me. At ego, innumerabilium scelerum reus, quo fugiam? quem mihi adsciscam, qui pro me loquatur, patronum? quem mihi adoptabo, qui causam meam defendat, advocatum? Audio vocem plenam solatii pro reis, et ni fallor, est vox dilecti, quia est vox discipuli quem diligebat Iesus. *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum* (4). Ego ergo tot criminum reus, filius irae, haeres gehennae, exul coeli, ab hostibus accusatus, a Patre tuo condemnatus, ab omnibus desertus, accedo ad te, reorum omnium Advocate. Ah! non pudebit coram

(1) *Iob* 22, 14.(2) *Ps.* 72, 11.(3) *Eccli.* 5, 4.(4) *1 Ioan.* 2, 1.

te dicere, quod non puduit contra te facere: Pec-
cavi in coelum et coram te; imo in te. Despera-
rem, si vel alium quam te offendissem, vel alium
pro me praeter te haberem Advocatum apud Pa-
trem. Accedo ergo ad te cum fiducia, superbus ad
humilem, iracundus ad mitem, crudelis ad clemen-
tem, caecus ad lucem, sitiens ad fontem, esuriens
ad panem, infirmus ad medicum, impius ad pieta-
tem, miser ad misericordiam, mortuus ad vitam.
Omnia me accusant de crimine pessimo, coelum,
terra, Angeli, homines, daemones, tempus, locus,
singula corporis mei membra: haec omnia me ac-
cusant in multis. Vide, o Advocate, an possis cau-
sam meam sic agere, ut non peream. Scio, salvare
potes, es Deus; salvare debes, es IESUS. Sic ergo
agas causam meam apud Patrem, ut aliquando os-
tendas nobis Patrem, et sufficit nobis.

§II.— Pilatus Christum a Iudaeis accusatum excusat.

Fuerat Christus iam damnatus a Iudaeis in domo
Pontificis, voluit et damnari a gentilibus in domo
Praesidis, ut, qui venerat pro omnibus offerre vi-
tam, ab omnibus damnaretur ad mortem. Repe-
rit tamen mitius sibi tribunal profanum, quam
sacrum, humaniorem erga se iudicem Gentilem,
quam Iudaeum. Quod pronum erit coniicere, si
utriusque voces expendas. Vox Gentilis est: *Quid
mali fecit*(1)? Vox Iudaei est: *Si non esset hic ma-
lefactor, non tibi tradidissemus eum*(2). Vox Gen-
tilis est: *Nihil invenio causae in hoc homine* (3).
Vox Iudaei est: *Commovet populum docens per uni-
versam Iudaeam* (4). Vox Gentilis est: *Nullam
causam mortis invenio in eo* (5). Vox Iudaei est:
Debet mori (6). His nequaquam territus Pilatus,

(1) *Marc.* 15, 14.

(2) *Ioan.* 18, 30.

(3) *Luc.* 23, 4.

(4) *Luc.* 23, 5.

(5) *Luc.* 23, 22.

(6) *Ioan.* 19, 7.

non praecipitat iudicium: statum totius causae accurate discutit; rem omnem per viam iuris, et iustitiae terminos vult decidi. Quaerit, interrogat, rem examinat, considerat accusationes, expendit testimonia, discutit omnia. Et ecce, reperit in accusatoribus invidiam, in testimoniis versutiam, in omnibus nequitiam, in solo reo innocentiam. Circumspicit Pilatus ubi sit Christi advocatus, qui ipsius causam defendat; nullus comparet. Expectat, ut videat quid pro se dicturus sit reus; silet. Haeret Pilatus ingenti stupore attonitus, perstrictus partim fulgore tantae maiestatis qui in vultu micabat, partim singulari modestia, qualem nunquam alias in ullo reo observaverat. Ut ergo vidit omnes contra Christum, nullum pro Christo, tunc dicit illi Pilatus: *Non audis quanta adversum te dicunt testimonia* (1)? quid ergo non respondes? quid siles? cur nihil pro tua causa adfers? cur argumenta non refellis? dic saltem aliquid in speciem. Ipse ego causae tuae favebo: experieris me magis patronum, quam Iudicem. IESUS autem *non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Praeses vehementer* (2). Hoc enim vero silentium ingens complectitur mysterium. Agitur hic de Christi honore, fama, fortunis, vita: et silet. Reprehendebatur paulo ante Magdalena a Iuda, et loquebatur pro eius causa, illamque propugnabat. Conveniebat illum Samaritana mulier, et multis cum illa sermocinatus est. Accusabatur mulier inventa in adulterio, et tam diserte eius causam egit, ut unus post unum exiret. Iam qui pro aliorum causa tam fuit facundus, pro sua est mutus. Libenter offerrem, o Christe, tibi officium linguae meae: sed cogor fateri cum Moyse: *Non sum eloquens, et impedilioris, et tardioris linguae sum*. Nihil magis opto quam in hoc concilio pro tua causa loqui. Sed quid dicam,

(1) *Matth.* 27, 13.(2) *Matth.* 27, 14.

nisi cum Ieremia: *A, a, a, Domine, ecce nescio loqui, quia puer ego sum* (1); Convertam me ad auditores. Hic adsunt Causidici, Advocati, Iurisperiti, qui norunt innocentium causas discutere, dirimere, defendere. Ecce, quem unum habemus advocatum apud Patrem, ab impiis accusatur ut nocens, condemnandus ut reus, nisi quis pro ipso loquatur. Pater, qui quondam dixit: *Hic est Filius meus dilectus* (2), silet; Spiritus sanctus, qui scientiam habet vocis (3), tacet; coeli, qui tamen enarrant gloriam Dei (4), silent; Angelis loqui non permittitur. Mater abest: Apostoli fugerunt: amici hic nulli comparent. Nullus in coelo, in terra, in toto universo est, qui pro Christo loquatur, qui pro Verbo Patris verbum efferat. Ipsemet qui *ex ore Altissimi* prodivit (5), est *sicut mutus non aperiens os suum* (6). Sic iustus perit, et nemo recogitat, nemo loquitur. Ubi es, Causidice, qui in foro tanta vocis contentione ad ravim usque declamas? Quid hic siles, Advocate, qui soles etiam iniquas causas tanta eloquentia tueri, ut iniquitas videatur aequitas? Quare non loqueris, Iurisperite, qui in promptu habes omnes regulas Iuris, qui nosti omnes Canones et pandectas? Fac modo pro Innocentia, quod soles facere pro pecunia. Hic habet suum patronum qui in causa, etiam iniqua, loquatur, sordidum scortum, impudicus leno, impius patricida, publicus latro; et auctor vitae, Filius Dei, IESUS solus non habet qui pro illo loquatur? Reperi, reperi, qui pro Christo loquatur, oratorem, quovis Tullio facundiozem, qui Iudaeos confundet et arguet iniustitiae, qui illorum refellet argumenta. Quis est hic et adducemus eum ad Pilati praetorium? Nescio quis sit, sed adducam illum coloribus propriissimis expressum a Davide: *Circumdederunt*

(1) *Ier.* 1, 6.(2) *Matth.* 17, 5.(3) *Sap.* 1, 7.(4) *Ps.* 18, 2.(5) *Eccl.* 24, 5.(6) *Ps.* 37, 14.

me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Aperierunt super me os suum (1). Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et sermonibus odii circumdederunt me (2). Inimici mei dixerunt mala mihi (3). En hominem undique dilaceratum maledictis, convitiis, contumeliis. Sed quid respondit ad tot convitia? quid opposuit pro sui defensione? quibus verbis causam suam defendit? Audite: Ego autem tamquam surdus non audiebam, et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones (4). En oratorem; en Christi patronum. Nullius eget eloquentia pro sui defensione, Innocentia. Christi causa defenditur silentio, non eloquio. Qui audit maledicta mutus, non redarguens, non obloquens, ille est eloquens: hoc est pro Christo disertissime perorare, dum impeteris convitiis, propter Christum silere. Hoc silentium maiori excipitur plausu a toto coeli amphiteatro, quam olim omnes vel declamationes Quintiliani in foro, vel orationes Tullii in rostris, vel argumenta Aristotelis in Lyceo. Hoc silentium attentam reddit universam coelestem curiam. Mors et vita in manibus linguae (5), ait Sapiens: Si maledicimur et benedicimus; si blasphemamur et obsecramus (6), lingua nobis est vita. Si reddamus malum pro malo, maledictum pro maledicto (7), lingua nobis est mors. Ut haec lingua mihi sit vita, pone, Domine, custodiam ori meo (8), ut non delinquam in lingua mea (9). Ostendam mundo, me non diligere te verbo, neque lingua, silendo ad opprobria, non loquendo nisi Dei magnalia. Hic in exilio lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam (10); postea, uti spero, in Patria, Misericordias tuas in aeternum cantabo (11).

(1) Ps. 21, 13.

(2) Ps. 108, 3.

(3) Ps. 40, 6.

(4) Ps. 37, 14, 15.

(5) Prov 18, 21.

(6) 1 Cor. 4, 12, 13.

(7) 1 Pet. 3, 9.

(8) Ps. 140, 3.

(9) Ps. 38, 2.

(10) Ps. 34, 28.

(11) Ps. 88, 2.

§ III. — Pilatus Christum de variis interrogat.

Pilatus, auditis tot contra Christum criminationibus, ac deinde Iudaeorum vociferantium tumultibus, placuit clam cum ipso reo, abscondito oculis eius Deo, fusius conferre. Illum ergo solum sine arbitris ad se intro accersivit binisque de rebus summi momenti sciscitatus est. Primum: *Tu es Rex Iudaeorum? Respondit IESUS: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus; Nunquid ego Iudaeus sum? Gens tua et Pontifices tradiderunt te mihi: Quid fecisti? Respondit IESUS; Regnum meum non est de hoc mundo* (1).

Vae ergo mundo! si tu non es Rex mundi. Vae isti regno! cuius non idem est rex, qui est Rex regum, id est, IESUS. Valeat mundus, si regnum Christi non est de hoc mundo. Quid mirum si regnum eius non sit de hoc mundo? quia cum in mundum venit, *mundus eum non cognovit* (2). Regnum de hoc mundo, si spectes locum, non est nisi punctum: quid angustius? si spectes tempus, non est nisi momentum: quid contractius? At regnum Christi, est *Regnum omnium saeculorum* (3). Hoc ergo Christi responsum fuit, Veritatis pronuntiatum: *Regnum meum non est de hoc mundo*. Alterum quod a Christo quaesivit Pilatus fuit illud: *Quid fecisti?* O Pilate! magni, imo maximi ponderis est ista tua interrogatio, quam duabus voculis perstrinxisti, dicens: *Quid fecisti?* Possem tibi brevissimo verborum compendio exponere quid IESUS fecerit, dicendo: *Omnia per ipsum facta sunt* (4). Sed malo singularia quaedam adferre, ut singularem eius in nos percipias amorem. Tu petis a IESU:

(1) Ioan. 18, 33-36.

(3) Ps. 144, 13.

(2) Ioan. 1, 10.

(4) Ioan. 1, 3.

Quid fecisti? Ipse tibi id numquam exponet, velat hoc eius modestia: ego illius agam interpretem: hic enim tempus est loquendi: audi igitur quid fecerit: *In principio creavit coelum et terram* (1). *Formavit hominem de limo terrae et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae* (2). *Omnia quaecunque voluit, fecit in coelo... in terra...* (3). Evolve librum Genesis, et illic abunde intelliges mirabilia quae fecit. Denique *sunt tam multa quae fecit IESUS*, ut si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros (4). Tu quidem, Pilate, petis a Christo, tanquam iudex a reo: *Quid fecisti?* Sed erit aliquando tempus; quando ipse sedebit a dextris virtutis Dei, et a te reo gehennae ignis, petet: Pilate, quid fecisti? Tunc non dices: *Innocens ego sum a sanguine iusti huius*, sed dices cum Iuda: *Peccavi, tradens sanguinem iustum*. Sed quid ego hic Pilatum adduco in exemplum? cum et mihi eiusdem sceleris reo aliquando dicetur: *Quid fecisti?* Nullum est fulmen quod ita perstringat oculos, nulla vox tam terribilis quae ita percellat mentes, nullum tonitru quod ita feriat aures, ac verba illa, et animum percellant, ac corpus concutiant, a Iudice prolata coram suo tribunali: *Quid fecisti?* Quisquis hic obiter singula totius antea vitae scelera percurrat, et inveniet se fecisse fere ea omnia, quae Deus eum facere prohibuit. Christus praecipit; *Diligite inimicos vestros* (5). Ego odio habeo inimicum. Clamat Christus: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum* (6). Tonat, fulminat contra divites: *Vae vobis divitibus, quia habetis hic consolationem vestram* (7)! Paupertatem a Christo commendatam detestor, divitias a Christo damnatas consector. Quod Christus

(1) *Gen.* 1, 1.(2) *Gen.* 2, 7.(3) *Ps.* 134, 6.(4) *Ioan.* 21, 25.(5) *Matth.* 5, 44.(6) *Matth.* 5, 3.(7) *Luc.* 6, 24.

prohibet fieri, facis, et iudicas faciendum, et approbas factum. Peccatoris, non ut eius qui *peccatum non fecit* (1), scit *reprobare malum et eligere bonum* (2); sed haec una est scientia, reprobare optima, eligere pessima. Nihil utilius animae, humilitate; nihil inutilius superbia: illam reprobat, hanc eligit. Quid hoc est, quam Christum arguere, vel ignorantiae, qui nescivit quid esset eligendum; vel imprudentiae, qui, cum sciret quid esset eligendum, non recte elegit, vel reprobavit? Haec peccatoris est in mente caecitas: sed non minor est eius in voluntate perversitas. Quid amas, peccator? Quidquid non est Deus? Amas patrem, quia te genuit; magistrum, quia te docuit; medicum, quia morbum repulit; chirurgum, quia vulnus obduxit; amas equum, quia tibi commodus; canem, quia fidelis; quodvis iumentum, quia utile; amas vestes tuas, quia te operiunt; ignem, quia calefacit: solem, quia illuminat; panem, quia nutrit: et solum ab amore tuo excipis IESUM? Non amas IESUM, amorem Patris? Quidquid est amabile, per amantissimum Iesum est amabile. Si ab illo petas quod Pilatus: *Quid fecisti?* Audies respondentem: *Quid est quod debui ultra facere vineae meae et non feci* (3)? Si ergo non debuit, nec potuit ultra facere, illene solus, cui soli omnia debes, corde tuo excludetur? IESUM non amas prae omnibus, qui tibi est omnia? Cur non amas prae omnibus, qui non tantum propter te fecit omnia, sed est tibi omnia? Crimen est, inimicos non dilexisse: quale crimen erit, Christum amicorum maximum non dilexisse? quanti, odio habuisse? quid dicam, iniuria affecisse? diligit Ethnicus diligentem se, et non diliget Catholicus morientem pro se? Amat Gentilis benefactorem, et non amabit Christianus Redemptorem (4)? Interim,

(1) 1 Petr. 2, 22.

(2) Isa. 7, 15.

(3) Isa. 5, 4.

(4) Lib. de Vir.

mi Iesu, cum fieri nequeat ut tantum amem te, quantum mereris amari a me, gaudeo Bonitatem tuam esse tantam, ut non possit satis pro merito diligi. Gaudeo, quod tu solus sis qui te possis satis, ut mereris, amare. Saltem hoc per illum, quo pro me mortuus es, amorem tibi supplico, ut cum non possim tantum te amare quantum debeam, tantum amem quantum valeam.

§ IV. — **Proponuntur populo Christus et Barabbas.**

Quid et quantum possit contra Innocentiam Invidia, fulta timidi Iudicis nequitia, hodie patebit Iudaeorum Barabbam prae Christo eligentium, malevolentia. Pilatus, homo quidem malus, sed non omnino pessimus, Iudex timidior quam aequior, satagebat Christum, quem sciebat per invidiam traditum, donare libertate; sic tamen, ut et ipse non excideret sua dignitate. Itaque quod unum videbat praesidium sibi relictum ad Christum liberandum, eo uti placuit: illud autem erat solemnis apud Iudaeos consuetudo, die Paschatis, dimittendi unum vinctum. Sic enim Matthaeus: *Per diem autem solemnem consueverat Praeses populo dimittere unum vinctum, quem voluissent. Habebat autem tunc vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis: Barabbam, an IESUM* (1)?

Quaeso vos qui haec auditis, suspendite tantisper vestra iudicia, nolite adhuc dare suffragia, retinete paululum calculos vestros, seu ille sit ater, seu candidus, donec utriusque, qui hic omnibus proponitur, conditionem probe omnes intelligatis, ut hac intellecta, tum demum possitis prudenter reprobare malum et eligere bonum. Praecedet ordine, quem Pilatus praeposuit nomine, Barabbas. Barab-

(1) *Matth.* 27, 15-17.

bae lineamenta atris coloribus adumbrarunt et graphice expresserunt Evangelistae. Hic, teste Marco, *in seditione fecerat homicidium*; teste Ioanne, erat *latro*; teste Matthaeo, erat *insignis latro*. Erat ergo Barabbas homo insigniter barbarus, atrociter saevus, gnaviter sceleratus, ferociter perniciosus; omnium, qui in Iudaea vivebant, longe teterrimus; cuius vel nomen quisque cum audiret, abominabatur: qui propter scelera erat coniectus in vincula, propter homicidia erat invisus omnibus; propter latrocinia reus mortis; nulla re dignior, quam agi in furcam, et pendere e cruce. In urbe fuerat homicida, in aedibus fur, imo trifur, in viis praedo, in semitis grassator, in silvis latro, ubique nequam. Erat pestis patriae, faex Ierosolimae, turbo Iudaeae, insigne odium omnium Iudaeorum. Fingi prope nullum maleficium potest, quo se non contaminaverat. Denique omnes eum execrabantur, praeter illos, qui ei sceleribus erant simillimi. Et quis poterat illi monstro esse similis? Illum ergo e nebulonum grege maxime egregium, e carcere eduxit Pilatus, et in conspectum omnium produxit, haud dubitans, quin, ubi hominem vel aspexissent, diris omnibus devoveretur ab omnibus. Hic est ille, qui comparatur cum eo, qui *melior est cunctis pretiosissimis; cui omne desiderabile non potest comparari* (1), id est, cum IESU. Si quid in mundo est pretiosum, ideo est, quia Iesus illud condidit: si quid est pulchrum, ideo est, quia Iesus illud ornavit; si quid amabile, ideo est, quia Iesus illud dilexit: si quid suave, ideo est, quia Iesus illud tetigit. Cur adeo omnibus optabile est coelum: quia Iesus illic in gloria regnat. Cur adeo speciosa est terra? quia Iesus illam pedibus calcet. Cur adeo saluber est aër? ideo, quia Iesus inde respirat. Si quis in hac vita est felix, ideo est, quia Iesum amat:

(1) Prov. 8. 11.

si quis securus, propterea est, quia in Iesu sperat: si quis nobilis, ideo est, quia Iesu obtemperat: si quis laetus, ideo est, quia Iesum desiderat: si quis sapiens, ideo est, quia IESUM audit: si quis castus, ideo est, quia de IESU cogitat. IESU servire, summa est dignitas; sequi, securitas; confidere, tranquillitas; osculari, castitas; frui, felicitas; pro IESU certare, est victoria; pati, gloria; mori, salus. Satisne capitis, quis, qualis, quantus est IESUS? Nihil dixi de IESU, si conferatis cum dicendis. Plura accipite. Congrega hic omnes qui post homines natos fuerunt, sunt modo, erunt olim, nobilissimos terrarum dominos, proceres, principes, reges, Caesares, monarchas; appone omnem eorum potentiam, opulentiam, opes, thesauros, vires, gloriam, honorem! adde omnia omnium terrarum regna, insulas, provincias, urbes; adice omnium hominum dotes quibus illos exornavit, seu Natura, seu Gratia: sapientiam Salomonis, robur Samsonis, pulchritudinem Absolonis, scientiam Aristotelis, eloquentiam Tullii. Pone omnes omnium saeculorum homines et ipsos novem Angelorum Choros. Plus dico: adice omnes creaturas, quas potentia immensa valet producere, cum bonis omnibus quae sunt, vel in coelo, vel in terra. Deus immortalis! qualis hic erit cumulus! Tamen haec omnia in unum acervum conflata, scitis quid sint cum IESU collata? Respondeat Isaïas: *Quasi non sint, sic sunt coram eo, et quasi nihilum et inane reputata sunt ei* (1). Plus est unus pilus in capite Christi; quam bona omnia quae coelorum, terrarumque complexu continentur. Iam vero talem, qualem iam expressi, Christum esse, asserunt Patriarchae, confirmant Prophetæ, scribunt Evangelistæ, prædicant Apostoli, docet Fides, annuntiat tota Ecclesia. Et tamen hic tantus cum Barabba comparatur, id est, cum homine omnium

(1) Isa. 40, 17.

hominum sceleratorum sceleratissimo. Explorata nunc omnibus est utriusque, Barabbae et Iesu, conditio. Quem iam vultis, Barabbam, an Iesum? Est, inquires, extrema insania hoc petere. Si insania est hoc petere, quanta malitia est hoc facere? et quis nostrum illam insaniam hodieque non insanivit? Quis illam malitiam non exercuit? offeratur vini generosi haustus: illi postponitur Iesus. Promittatur vilissimus nummus: iam pro illo contemnitur Deus. Obiciatur alicui summum malum, repudiatur summum bonum. Nunquam crimen aliquod patras, quin Iesum Barabbae postponas. O quantus ille pro Christo dolor, quantus pro me pudor! Ego minimis rebus postposui te Dominum coeli, tu maximis praeposuisti me vermiculum terrae. Nulli sunt dignitate maiores quam *Spiritus* tui *administratorii* (1), Angeli, et inter illos Cherubini ac Seraphini; tu illis omnibus me praeposuisti, dum mei causa de coelo descendisti et factus es, non Angelus, sed homo. Inter homines non surrexit maior Matre tua quae fuit gratia plena; praeposuisti me Matri tuae, quam voluisti affligi usque ad mortem, ut mihi conferres vitam. Rursus inter homines, innumeri sunt Ethnici, Barbari, Turcae, Iudaei, Haeretici, Schismatici, et inter eos tot potentes, nobiles, divites, prudentes, tot Satrapae, Dynastae, Principes, Reges: his omnibus me unum praetulisti, dum illis in caligine errorum relictis, *de tenebris* vocasti me in *admirabile lumen* tuum (2): lactasti me uberibus sponsae tuae Ecclesiae. Praeposuisti me tuo sanguini, quia illum pro me effudisti: tuo corpori, quia illud pro me sivisti mori: tuae animae, quia illa propter me fuit tristis usque ad mortem: tuo spiritui, quia illum pro me tradidisti Patri. Praetulisti ergo me coelo, terrae, infinitis hominibus, omnibus Angelis, Matri tuae, proprio sanguini, cor-

(1) *Hebr.* 1, 14.(2) 1 *Pet.* 2, 9.

pori, animae, rebus omnibus procreatis: et nihil mihi offertur tam vile, abiectum, sordidum, abominandum, quin in illo oblato statim avertam a te vultum, obvertam tergum, te deseram, contemnam, et omnibus postponam. Fateor, hoc feci, sed dimitte mihi, non enim scio quid feci; at nunc ubi te novi, *Elegi abiectus esse in domo tua* (1): *omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut te lucrificiam* (2). Praeponam te *regnis et sedibus, et divitias nihil esse ducam in comparatione tui* (3). Denique eligo magis calcari tuis pedibus, quam imperare omnibus Regibus.

§ V. — Postponitur Christus Barabbae.

Iam fuerat in theatro propositus, et omnium oculis expositus Christus, spectaculum factus Iudaeis, Gentibus, et omnibus, qui ad solemnitatem convenerant, hominibus: fuerat et propositus ille, quem nemo non oderat, vel certe odisse debuerat, nisi bonorum osor, Barabbas. Quaerebatur a Iudaeis, uter illorum esset donandus vita, vel afficiendus morte; quis cui praeponendus, vel postponendus. Quis credat, posse hominem de hac electione dubitare, aut diu deliberare? tamen Iudaei, vere iam non tantum caeci, sed duces caecorum, audita illa Pilati interrogatione: *Quem vultis vobis dimittam, Barabbam, an IESUM?* indignati, Iesum vel conferri cum Barabba, sine longa deliberatione, tanquam rabidi prae invidia canes exclamarunt: *Tolle hunc, et dimitte nobis Barabbam.*

O praeposterum, detestandum, probrosum Christo Iudaeorum iudicium! cum homine Deus, cum vermiculo omnium rerum Dominus, cum latrone Rex, cum reo Innocentia, cum seditioso Charitas, cum impio Pietas, cum perduelli Obedientia componi-

(1) Ps. 83, 11.

(2) Phil. 3, 8.

(3) Sap. 7, 8.

tur: o dedecus! et postponitur, o opprobrium! o horror! o scelus! quid cogitatis, qui haec auditis? Miramini magis, an indignamini? Convertite vestram in vosipsos et admirationem et indignationem; et, quod admiramini factum semel a Iudaeis, invenietis, fieri quotidie a vobis et plerisque Christianis. O quam turpiter hallucinamur in illa scientia quae una est princeps scientiarum, scire reprobare malum et eligere bonum! Dum proponuntur nobis aliqua, vel eligenda, vel reprobanda: quidquid fere eligimus, est malum: quidquid reprobamus, est bonum. Hinc tam pauci boni, tam multi mali; et quia erramus in hac electione, pauci sunt electi: quia praepostero iudicio postponimus praeponenda, praeponimus postponenda. Quis non magis deflet amissum aurum, quam coelum; et tamen minor est comparatio inter aurum et coelum, quam inter aurum et coenum. Quis non malit pati iacturam divinae gratiae, quam pecuniae? et tamen maior est iactura minimae gratiae, quam omnium bonorum quae sunt, fortunae vel naturae. Quis non praefert momentum aeternitati? momentum voluptatis aeternitati omnis felicitatis? et tamen cum unum sit finitum, alterum infinitum, inter illa nulla est proportio. Quis tanto labore studet acquirendis virtutibus, quanto acquirendis scientiis et artibus? Quam multi praeferunt siliquas porcorum pani Angelorum! Quis tantum facit pro sua salute, quantum pro honore? Pro salute, grave est vel adire templum: pro honore, leve est vel inire duellum, ibique periculosa illa iacitur alea, an debeat quis superstes vivere, an in puncto ad inferna descendere. Sic agitur hysteron proteron, et corruptissimo iudicio praeponimus minima maximis, vilissima pretiosissimis, humana divinis, terrena coelestibus, temporalia aeternis, donec, postquam dormivimus somnum nostrum, ingressi iam domum aeternitatis

nihil inveniamus in manibus nostris: atque ita utriusque privemur bonis, ut, nec retineamus bona terrena, nec possideamus coelestia: sed, et ista et illa irreparabili iactura aeternum amittamus. Siccine spurcam, fluxam, vilem, poenitendam voluptatem praeferimus aeternae voluptati? voluptatem, quam prius experimur amissam, quam sentiamus admissam? quae simul est, et in ortu et occasu? quae eodem momento, quo incipit, desinit? quo oritur, moritur? Quid hoc est, nisi exemplo Iudaeorum praeponere Barabbam Christo? Sed nos detestati Iudaeos, prodemus nos Christianos, dum ereptum a Iudaeis honorem Christo hodie hocce in templo restituemus. Loquar igitur ego unus, sed ore et voto omnium, Iesu potentissime, qui in coelos, terras, inferos, Angelos, homines, daemones, in omnes et omnia, quae sunt, fuerunt, erunt, esse possunt, immenso dominaris imperio, tanquam Rex regum, et Dominus dominantium: cuius regnum est regnum omnium saeculorum, *sub quo curvantur qui portant orbem* (1): sub cuius pedibus sternitur omnis altitudo in coelo, magnitudo in terris; cuius vestigia lambunt potentissimi terrarum domini, cuius imperio venerabundi sese submitunt omnes, et purpurati Principes, et trabeati Proceres, et coronati Caesares, Iesu, qui tu Deus absconditus sub figuris latitas, sed tanquam *splendor gloriae Patris, et figura substantiae eius* (2), et ut sol illustras, et ut ignis omnes inflammas. Credo (et his verbis promptum sum subscribere meo sanguine), credo, te, qui hic lates sub figuris panis, esse eundem qui sedes ad dexteram Patris. Itaque colo te cultu tibi uni proprio, latriae; adoro te eadem reverentia, qua in regno gloriae tuae novem

(1) *Iob* 9, 13.(2) *Hebr.* 1, 3.

Angelorum Chori: tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus; ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, Deus meus et omnia.

§ VI. — **Petit populus dimitti Barabbam,
Christum crucifigi.**

Gemini in theatrum prodire, ut modo spectastis, praedatores: unus pecuniarum, alter animarum; unus spoliavit facultatibus homines, alter expoliavit Principatus et Potestates, id est, daemones; unus ex patre diabolo, alter ex Patre Deo, Barabbas et Christus. Quid cum utroque fieri petierit Synagoga, audite. Haec vox est totius Synagogae: *Tolle hunc, et dimitte nobis Barabbam* (1).

Acerbo Iudaeos laconismo perstrinxit divus Chrysostomus: *Latrones petierunt latronem; Dominum autem crucifixerunt* (2). Hic item contra clamantes Iudaeos exclamat D. Anselmus: *O iniquum iudicium! Bonus despicitur, et malus praëponitur; iustus punitur, et peccator liberatur; agnus occiditur, et lupus acceptatur; vita deseritur, et mors reservatur*. Etiam hic Christiani luculente prodimus nos esse Iudaeos, dum exemplo Iudaeorum eligimus Barabbam, repudiamus Christum. Idem enim est peccatum committere, et Barabbam Christo praepondere. Quid enim est peccatum? est quaedam animae aversio et conversio: aversio a Creatore, conversio ad creaturam. Ab eo se avertere, ad hanc se convertere, quid aliud est, quam Christum Barabbae postponere? O misera aversio, miserior conversio, miserrima animae sic se avertentis et convertentis conditio! Peccatum est aversio et conversio, a quo ad quid, a Potentia ad fragilitatem, a Fortitudine ad fragilitatem, a Scientia ad ignorantiam, a Sapientia ad stultitiam, a Gloria ad

(1) *Luc.* 23, 18.

(2) *T.* 2, *Ser.* 2.

ignominiam, a Maiestate ad vilitatem, a Bonitate ad malitiam, a Iustitia ad iniquitatem, a Misericordia ad miserias, a Pane ad famem, a Fonte ad sitim, ab Opulentia ad egestatem, a Plenitudine ad inanitatem, a toto ad nihilum, a summo Bono ad summum malum. O hominis caecitas! o in Deum impietas! o execranda indignitas! o nunquam satis punienda impietas! Quis non stupeat, homuncionem vilissimum qui ex limo, quoad corpus, formatus; ex nihilo, quoad animam, creatus; ex se nihil est, nihil boni naturae vel gratiae habet, nihil potest, nihil scit, nihil vult facere vel facit ex se absque peculiari Dei concursu et praesidio, excepta sola peccati malitia, cuius ipse auctor est; praepondere, aut momentaneam aliquam voluptatulam, aut temporale lucellum, aut inanem gloriae umbram, aut meram propriae voluntatis libidinem Deo summo, infinito, inaestimabili Bono, dum elegit eum potius offendere, eiusque et amicitia et gratia excidere, quam carere fucata illa, futilique, quam in rebus creatis aucupatur, voluptate! Plane par est iniquitas, eadem in Christum iniuria, similis malitia, aequale flagitium, et Iudaei praeponentis Christo Barabbam, et Christiani praeponentis Creatori creaturam. Tanta est huius rei indignitas, ut ipse Deus evocet ad stuporem ipsos coelos, et contra ingratitudinem hominis expostulet his verbis: *Obstupescite, coeli, super hoc, et portae eius desolamini vehementer; duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt, fontem aquae vivae* (ecce hic aversio), *et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas* (1) (ecce conversio). Ecce hic Barabbam praepositum Christo! Hoc ipsum agis illo loco, ubi hoc agere minime decet, nunquam oportet, in domo Dei, in sacro delubro! Tunc Barabbam Christo praeponis,

(1) *Ierem. 2, 12-1°*

dum sacra limina , et augustos postes , templum , inquam , profanas impiis fabulis , sacrilega immodestia , impia irreverentia , lenocinantibus oculis ; dum maiorem exhibes honorem putido scorto , quam ipsi Christo. Haec audes , et sine fronte , sine metu audes in domo Christi , in conspectu eius , ipso spectante iudice , vindice , Numine tuo ? Huiusmodi homines amarulenta satyra persequitur Salvianus , dum in hunc modum in eos vehementissime invehitur : *In templa , vel potius in altaria , atque in sacraria Dei passim omnes sordidi ac flagitiosi , sine ulla penitus reverentia sacri honoris , irrumpunt : non quia non omnes ad exorandum Deum currere debeant ; sed quia qui ingreditur ad plorandum , non debet egredi ad exacerbandum . Neque enim eiusdem officii est , indulgentiam poscere et iracundiam provocare . Novum siquidem monstri genus est : eadem pene omnes iugiter faciunt , quae fecisse se , plangunt . Et qui intrant ecclesiasticam domum , ut mala antiqua defleant , exeunt , et quid dico exeunt ? in ipsis pene hoc orationibus suis ac supplicationibus moliuntur . Aliud quippe ora hominum , aliud corda agunt : et dum verbis praeterita plangunt , sensu futura meditantur : et sic oratio eorum rixa magis est criminum , quam exoratrix (1) . O IESU , ut video , magna est velut mare contritio tua . Iudaei , electo Barabba , te repudiant ; Ethnici te non agnoscunt ; Haeretici in te non credunt ; Catholici multi te spernunt ; omnes te contemnunt . Siccine solvitur Barabbas , vincitur IESUS ! Barabbas liber , IESUS captivus ; vivit Barabbas , IESUS moritur ? Obstupescite , coeli , super hoc !*

(1) *De Guber. l. 9.*

§ VII. — *Pilati ad populum interrogatio.*

Pilatus, alterno veluti aestu, omnem in partem fluctuabat, incertus cui vento vela daret: volebat Christum dimittere, sed nolebat Christi inimicos offendere; incertus ergo quid lubeat, vel liceat, cum rabidi Iudaei postulassent dimitti Barabbam:

Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de Iesu (1)?

Haec enim vero exotica est quaestio et peregrina interrogatio: *Quid faciam de Iesu?* Adeone res vilis et abiecta est IESUS, ut, quasi ad omnia foret inutilis, nesciatur quid oporteat facere de IESU? Hoc peti solet de putido aliquo cadavere, de cane mortuo, de putrido pomo, de cava nuce, de re nauci, flocci, nihili: *Quid faciam de hac re?* Tam vilis erat in oculis Synagogae Sponsus Ecclesiae! Audiamus ad hanc interrogationem Iudaeorum responsum: *Quid faciam de Iesu, o Iudaei?* Tolle, tolle: intoxicat aërem suo spiritu; conspurcat terram suis pedibus; infatuat homines suis verbis; indignus est, qui sit in rerum natura. *Quid faciam de Iesu, o Pharisaei?* Tolle: si possit, reducatur in nihilum, homo nihili. *Quid faciam de Iesu, o Scribae?* Tolle: *ad nihil valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus (2);* nisi ut mittatur in montem Calvariae et crucifigatur a tortoribus. *Quid faciam de Iesu, o Principes Sacerdotum?* *Suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris (3).* *Quid faciam de Iesu, o Synagoga?* *Ligatis manibus ac pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores (4):* dirumpatur terra sub pedibus eius, et aperiens os suum devoret eum, et descendat vivus

(1) *Matth.* 27, 22.

(2) *Matth.* 5, 13.

(3) *Matth.* 18, 6.

(4) *Matth.* 22, 12

in infernum (1): eat maledictus in ignem aeternum. Siccine ingrata, barbara, perfida, impia Synagoga, repudias sponsum tuum, electum e millibus, et eligis tibi sponsum homicidam, eductum e sordibus? I, dabitur tibi Deicida, homicida: dabitur tibi Barabbas, sed tolletur tibi omnis felicitas, nec remittetur tibi in aeternum haec iniquitas. Venit hora, o Iesu, et nunc est, ut deseras Synagogam et trans-eas ad Ecclesiam; ut relinquas Iudaeos et conver-taris ad Gentiles. Accipite vos Barabbam et tradite nobis Iesum. Nobis enim natus, nobis datus est. Illi enim dictum est a Patre: *Ecce, dedi te in lucem gentium* (2). Dic ergo nunc, Iesu, quod Iudaeis olim dicturus est Apostolus Gentium: *Ecce, conver-timur ad Gentes* (3): Tu ergo surge nunc, et illum-inare, Ecclesia nova sponsa; iam dedit Synagoga libellum repudii sponso suo; ecce venit sponsus tuus, exi obviam ei. Sed prius petit Pater eius: Quid facies de Iesu, Filio meo, sponso tuo? Quid faciam? pete prius quid non faciam? Audiat impia Synagoga, et ringatur prae invidia. Statim ubi in-telligam, illum venire, exuam me *vestimento vidui-tatis* meae, et induam me *vestimento laetitiae* (4), et vadam in occursum eius, et procidens adorabo eum, et dicam: *Osculetur me osculo oris sui* (5). Tunc magnificabit anima mea Dominum, et exul-tabit spiritus meus in Iesu Deo meo. Mox evocabo ex Oriente Reges, et iubebo, ut offerant ei aurum, thus et myrrham. Imo faciam, ut omnes Reges terrae adorent eum, et omnes gentes serviant ei. Mittam deinde vocalissimum praeconem per totam rerum universitatem ad coelos, terras, inferos, qui altissima, ut ab omnibus audire possit, voce, no-mine meo praecipiat: *In nomine Iesu omne genu flectatur, coelestium, terrestrium et infernorum, et*

(1) Num. 16, 31-33.

(2) Isa. 49, 6.

(3) Act. Ap. 13, 46.

(4) Iudith 16, 9.

(5) Cant. 1, 1.

omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris (1). Tum emittam per omnes omnium terrarum regiones duodecim Evangelicae doctrinae buccinatores, ut praedicent Evangelium Iesu omni creaturae, ac inter illos destinabo ad ultima terrarum Paulum, ut portet nomen Iesu coram gentibus, et Regibus, et filiis Israël: ut ubique praedicet Iesum, quoniam hic est Filius Dei; et instar tubae exaltet vocem suam, et late resonanti clangore annuntiet omnibus illa ipsa, quae ad Corinthios scripsit, verba: *Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema* (2). Plurimi ex meis propter Iesum relinquent domum, et fratres, et sorores, et patrem, et matrem, et uxorem, et filios, et agros (3): alii circuibunt in melotitis, in pellibus caprinis, egentes, angustiiati, afflicti: in solitudinibus errantes, in montibus et speluncis, et cavernis terrae (4): propter Iesum alii ludibria et verbera experientur, lapidabuntur, secabuntur, tentabuntur, in occisione gladii morientur propter Iesum. Ego et mei exacte observabimus leges Iesu: Sequemur consilia Iesu, audiemus monita Iesu. Quidquid potest honoris deferri, quidquid gloriae fingi, quidquid amoris exhiberi, deferetur et exhibebitur a nobis Iesu. Et post omnia honoris, amoris, cultus obsequia, post omnia Fidei, Spei, Charitatis exercitia, post omnia cuiuscunque generis officia, prosternemus nos ad eius pedes et fatebimur unanimi voce: *Servi inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus* (5). Haec et infinites plura propter Iesum facere nos, et pro salute decet, et pro aequitate oportet. Ecce hic Iesus, ad Ecclesiam, repudiata Synagoga, ad nos, spretis Iudaeis, transiit. Quid interim facis, quid fecisti, quid facies de Iesu, pro Iesu? Quid facies de Iesu,

(1) *Philip.* 2, 10-11.(2) *1 Cor.* 16, 22.(3) *Matth.* 19, 29.(4) *Hebr.* 11, 37-38.(5) *Luc.* 17, 10.

o avare? Tribus obolis illum vendam. Quid facies de Iesu, o maledicte detractor? Expuam in faciem eius. Quid facies de Iesu, iracunde? Colaphis eum caedam. Quid tu, politice? Velabo faciem eius. Et tu, impudice? Flagellabo eum a planta pedis usque ad verticem capitis. Et tu, superbe? Plectens coronam de spinis, ponam super caput eius. Et tu, ambitiose? Ponam in dextera eius arundinem. Quid tu, ebriose? Felle et aceto potabo illum. Denique tu, quisquis es, peccator, quid facies de Iesu? Rursum illum crucifigam. Haec non sunt verba mea, sed acta nostra. Quis nostrum tanti est roboris, qui percussus alapa praebeat alteram maxillam percutiendam amore Iesu, quia ipse hoc consulit? Estne aliquis tantae magnanimitatis, ab inimico laccessitus convitiis, contumeliis, maledictis, qui non aperiat os suum, sed cum silentio perferat propter Iesum? Estne aliquis tanti in Iesum amoris, qui plectus a discipulis sociis, ut violet leges Iesu, audeat mascula voce dicere cum sene illo inter Machabaeos heroë Eleazaro, *praemitti se velle in infernum* potius (1), quam offendere Iesum? Estne aliquis tanti animi, ut lenocinante carne et ad peccatum invitante, ex amore Iesu audeat dicere cum D. Anselmo: *Malo insilire in rogam ardentissimum, quam peccatum ullum admittere sciens in Deum meum?* Quid ergo facis, quid facies propter Iesum? Si a me petas, o Pater aeternae, quid faciam de Iesu? scio quid faciam: Accipiam eum in ulnas meas cum Simeone: procidens adorabo eum cum Magis: lachrymis meis rigabo pedes eius cum illa peccatrice: adferam alabastrum unguenti pretiosi et effundam super caput eius cum Magdalena: dum recumbet mensae, ministrabo illi cum Martha: denique post mille et mille obsequia, in manus eius commendabo spiritum meum et

(1) 2 Mach. 6, 23.

expirabo. Haec omnia, ut cupiam et faciam, est libertatis meae, et potestatis tuae; tibi enim a Patre data est omnis potestas. Interim faciam, quantum valeo, cum non possim quantum debeo. Opto igitur, quia hoc possum, tantum te amare, quantum vel amarunt, vel amant, vel amabunt tota aeternitate, omnes tui amantes; et quia credo in te, et omniaabilia sunt credenti; quia etiam spero in te, qui fuisti spes mea ab uberibus matris meae; ideo credo et spero, me amaturum te, quamdiu tu eris, o Amor aeternae, et hoc aeternum.

§ VIII. — Christus a Iudaeis poscitur ad crucem.

Petierat a barbara turba iniquus Iudex, quid faciam de Iesu, cum ecce latrantes canes, ululantes lupi, rugientes leones, mugientes tauri pingues, quem non poterant impetere cornibus, discerpere dentibus, laniare manibus, satagunt necare vocibus, cum una omnes voce conspirant et exclamant: *Tolle, tolle, crucifige eum* (1). Ait illis *Praeses: Quid enim mali fecit* (2)? *nullam causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo eum, et dimittam. At illi instabant vocibus magnis postulantes, ut crucifigeretur* (3).

Erat hic Christus sublimi in loco velut scopus expositus, in quem tota Iudaea odii iacula contorquerent. Iudaeorum corda erant velut intenti arcus; illa verba, *tolle, tolle, crucifige*, erant tela quae in cor amabilis Iesu coniecta, plus illum fodiebant et sauciabant, quam omnia quae postea accepit in toto corpore flagella. Nemo erat e tota illa turba, qui non, si potuisset, illum discerpisset manibus, dilacerasset dentibus, conculcasset pedibus. Videbat illic forsitan praesentes aliquos ex quatuor millibus,

(1) Ioan. 19. 15.

(2) Matth. 27. 23.

(3) Luc. 23. 22, 23.

quos in deserto satiaverat panibus; ex illis, quibus toties fuerat locutus verba vitae aeternae; ex illis, quos sanaverat a variis languoribus. Occurrebat, se inter Iudaeos conceptum, natum, nutritum, tot annis conversatum. Quidquid habuerat sudoris, quidquid lachrymarum, iam effuderat: quidquid habebat sanguinis, erat paulo post effusus, super Ierusalem. Iam videbat, venisse tempus quo imple-rentur illa verba, quae et ipse tacite secum repe-tebat: *Filios enutrevi et exaltavi: ipsi autem spreverunt me* (1). O quam acriter feriebat cor Christi ille contemptus! cum, praeposito Barabba latrone, interrogaret Praeses populum: *Quid igitur faciam de Iesu?* et audiret inferius e plano, superius e fenestris, ad dexteram et sinistram, quanto poterant maximo clamore et stentorea voce vociferantes: *Tolle, tolle, crucifige*. O Ierusalem! quid potui tibi facere, et non feci? Esuriebas, et dedi tibi manducare; sitiebas, et dedi tibi bibere; hospes eras, et collegi te; nuda, et cooperui te; infirma, et visitavi te; in carcere, et veni ad te. Custodivi te ut pupillam oculi mei; feci te excelsiorem omnibus gentibus et regibus terrae. At illi excaecati invidia, inflammati iracundia, exacerbati odio, postulabant eum crucifigi. O Patris aeterni amor, factus es mundi totius odium! o gaudium Angelorum, factus es opprobrium hominum! o Rex coeli, factus es vermis terrae! Pepercerat olim Saulis vitae, cum potuisset eam tollere, David, et sustulerat tantum scyphum et lanceam: ac mox ex alto montis vertice excitabat vigilias et exprobrabat illorum socordiam in custodiendo Rege. Tunc excitatus Saul, et miratus tantum hostis sui in se amorem, *cognovit vocem David, et dixit: Numquid vox haec tua, fili mi? Vox mea, Domine mi, Rex* (2), respondit David. Variarum quidem in hac

(1) Isa. 1, 2.

(2) 1 Reg. 26, 17.

tam referta hominum turba voces audiebantur: Tolle, crucifige; sed tamen IESUS cognoscit cuiusque vocem: quare miratus et te, cum Iudaeis clamare: *Tolle, crucifige*, petit: *Nonne vox haec tua, fili mi?* Vox mea, pater mi Iesu. Ego clamo ad iustitiam Patris: Parce; Tu clamas contra me: Tolle. Ego clamo: Pater, dimitte; Tu clamas: Pilate, crucifige. Sed redeamus ad Pilatum, iam vere Christi advocatum: poscentibus enim Christum ad crucem Iudaeis, ait: *Quid enim mali fecit* (1)? Vestrum hoc fuit de eo testimonium: *Bene omnia fecit, et surdos fecit audire, et mutos loqui: imo et caecos videre, et claudos ambulare, et mortuos resurgere. Frustra petis, Pilate, quid mali fecit is qui solus est bonus. Vide cuncta quae fecit, et invenies valde bona. Sed pete a me, quid mali fecerint, qui retribuunt Deo mala pro bonis. Quod maius malum, quam sponte reprobare summum bonum, et eligere summum malum? Malum est et amarum reliquisse Dominum Deum suum* (2): hoc malum ego feci. Malum est, comedisse de ligno scientiae boni et mali; hoc malum ego feci. Denique ego sum inveteratus dierum malorum, qui toties malum coram te feci, ut ascenderet malitia mea coram te. Quid ergo mali non feci ego? Et tu, quid mihi non fecisti boni, quid pro me non pertulisti mali, ut auferres mihi mala, et faceres me bonum? Potuisti me liberare ab omni malo levissimo cordis suspirio; noluisti, nisi gravissimo mortis supplicio. Poteras mihi remittere peccata mea sedens in tuo solio; noluisti, nisi penderes e crucis patibulo. Ipsa, quae ego facio mala, vertis mihi in bonum. Quid ergo mihi malo non fecisti boni? Unum post omnia superest, ut te possideam omne bonum et adhaereat anima mea post te, dicens: *Mihi autem adhaerere Deo bonum est* (3).

(1) *Matth.* 27, 23.(2) *Ier.* 2, 19.(3) *Ps.* 72, 28.

§ IX. — Mittitur ad Herodem.

Pilatus iudex, qui volebat magis videri aequus, quam esse, volens satisfacere populo, sic tamen, ut non malefaceret Christo, inter sacrum et saxum, nunc hac, nunc illac partes animum divertit in omnes. Offendere Iudaeos, liberando Christum, videbatur illi grave; sed, et condemnare innocentiam non erat leve: quare, ut se extricaret ex his difficultatibus, statuit Christum mittere ad Herodem, qui illis diebus, utpote Paschalibus, erat Ierosolymae. Nec hoc displicebat Iudaeis: spes enim hinc magna illis affulgebat crucifigendi Christi. Extorsuros se facilius sperabant omnes ab Herode, notae crudelitatis homine, Christi necem, quam a Pilato aequi rectique observantiore. Erat hic Herodes interfector S. Ioannis Baptistae, filius Herodis infanticidae. Nec hoc factum sine numine divinae providentiae, ut tot essent iudices profani, quot sacri, innocentiae eius testes: sacri duo, Annas et Caiphas; profani duo, Pilatus et Herodes; *ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum* (1). Cum Iudaei accusantes Christum mentionem fecissent de Galilaea, Pilatus, audito hoc nomine, *interrogavit si homo Galilaeus esset: et ut cognovit, quod de potestate Herodis esset, remisit eum ad Herodem* (2).

Eo igitur adducitur Christus ligatus et stipatus satellitio publico. Deus immortalis! quam varie fuit Christus per 24 horas, quibus passus est, agitatus! extrahitur ex horto, raptatur ad Annam, protruditur ad Caiphas, deducitur ad Pilatum, ablegatur ad Herodem, condemnatur ad mortem, baiulat suam crucem, iacet sub cruce, coniicitur in crucem, suffigitur in cruce, pendet e cruce. Ubique

(1) *Matth.* 18, 16.(2) *Luc.* 23, 6, 7.

cedit ignorantiae Sapientia; sceleri Religio, ius et fas iniuriae, Maiestas ignominiae. Et haec omnia tolerat patienter ut agnus, cum solo nutu omnem creaturam demergere posset in profundum inferni. Sed ad quem mittitur Christus, quem Pater misit in mundum ut salvaret mundum? Mittitur ad Herodem. Quis sit Herodes, pronum erit intelligere, si placet oculos convertere in eius lineamenta, quae D. Chrysologus suis pigmentis ad vivum expressit (quae licet verius dicta sint de parente eius, Herode Ascalonita; huic tamen, paucis mutatis, conveniunt): *Herodes est qui profanavit templum, sacerdotium sustulit; confudit ordinem; temeravit regnum; corripit quidquid erat religionis, quod vitae, quod legis, quod morum, quod fidei, quod disciplinae, perdidit et confudit. Herodes sicarius in cives, in nobiles latro, populator in socios, in domesticos praedo, interemptor plebis, occisor filiorum, homicida in extraneos, in proprios parricida. Ad talem Christus promptissime vadit, inde redit, nusquam non it et circuit, ut te ab illo liberet, qui tamquam leo rugiens, circuit, quaerens quem devoret (1): hoc est, quod asserit idem, qui prius, Chrysologus: Ille, cuius maiestatem vox fidelium quotidiana testatur, clamans: Pleni sunt coeli et terra gloria tua, toties propter te circuit, apparet, videtur et tenetur in locis. Quo se movet immobilis plenitudo? Quo accedit, vel unde recedit, quo sunt plena omnia? Et tamen vadit, redit, descendit, ascendit; et totum se, et propter te, homo, Deus patitur, quia te nimis diligit, nimis amat (2). Sic ipse. O quam sapienter pronuntiavit de aeterna Sapientia, hoc est Christo, Sapiens! Omnibus mobilibus mobilior est Sapientia (3). Quid Christo mobilius, qui nusquam quiescit, nusquam consistit, nusquam non, et nunquam non, se movet, ut nos, qui ut Caini fugimus*

(1) 1 Petr. 5, 8.

(2) Ser. 170.

(3) Sap. 7, 24.

a facie eius, quiescamus in eo? O quanta nostra felicitas! quibus, ut perveniamus ad eum, qui est Via, non opus est movere pedem, ut carpamus viam. Audi loquentem Paulum: *Dominus prope est* (1). Dominus meus et Deus meus, tu vere prope es: quia hic nobiscum es; es enim Emmanuel, nobiscum Deus. Prope es, non tantum uno unius urbis in templo, sed in omnibus omnium urbium templis. Tu prope es in hoc templo, in hac ara, unde et nos vides et me audis: tam prope, ut videas non tantum figuras corporum, sed scruteris renes et arcana cordium: tam prope, ut non tantum audias loquentium verba, sed gementium suspiria. Vere prope, imo proxime, quia in te vivimus, movemur et sumus. Quanta haec mea est felicitas, quia tu, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis, non tantum es prope me, sed intra me. Tu qui es in me, et ego in te, da, ut semper possideam te.

CAPUT VI

CHRISTUS IN AULA HERODIS

§ I.— Gaudium Herodis ob visum Christum.

Tandem post multa viarum diverticula, semitarum ambages, callium anfractus, pervenit is, qui est via et veritas, ad illum, qui errabat a via veritatis, hoc est, Christus ad Herodem. Quid illic actum, ita paucis complexus est D. Lucas: *Herodes autem, viso Iesu, gavisus est valde* (2).

Istud non miror, quod Herodes, viso Iesu, gavisus sit, et quidem gavisus valde. Quis non gaudeat,

(1) *Philip.* 4, 5.

(2) *Luc.* 23, 8.

praesente eo, qui est *gaudium universae terrae* (1)? Adhuc latebat Praecursor Domini in utero et, praesente Domino, *exultavit in gaudio infans in utero* (2). Adhuc iacebat omnibus incognitus Deus ille absconditus in praesepio, et ecce mittuntur coelestes ex alto praecones, ut omnes ad gaudium erigant. *Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo* (3). Tres illi qui venerant ex Oriente Magi, visa tantum stella, quae ad eum ducebat, *gavisi sunt gaudio magno valde* (4). Quis ergo miretur, si Herodes, viso Iesu, gavisus est valde? si quod est gaudium in coelo Patriarchis, Prophetis, Regibus; si quod Apostolis, Martyribus, Confessoribus, Virginibus; si quod est gaudium Angelis Dei, et omnibus electis, qui sunt turba magna, *quam dinumerare nemo potest* (5); illud est gaudium super omne gaudium, videre IESUM. Spongia proiecta in medium oceani non tam est plena undique aqua, quam sit anima cuiusque electi in coelo repleta gaudio, et quidem gaudio magnitudine immenso; tempore, infinito; quia gaudium illorum nemo tollet ab illis. Iam vero omnes illi rivi gaudiorum, per omnes Angelos, et beatas mentes longissime latissimeque diffusi, profluunt ex IESU clare viso. Non alium ob finem sumus in mundum educti, nati, creati, redempti, quam, ut tota aeternitate videamus faciem IESU: unum quod pro omnibus laboribus expectamus praemium, unum quod speramus post hanc vitam bonum; quam optamus, felicitas; et qua fruemur, salus, est videre faciem IESU. IESUS enim cum sit homo-Deus, clare visus est homini plena salus. Quid ergo mirum, si Herodes, viso IESU, sit gavisus? unum ego miror, quia videtur mihi mirabilium omnium mirabilissimum, quod nos Christiani non gaudeamus viso IESU. Nec enim

(1) *Thren.* 2, 15.(2) *Luc.* 1, 44.(3) *Luc.* 2, 10.(4) *Matth.* 2, 10.(5) *Apoc.* 7, 9.

aliud vidit Herodes in aula, quam nos in hac ara; imo non aliud, unde sunt beati, vident Electi omnes in coelo, quam nos in templo. Unde, si quod dico ego coram IESU, quisque crederet et firmiter crederet esse verum quod dico de IESU, nemo ex tota hac turba momento uno viveret, sed prae immensa exuberantis gaudii a IESU emanantis copia deficeret; et sicut cera ante faciem ignis, sic ante faciem IESU (*est enim ignis consumens* (1)) prae amore liquesceret. Ecce ille, unde tota debemus gaudere aeternitate; qui unus est gaudium omnium, non longe est ab unoquoque nostrum. *Gaudete ergo in Domino semper: iterum dico gaudete; Dominus enim prope est* (2); sic ut videat nos, et videatur a nobis. Si ita est, *Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me* (3)? Si Herodes insigniter reprobus, incestuosus, tyrannus, Dei inimicus, gavisus est, viso IESU, qui erat ipsius iudex; cur nos Christiani non gaudemus, viso IESU, qui est omnium nostrum Pater? An beatiorum te censuisses, si Christum vidisses facie ad faciem, ut Herodes, quam ut modo vides per speculum in aenigmate, hoc est, per fidem? Erras! quid enim dixit Christus Thomae? *Quia vidisti me, Thoma, credidisti; beati qui non viderunt et crediderunt* (4). Beati ergo nos qui non videmus et credimus. Haec est enim vera fides, credere quod non vides. Si ergo credimus illic esse, quem non videmus, cur non gaudeamus? Gaudes, te ex nihilo creatum hominem, capacem aeternae gloriae? IESUS te creavit; cur, viso IESU, non gaudes? Gaudes, te mortis aeternae reum redemptum? IESUS te redemit. Gaudes, te evasisse mortem, super vitam, te ereptum ex tenebris et umbra mortis, vocatum ad lumen illud admirabile; tot denique, quot nec ausus fuisses sperare, et oblinuisse bona

(1) *Deut.* 4, 24.(2) *Philip.* 4, 4, 5.(3) *Ps.* 41, 6.(4) *Ioan.* 20, 29.

et evasisse mala? Haec omnia et effugisti et obtinuisti solius beneficio IESU: cur ergo, viso IESU, non gaudes? Discutiamus quae tibi sit materia gaudendi. Turget tibi crumena luculentis aliquot nummis: gaudes; accedit fur, et eripit tibi materiam gaudii, et simul tuum gaudium. Gaudes quod emendicatis ab ove velleribus, murice tinctis et bombycum evisceratis exuviis, splendidis, inquam, fulgeas vestibus; arreptit tineae; corrodit vestes; tollitur tibi gaudium. Gaudes quia ridet tibi purpureae in vultu genae, candet eburneum collum, fluctuat per cervicem aurea caesaries, forma tibi immodice venusta et speciosa est; corripit te febricula, formae illae venustas defloratur; tollitur tibi tuum gaudium. O gaudium diarium, imo horarium, ne dicam momentaneum! vix percipitur, mox extinguitur. Si aliunde gaudes, quam ex IESU, gaudium tuum quilibet tollet a te. O gaudium cordis mei! Gaudeant alii *ad sonitum organi* (1): alius *gaudio gaudeat propter vocem sponsi* (2): alius *gaudeat super iniquitate* (3), alii *laetentur cum male fecerint, et exultent in rebus pessimis* (4). Non invideo illis sua gaudia. In quo ergo tu gaudebis et exultabis, cum non possis vivere sine gaudio? *Ego autem in Domino gaudebo, et exultabo in Deo IESU meo* (5). Vis ergo gaudium sincerum, solidum, stabile, constans? vis gaudium, quod nulla mundi turbatio, nulla temporis vicissitudo, nulla rerum adversitas, nullus hominum tumultus, nullus fortunae casus tollat a te? Sit tibi gaudendi causa non tantum summa, sed sola, quia Deus est Deus. O quanta hic mihi accrescit laetitiae seges, cum tu Deus semper sis Deus! Agitetur mundus bellorum fluctibus et praeliorum motibus misceatur: alternis casibus alterni

(1) *Iob* 21, 12.(2) *Ioan.* 3, 29.(3) *1 Cor.* 13, 6.(4) *Prov.* 2, 14.(5) *Habac.* 3, 18.

succedant casus; susque deque ferantur omnia : hoc mihi semper et immutabiliter manet, quod Deus sit Deus. O homines omnes, ad hoc stabile gaudium vos una mecum invito! Venite, iubilemus et exulemus, et demus gloriam Deo nostro: sumite psalmum et date tympanum: plaudite manibus, hymnum dicite et psallite, laetamini et gaudete; quia Deus est, et fuit, et erit semper Deus, ab aeterno in aeternum beatus Deus. O Divi Divaeque omnes, quanta est vestra felicitas, quibus datum est semper in hoc gaudio, per totam consequentem aeternitatem, sine cessatione, et cum tota, qua potestis, contentione persistere! IESU omne gaudium meum, quia omne bonum meum! Optarem omnium Angelorum mentes, et hominum corda solus habere, quibus gauderem de eo quod es, et per omnem aeternitatem eris in splendoribus sanctorum, et inaccessu lumine SS. Trinitatis. Delector ultra omnem modum videre te supra Angelos et homines exaltatum, in ipsius Dei solio assidere, omnis eius gloriae consortem. Incredibili gaudio perfundor, dum intelligo, ipsos adeo Seraphicos spiritus, imo omnes novem Angelorum Choros, et universas coeli Potestates ad tuos pedes coronas suas abiicere, et infinito intervallo te universos orbis principes et monarchas transcendere. Prae laetitia me non capio, quando considero, omnes animas, quae modo coelesti gloria fruuntur, tibi soli debere, quod illa fruuntur: illos esse fructus sanguinis, ac spolia laboris tui. Omnes facultates animae meae prae consolatione gestiunt, cum mihi propono diem illum, quo tu triumphantis more, alis Cherubinarum insistens, descendes cum omni pompa gloriae, sedebis supremus iudex vivorum ac mortuorum. O quale gaudium erit, tunc ex ore tuo audire: *Intra in gaudium Domini tui* (1)!

(1) *Matth.* 25, 21.

Tunc, ubi videro te, IESU, gaudium cordis mei, gaudebo valde et gaudebo gaudio magno nimis, quia tu magnus, et laudabilis, et amabilis es nimis.

§ II. — **Christus ab Herode de multis interrogatus, nihil respondet.**

Stabat hic vinctus funibus Rex regum, *qui baltheum regum dissolvit, et praecingit fune renes eorum* (1), coram sacrilego rege Herode, qui non erat dignus solvere corrigiam calceamenti eius, imo nec pulverem pedum ipsius lingere. Herodes, quem pisertum faciebat dicax curiositas: *Interrogabat eum multis sermonibus* (2). Instabat opportune, importune; urgebat ut loqueretur, hortabatur, supplicabat, blandiebatur; nihil non lenociniis, minis, promissis agebat, ut verbum unum ex ore eius extorqueret. Quid interim ad tot verba, et quaestiones, et interrogationes, et supplicationes, et obtestationes, Christus? Audite Evangelistam, et stupete: *At ipse nihil illi respondebat*. Grande mysterium! ubi Verbum Patris servat silentium. Cur non moves linguam, qui *linguas infantium facis disertas* (3)? Cur nullum iam verbum profers, qui *verba vitae aeternae habes* (4)? Cur non, ut aliquid dicas, aperis os tuum, qui habes *os et sapientiam, cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii tui* (5)? Qui loquitur, Rex est; nunc autem scriptum est: *Cor Regis in manu Domini; quocumque voluerit, inclinabit illud* (6). Moveat te personae interrogantis dignitas, moveat audientium celebritas. Qui audiunt, sunt numero plurimi, sanguine nobiles, opibus locupletes, dignitate praestabiles, potentia praecellentes, consilio prudentes, optimates, magnates et selectissimi totius Galilaeae pro-

(1) *Iob* 12, 18.

(2) *Luc.* 23, 9.

(3) *Sap.* 10, 21

(4) *Ioan.* 6, 69.

(5) *Luc.* 21, 15.

(6) *Prov.* 21, 1.

ceres. Nunquam habuisti tam honorabilem, ut loquereris, consessum: nunquam tam exquisitum auditorium. Singuli pendent ab ore tuo, stant erectis auribus, omnes sunt intenti, ut te videant; attenti, ut audiant. Si semel loquaris, indubie clamabunt, et acclamabunt una voce omnes: *Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo* (1). Imo dicent, quod postea dixerunt de Herode: *Dei voces, et non hominis* (2). Frustra omnia. *At ipse nihil respondebat*. Nimirum, *tempus loquendi, tempus tacendi* (3); Non erat nec tempus quando, nec locus ubi, nec personae quibus iudicabat convenire, aut expedire, ut loqueretur. Observabat Christus sua, quae olim dixerat, verba: *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos* (4). Non hos elegit Dominus. Cum sileret Christus coram Herode, Patrem suum indubie alloquebatur hisce verbis: *Confiteor tibi, Pater coeli et terrae, quia abscondisti haec a sapientibus, et prudentibus, et revelasti ea parvulis* (5). Parvulis, parvulis! Stabat in medio vilium piscatorum, et mox *aperiens os suum, docebat eos* (6). Cum muliere Samaritana, quam multis disserit? Clamabat in plateis caecus: cum eo mox loquitur, et familiariter alloquitur. Dum eum stipant caeci, claudi, muti, paralytici, hydropici, faex populi, peripsema totius Ierosolymae, abiectissimi terrae filii, tunc aperiēbat in parabolis os suum: tunc eructabat *abscondita a constitutione mundi* (7): tunc erat *potens in sermone* (8): tunc docebat, tunc clamabat. In palatio, coram Rege, in conspectu tot procerum servat silentium: Et *nihil illi respondebat*. Forte ideo Christus siluit in Aula, ut nobis omnibus hodie loqueretur ex ara. Ecce quicumque estis hoc loco, au-

(1) *Ioan.* 7, 46.(2) *Act.* 12, 22.(3) *Eccl.* 3, 7.(4) *Matth.* 7, 6.(5) *Matth.* 11, 25.(6) *Matth.* 5, 2.(7) *Matth.* 13, 35.(8) *Luc.* 24, 19.

ditores, erigite nunc aures, attendite animos, os Domini loquetur: *Eructavit cor meum verbum bonum* (1). Audi, adolescens, qui sedes in cathedra pestilentiae, qui iaces in pulvere, imo in sterquilinio, in volutabro carnis et sanguinis: clamat ad te, sed sine strepitu verborum, loquitur ad cor, dicens: *Adolescens, tibi dico, surge* (2). Clamat ad omnes iuvenes Academicos: *Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum* (3). Clamat ad omnes et singulos: *Venite ad me omnes* (4). Qui vocat omnes, nullum excipit. Quod olim locutus est in Synagoga, hoc ipsum iam loquitur in hac Academia, et hac hora, hoc loco, ad omnes Academicos: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem... aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit* (5). Haec vox ubi primum coepit resonare per mundum, mox implevit eremos Anachoretis, claustra Virginibus, asceteria Monachis, cellas Coenobitis, urbes integras viris Religiosis. Tot fuerunt in hac urbe, in hac Academia iuvenes, vestrae aetatis, sortis, studii, conditionis, qui audiverunt illa ipsissima verba, et mox iusserunt, mundum res suas habere, et, relictis omnibus, nudi secuti sunt Christum nudum. Eadem plane sunt verba, quae auditis vos, et quae audiverunt illi; idem qui vobis loquitur, Christus; eadem, quae fuit illorum, est et fides vestra. Cur ergo, ut illi, non auditis loquentem? Cur non sequimini vocantem? Sed erit qui dicat: Summa volorum est, a Deo vocari: utinam ut illis, sic et mihi loqueretur! iam nunc iuravi et statui, relictis omnibus, sequar eum, et sequar quocumque ierit. Hoc si promittis, iam reus es promissi. Hoc enim vero loco, hac ipsa hora tibi loquitur, iam te vocat, ut,

(1) Ps. 44, 2.

(2) Luc. 7, 14.

(3) Matth. 4, 19.

(4) Matth. 11, 28.

(5) Matth. 19, 29.

relictis omnibus, eum sequaris. Dubitas? sed dubitandi nullus relictus est locus. Age, adolescens, nonne tecum ipse sincere iudicas, prudenter, utiliter, feliciter et sapienter fecisse adolescentes illos omnes, qui a Christi tempore ad hunc usque diem mundo, et omnibus quae sunt mundi, renuntiaverunt; et, ut essent sui, reliquerunt omnia sua, et sub disciplina, alii Benedicti, alii Bernardi, alii Francisci, Dominici, Brunonis, Norberti, secuti sunt Christum? Nullatenus dubito, laudas eorum consilia, probas exempla, imo invides illorum sorti: bene, recte, prudenter fecisse, existimas. Cur ergo, quod ab aliis factum probas, tu facere recusas? Nonne et tu iudicas, tibi quoque ad salutem expedire, ut illorum vestigiis insistens adhaereas potius Christo, quam mundo; viam tibi fore ad coelum longe expeditiorem; pauciora illic esse pereundi pericula, plura pro salute praesidia, ampliora Dei auxilia, maiora solatia? Haec omnia firmiter credere, clare cognoscere, certo iudicare, est ad illa a Christo vocari. Illa, quae tuae menti affulget, qua illa videas, lux, est Christi suadentis, ut illa facias, vox. O lux! o vox! lux primaeva, vox aeterna. Lux affulge mentibus; vox insona auribus. Loquere, Domine, nullus hic Herodes: non hic, ut illic sileas. Tu dixisti, et facta sunt; tu mandasti, et creata sunt. Tantum ergo dic verbo: Veni; et veniam. Loquere ergo, Domine, sed loquere mihi ad cor. Sufficit ex ore tuo verbum tuum, ut post te trahas mundum totum. Pauca fueras locutus ad Iudaeos verba, et mox Pharisei indignati clamabant: *Ecce mundus totus post ipsum abiit* (1). Nos omnes ex mundo abibimus et sequemur te, modo audiamus uno tantum verbo loquentem te. Ergo exemplo illius, quae, teste te, *optimam partem elegit* (2), *sedens secus pedes tuos*, o Domine, audiam verbum tuum.

(1) Ioan. 12, 19.

(2) Luc. 10, 42.

§ III. — Christus coram Herode accusatus silet.

Christus non tantum de multis ab Herode interrogatus, sed de plurimis a Iudaeis accusatus, patientia sua se involvens, nullum, quo illorum criminationes refellat, adducit argumentum; nullum, quo se defendat, profert verbum. Silet Evangelista crimina, de quibus accusabatur; produnt tamen illos, qui illum accusabant; sic enim loquuntur: *Stabant autem principes Sacerdotum et Scribae constanter accusantes eum* (1). Etiam hic solum Christi pro sua causa patrocinium, fuit constans silentium. Hoc admirandum, et omnibus saeculis inauditum aeternae Sapientiae silentium, suis momentis ponderatum sufficit ad omnium male loquentium ora obturanda. In primis illi, qui eum accusabant, erant viri auctoritate maximi, Scribae et principes Sacerdotum, quorum verba erant effata; acta, agendorum norma; vita, morum censura. Unde facile, ut crederet omnia vera esse, auctoritate eorum inducebatur Herodes. Sacerdotes ergo, sub quorum lingua erat venenum aspidum, expuunt in illum omnem bilem, Christus suscipit; loquuntur illi, hic tacet; illi accusant, hic accusantibus nihil opponit; scelera exprobrant, audit; contumelias in eum exonerant, nihil respondet. Sed, Christe, vide quid agas: crimina quae tibi obiiciunt, probas, dum quae obiiciuntur, fecisse te, non negas. Memineris quid per Davidem facturura te praedixeris: *Respondebo exprobrantibus mihi verbum* (2). Cum responsurum exprobrantibus te promiseris, cur in tanta Iudaeorum exprobratione nihil respondes? An oblitus es tui promissi? *Accusatur Dominus* (ait Ambrosius), *et tacet: et bene tacet; quia defensione non indiget. Ambiat defendi, qui timet*

(1) *Luc.* 23, 10.(2) *Ps.* 118, 42.

*vinci: non ergo accusantem tacendo confirmat; sed despicit, non refellendo. Christus dum condemnatur, et superat; dum iudicatur, et vincit. Quid ergo erat ei opus loqui ante iudicium, cum ipsum iudicium erat innocentiae testimonium; calumnia, victoria, etc.? Taceat lingua necesse est, ubi ipsa aequitas sibi adest: plenior iustitia est, quae non verbis adstruitur, sed virtutibus fulcitur. Nolo sic defendi iustitiam, ut iniquitas solet excusari. Quod vincit Christus, non orationis, sed virtutis est. Scit enim salvator, qui est sapientia, quomodo tacendo vinceret; quomodo non respondendo superaret: atque ideo mavult causam suam comprobare, quam dicere. Quid enim eum compelleret ad loquendum, cum silentium sufficeret ad vincendum (1)? O silentium omni eloquentia facundius; omni clamore vocalius, omni tubae clangore clarius! silentium dignum omnium Oratorum linguis praedicari? O quam diserte hoc Christi silentium accusat linguam meam! quam illa velox est ad loquendum; quam tarda ad silentium! Adest inimicus? praesentis calumnior famae. Abest? absentis laedo honorem, imminuo aestimationem. Loquitur mihi? Obloquor ipsi. Dum interrogo, scelera ipsius exprobro. Dum respondeo, dicteris eum irrideo. Iam provoco ad iracundiam, dum cavillando irrogo iniuriam. Denique *lingua mea gladius acutus* (2). Quot profero verba, tot infligo vulnera: vel aliis, dum alienam obscuro gloriam: vel mihi, dum propriam occido animam. Sed te hic alloquor, quisquis innocens: propone hic tibi Christi silentis exemplum. Calumniantur tibi maledicorum linguae, accusent malignantium concilia, contemnant iniquorum tribunalia. Non opus est consulas in foro, ut tibi consulant cauidicos, vel advocatos, vel patronos: Sit causae tuae patrocinium, Christi exemplo, silentium. Secure*

(1) *Lib. 10 in Luc.*(2) *Ps. 56, 4.*

conticet lingua, ubi loquitur vita. Non opus est Aristotele, qui ex philosophia collectis te accusantes convincat argumentis; non opus Demosthene, qui ex rhetorica requisitis tuam causam defendat praeceptis. Nullius tam facile tibi patrociniabitur eloquentia, quam vitae tuae innocentia. Integritas et morum modestia optima est pro tui defensione apologia. Sed durum est, innocentem debere pati, nec posse loqui. Ecce enim impii *cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant praelia* (1). Fingunt falsa crimina, adstruunt falsa testimonia: *Acuerunt linguas suas sicut serpentis* (2): accusant, calumniantur, minantur. Quid agimus? Silemus: silentium interpretantur ficti criminis testimonium. Loquimur? iniqui iudices aequis auribus loquentes non audient. An ergo contra fas et nefas condemnabitur innocentia, cum nullum habeat, qui eius causam in terris defendat, advocatum? Nolite diffidere causae vestrae, innocentes. Non habemus, qui pro nobis loquatur apud iniquum iudicem advocatum, sed *advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum* (3). Hoc cogit nos innocentes inter calumnias cum Christo silere: inter varias criminationes non loqui: false accusantibus non respondere: quia *advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum*. Iesus pro nobis loquitur in coelis, dum propter ipsum silemus in terris. Ideo siluisti, o Iesu, coram impio Rege, ut loquereris pro nobis coram Patre. Sed et nunc, non tantum pro nobis, sed et nobis loqueris. Tu ergo Verbum pro me caro factum, tantum dic verbo mihi caeco: Respice, et videbo faciem tuam, in quam desiderant Angeli prospicere. Tantum dic verbo mihi surdo: Adaperire, et audiam verba tua dulciora super mel et favum. Tantum dic verbo mihi muto: Loquere, et loquar magnalia tua. Tantum dic verbo mihi pa-

(1) Ps. 139, 2.

(2) Ps. 139, 3.

(3) 1 Ioan. 2, 1.

ralytico: Ambula, et curram per viam mandatorum tuorum. Tantum dic verbo mihi leproso: Mundare, et confestim mundabitur lepra. Tantum dic verbo mihi mortuo: Surge, et continuo surgam, et residebo, qui fueram mortuus. Sed audio, o Sapientia aeterna, te dicentem per os Sapientis: *Verba Sapientum audiuntur in silentio* (1). Quanto magis opus est silentio, dum loquitur ipsa Sapientia? Non loquitur Verbum, nisi silentibus. Non est in corde tuo silentium. Pulsat in animo tympanum iracundia; inflat buccinam vana gloria: rixantur spes et timor: digladiantur amor et odium: debacchantur tristitia et gaudium: tumultuantur audacia et cupiditas: fremunt effrenes affectus: et bello plus quam civili agitur pectus. Cor nostrum est campus Martius: plena omnia strepitu, fremitu, tumultu: *Ducam eam in solitudinem, et ibi loquar ad cor* (2). Sit cor tuum solitudo, sit in corde silentium, et tunc loquetur ad cor. *Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de coelo a regalibus sedibus prosilivit* (3). O Christe, iam quietum silentium continet omnia: patent aures, ut excipiant verbum tuum. Veniat iam de regali sede, de hac ara, omnipotens sermo tuus; fiemus nos potentes sermone et opere: si loquaris nobis viatoribus hic in via, ut olim duobus tuis discipulis; illico cor nostrum ardens erit. Itaque loquar tibi cum tuo Augustino: *Age, Domine, et fac: excita, et renova nos; accende, et rape; flagra, et dulcesce: iam amemus, et curramus.*

§ IV. — Spernitur Christus ab Herode.

Christus, qui non minus vere, quam magnifice gloriatur: *Per me Reges regnant, per me Principes*

(1) *Eccl.* 9, 17.

(2) *Ose.* 2, 14.

(3) *Sap.* 18, 14, 15.

imperant (1): qui a Ioanne vocatur *Princeps Regum terrae* (2): ille ab impio, sacrilego et abiecto Rege contemnitur ut stultus; deridetur ut fatuus; expoditur ut insanus. *Sprevit illum Herodes cum exercitu suo* (3). O Herodes! noluit tibi loqui Verbum Patris, cum tamen *verba vitae aeternae* habeat (4): quia tu ex illis es, de quibus per Prophetam conqueritur: *Tota die verba mea execrabantur* (5). Sed agam ego hic interpretem Christi silentio suo tibi loquentis. Si bene attendis, audies illum tibi tacite dicentem, quod mulieri Samaritanae: *Si scires domum Dei et quis est* (6), qui adstat tibi. O Herodes, si scires quis est; indubie cum Petro, relictis omnibus, sequereris eum: si scires quis est, cum Thoma exclamares: *Dominus meus et Deus meus* (7)! o Herodes! *visitavit te oriens ex alto* (8): sed tu stulte alta sapiens, non cognovisti *tempus visitationis tuae* (9). Ecce abit a te Iesus, et cum illo omne tuum bonum. Relinquetur domus tua deserta; nec videbis illum amodo, nisi in nubibus coeli venientem cum potestate magna. Tum regnum tuum tolletur a te, et coniicieris miser in tenebras exteriores. Quid hic dicam, nisi quod credo te, o Iesu, ab Herode spretum dixisse: *Confiteor tibi, Pater, domine coeli et terrae, quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Ita, Pater, quia sic fuit placitum ante te* (10). An et nos inter parvulos? utinam! nam illud ad salutem est necessarium; *Nisi enim efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum coelorum* (11). Sed unde hoc nobis, o Domine! stas ante Herodem spectabilis, nec te agnoscit: stas absconditus ab oculis nostris, et agnoscimus te Dominum ac Deum

(1) *Prov.* 8, 15-16.(4) *Ioan.* 6, 69.(7) *Ioan.* 20, 28.(10) *Matth.* 11, 25, 26.(2) *Apoc.* 1, 5.(5) *Ps.* 55, 6.(8) *Luc.* 1, 78.(11) *Matth.* 18, 3.(3) *Luc.* 23, 11.(6) *Ioan.* 4, 10.(9) *Luc.* 19, 44.

nostrum. Cur non te illi, ut nobis, revelasti? *Quia sic fuit placitum ante te.* Idem es qui adstabas Herodi in aula, et qui adstas nobis in ara: Herodes te sprexit; nos te adoramus. Cur te manifestas nobis parvulis, et abscondis Regi maximo? *Quia sic fuit placitum ante te.* Et modo, quot sunt, qui nos, et sapientia, et potentia, et opibus, et viribus, et aliis naturae dotibus antecellunt? Quot sunt inclyti sanguine, illustres gloria, conspicui sceptro et purpura, Proceres, Magnates, Principes, Reges, qui pollent gratia, imperio, auctoritate: qui tamen omnes *in tenebris et in umbra mortis sedent* (1), quibus *iustitiae lumen non luxit* (2); destituti *fide*, sine qua *impossibile est placere Deo* (3)? Cur illis relictis, prae illis tamen, multis, tam magnis, elegisti nos parvulos? *Quia sic fuit placitum ante te.* Sic tibi placuit aspicere parvulos, despicere maximos. O Christe, quia sic placitum fuit ante te, eligere nos; dum Herodes te dimittit ex aula sua, nos te admitimus in corda nostra: et quia honor tibi ablatum est in Herodis palatio, ego illum tibi cupio restituere in hoc templo. Ego ergo hic coram tota rerum universitate protestor, hanc me aestimare maximam gloriam; posse pro nomine Iesu pati contumeliam. Haec mea est libertas, Iesu servire; dignitas, Iesu subesse; felicitas, Iesu placere. Licet hic mihi proponerentur omnes Principum purpurae, Regum sceptrum, Caesarum diademata, et reliqua honorum insignia: licet mihi offerrentur omnes opes, aurum, argentum et omnes terrarum thesauri, et quaecunque humana ambitio magni aestimat: haec omnia abiicerem et arbitrarer ut stercora, ut Iesu serviam: malleque substerni Iesu mei pedibus, quam imperare omnibus terrarum Regibus. Sed non possum solus honorem Christo ablatum restituere: itaque vos, o coeli! terrae! o

(1) *Luc.* 1, 79.(2) *Sav.* 5, 6.(3) *Hebr.* 11, 6.

inferi! concurrите mecum, vos vestras cum meis coniungite voces, omnesque strati ad pedes Christi, mecum haec verba, maxima cum animi submissione pronuntiate: Iesu Christo, *Regi saeculorum immortalī, invisibili, soli Deo honor et gloria* (1).

§ V. — **Induitur veste alba, et remittitur ad Pilatum.**

Christus coram tota curia Herodiana, tantaque procerum frequentia, ea stabat vultus placidissimi amabilitate, et ea totius corporis modestissimi compositione, ea oculorum serenitate et oris suscipiendi maiestate, totiusque frontis constantissimo colore, qui fiduciam causae ostenderet, etiam apud iniquum tribunal. Dixisses, ibi stare, non hominem innocentem, sed ipsam innocentiam. Licet lingua ei sileret, tamen frons, oculi, vultus, tota denique totius corporis relucens modestia loquebatur, in eo esse aliquid humano maius. At Herodes, cum Christum videret ad omnia, quae sciscitabatur, obmutescens, ut stolidum et buconem quemdam habuit; et supra insanos omnes insaniens, stultitiae, eum qui erat Sapientia Patris, insimulans, et in eandem insaniam palatinos omnes praecipites trahens, postquam eum sprexit; *Illusit indutum veste alba, et remisit ad Pilatum* (2). Hic repente a toto exercitu in eum plenis buccis effunduntur scommata, dicteria, contumeliae, opprobria. Audit lunaticus, amens, stultus, bardus; trahitur, imo rapitur per publica Ierosolimae compita; confluunt certatim hominum undae; replentur fores aedium et fenestrae: ille sordibus ipsum impetit, alter vestibis in solum protrudit; ille calcibus percutit, alter manibus; omnes plaustra iniuriarum in eum exonerant. Vere iam dixeris, o Christe: *Prodigium*

(1) 1 Tim. 1, 17.

(2) Luc. 23, 11.

factus sum multis (1); imo ludibrium omnibus. Haec inulti spectatis, o magni huius Domini famuli? Siccine otiosi conspiciatis ex alto, sperni vestrum Regem hic in terris, quem vos tecta alis facie adoratis in coelis? iam, iam tempus est, o Pater, ut apertis coelorum cataractis effundas Noëticam pluviam, et deleas omnem substantiam, quae est super terram. Quin iam, o iustitia, non pluis super Ierusalem sulphureos nimbos, et in cineres redigis illos, tanquam pulverem ante faciem venti, qui cum sint pulvis et cinis, immensam Filii tui maiestatem vilipendunt, a cuius tamen nutu illi omnes dependent? Sed quid ego ad ista vel contra Herodem, vel Herodianos? Non unus est qui Christum spernit Herodes; multi sunt hodieque, et quidem hoc loco Herodiani, qui Christum inducunt indutum veste alba. Parcite mihi, si vobis non parcam; date veniam, si securim ad radicem ponam; nolite mihi succensere, si stringam hic *gladium spiritus, quod est verbum Dei* (2), contra eos qui spernunt Verbum Patris. Sunt qui hoc sacratissimo loco, ubi nullus deberet esse locus, nisi pietati, impie exemplo Herodis, vere magis Herodiani, quam Christiani, Christum spernunt indutum veste alba. Vere sub albis speciebus panis, *Vestimenta eius facta sunt alba sicut nix* (3). Vos itaque illuditis illum *indutum veste alba*; quia non videtis regiam divinitatis eius purpuram; illud, inquam, vestimentum, in quo scriptum est: *Rex regum, et Dominum dominantium* (4): Spernitis eum. Itane vero? Illius violatis honorem, cui soli (ut antea audistis) debetur omnis honor? si quis debetur honor in coelo angelis et superis; si in terra Principibus, Regibus, Pontificibus; si magistris, si parentibus, si ulli homini, ideo debetur illis honor, quia

(1) *Ps.* 70, 7.(2) *Eph.* 6, 17.(3) *Matth.* 17, 2.(4) *Apoc.* 19, 16.

sunt membra Christi, cui soli debetur omnis honor. Et vos illum spernitis? Pater aeternus honorat suum Filium honore infinito; et vos (ait Christus) *inhonorastis me* (1). Anima quidem nostra est immortalis, sed primo illo momento, quo corporis iam soluta vinculis prodibit in conspectum Christi, quando videbit infinitum suum immensae maiestatis late evibrantem splendorem, Angelos omnes tanta submissione honorantes, totam coelestem curiam intentam et occupatam laudando, honorando, venerando Christum, tanquam totius universi Dominum; haec sciens et videns anima, et memor quanta se olim coram Christo gesserit irreverentia, prae pudore et indignatione, tota deficeret et in nihilum redigeretur. Sed haec omnia abscondita sunt ab oculis vestris, quia Christus est hic Deus absconditus. Interim, mi IESU, Rex cordis, non ita es absconditus oculis meis, quin videam; et hic coram omnibus agnoscam, tantae te esse excellentiae, ut omnium obsequiorum, amorum, honorum et cuiusvis subiectionis, quae res ulla creata potest adhibere, debitor existam. Dum te ibi in ara existentem, ut verum Deum considero, ut Sapientiam Patris aeterni, ut splendorem eius claritatis, ut speculum eius pulchritudinis, ut vivum characterem eius substantiae: animis deficio, caligant oculi, stupet intellectus: et aliud nihil possum, quam mirari, laudare, adorare sine fine incomprehensam maiestatem tuam, infinities ingeminans: *Tu es Deus, et non est alius praeter te* (2).

(1) *Ioa.* 8, 49.(2) *Iudith* 9, 19.

CAPUT VII

CHRISTUS IN ATRIO PILATI

MEDITATIO PRIMA

I. — De Flagellatione.

Spectaculum sacro plenum horrore nobis hodie exhibebit Synagoga plena iniquitate; quare et attentas exigo, dum exponitur, aures; et intentos, dum proponitur, oculos. Nos interim, o Christe! si invenimus gratiam in oculis tuis, supplices obsecramus, ut qui, et surdos fecisti audire et cecos videre, aperias et aures, ut cum fructu auditores, et oculos, ut cum sensu spectatores hic nos sistamus. *Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, et flagellavit* (1). Itane vero Evangelista, tanta, tam augusta, per omnia omnium aetatum curricula nunquam satis explicanda mysteria, unius verbi perstringis compendio, *Flagellavit*? Non invitas, antequam hoc verbum pronuntias, ad silentium cum Moyse, coelum et terram, dicens: *Audite, coeli, quae loquor, audiat terra verba oris mei* (2). Non evocas ad stuporem totum coelorum theatrum, cum Ieremia dicens: *Obstupescite, coeli, super hoc, et portae eius desolamini vehementer* (3)? Non clamas, antequam hoc explicas, cum Michaea: *Audite, populi omnes, et attendat terra et plenitudo eius; et sit Dominus Deus vobis in testem* (4)? Non ruis, antequam hoc scribis, cum Ezechiele, in terram, et eiulando exclamas: *Heu, heu, heu, Domine*

(1) Ioan. 19, 1.

(2) Deut. 32, 1.

(3) Ier. 2, 12.

(4) Mich. 1, 2.

Deus (1)! *Flagellavit!* stupet lingua, horret mens, pavet animus, deficit spiritus. *Flagellavit?* Quo hic me convertam! an ad Romanos crudelissimos, qui flagellarunt? an ad IESUM piissimum, qui flagellatur? an ad nos Christianos, pro quibus flagellatur? Sed quid iuvat vel irasci Iudaeis, vel invehi in Romanos? in te convertito bilem. Dicat quisque cum Davide: *Ego, ego sum qui peccavi* (2); et ideo ego sum, qui flagellavi. Sicut enim per Adamum omnes peccavimus; ita per Pilatum omnes Christum flagellavimus. Quare, dum hic barbaram satellitum refero carnificinam, scito quia de te narratur, non fabula, sed historia. Interim dum praeludo ad rei enarrandae seriem, consedete omnes. Sedet in tribunali Pilatus Iudex ipsius Iustitiae, sed reus iniustitiae: assident in subselliis Principes Sacerdotum, iam principes omnium flagitiorum; circumsident Seniores pleni dierum, sed vacui virtutum; in humilioribus subselliis adstant Scribae, quorum nomina scripta erant in libro mortis, et Pharisei, hypocritae isti, *intus pleni rapina et immunditia* (3). In plano solo consistit circumfusa faex Iudaicae plebis: *Serpentes omnes et genimina viperarum* (4). Denique hunc in locum coacti erant omnes ex tota Iudaea selectissimi procures, vel potius carnifices, impleturi ad cruentam columnam patrum suorum mensuram. Dum avide quem flagellent, et flagellando perdant, perditum illi expectant: crede Iesum corde ad Patrem converso, haec verba Prophetarum protulisse: *Me expectaverunt peccatores, ut perderent me* (5). Adest tandem, quem expectant, *expectatio gentium* (6), non Iudaeorum. Ingressus in atrium, supplicii sui theatrum, iam spectaculum factus Iudaeis, gentibus, Angelis, Deo, conversus ad circumfusae multitudinis coronam, quam animo singulis opta-

(1) *Ezech.* 9, 8.(2) *2 Reg.* 24, 17.(3) *Matth.* 23, 25.(4) *Matth.* 23, 33.(5) *Ps.* 118, 95.(6) *Gen.* 49, 10.

bat, eam capite omnibus salutem impertiebat. Aspicitur hic splendor Patris a filiis tenebrarum, et despicitur; nam *caeci illi, et duces caecorum* (1) videntes non videbant, quia invidebant; *excaecaverat enim illos malitia eorum* (2). Comprehenditur a servis peccati Princeps libertatis, iuvenis ille *speciosus forma prae filiis hominum* (3), in quo paulo post non erit *species, neque decor* (4). Traditur manibus impiorum Pietas ipsa, cui omnia a Patre erant tradita. Videor audire eum tacite conquerentem, ut olim in fimento suo Iob: *Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit* (5). Exiit vestibis propter filios nudos Adae, qui induerant *maledictionem sicut vestimentum* (6). Nudatur, cui *omnia nuda sunt* (7), ne amplius timeret Adam, eo quod nudus esset, dum videret fratrem suum in omnibus sibi similem. Apparet interim filius Patris *dilectus, candidus, et rubicundus* (8). Candidus innocentia, testante Pilato: *Non invenio in eo causam* (9); Rubicundus verecundia et confusione: *Confusus sum, et erubui, quoniam sustinui opprobrium* (10). Dum nudatur, illudit ei et irridet noverca Synagoga, ut filia Saulis Davidem: *O quam gloriosus fuit hodie rex noster, discooperiens se... et nudatus est quasi si nudetur unus de scurris* (11). Sed quem, ut scurram, expellit Iudaeorum Synagoga: ut regem admittit Christianorum Ecclesia. Tanto iam nobis charior, quanto pro nobis vilior. Sed non soli huius sceleris sunt rei Iudaei: veniunt in societatem horum sceleratorum etiam Christiani. O nostram impudicitiam! non audeo, quae cogito, proferre, ne vel locum hunc, vel linguam meam, vel aures vestras contaminem; tantum enim est

(1) *Matth.* 15, 14.(2) *Sap.* 2, 21.(3) *Ps.* 44, 3.(4) *Isa.* 53, 2.(5) *Iob* 16, 12.(6) *Ps.* 108, 18.(7) *Hebr.* 4, 13.(8) *Cant.* 5, 10.(9) *Ioan.* 19, 6.(10) *Ier.* 31, 19.(11) *2 Reg.* 6, 20.

illud, quod animo volvo, flagitium, ut vix sine flagitio possit, vel commemorari, vel audiri. Sed bene intelligenti et male facienti pauca. Nudare, o iuvenis, sed amore pudicitiae cum Ioseph tuendae, qui dum vestem exuit, crimen excussit, et relictis quibus detinebatur exuviis, spoliatus quidem, sed non nudus aufugit, qui iam erat magis tectus indumento pudoris, quam pallio tergum. Non est nudus, nisi quem culpa nudaverat gratia. Si sit, quae vestem detinet et ad crimen invitat, tunc vel relictis sindone nudus aufuge. Relictis etiam lacervis vestibus corporis, sequetur te integritas animi. Quaeris cur IESU nudatur vestibus? ut te indueret veste nuptiali: non illa, qua in nuptiis utimur profanis; sed qua in sacris, dum animam dilectam desponsat sibi in fide, quam *in charitate perpetua* dilexit (1). Iam itaque nudus est IESUS; nunc omnia nobis dedit, sua, et se, nihil sibi retinens, praeter amorem nostri. O IESU! nudus egressus es de utero Matris, nudus regredieris ad sinum Patris: sine interim, dum nudus es, ut nos, qui pauperes et caeci et nudi sumus, induamur *vestibus* tuis *valde bonis* primogeniti nostri fratris, ut his induti adeamus Patrem nostrum et tuum, ut ipse sentiens *vestimentorum fragrantiam* benedicat nobis (2). Te interim, cum aliud non habemus, nudum operimus sacco nostrae ignominiae, ut a te induamur *stola gloriae* (3), dum iudicandi audiemus ex ore tuo: *Eram nudus, et cooperuistis me* (4).

§ II. — Ligatur ad columnam.

Stabat iam nudus in humana figura DEUS; et qui adstabant, veriti, ne fugeret, qui ubique est, iniiciunt manibus funes: ne forte, quem ligaverat amor,

(1) *Ier.* 31, 3.

(2) *Gen.* 27, 15, 27.

(3) *Eccli.* 6, 32.

(4) *Matth.* 25, 36.

solveret timor: quasi vero fortiora essent vincula crudelitatis, quam funicula charitatis. Stringunt illum arcissime funibus, a quo Samson acceperat robur rumpendi *vincula, quasi fila telarum* (1). Stat vinctus ad columnam, a cuius nutu *columnae coeli contremiscunt et pavent* (2). Sed quid opus est, Iudaei, funibus? *Oblatus est, quia ipse voluit* (3): ad columnam ligatur quia voluit: flagellatur, quia voluit. *O charitas!* (exclamat Laurentius Iustinianus) *quam magnum est vinculum tuum, quo Deus ligari potuit! Nullum vinculum Filium Dei ad columnam tenere potuisset, si charitatis vinculum defuisset* (4). Interim dum in atrio Pilati proponitur grande illud spectaculum, Deus nudus et vinctus ad columnam, sub illa columna, quam stringebat brachiis, *Brachium Domini* (5). Fortitudo Dei, tota infernorum regio imis concussa sedibus tremebat. Tota haec rerum universitas in antiquum ruitura chaos funditus periisset, nisi coelorum fabrica, et terrarum machina toto pondere in nudos Christi humeros tunc inclinata recubuisset. Iesu Christi columna erat fulcrum terrae, basis coeli; iacent ad pedes columnae aculeatae virgae, nodosi funes, hurnata flagella, ferreae catenae, instrumenta dicam crudelitatis humanae, an charitatis divinae? quibus inspectis IESUS conversus primum ad Iudicem, tum ad carnifices, deinde ad spectatores, tandem ad Patrem tacite his verbis offert totum cum sanguine corpus: *Ego in flagella paratus sum* (6). Para te, o mitissime Agne, quia ingens tibi ex tetra Synagogae nube imminet tempestas: quia si *pro mensura peccati erit plagarum modus* (7), profecto cum delicta, quae suscepisti expianda, sint innumera, erit et plagarum modus sine modo et numero; accipies ver-

(1) *Iud.* 16, 12. (2) *Iob* 26, 11. (3) *Isa.* 53, 7. (4) *In ligno vitae*, c. 4.
 (5) *Isa* 51, 9. (6) *Ps.* 37, 18. (7) *Deut.* 25, 2.

bera sine mensura: *Paratus sum*. Quod si *multa* sint *flagella peccatoris* (1): tu qui voluisti Patri pro omnibus satisfacere peccatoribus, plagis vapulabis *multis* (2): *Paratus sum*. Quod si in nobis *a planta pedis usque ad verticem capitis non est sanitas* (3), a planta pedis, usque ad verticem capitis, necesse est flagelleris, ut sit sanitas: *Paratus sum*. O misericordia in miseros! o pietas in impios! Tu ad omnia fanda et nefanda pro me nefando ferenda es paratus; at vero de me quid dicam? Tunc tantum paratum est cor meum, dum possum affligere cor tuum. Si dicant seductores: *Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum* (4), *Paratus sum*. Si dicant helluones: *Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate* (5), *Paratus sum*. Si invitant cosmophili: *Venite, fruamur bonis, et utamur creatura tanquam in iuventute celeriter: coronemus nos rosis* (6), *Paratus sum*. Sed si tu dicas, quod illi olim adolescenti: *Veni, sequere me* (7), non tantum hic non audis me paratum, sed illud: *Rogo te, habe me excusatum* (8). Quoties ego dixi cum Propheta: *Paratum cor meum, Deus; paratum cor meum* (9)? At cum video manum tuam paternam armatam flagello, ut errantem filium castiges, clamo cum altero Propheta: *Manum tuam longe fac a me* (10). Quoties iterum magno promissor hiatu, iactavi cum Petro: *Tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire* (11)? Sed quod profiteor lingua, diffiteor vita: tam tardus operis executor, quam velox exequendi promissor. Unde illa tam desultoria levitas, et constans inconstantia? Quia non sum columna, sed palustris arundo, quae vento nunc plausus, nunc honoris,

(1) Ps. 31, 10.

(4) Prov. 1, 14.

(7) Matth. 19, 21.

(10) Job 13, 21.

(2) Luc. 12, 47.

(5) Isa. 56, 12.

(8) Luc. 14, 19.

(11) Luc. 22, 33.

(3) Isa. 1, 6.

(6) Sap. 2, 6, 8

(9) Ps. 56, 8.

nunc adversitatis, non tantum agitor, sed deiicior. Qui tibi adhaeret, stabit in prosperis, perstabit in adversis, sibi que semper sui similis constabit, omnibus circa se cadentibus, velut columna. Talis erat Paulus, vinctus Christi Iesu; hinc ipse Christo alligatus, ausus est, quidquid formidabile est lacerare, cum mascula voce exclamaret: *Quis nos separabit a charitate Christi* (1)? vere *crura eius columnae marmoreae* (2); Quid miraris? Audi loquentem: *Ecce alligatus ego Spiritu* (3). Audiant carnales, et animales, *Alligatus Spiritu*. Si sinis te ligari a lupa aliqua, a Dalila, ligaberis, ut Samson, ad columnam, sed ad tuam ignominiam; ad columnam, sed quae tibi pariet ruinam; ad columnam, sed quae tibi non gloriae erit monumentum, sed vitae sepulchrum. At revocat me ad suam columnam nudus et vinctus Iesus qui, frigore tremulus, expectat ab homine verbera, ut nova homini conferat beneficia. Dum Filius Dei nudus vestibus, quasi scurra, vinctus ad columnam, quasi latro, condemnatus ad flagella, quasi trifur, in amplo illo theatro omnium ludibrio, sannis, contumeliis, quasi totius mundi probrum, terrae peripsema, hominum odium, exponitur: videor eum audire conversis ad nos et homines omnes luminibus, quibus *illuminat omnem hominem* (4), has amoris, quas dolor exprimit, tacite deponentem querelas: Ego aeterna sum Sapientia, et nemo me consulit; Veritas, et nemo credit; Bonitas, et nemo amat; Misericordia, et nemo sperat; Iustitia, et nemo timet; Pulchritudo, et nemo aspicit. Sum lux, et pauci ad me sua lumina vertunt; sum dux, et vix est qui me sequitur; sum via, et omnes a me fugiunt; sum Rex regum, et pudet omnes mihi servire; sum vera et sine felle voluptas, et omnes

(1) Rom. 8, 15.

(2) Cant. 5, 35.

(3) Act. 20, 22.

Ioan. 1, 15.

me fastidiunt; sum facilis dare multa et magna roganti, et nemo me rogat. Si ergo, o homo, post tot praesidia pereas, non hoc defectus est bonitatis meae, sed culpa voluntatis tuae. Perditio tua ex te, o homo. Ita est; sed et redemptio mea ex te, homo-Deus. Scio quia ex me perditio mea: Tu enim, fili hominis, *non venisti animas perdere, sed salvare* (1). Perdo me, dum desero te. Ne ergo ego sim ut filius ille perditionis, qui se perdidit, dum te deseruit, adhaerebo firmiter tuae columnae: sed, ne ab illa avellar unquam, iniice tua hic vincula, ita illa stringe, ut nullus illa solvat, nisi quae solvit vincula corporis, mors. O sacra columna! Mihi adhaerere tibi bonum est, tenebo te. Te nixus vincam quidquid me vel oppugnare audet, vel expugnare potest. Hanc tenens columnam, spero victoriam, et post victoriam in regno tuo columnae constantiam, sic te praedicente et promittente: *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei* (2).

§ III. — Flagellatur.

Horror et stupor, ubi estis? o Iustitia! averte oculos furoris tui, ne torte moriamur. O Misericordia, huc advola; salva nos, perimus. Nam inter flagella *Iustus perit, et non est qui recogitet* (3). *Obstupescite, coeli, super hoc* (4). Qui in principio creavit coelum et terram, hic in terra, spectante coelo, pro homine flagellatur, et adhuc ab homine non amatur. O IESU! veneretur meum silentium tuum supplicium. Non possum eloqui quod tu voluisti perpeti. O pater aeternae! moritur Filius tuus inter manus peccatorum, sed noli irasci: quia *expe-*

(1) *Luc.* 9, 56.(2) *Apoc.* 3, 11, 12.(3) *Isa.* 57, 1.(4) *Ier.* 2. 12.

dit nobis, ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat (1). O Pater aeternae! miserere mei pereuntis, propter Filium pereuntem. O Fili! *Pater misericordiarum* (2), miserere mei toties rei, et propter flagella tua dimitte peccata mea. O Iustitia! miserere, quia venit tempus miserendi. Clamant e limbo captivi Patres, e coelo Angeli pacis amare flentes, e terra homines pereuntes: Miserere.

MEDITATIO II.

§ I. — Nudatur Christus.

Hactenus in minoribus praelusimus: iam ventum est ad Triarios: iam, velut signo dato, totis concurrunt viribus, hinc Christi amor, inde hominis furor. Iam inter misericordiam et iustitiam, velut decretoria pugna decernetur de summa rei, quando in medio terrae, *Dei et hominum mediator* (3), stabit ad columnam vestibus nudus, funibus vinctus, flagellis caesus.

Pilatus importuna Iudaicae feritatis rabie coactus, populi Christum ad crucem poscentis vociferationibus victus, metu civilis tumultus compulsus, maluit summo cum flagitio violare iustitiam, quam tanto cum periculo propugnare innocentiam. Fateor, fecerat Pilatus, ut Christum liberaret, quidquid fere potuit, non tamen quidquid debuit; benignus in Christum, et simul officiosus in hostes Christi. Sed tandem cessit iniquitati aequitas, et, ne displiceret pessimis, placuit plectere innocentem. Vocabat ergo Pilatus IESUM intra praetorium, his, aut id genus verbis affatus: Ecce in confesso tibi est, quanta gens tua ardeat odio tui; nemo est, qui non sitiatur tuum sanguinem, qui non de-

(1) *Ioan.* 11, 50.

(2) *2 Cor.* 1, 3.

(3) *1 Tim.* 2, 5.

poscat te ad mortem, qui non exoptet tibi crucem. Quid agam? Non possum unus resistere omnibus. Haec fax odii et invidiae non exstinguetur, nisi sanguine tuo. Quare ad flagella te praepares necesse est, patienterque feras, ac boni consulas: quod quidem ego non tantum invitus, sed coactus facio. Est regula ab omnibus usurpata, ut ex duobus malis imminentibus id, quod minus est, eligamus, ut maius evitetur. Leve est flagellari, dum quod gravissimum est redimitur, mori. Ero in te severus, ut sim benignus; non parcendo, parcam; flagellis excipiam, ne mortem inferam; punieris, ne moriaris. O Pilate! convinceris a daemone hoc argumento. Pessime philosopharis. E duobus malis eligendum est minus. Assentior; sed minusne est malum, flagellari Deum, quam offendi Iudaeum? Ignorabam esse Deum. Sciebas iustum. Fuerat gravissimorum criminum accusatus. An etiam convictus? Iam illum in concilio condemnaverant Principes Sacerdotum. Hoc est, primi nebulonum. Timebam tumultum populi. Tuum erat vel compescere, vel contemnere. Vitae metuebam. Pro defensione innocentiae vitam perdere, est salutem conservare. Non perieras, si sic periisses. Sed quid ego pro causa altercor cum Pilato, cum Christus pro causa mea flagellari, non metuat, sed ambiat? Cum ergo Pilatus non posset liberare Christum, nec per attestationem eius innocentiae, nec per delegationem causae ad Herodem, nec per consuetudinem liberandi unum vinctum in Paschate, nec per alia, quae excogitaverat, praesidia: *Tunc apprehendit Pilatus Iesum et flagellavit* (1).

Debent, o Christe, impleri tua verba, ne videaris falsus Propheta. Dixisti: *Tradent eum Gentibus ad illudendum et flagellandum*. Praecessit illusio, sequitur flagellatio; implentur Scripturae. Trahi-

(1) Ioan. 19, 1.

tur in praetorium, sequitur trahentes qui brevi omnia ad se trahet, mitissimus Agnus: exponitur omnium oculis, quos ipse diligebat ut pupillam oculi sui. Solvunt carnifices vincula, et extrahunt vestimenta. Denique iam omnium oculis nudus patuit, iam demum *benignitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri Dei* (1). Ubi es nunc, miser Adam? Quid trepidus fugis ad folia ficus, ut tegas nuditatem carnis? Tu pavidus latitas inter arbusta, dicens: *Vocem tuam audivi in paradiso; et timui eo quod nudus essem* (2). Noli timere, progredere ex horto paradisi ad praetorium Pilati: non est, quod timeas, quia nudus es. Habes iam nuditatis socium ipsum Dei Filium. Si memineris, audivisti ex ore Dei in paradiso: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est* (3). Iam tu illi impropere: Ecce Deus quasi unus ex nobis factus est: ego homo, et Deus homo, ego nudus, et Deus nudus. Et nos filii Adae nudi egredimur ex utero matris, sed tamen nudi non dimitemur in regnum Patris. Illic enim nudo dicetur illud Evangelicum: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem* (4)? Et tunc dicet Iudex tortoribus: *Ligatis manibus et pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores* (5). Qui ergo nudi nascimur, providendum est, ne nudi moriamur. Omnes enim *domestici Dei vestiti sunt duplicibus* (6), vestimento gratiae et gloriae: omnes cives coelestis Ierusalem *amicti sunt stolis albis* (7), nullus illic admittitur nudus. Sed ego qui stolam meam primam amisi in paradiso, ubi illam recuperabo? Illic, ubi filius prodigus: Abiisti, miser, a Patre, *profectus es in regionem longinquam* (8), et ibi ut peregrinus ille Ierichontinus incidisti in latrones, qui etiam despoliaverunt te: ita ut de te

(1) *Ad Tit.* 3, 4.(2) *Gen.* 3, 10.(3) *Gen.* 3, 22.(4) *Matth.* 22, 12.(5) *Matth.* 22, 13.(6) *Prov.* 31, 21(7) *Apoc.* 7, 13.(8) *Luc.* 15, 13.

dici possit illud Apocalypticum *Tu es miser, et miserabilis, et pauper, et caecus, et nudus* (1). Quid consilii? Audi quid dicat tibi nudo IESUS nudus: idem quod sequitur in Apocalypsi: *Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae* (2). Imitare nudum prodigum: Surge et redi ad Patrem; expone illi peccata, denuda conscientiam; dic singultienti voce, corde contrito et humiliato: *Pater, peccavi in coelum et coram te* (3). Illico clamabit Misericordia: *Cito proferte stolam primam, et induite illum* (4). Ideo denudatur in praetorio Pilati vestibus Rex gloriae, ut nuda anima induatur stola gloriae. O Iesu, nos nudi ad te nudum confugimus; quid aliud hic coram te dicemus, nisi illud Apostoli: *Ecce esurimus, et sitimus, et nudi sumus* (5)? Esurientibus nobis prospexisti, cum dedisti nobis corpus in cibum, dicens: *Accipite et comedite* (6). Sitientibus reliquisti calicem sanguinis, dicens: *Bibite ex hoc omnes* (7). Itaque non amplius esuriemus, sed tamen illud adhuc superest: *Nudi sumus*. O quam dura est animae nuditas, ubi in animo refrixit charitas! Sumus hic *in loco horroris et vastae solitudinis* (8), ubi *frigidus ventus aquilo flat* (9), et ecce *nudi sumus*. Tu iussisti per Prophetam tuum: *Cum videris nudum, operi eum* (10). Vides me nudum, operi me. Iacent ecce vestimenta tua in terra: his me indue; et, scio, propter illa Pater tuus benedicet mihi et ero benedictus.

(1) *Apoc.* 3, 17.(3) *Luc.* 15, 18.(5) *1 Cor.* 4, 11.(7) *Ib.* v. 27.(9) *Eccli.* 43, 22.(2) *Ib.* v. 18.(4) *Ib.* 15, 22.(6) *Matth.* 26, 26.(8) *Deut.* 32, 10.(10) *Is.* 58 7.

§ II. — Ligatur.

Omnia vincit amor. Sed homo fortiter impius, ut vinceret amorem Christi, voluit vincere Christum, quasi tunc esset victus dum vinctus. Christus ad columnam accedens, eandem amplexatus est, ut ostenderet se illi alligatum, non quia homo ligare potuit, sed quia ipse ligari voluit. Fuit autem manibus et pedibus et collo columnae adstrictus; ne forte fugeret, scilicet qui venerat fugientes a se quaerere.

Quod postea discipulus Christi Paulus, hoc modo Magister illius discipuli Christus dicit. Is dicebat: *Quis nos separabit a charitate Christi* (1)? Christus dicit: *Quis me separabit a charitate hominis? An tribulatio, an angustia?* sed *tribulatio et angustia invenerunt me* (2). *An fames?* quadraginta diebus ieiunavi, donec esurirem; *An nuditas?* hic nudus consisto. *An persecutio?* multi qui persequuntur me, et tribulant me (3). *An gladius?* tanquam ad latronem exiverunt, cum gladiis et fustibus comprehendere me (4). Quid ergo separabit me a charitate hominis? Certus sum, quod neque vincula, neque flagella, neque alapae, neque spinae, neque clavi, neque crux, neque mors, neque creatura ulla poterit me separare a charitate hominis, propter quem factus sum homo. Dubitas adhuc, o homo, de amore IESU in te? Quod certius exigere potes argumentum amoris, quam eius, quem effudit pro te, sudorem in molestis itineribus, lacrymas in ferventibus precibus, sanguinem in horrendis cruciatibus: Sic te amat Iesus, ut nisi omnipotentia divinae eius naturae sustineret et corroboraret naturam humanam, vinctus et nudus ad columnam,

(1) *Rom.* 8, 35.(2) *Ps.* 118, 143.(3) *Ps.* 118, 157.(4) *Matth.* 26, 55.

antequam ullum percepisset ictum flagelli, prae magnitudine amoris expirasset. Non hoc sufficit ad testandum IESU tui in te amorem? Nulli potest esse dubium, quin Angeli omnes et coelites impensissime ament SS. Trinitatem: tamen Christus plus amat animam unam sui amantem, quam omnes novem Angelorum Chori, quam omnes beatae Mentēs simul amant SS. Trinitatem. Et adhuc post tantum amorem invenietur aliquis, qui non amat IESUM? Certe debuisset hoc aestimari maximum, quod unquam in terris visum, vel auditum fuisset, prodigium, inventum fuisse unum hominem in mundo, qui non amaret IESUM; imo debuisset ad conspectum illius hominis, tanquam ad insolens et abominabile monstrum, obstupescere coelum, sol subtrahi, sidera obvolvi caligine, concuti a fundamentis terra, scindi petrae, hiare saxa. Tantum aestimari deberet hoc portentum, unum inventum fuisse hominem, qui non amaret IESUM. Et tamen inventus est homo, et homo, non unus, sed mundus totus in maligno positus, qui redderet illi odium pro dilectione sua. Nunquid, quando hic vides Filium Dei ad columnam vinctum, et nudum, dicere potes: *Ecce positus est in signum, cui contradicetur* (1). Nunquid omnes dicunt dignum, qui vestibibus operiatur? ideo vestibibus exutum denudant. Nunquid omnes dicunt indignum illum, qui instar vilissimi mancipii, virgis, flagellis, loris laceretur? ideo ad columnam eum vinciunt. Nunquid hic vere positus est in scopum, in quem omnes iniuriae, odia, calumniae, contumeliae, opprobria, maledicta, caedis et interitus machinamenta collimarent? Nonne vides hic extensa omnium hominum brachia, armatas flagellis omnium hominum manus, ut cruentent, concidant, dilanient corpus IESU? Nos quotquot hic sumus, antequam essemus nati,

(1) *Luc.* 2, 3.

Christum percussimus: neque enim, quae Christum flagellarunt, fuerunt Iudaeorum brachia, sed nostra et parentum nostrorum scelera. Audite aeternum Patrem loquentem de Filio percusso: *Propter scelera populi mei percussi eum* (1). Quis est ille populus, propter quem percussus est Dei Filius? An Iudaeus, an Gentilis, an Christianus? Quisquis commisit scelus, est IESU percussi reus. Qui ergo immunis est a scelere, is iacet, se mundum esse a Christi sanguine. Nos ergo, qui deliquimus, iidem et percussimus. Quid dicō percussimus? Id praeteritum est. Etiamnum in praesentiarum percutimus. Nec hoc satis est: adhuc saepius percutiemus. Forte una hora, antequam ad hunc locum convenistis, illum percussistis, vel lascivo oculo, vel impudica manu, vel prava cogitatione, vel malevola mente, vel maledica lingua. Forte et nunc illum percutitis, dum IESUM fuisse percūssum auditis sine dolore mentis, sine suspirio cordis, sine sensu animi. O cautes! o rupes! ululat percussus canis, et doletis: vapulat Filius Dei, et ridetis! IESUS prae dolore prope expirat: nemo prae amore IESU vel suspirat. Fluit sanguis copiosus ex omnibus venis corporis: non stillat vel lachrymula ex nostris oculis. Hiant undique immania in percusso corpore vulnera, nec nos semel percutimus pectora. O IESU! quid tu ad haec? Si tu olim, antequam esses homo, antequam sudasses pro homine, antequam vapulasses ab homine, dixeris: *Poenitet me fecisse... hominem* (2); quid nunc dices, dum inter omnes homines non sit homo, qui te non odit, maledicat, persequatur, expoliet vestibus, vinciat funibus, molliatur interitum. *Tum tactus dolore cordis intrinsecus*, tonabas ex alto, et minabaris: *Delebo omnem hominem quem creavi, a facie terrae*. Quae iam me-

(1) Is. 53, 8.

(2) Gen. 6, 6, 7.

tuenda sunt nobis ex ore tuo tonitrua? Quae non expectanda fulmina? Quae spes redemptionis post tot iniurias in Redemptorem? O me miserum, cum iam non sit qui redimat, neque qui salvum faciat (1)! Quomodo ausim tot inter mihi timenda dicere cum Davide: *Redime me, et miserere mei* (2)? Quid times, ne redimaris, anima mea? Sic loquitur per suum Prophetam, qui posuit pro te animam suam: *Noli timere, quia redemi te, et vocavi te nomine tuo: meus es tu* (3). Si ergo sim tuus, dicam ergo ad te: *Tuus sum ego, salvum me fac* (4).

§ III. — Flagellatur.

Propositurus plenum immensi stuporis ac infiniti amoris sacramentum, prius tanquam ad celeberrimum totius rerum universitatis theatrum, convoco coelos et terras, homines et Angelos, quin et daemones saevos iustitiae satellites, ut eum intueantur, qui in atrio Pilati *spectaculum* factus est *mundo, et Angelis, et hominibus* (5). O Pater! adsis huius tragoediae spectator, cuius ego fui auctor. Hoc tamen obtestor, ut, si videris manum peccatoris extentam super corpus Filii tui, si videas manus nostras plenas sanguine, manum tuam longe facias a nobis, quia Filius tuus, idem qui a peccatoribus caeditur, pro peccatoribus patitur. Adsis et tu, o Iustitia! et videas usque ad novissimum quadrantem soluta nostra debita. Nec ergo posthac ulla potest timeri punitio, ubi pro puniendis tam copiosa est redemptio. Interim quietum silentium contineat omnia in terris, dum in medio terrae operatur salutem nostram Salvator noster. Non hic audiantur lamenta super flumina Babylonis se-

(1) Ps. 7, 3.

(2) Ps. 25, 11.

(3) Is. 43, 1.

(4) Ps. 118, 94.

(5) 1 Cor. 4, 9.

dentium et flentium, non hic resonet lyra Davidica: *Miserere mei*, DEUS (1). Non opus est, ut *inter vestibulum et altare* plorent *Sacerdotes*: *Parce, Domine, parce populo tuo* (2). Non hic audiatur vox prodigi; *Peccavi in coelum* (3). Pro salute omnium sufficit vox una: vox sanguinis fratris nostri: Sed, ut audiatur haec vox sanguinis, aperiuntur flagris omnia membra corporis. Tantum, quantum non potest intelligi, necdum exponi, Dei in humano corpore flagellati mysterium, accipite per compendium. Ita illud perstringit D. Hieronymus: *Sex carnifices accedunt: duo eorum virgis spineis; duo loris nodosis; duo catenis ferreis; incipiuntque primi totis viribus eum percutere; adduntur vulnera vulneribus, decurrit sanguis. Primis defessis succedunt secundi, et novis vulneribus vetera cumulant, quos mox tertii subsequuntur, qui uncinis carnem ac pellem avellant. O coelum! o terra! o Superi! o inferi! o quidquid usquam sentit, aut sensus expers est! o si quid est, quod praeterea appellare possum! Nunquid hic merito dixerim cum Ieremia: *Quis audivit talia horribilia, quae fecit nimis* (4) generatio filiorum hominum? *Verbum caro factum est* (5), ut salva fieret omnis caro: sed homo pati non potest, Deum esse hominem. Itaque homines tanquam in rabidas feras conversi, prius ipsi humanitatem omnem exuerunt; tum Iesu humanitatem per atrocissimas poenas funditus delere satagunt; quasi ferre non possent, ut IESUS esset Deus et maneret homo. Toto ergo furoris impetu in Verbi Incarnationem incumbunt, ut Humanitas tot cruciatuum impatiens occumbat. Flagris, loris, verberibus ingeminatis, velut super incudem ictibus, cutem a carne, carnem ab ossibus valide et atrociter avellant: quin et humani corporis com-*

(1) Ps. 50, 3.

(2) Ioel 2, 17.

(3) Luc. 15, 18.

(4) Ier. 18, 13.

(5) Ioan. 1, 14.

pagem, et speciem, quantum illis licuit, destruxerunt, ut nihil in illo relictum vellent, non sanguinem in venis, non integritatem in nervis, non robur in membris, non nexum in artubus, non carnem in ossibus, non agilitatem in manibus, non firmitatem in pedibus, non pilos in capite, non formam in facie, non spiritum in corpore, imo ne speciem quidem hominis in homine; ita ut nunquam verius, quam nunc, possit usurpare illa sua apud Davidem verba: *Ego autem sum vermis, et non homo* (1). *Nunquid vox haec tua, Pater mi? vox mea est, fili mi* (2). *Vermis, et non homo*. Fui quondam speciosus forma prae filiis hominum (3): at nunc per te, *vermis sum, et non homo*. Tu quidem, o homo, indueris purpura et bysso, et epularis quotidie splendide, ducis in bonis dies tuos: at ego propter te *vermis sum, et non homo*. Et tu, mi amantissime IESU, in hoc rerum statu, vel potius casu; in his tuis iniuriis, doloribus, cruciatibus, inter flagella et vulnera, in laceris membris, in convulsis artubus, in apertis venis, in fracto ac cruento corpore, quid agis? quae tibi mens? quod consilium? quae inter tot afflictiones, sunt tibi cogitationes? *Ego... cogito... cogitationes pacis, et non afflictionis* (4). Cogito, non quomodo te in terris flagellem, sed in coelis coronem. Cogito, non de sumenda vindicta, sed remittenda culpa. Cogito, quid adhuc possim facere vineae meae, et non feci. O IESU, vere nunc sponse sanguinis, clamamus omnes ad te eadem, qua Iudaei, voce, sed non eadem mente: Sanguis tuus super nos et super animas nostras: Sanguis tuus, quem in praetorio Pilati expressit, non tam hostium furor, quam tuus in hostes amor, super nos: Sanguis tuus a Spiritu sancto formatus, ut sanctissimus, sit super nos:

(1) Ps. 21, 7.

(3) Ps. 44, 3.

(2) 1 Reg. 26, 17.

(4) Ier. 29, 11.

Sanguis tuus a castissimis Virginis visceribus hauftus, ut castissimus, sit super nos: Sanguis tuus, ut remittantur peccata nostra, sit super nos, quia *sine sanguinis effusione non fit remissio* (1): Sanguis tuus ex sacrosancto corpore effusus, ne simus rei corporis et sanguinis tui, sit super nos. Denique sanguis tuus ex sacratissimis tuis membris, pro tuis membris (sumus enim membra unius corporis), sit super nos et animas nostras: ut postquam dealbaverimus stolas nostras in sanguine tuo, possimus a te redempti, cum omnibus tuis electis, modulari illud sacrum carmen: *Redemisti nos Deo in sanguine tuo* (2).

MEDITATIO III.

De eodem mysterio.

Mysterium grande, quod omnem excedit fidem, praeter illam, quae est super naturae vires, et a Deo infusa, est Dei ab hominibus pro hominibus flagellati cruentum sacramentum. Quod sic est plenum, nescio quo horrore, ut scelus sit illud audire nec eo audito ad scelera detestanda permoveri. Idcirco quisquis hic adstas eorum, quae referuntur, auditor, praemoneo et admoneo, ut componas et disponas animum ad detestanda tua scelera, propter quae tanta ac talia passus est scelerum vindex et sceleratorum Iudex. Et quia hoc punctum pro more perstringemus tribus punctis, cum illis miscebimus tres principes Virtutum actus, FIDEI, SPEI, CHARITATIS: ut funiculo hoc triplici charitatis, qui difficile rumpitur, vinciamus nos ei, qui est Charitas.

Nihil non egerat Pilatus, ut Christum morti eriperet; nihil non agebant Iudaei, ut Christum morte

(1) *Hebr.* 9, 22.

(2) *Apoc.* 5, 9.

tollerent. Hinc, dum unus contra omnes illum morte eximere, contra alii omnes contra unum morte tollere certant: inter omnia quae agebat, vidit se actum agere Pilatus. Itaque partim pro Christo, partim contra Christum, quem non fuit ausus per nefas occidere, voluit contra fas corripere. Sic enim ad Iudaeos: *Nullam causam mortis invenio in eo: corripiam ergo illum, et dimittam* (1).

Nec mora, irruunt furore accensi sex lictores in atrium, rabie efferati, immanitate truculenti, odio immenso inflammati: emicat toto e vultu crudelitas, et iam prius illum castigant oculis, quam brachiis. De illis hic non immerito dixerit Christus: *Collegit furorem suum in me, et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est* (2). Sic Deus, olim totus terribilis, nunc totus amabilis, nulli nisi daemoni formidabilis, nullo prolato verbo, summa modestia et pari patientia, quasi omni exutus potestate, tradit se potestati carnificum, sinit se trahi, rapi, convelli, rideri, spoliari, vestibus exui, nudari, ac nodosis funibus arctissime ad columnam constringi. Quibus porro funibus magnus ille Samson ligari potuit? Respondet Laurentius Iustinianus: *Tui itaque Genitoris te impellente gloria, mea te trahente infinita miseria, divina te arctante iustitia, et superna atque ineffabili in te habitante gratia, his funibus ad columnam ligaris* (3). Sed a Christo ligato ad vos, qui ligastis, sermonem converto. Adest hic Christus olim in atrio Pilati pro vobis et a vobis ligatus. Quid, si exponeretur hic omnium oculis, eo schemate, quo fuit in praetorio Pilati nudus, et ad columnam vinctus, nonne quivis nostrum, misericordia, motus, supra Patrem misericordiarum accurreret, manus applicaret, nodos solveret, vincula confringeret, funibus

(1) *Luc.* 23, 22.(2) *Iob* 16, 10.(3) *De Trium. Agn.* 6, 14.

eximeret? Huic tam pio iuxta ac optabili operi manum admove, in vestra est manu. Certum est, nulla esse nec esse posse vincula, quibus ligetur infinita Christi potentia. Non ergo fuerunt quae illum ligarunt lictorum brachia, sed tua flagitia. Tu, ligatis manibus ac pedibus, eras mittendus in tenebras exteriores: ideo manibus et pedibus voluit ligari Salvator tuus. Si ergo tua scelera fuerunt Christo vincula, cum tibi sit arbitrium efficere, ut absolvaris a tuis peccatis, est quoque tibi integrum, Christum solvere suis vinculis. Istud potes facere loco hoc, hora hac, si corde contrito et humiliato accedas ad pedes Sacerdotis, ibique amaro animo confitearis delicta tua. Statim ubi Christi Vicarius pronuntiat illa verba: *Ego te absolvo a peccatis tuis*, absolvitur Christus a vinculis suis. O fides! quid non cogis nos credere? Nos infirmos posse pro libitu Omnipotentem ligare et solvere? Sed quia tu, mi Iesu, stas ibi ligatus vinculis ad columnam, ut quod fecisti, et ego faciam, habeo et ego, quibus anima mea ligetur, vincula, habeo et columnam, ad quam ligetur. De hac columna loquitur servus tuus, Magister meus Paulus: *Ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quae est Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis* (1). Habeo et funem, quo huic columnae alliger, qui est Fides: Hic ergo *in captivitatem* redigens *omnem intellectum in obsequium Christi* (2), ligo hic et intellectum, et omnes sensus, totamque cum omnibus facultatibus naturam. Itaque hic ligato intellectu ad hanc columnam Veritatis, clamabo, dissimili quidem voce, sed simili cum Paulo fiducia: Quis me separabit ab hac columna? a veritate fidei? Certus sum, quod nec lapides Stephani, nec crux Petri, nec gladius Pauli, nec lancea Thomae, nec fustes Iacobi, nec craticula Laurentii, nec

(1) 1 Tim. 3, 15.

(2) 2 Cor. 10, 5

tela Sebastiani; imo nec omnes omnium Martyrum atrocissimi cruciatus et tormenta poterunt me separare ab hac columna. Nihil adhuc dixi. Promptissimus sum omnes poenas, quas, vel hominum potest concipere crudelitas, vel daemonum inferre malignitas: atque adeo paratus sum omnia potius sustinere inferorum tormenta, quam vel ad latum unguem discedere ab ullo Fidei articulo, quam negare iota unum, vel unum apicem a te, o Christe, expressum, vel prolatum. Nolo penitus, ut ratio mea iudicium de iis ferat, quia rationem superant; sed eidem impero, ut tibi se submittat, infraque te abiiciat, et inconcussa Fide sanctissimae tuae sententiae subscribat, quantumcumque captu difficiles videri possint veritates illae, quas doces. Iam vero inter illas veritates, quas docuisti, mihi verius et certius est, te esse in Eucharistia cum tota divinitate et humanitate, quam sint mihi certae omnes, quae adferri possunt, demonstrationes, definitiones, axiomata, principia lumine naturae nota: quam omnia quae videmus, audimus, gustamus, odoramus, palpamus, vel ullo sensu comprehendimus. Haec est columna, a qua non prius separabor, quam anima separabitur a corpore. Ego ad hanc columnam fixus et firmo pede stabo et perstabo; pugnabo, vincam, triumphabo, donec ab hac columna solutus, in templo tuo, tanquam columna firma, nullo unquam tempore removenda, perstem, et consistam.

§ II. — Flagellatur.

Hactenus praelusimus ad tragoediae catastrophen. Post vincula sequuntur verbera. Sex igitur validi, nervosi ac lacertosi carnifices expediunt crudelitatis instrumenta; qui alternis, integre fatigatis succedentes immitissime in mitissimi Iesu

carnem saeviebant; hi sanguinem eliciebant, alii carnem tundeabant, molebant, atterebant; postremi etiam frusta evellebant, et in auras excutiebant. *Tam dure* (ait S. Bernardus) *flagellatus est Dominus, ut sanguis eius in aëra resultaret* (1). Ita certatim totis lacertis, coniunctis viribus, in tenerimum corpus contenditur, sanguis undique defluit, venae dissecantur, arteriae comprimuntur, nervi franguntur, caro tota dissolvitur. Miramini tantam saevitiem? Non pauci e Ss. Patribus existimant, daemones in lictorum corpora, ut atrocius in eum saevirent, insiliisse; atque adeo singulos carnifices fuisse a daemone obsessos. Et sic intelligunt illa verba: *Haec est hora vestra, et potestas tenebrarum* (2). Alphonsus et Adolphus putant, illi inflicta fuisse verbera ad 15,370. Scribit Lanspergius, revelatione divina fuisse cognitum, sanguinis Christi guttas flagellis elicatas fuisse supra ducenta et triginta millia. De Dei providentia dicitur: *Omnia in mensura, et numero, et pondere disposuit*. Sed omnia patiens, haec omnia transgreditur et excipit. Pondus ictuum, numerus plagarum, mensura durationis, excessum habent, si patientis dignitatem cum delinquentium indignitate, aut delictorum gravitate compares. At ictus tamen leves sunt, paucae plagae, momentanea perpessio ad amorem patientis et desiderium plura patiendi collata. Haec enim excessum habent, pondus non recipiunt, numerum excludunt. Tantus erat amor Christi, non tantum erga totum genus humanum communis, sed erga te, quisquis haec audis, singularis, ut promptissimus fuisset pro tui solius salute accipere tot ictus, quot sunt in littore maris arenae; tot plagas, quot coelum numerat stellas; effundere tot guttas sanguinis, quot atomi continentur in regione aëris. Paratus fuisset, non

(1) *Tract. de Pass. c. 9.* (2) *Luc. 22, 53.*

horam unam, sed iam inde a primo mundi die ad usque novissimum iugiter flagellari. A tui sic amante quid non potes, imo debes sperare? Nunc ergo in spem te erige, anima; et quam te prius in credendo fortem, tam nunc in sperando audacem te exhibe. Primum hic expende, quanta sit peccati indignitas, quanta personae peccato offensae dignitas. Tanta est nostra, dum peccamus in aeternum Numen iniuria, ut, si homo aliquis esset praeditus gratia infinita, imo etsi innumeri mundi conderentur pleni huiusmodi hominibus, qui gratia pollerent infinita; tamen illi omnes quidquid agerent, quidquid perferrent, vel aeternitate tota, pro noxa una mortali, etiam minima, divinae Iustitiae satisfacere non possent. Tanta est peccati malitia! Quanta vero sit Christi praestantia, iam expendite. Ubi omnia opera omnium hominum et Angelorum, licet essent multitudine infiniti, non sufficiunt, ut satisfaciant Deo pro peccato vel unico et quidem minimo: actio Christi unica et minima tanti est meriti, tam immanis pretii, ut possit ex aequo et summo iustitiae rigore satisfacere pro peccatis omnibus, quae unquam commissa sunt, vel olim committentur, imo fingi queant posse committi, licet essent homines numero infiniti, qui peccarent. Si quaelibet Christi actio, etiam minima, unicum suspirium cordis, verbum oris, cogitatio mentis tanti sit, apud Patrem meriti, pro me pretii; quid iam non audeo sperare per tantam, quam effudit pro me, sanguinis copiam? Hic ergo erigere, anima; aspice et suscipe quos hic in Christo habes thesauros. Sufficit una gutta sanguinis Christi, ut impetres fidem Abrahami, castitatem Iosephi, patientiam Iobi, mansuetudinem Moysis, sanctitatem Davidis, ut acquiras charitatem Apostolorum, fortitudinem Martyrum, pudicitiam Virginum, perfectionem ipsius Matris Dei, denique gratias

omnes Sanctorum in coelis et Angelorum. Licet solus haberem omnes gratias et virtutes et bona supernaturalia omnium hominum, quae sunt, erunt, fuerunt; adhuc plus mereretur unica Christi actio. Cum ergo iam omnia bona tua sint mihi a Patre tradita, non possum tot ac tanta sperare, quin plura et maiora, et tu mihi sis promeritus, et ego immeritus possim impetrare? Nunc ergo confido, nullum esse impetum carnis, mundi, daemoneis, tam validum, quem non sustinere; nullum vitium tam alte radicum, quod non extirpare; nullum peccatum tam importunum, quod non declinare; nullam virtutem tam arduam, quam non acquirere; nullum donum tam excellens, quod non consequi possim, meritis tuis per gratiam tuam mihi applicatis; imo quia dedisti mihi omnia tua, iam certissime spero, quia omnia iam possum per te. Spero igitur tuo illo sanguine tam copiose pro me effuso, reserandas mihi portas Regni tui. Cupio igitur ossibus meis omnibus insculpi et, sanguine e venis meis hausto, obsignari haec verba: Deus meus, *tu es spes mea* (1).

§ III. — **Pia Christi iam flagellati ad homines querimonia.**

Superest tertius funiculus, quo Christo te ad columnam adstringas, Charitas. Quo tu sic te constringas, ut nullus te possit ab eo separare, illum nunc inducam ad te loquentem, quem modo spectasti pro te patientem. Christus a planta pedis usque ad verticem capitis iam vix aliud, quam unum vulnus, sanguinolentos oculos a columna ad te retorquens, hisce amabilibus verbis, plenus ipse amore alloquitur, quibus alloquebatur olim filium suum primogenitum Esau Isaacus: *Et tibi post*

(1) Ps. 141, 6.

haec, fili mi, ultra quid faciam (1)? Fuit, fili mi, tēpus, quando non eras, et tamen etiam tunc amor meus tecum erat: et qui non eras, et ab aeterno nihil fueras, coepisti esse per me et ex me. Vix esse coeperas, et mox perieras, quia in peccatis conceptus, totus et in peccatis natus, haeres eras gehennae, quia filius irae: sed per me adoptatus in filium gratiae, factus es et meae cohaeres gloriae. *Et tibi post haec, fili mi, ultra quid faciam?* Sed mox oblitus factoris tui, fugiebas vagus a facie mea, et ambulabas per viam latam, quae ducit ad perditionem; perdens te, et alios tecum: sed, ut perditum quaererem, descendi de coelo, et ingressus locum hunc horroris et vastae solitudinis, cucurri in sudore vultus mei, ut te, qui ut ovis errabas, reducerem ad ovile et deducerem per vias rectas: et sic pro tua salute laboravi, ac si ego futurus fuisset miser, nisi tu esses beatus. *Et tibi post haec, fili mi, ultra quid faciam?* Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam (2); et ideo dedi tibi omnia bona mea et suscepi omnia mala tua; propter te factus homo, suscepi omnia, quae erant infirmitatis humanae: pro te esurivi et siti, ieiunavi et vigilavi; amore tui pertuli vincula et verbera, alapas et opprobria: deformatus est sanie vultus, offusi lachrymis oculi, lividae genae, evulsi capilli, cutis lacera, caro discissa, apertae venae, patent viscera, hiant vulnera, totum corpus opertum est sanguine; ex ore, naribus, oculis, cruoris exundant rivi. Quidquid habeo, dedi; quidquid potui, pertuli; quidquid valui, feci. *Et tibi post haec, fili mi, ultra quid faciam?* Pater mi, quid tibi vis faciam? O Christe vere Deus charitatis, scio quid a me velis, et quid a me ambis. Petis, quasi bonorum meorum indigens, cor tibi praeberi. At vecors sim, et excors, si alio fine velim habere cor,

(1) *Gen. 27, 37.*(2) *2 Reg. 1, 26.*

quam ut eo toto te totum diligam, in omnibus et super omnia; qui es summa mea felicitas, primum principium, ultimus finis, ex quo omnis, per quem omnia, in quo omnia: omnia enim, quae sunt et esse possunt, sunt veluti rivuli supremae tuae bonitatis, radii aeterni tui luminis, scintillae immensi tui amoris, et exiles particulae infinitae tuae magnitudinis. Quid me iuvet, esse intellectu praeditum, nisi ut te cognoscam? instructum voluntate, nisi ut te diligam? donatum memoria, nisi ut tui semper reminiscar, nunquam obliviscar? O cur non habeo tantum amoris, quantum spiritus Seraphici, et omnes Coelites! O utinam haberem tot corda, quot sunt in coelo stellae, in igni scintillae, in aëre atomi, in mari guttae, in terra pulveres, quot tua omnipotentia potest creare, ut omnibus illis te super omnia possem amare. Sed quando alius dignior amor nullus est, qui possit meritis et magnitudini tuae par esse, quam amor tuus aeternus, infinitus, eiusdem tecum naturae, eum tibi, Deus meus, offero. Tu te ama, quantum es amabilis, mihi autem da te tantum amare, quantum ab aliquo possis amari, o Amor amoris mei.

MEDITATIO IV.

De eodem mysterio.

§ I. — Nudatur.

Hactenus verba et minae. Clemens hucusque fuit Iudaeus, mitis Romanus, dum crudelitati famulata fuit sola lingua. Quidquid auditum est hactenus, non fuit, nisi orationis prooemium: quidquid spectatum, fuit tantum certaminis simulacrum: quidquid factum, fuit tantum tragoediae praeludium.

Iam non sunt minae, iam mappa proiicitur ad curriculum, iam signum datur ad praeludium: iam res magna geritur intus in praetorio Pilati. Priusquam tamen producam in sanguinariam barbarae crudelitatis arenam Filium Dei, qui etiam flagellatus referret coronam, quia ibi spectaculum factus est mundo, et angelis, et hominibus: testes huius spectacula cito mundum, Angelos, homines. Mundum, quia, cum *mundus per ipsum factus est, mundus eum non cognovit* (1): nunc autem cognoscit et agnoscit cum Samaritanis illis: quia *hic est vere Salvator mundi* (2). Est etiam *Agnus, qui tollit peccatum mundi* (3). Vos Angeli, adeste, in vobis enim iam debet impleri illud de vobis vaticinium: *Angeli pacis amare flebunt* (4). Sistite et vos prae caeteris hic, o homines, ut intelligatis quia vere Deus *homines vult salvos fieri* (5). Coram tot, tantisque, et testibus et spectatoribus, plenus ingenti pavore, aggredior mysterium plenum immenso amore, quod *absconditum fuit a saeculis et generationibus* (6).

Hucusque Synagoga velut umbratili tantum certamine praeluserat ad decretoriam crudelitatis cum Christi charitate pugnam: iam disposita velut acie canit classicum, evocatque selectissimam Romanorum legionem; expertura, plusne posset poenarum perferre Christi charitas, quam inferre lictorum crudelitas. Trahitur in praetorium Filius Dei, pro illis sanguinem fusurus, a quibus erat effundendus. Imperant abiecti terrae filii coelorum Regi, ut exuat vestimenta, quorum vel simbriam tetigisse salus erat tangentium. Paret Rex regum mandatis carnicum; et partim se ipse sponte exuit, partim ab aliis ad poenam festinantibus exuitur. O Pater aeternae! ecce Filius tuus descendens *ab Ierusalem in*

(1) Ioan. 1, 10.

(2) Ioan. 4, 42.

(3) Ioan. 1, 9.

(4) Is. 33, 7.

(5) 1 Tim. 2, 4.

(6) Col. 1, 26.

Iericho incidit in latrones qui despoliaverunt eum (1). Nudus est. Tu per Prophetam tuum praecepisti: *Cum videris nudum, operi eum* (2). Vides nudum: cur non operis eum? Vix prodierat in conspectum patris seminudus filius ille prodigus; et ecce pater, cum adhuc longe esset, accurrens, dixit ad servos suos: *Cito proferte stolam primam, et induite eum* (3). Ecce prodigum in amando Filium tuum; nudus est: cur non dicis ad servos tuos, ad spiritus illos tuos administratorios: *Cito proferte stolam primam, et induite eum*? Proferte, o Angeli, illud vestimentum, in quo scriptum est: *Rex regum, et Dominus dominantium* (4). Sed dum ego sollicitus sum, ut Christum nudum operiam, video dilectum totum iam candidum et rubicundum, quia non minus graviter functus est suo munere hic in atrio Pilati Pudor, quam in horto Gethsemani Timor. Omnem enim sanguinem, quem timor contraxerat ad cor, pudor inde evocavit ad extimas corporis partes: quasi iam ultro se offerret sacratissimus ille sanguis, ut egrederetur. O peccator! quid huic adstas spectaculo, indutus bysso et purpura, sed nudus gratia! de vestimento quid sollicitus es? Quid, inquam, tam sollicitus es pro corpore, dicens: *Quo operiemur* (5)? Fortasse brevi *subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes* (6)! Tu, qui nudus egressus es ex utero matris, nudus reverteris illic. Tunc exuet paludamentum imperator, trabeam rex, purpuram satrapa, signum miles, togam senator, pallium philosophus. Omnes enim ante tribunal nudi IESU pares stabimus, id est, nudi. Exuere ergo vestimentis gloriae tuae, et induere saccum et cilicium, reus venturus ad thronum Iustitiae. Pone hic ante pedes nudi IESU omnia excusationum integumenta; pone vela-

(1) *Luc.* 10, 30.(2) *Is.* 58, 7.(3) *Luc.* 15, 22.(4) *Apoc.* 19, 16.(5) *Matth.* 6, 31.(6) *Is.* 14, 11.

mina fraudum, fallaciarum pallia, aequivocationum diploides, hoc est, duplices amictus, ne pro confessione, quam paras, *induaris sicut diploide confusione tua* (1). Hisce me omnibus exuam, et obtemperabo servo tuo Paulo adhortanti: *Induimini Iesum Christum* (2), ut sic tecta iam nuditate mea, *Cum mortale hoc induerit immortalitatem* (3), audiat anima iam corpore exuta, a Patre tuo: *Induere vestimentis gloriae tuae* (4).

§ II. — Ligatur.

Iam pridem tulerat e suo tribunali illam in hominem reum sententiam Dei Iustitia: *Ligatis manibus ac pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores* (5). Haec vincula ut solveret Christus, sinit sibi ligari manus ac pedes. Offert ergo amabilis Iesus vinciendas illas manus, quarum vel una *appendit tribus digitis molem terrae* (6). Illi furore rabidi manus benigne oblatas arcte ligant, et tam arcte, ut prius sanguinem eliciant vincula, quam flagella. Sed qui eum ligavit, non fuit tortor, sed Amor. Amor, qui illum novem mensibus in utero Matris religavit, columnae alligavit; Amor, qui illum *reclinavit in praeseptio* (7), inclinavit ad columnam; Amor, qui *pannis eum involvit*, funibus constrinxit. O quale spectaculum pro coelo et terra videre eum, qui *in principio creavit coelum et terram*, in medio terrae ad columnam nudum, et vinctum, et ad flagella pronum, tamquam omnium quae commissa sunt, et committentur, scelerum reum! Credo hic, ut scribit in Apocalypsi Ioannes, *factum fuisse silentium in coelo quasi media hora* (8), cum perageretur haec scena, et omnes novem Angelorum

(1) Ps. 108, 29.

(4) Is. 52, 1.

(7) Luc. 2, 7.

(2) Rom. 13, 14.

(5) Matth. 22, 13.

(8) Apoc. 8, 1.

(3) 1 Cor. 15, 54.

(6) Is. 40, 12.

choros, ad tantae rei insolentiam, e coelo descendisse; et oculos convertisse, nunc ad aeternum Patrem, expectantes eius imperium, ut totum genus humanum funditus delerent; nunc ad homines, ut viderent, num quis tam proiectae esset audaciae, tam effraenis impudentiae, qui auderet extendere manum suam in Christum Dominum; nunc in ipsum Christum, ut observarent, quid esset factururus, per quem facta sunt omnia. Sed Iesus, non iam Deus exercituum, sed DEUS Pacis, in silentio cordis cogitabat cogitationes pacis. Tunc mens illa magna, in afflictione illa maxima, cogitabat de me, et pro salute mea offerebat Patri sanguinem suum. O quis, haec cogitans, non deficiat prae amore! Christus, cui tam immane imminebat supplicium, de me vinctus cogitabat, ut me irato Patri conciliaret, ut me aegrum sanaret, ut me captivum solveret, ut me reum absolveret, ut me perditum redimeret; tanta illa Maiestas cogitabat de abiecto terrae vermiculo; tanta potentia de infirmo; tanta misericordia de misero; tanta sapientia de stulto; tanta bonitas de impio, perduelli, sacrilego. Et tu quid unquam cogitasti vel egisti in gratiam Christi, qui nihil non egit in gratiam tui? Profecto necesse est, ut sit causa immensi ponderis, ut omnipotens vinciat quasi reus, puniatur innocens, confundatur Maiestas, deformetur gloria, vapulet virtus, flagelletur Deus. Heu me miserum! quo me vertam? ad quem me convertam? Filius Dei me aver-satur, Pater aeternus mihi dire minatur, conscientia accusat, peccata sunt plurima, supplicia maxima, daemones feroces, poenitentia nulla, mors propinqua, tempus breve, ingratitude magna, iustum iudicium, culpae manifestae, comminationes severae; Deus fortis et potens, ego debilis et nocens. Si cui lubet cognoscere penitus gravitatem peccati, non opus est, ascendat coelos, ibique pro-

ponat sibi, ob unicum delictum sola cogitatione et voluntate commissum, tot Angelorum myriades coelo proscriptas; non sibi obiiciat ob peccata coelorum cataractas apertas et ruptos fontes abyssi magnae, totumque genus humanum fluctibus haustum; non opus est, cogitet Pentapolim sulphure et pice ac igneo nimbo fumantem; non opus est, descendat ad inferos, ibique lustret saeva et dira supplicia, quibus reprobi cruciantur: sed si ignoret gravitatem peccati, ingrediatur praetorium Pilati, spectet ad columnam Deum nudum, vinctum, caesum. Ex medicina cognoscet gravitatem morbi, ex pretio intelliget enormitatem debiti, ex immanitate poenae assequetur atrocitatem culpaе. Nunc ergo ne despondeas animos: non enim venit IESUS perdere, sed salvare animas. O Pater, averte oculos a columna, ne videant hominis crudelitatem: converte ad Filium hominis, imo tuum, ut intelligant eius charitatem: dum enim Filius tuus, frater meus, stat nudus, ut operiat nos nudos; vinctus, ut solvat nos vinctos; expectans flagella, ut avertat flagella tuae iracundiae: tanta misericordia, tanta pietas, tanta charitas Redemptoris quid aliud clamant, quam: *Nolo mortem impii* (1) et peccatoris.

§ III. — Flagellatur.

Ingredimur arenam non indecoro sanguine sordidam, in qua sordes eluit omnium peccatorum qui peccatum non fecit, Christus IESUS. Hoc est mysterium, quod deberet vel auditum, vel lectum, vel cogitatum non elicere lachrymas, non exprimere sudorem, sed ex omnibus venis extorquere sanguinem.

Aderat tandem momentum, quo Pater, qui mundum sic dilexit, ut Filium suum unigenitum daret,

(1) *Ezech.* 33, 11.

eundem pro mundi redemptione flagellaret. Ad hoc uti voluit Romanis militibus. Adsunt illi veloces ad effundendum sanguinem, utpote viri sanguinum. Expediunt nodosos funes, aculeatas spinas, uncinatas catenas. Aspicit benigno oculo feralem istum furoris apparatus et crudelitatis pompam, promptior verbera excipere, quam lictores infligere. Ille ipse qui caedebatur, vires illis, ut caederent, suppeditabat. Ad hoc supplicii spectaculum e coelis convenere geminae sorores, quas inter lis acerbissima fuerat, iam inde a mundi nascentis incunabulis usque ad diem illum de homine, vel perdendo, vel redimendo, hinc Iustitia, inde Misericordia, et utriusque arbiter aeternus Pater. Ut autem et salvaretur homo, et placaretur ab homine offensus Deus, ab eo dependebat, qui erat Homo-DEUS. Volebat, quidem salvari hominem, Iustitia; sed, ut salvaretur, exigebat a Salvatore novissimum quadrantem. Misericordia plus miserta miseri peccatoris, quam illius qui venerat peccatores salvos facere, satisfacere eum Iustitiae quidem volebat, sed ita, ut, cum sit Verbum Patris, et verbo redimere sit potens, non tam potenter tormenta pateretur: sed Iustitia cupida lavare manus suas in sanguine peccatoris, volebat effundi eius sanguinem, ut et peccatores lavarent stolas suas in sanguine Agni. Iesus autem iustus et misericors, ut Iustitiam placaret, conversus ad Misericordiam: *Sine modo, inquit, sic enim decet nos implere omnem iustitiam* (1). Tunc, ut impleretur quod praeceperat Iustitia et permittebat Misericordia, ministri iustitiae impetum fecerunt unanimiter in eum. Caeditur ergo validis lacertis, et iam caro livida intumuerat, et prope sanguis stillabat. Interim movebantur viscera Misericordiae, unde clamabat ad sororem: Parce, parce; quae enim utilitas in sanguine Iusti? Contra

(1) *Matth.* 3, 15.

clamabat Iustitia: Plecte, plecte: *sine sanguinis effusione non fit remissio* (1). Iam dilectus aeterni Patris, electus e millibus tria acceperat ictuum millia, nec adhuc placabatur Iustitia: quia enim magna erat, quae volebat remittere, copia scelerum, volebat ut copiosa esset redemptio sceleratorum. Annuebat Iustitiae Redemptor, et qui facit misericordiam in millibus, ad multa adhuc millia verberum offert corpus, ut, quia omnis caro corruperat viam suam, sic caederetur, ut posset dicere cum Propheta: *Non est sanitas in carne mea* (2). Non erat iam sanitas in carne, erat tamen *charitas* in corde: et propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, etiam pro nobis humiliatus est nimis, dum, qui erat primus in coelis, factus est novissimus virorum in terris. Iam pene, o Pater, Filium tuum morte delevit homo, cur non modo, ut olim; minaris: *Delebo hominem, quem creavi, a facie terrae* (3)? Causam accipite ex Paulo: *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi* (4). Antea Deus erat in coelo, hoc est, in Iustitiae throno: inde tonabat, fulminabat, pluebat flammam et sulphur, aperiebat cataractas coelorum: unum illi erat negotium, cadere, furere, saevire, ferocire, nulli parcere. Sed nunc Deus est in Christo, hoc est, in illo, qui venerat non perdere, sed salvare animas: in Christo, hoc est, in illo, qui *peccatores recipit* (5). Erat in Christo, hoc est, in Agno qui tollit peccata mundi. Erat in Christo ad columnam nudo, vineto, flagellato. Erat in Christo, ergo et in venis, et in sanguine Christi. Sanguis eius extinguebat fulmina Patris, ignem iustitiae, ardorem eius iracundiae. Quid mirum, si Deus tunc non saeviret ut leo, cum esset in Agno? Deus erat in Christo; ergo in misericordiae throno. Sed dum Christus, et in Christo Deus,

(1) *Hebr.* 9, 22.(2) *Ps.* 37, 4.(3) *Gen.* 6, 7.(4) *2 Cor.* 5, 19.(5) *Luc.* 15, 2.

totus iam lacer, lividus, cruentus, spectat suum in terra tam copiose profusum sanguinem, audio, moestum flebilem et querulam emittere vocem: *Quae utilitas in sanguine meo* (1)? Vox illa fuit quondam David, sed eadem nunc est et IESU filii David. Hic sanguis sufficiebat, ut homines non tantum multi, sed omnes salvarentur: et tamen salvandorum pusillus est grex: pauci quoque electi, multi vero qui intrant per viam latam et spatiosam, quae ducit ad interitum. *Quae utilitas in sanguine meo*? Meus sanguis fusus est, ut tu esses humilis, et es superbus; ut esses castus, et es impudicus; ut esses pius, et es sacrilegus; ut esses fidelis, et es perfidus. *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt* (2). *Quae utilitas in sanguine meo*? An propter hunc meum sanguinem pro te ex omnibus venis profusum stillavit unquam, vel una ex oculis lacryma? ascendit, vel unus e corde gemitus? percussus est, vel semel manibus pectus? an vel semel ideo a peccato ullo abstinuisti? Quapropter *quae utilitas in sanguine meo*? Seminat agricola; metit, et quidem cum foenore, fructus: colit vineam vinitor; recipit uvas. Ego seminavi in agro semen bonum, et non reperio, nisi tribulos et spinas et zizania. Ego plantavi vineam electam, expectavi ut proferret uvas, et protulit labruscas. *Quae utilitas in sanguine meo*? Nulla utilitas ex tot lacrymis, sudore, sanguine; nulla ex tot vulneribus, plagis, flagellis; nulla ex tanta humilitate, patientia, mansuetudine, paupertate. O quis hic non stupeat simul et doleat, illum sanguinem nostrae salutis pignus etiam conculcari ab hominibus? Deberent post fusum illum sanguinem omnes amare Christum, ut ipsi Seraphini in coelis Deum: qui iam peccaret, non deberet ex toto hominum genere reperiri vel unus, et tamen, ecce, *qui faciat bonum non est us-*

(1) Ps. 29, 10.

(2) Ps. 13, 3.

que ad unum (1). Quis non miretur tot hominum perditionem post tam copiosam redemptionem? O Christe, ostendisti hodie in medio terrae, te non tantum esse misericordem, non tantum misericordiarum Patrem, sed ipsam misericordiam. Ergo coram te hic nudo, vincto, cruento, non alia ex me misero audietur vox, quam quae solet a miseris, *Miserere*. Quare stas illic ad columnam nudus, et ligatus? Nunquid in gratiam mei? Ergo *miserere mei*. Quis te compulit, ut tot exciperes verbera, tot admitteres vulnera? Cur tot flagellis non tantum es caesus, sed prope concisus? Nunquid amore mei? Ergo *miserere mei*. Quare omnem, quem in sacratissimis venis tuis contines, sanguinem, tanquam aquam, effudisti? Nunquid causa salutis meae? Ergo *miserere mei*. Et, quia scis, magnam esse miseriam meam, *miserere mei secundum magnam misericordiam tuam* (2).

CAPUT VIII

CORONATIO

§ I. — Exuitur vestibus.

In hoc porro, quod nobis hodie aperiet Synagoga, proscenio, tres insignes affectus personam suam continue sustinebunt, Amor, Pudor, Dolor. Amor, dum nudatur vestibus; Dolor, dum coronatur vepribus; Pudor, dum subsannatur a militibus. Ordiamur ab Amore. *Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in praetorium, congregaverunt ad eum universam cohortem; et exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei* (3).

(1) Ps. 13, 3.

(2) Ps. 50, 3.

(3) Matth. 27, 27, 28.

Amor Deum sub humani corporis schemate abditum flagellis ita laceraverat, ut totus Homo-Deus non esset, nisi unum vulnus. Non hic quiescit, sed quasi lateret adhuc, nec pateret satis, ut se detergeret et aperiret omnibus, voluit eum nudari coram omnibus. O Christe ! illa, quam de filio prodigo quondam narrasti, parabola, de te est historia. Tu es qui, cum in paterna domo felicissime degeres, dixisti, ut prodigus ille, Patri: *Pater, da mihi portionem substantiae quae me contingit* (1); *exauditus es pro tua reverentia* (2). Dedit tibi corpus affabre efformatum, dedit sanguinem ex inclyto Regum stemmate profluentem, dedit animam infinitis muneribus instructam, dedit vestes, dedit robur invictum, valetudinem firmam, eloquentiam incomparabilem, scientiam immensam, virtutes omnes: denique in te uno conclusit omnes thesauros sapientiae et scientiae suae. Tu hoc divino apparatu instructus, e domo Patris *peregre profectus es in regionem longinquam* (3). Regio plane longinqua, chaos magnum, intervallum prope immensum inter coelum et terram. In hac regione mortis dissipasti omnem substantiam tuam cum peccatricibus animabus. Nunc enim omnia, usque ad extremam nuditatem, inter perditos perdidisti. Pater tibi dederat firmissimam corporis valetudinem, membrorum omnium integerrimam sanitatem: et ecce, *a planta pedis usque ad verticem capitis, non est in te sanitas* (4). Dissipasti sanitatem. Pater dederat tibi elegantissimam formam et oris speciem: eras enim *speciosus forma prae filiis hominum* (5): et ecce *non est tibi species, neque decor...putavimus te quasi leprosum* (6). Dissipasti omnem pulcritudinem. Dederat tibi corpus digito Dei efformatum, ut ipse fateris:

(1) *Luc. 15, 12.*(2) *Hebr. 5, 7.*(3) *Luc. 15, 13.*(4) *Is. 1, 6.*(5) *Ps. 44, 3.*(6) *Is. 53, 2, 4.*

Corpus autem aptasti mihi (1). Illud dedisti in coena, dicens : *Accipite et comedite; hoc est corpus meum* (2). Dederat tibi regium sanguinem : curasti tibi incidi et aperiri omnes venas flagellis ad columnam, et eum omnem effudisti. Sic et sanguinem dissipasti. Dederat tibi divitias infinitas : unde ipsemet magnifice gloriabaris : *Mecum sunt divitiae et gloria, opes superbae* (3) : tu vero ita eas dissipasti, ut cogaris dicere : *Ego autem mendiculus sum et pauper* (4). Dederat tibi sapientiam immensam, de te enim scripsit tuus scriba : *Sapientiae eius non est numerus* (5). Illam ita dissipasti, ut te tanquam stultum, indutum veste alba illuserit Herodes. Dederat eloquentiam plane divinam ; sic, ut qui te loquentem audirent, attoniti tanta facundia exclamarent : *Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo* (6) : et illam dissipasti : nam accusatus a Scribis tacuisti, *sicut mutus non aperiens os suum* (7) : et interrogatus a Pilato, non respondisti *ei ad ultimum verbum* (8). Denique miserat te Pater in regionem hanc hominem undequaque perfectissimum et omnibus bonis naturae et gratiae instructissimum ; tanquam opus suae sapientiae, potentiae ac bonitatis absolutissimum : et ecce, sic dissipasti omnem tuam substantiam, ut ipse, qui es Veritas, fatearis : *Ego ad nihilum redactus sum* (9). Pater tibi tradidit sua omnia ; sic te testante : *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo* (10), et tu retinuisti nihil. Dedisti omnia tua, imo et te. O vere Filium in amando prodigum ! Ecce, ut hic, post se suaque omnia homini ex amore tradita, stat nudus ; a planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo, nisi nuditas ! Quid mirum ? a planta pedis usque ad

(1) *Hebr.* 10, 5.(2) *Matth.* 26, 26.(3) *Prov.* 8, 18.(4) *Ps.* 39, 17.(5) *Ps.* 146, 5.(6) *Ioan.* 7, 46.(7) *Ps.* 37, 14.(8) *Matth.* 27, 14.(9) *Ps.* 72, 22.(10) *Matth.* 11, 27.

verticem capitis non est in eo, nisi charitas. Amor est nudus; IESUS est Amor, quid miraris nudum? Et nos, necdum eum vel sic amamus? Adeone molestum est amare IESUM, quem nisi ames, Pater eius aeternum minatur supplicium; quem si ames, aeternum pollicetur praemium? quem ut ames, cum illo dedit nobis omnia sua. Adeone durum est amare Amorem? Audiatur hic vox Augustini, vere Theophili. *Quid mihi es? Miserere, ut loquar. Quid tibi sum ipse, ut amari te iubeas a me; et nisi faciam, irascaris mihi, et mineris ingentes misérias? Parvane est miseria, si non amem te?* Potestne vel ab homine timeri, vel ab Angelo concipi, vel a Deo inferri maior miseria, quam non amare Iesum? quam odisse Amorem? O IESU, idem qui te nudavit vestibus Amor, et cor nostrum nudat omnibus affectibus; nam tu unus sufficis amanti. Nudamus nostram voluntatem omni alio amore et dicimus cum Apostolis: *Ecce nos reliquimus omnia* (1): ut aliquando a te audiamus, quod a patre frater Prodi: *Fili, omnia mea tua sunt* (2).

§ II. — Coronatur.

Amori succedit dolor; quo, dum pro dilecto patitur, se maxime probat. Scilicet non satis se amor prodiderat, dum pro nobis fuit proditus; non satis se detexerat, omnibus vestibus exutus; non satis se aperuerat post tot aperta amoris ostia, quot hiantia patebant vulnera; non satis nos sibi vinxerat, pro nobis funibus vinctus. Dum novas commiscitur poenas Synagogae crudelitas; veterum oblita, excogitat nova beneficia divina Charitas. Interim conserunt inter se consilia invidia et malevolentia: quae, exhaustis prope omnibus viribus in excogitandis poenis et novis cruciatibus, tandem,

(1) *Matth.* 19, 27.

(2) *Luc.* 15, 31.

quasi iam venissent ad ultimam crudelitatis lineam, impositurae illi coronidem: *Plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius; et veste purpurea circumdederunt eum* (1).

Quis hic interpretabitur, sitne maior in corpore dolor, an in pectore amor? Dicat iam corpus: *Videte si est dolor, sicut dolor meus* (2). Dicat et pectus: Videte si est amor, sicut amor meus. Uterque est summus. Quid stupeo? Qui patitur, est summum bonum; et ideo patitur, ne homo incidat in summum malum. Sed ut prius amor, ita modo dolor, suas in scena partes agit. Vix fuerat Christus ingressus praetorium; cum milites aculeatum et pungentibus vepribus horridum adornando vertici diadema, non leviter imponunt, sed fortiter imprimunt. Interim aperiuntur undique sacrosanctae venae, ex quibus quot fluxerunt sanguinis guttae, tot germinaverunt amoris rosae. Sic, quae fuerant illi supplicia, vertit nobis ad gloriae instrumenta. Dum hinc lictor infligit doloris vulnera, inde Redemptor emittit amoris iacula: iisdem quibus laeditur caput spinis, utitur quasi telis, quibus vulneret cor Patris. Hoc tormentum non potest concipi, et tamen debet credi. Hic dolor superat fidem, et tamen crimen est, vel dubitare de eius fide. Nonne cum fama fuisset, coronandum hic in terris Regem regum, expectasset quilibet legendas ex campis Elysiis selectissimas rosas, vel ex Erythraco freto pretiosissimas gemmas, vel ex Indico solo mundissimum aurum? sed spinas! Pungit mentem haec cogitatio, ut spinis coronetur ille coelestium bellatorum in triumphanti Ecclesia coronator! Nimirum ad insolens hoc tormenti genus, quod vel audire est tormentum, Christum adegerunt tot cincinnati gnathones, calamistrati trossuli, comati Absalones, quorum

(1) *Ioan.* 19, 2.(2) *Thren.* 1, 12.

capita unguento pretioso madent, caesaries capitibus nescio quo peregrino pulvere olet, quorum ora generoso massico spumant, quorum lingua nil sonat, nisi molle illud: *Ceronemus nos rosis* (1). Qui domi inter pectinem et speculum toto mane occupati, inertis negotio operosi, nihil agunt; qui malunt Rempublicam turbari, quam suam comam, et sollicitiores sunt de capitis decore, quam de animae salute; comptiores, quam fortiores; qui ducunt in bonis dies suos et noctes; de die rident inter rosas, de nocte iacent inter plumas; in mensa inter epulas, in foro inter fabulas; ubique inter rosas, nunquam inter spinas. Non est quod illi delicatuli, pleni rosarum, aliud expectent post odoríferas rosas, quam tartareas flammas. Erras ergo, o iuvenis, toto coelo, a coelo, si putes gradum facere per viam lacteam et roseam, in qua nil nisi rosas et lilia et calathos teras, ad coelum, nec ullam vepriculam vel minutissimum aculeum persequentiscas. Non itur de deliciis ad delicias. I, munde, mitte rosas tuas et margaritas ante porcos. Nos similes mercatori quaerenti bonas margaritas, inventa una pretiosa margarita, vendemus omnia et ememus eam. Haec margarita, haec spina non est illa quae pungit caput tuum, o Christe, sed qua configi optabat servus tuus, cum diceret: *Confige timore tuo carnes meas* (2). Hac spina timoris confige carnes meas, ut postea rosis amoris coronas animas nostras.

§ III. — Illuditur.

Expectatis in hoc ultimo puncto, ut tertius affectus, pudor, in theatro crudelitatis, agat suam personam? Sed, ut video, venit non incommitatus, neque solitarius: stipant latus hinc dolor, inde amor.

(1) *Sap.* 2, 8.

(2) *Ps.* 118, 120.

Haec enim illum pati, non tantum fuit insignis pudor, sed acutissimus dolor; nec tantum dolorem sustinuisset, nisi Amor suppeditasset et vires, ut posset, et animos, ut vellet tanta pati. Sed loquitur Evangelista: *Et... posuerunt... arundinem in dextera eius, et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Ave, Rex Iudaeorum. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, et percutiebant caput eius* (1).

Romani milites a Iudaeis mercede conducti ad exercendas omnes vires acerbitalis et immanitatis in Christum, postquam ornassent caput spineo diademate, manus fragili arundine, humeros lacero murice, ne quid deesset ad ludicri Regis opprobrium, sannis ei illudunt, in faciem expuunt, caput percutiunt. Quātus pudor! Eum, *qui est primogenitus omnis creaturae* (2), despici ut novissimum virorum! illum, in cuius magnificentissimi paludamenti augusta ora adamantino caractere scriptus est ille plenus maiestatis titulus: *Rex regum, et Dominum dominantium* (3), hic ab impudoratis sannionibus et vernis cum scommate salutari: *Ave, Rex Iudaeorum!* Illum, qui *appendit tribus digitis molem terrae* (4), manu tenere arundinem! Flexo genu a spurcissimis sycophantis per ludibrium adorari, coram quo flectitur omne genu. Illam faciem conspuì a petulantissimis nebulonibus, quam vel vidisse salus est videntis! Comitabatur pudorem dolor: hic enim illi occurrebat quocunque oculos flectebat. Absentia et praeterita respiciebat: illic videbat Matrem, cuius magna erat velut mare contritio, nec erat qui eam consolaretur: sciebat, se a Iuda proditum, a Petro ter negatum, ab Apostolis desertum, a militibus captum, a scribis falso accusatum, a Iudaeis illusum, ab Herode spretum, a sacerdotibus reiectum, a Romanis flagellatum, a Pilato condemnatum, ab omni-

(1) *Matth.* 27, 29, 30. (2) *Col.* 1, 15. (3) *Apoc.* 19, 16. (4) *Is.* 40, 12.

bus derelictum. Aspicit praesentem statum: oh quantus hic dolor! Coniectus in foedum domus angulum, insidet duro et frigido saxo, prae frigore contremiscens, undique lacer et totus cruentus; patent undique vulnera, caput pungitur spinis, oculi fluunt lacrymis, frons perfunditur cruore, vultus illinitur spinis, corpus percutitur arundine, manus vinctae sunt funibus, capilli evelluntur a militibus; ab omnibus illuditur, a nemine cognoscitur, et ita, ut peripsema totius mundi, ut opprobrium hominum, ut abiectio plebis, ab omnibus contemnitur. Si futura prospiciat, videt gentem suam dilectam totamque Synagogam exultantem ob suam mortem; videt parari immanem crucis trabem, clavos, malleos, se binos inter latrones inaudito cum dedecore deducendum ad montem Calvariae, affigendum cruci, deridendum ab adstante populo, a Patre deserendum, atque illic inter ultimos cruciatus se moriturum. Itaque quocunque oculos circumfert, ad praeterita, praesentia, futura, undique circumdederunt eum dolores mortis. Si unquam, tunc vere ei convenit ille titulus: *Vir dolorum* (1). Videor iam audire Christum tacite alloquentem his verbis populum sibi dilectum: *Popule meus, quid feci tibi, aut quid contristavi te* (2)? *Nonne dicit* (ait Chrysologus): *Si divinitas ignota est, vel caro sit nota; videte, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem. Et si quod Dei est, timetis, quare quod vestrum est, non amatis* (3)? Quomodo potuisset Dei Filius plus amare hominem, et plura pro homine pati, si quilibet homo tanto Christi arsisset amore, quanto supremus in coelo seraphinus? Contra, quomodo potuisset plus odisse Filium Dei homo, et si is homini omnia mala intulisset, quae daemon ipse etiam inferre optat? Hoc triste spectaculum, vivum

(1) *Is.* 53, 3.(2) *Mich.* 6, 3.(3) *Chrysol. serm.* 107.

hominis funus, animatum Dei cadaver, quod totam rerum universitatem in sui commovit commiserationem, peccator otiosus, siccis oculis, nec semel mutato colore intueris? Nulla tibi prae pudore rubet pars genae? nullum prae timore tremit membrum? nulla prae amore stillat ex oculis lacryma? nullus prae dolore erumpit e pectore gemitus? non tantum eorum, quae commisisti poenitenda, te non poenitet; sed et nova cogitas scelera, ut nova infligas vulnera? non metuis illius e coelis iustitiam, cuius in terris despicias clementiam? Nimirum hoc tibi proprium est, Iesu, semper misereri et parcere; diligere inimicos tuos; orare pro persequentibus te; orare pro his qui oderunt te. Haec tua est indoles, o Iesu, lavare pedes illius qui te vendit; osculari eum qui te prodit; sanare auriculam eius qui te capit; ignoscere ei qui cum iuramento te negat; percuti, et non repercutere; accusari, et silere; flagellari, et pati: denique omnibus semper et ubique benefacere, solius est Iesu. Agnosco tuam naturam, et ideo plus spero de tua clementia, quam timeo Patris iracundiam. Perge misereri, o misericordia! donec te videam in gloria, ubi *miseri cordias tuas in aeternum cantabo* (1).

§ IV. — **Producitur coram populo.**

Voluit, qui latuerat in praetorio, ex umbra in solem, e latebris in conspectum omnium prodire, ut suum proderet, et quo urebatur, dolorem, et quo accendebatur, amorem. Sic enim de eo Ioannes: *Exivit iterum Pilatus foras, et dicit eis: Ecce adduco eum vobis foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam* (2). Stabat densum humeris vulgus, et immensa Iudaeorum multitudo extra Pilati praetorium, expectans Christum foras a Pilato producendum. Quod

(1) Ps. 88, 1.

(2) Ioan. 19, 4.

cum sciret Pilatus, exivit iterum foras in Lithostroton, et dicit confertissimae hominum multitudini: *Ecce adduco eum vobis foras*. Iam saltem spero tanto eius supplicio factum satis vestro desiderio: sic enim illum corripui, ut dignior sit misericordia, quam invidia. Si illum odistis, digna vestro odio sustinuit, illud ergo deponite: et quis in eo adhuc locus esse potest vestrae invidiae, ubi non est locus amplius ulli, quam invidia optare potest, poenae? Si malus est: quidquid imprecari ei potestis, mali pertulit. Deinde *adduco eum foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam*, vel Romani imperii laesi, vel publicae rei perturbatae, vel scele- ris admissi. Nullam invenio noxam, ob quam auferam ei vitam. Audivi quaecumque contra eum protulistis testimonia, quaecumque ei obiecistis crimina; et illa quidem non leviter audivi, sed exactissime singula ad trutinam Iustitiae ponderavi: totam adhibui industriam meam, ut excogitarem, an salva aequitate possem quidquam invenire morte dignum: quaesivi, et non inveni. Iniquum autem est condemnare ad mortem, qui nihil commisit morte dignum. Hoc ergo protestor coelo et terra, et vobis omnibus testibus: post omnia, singula, universa contra eum allegata et mature expensa, *Nullam invenio in eo causam*. Gratulor innocentiae tuae, o IESU. Iam saltem toti mundo constat, teste etiam iniquo Iudice, aequam esse causam tuam. Sic ergo morieris; morieris, non quod nocens mori debueris, sed quod innocens volueris. Hic me confundit pudor, et invadit undique dolor, cogitantem quoties, mi Iesu, te offenderim, cum tamen offendendi nullam inveniam in te causam. Ego sum (et quid pudet hic palam dicere, quod non puduit coelo teste facere?), ego sum, qui tuo sacro vertici spinas illas tam alte infixi; ego sum, qui tot immania corpori tuo inflexi vulnera, et ego sum qui e sacratis-

simis tuis venis extorsi omnem sanguinem; et tamen haec faciendi nullam invenio in te causam. O quoties in silentio cordis mei clamat, dum te volo offendere, conscientia mea cum Pilato: *Non invenio in eo causam!* Christus nil iam pene, nisi ulcus, paucis his verbis nos interrogat cum Iob: *Quare persequimini me* (1)? Quid vos respondere possitis, vos videritis: conscientia mea respondet: Persequendi eum nullam invenio in eo causam. *Nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, et fecit, et creavit te* (2)? Cur ergo ille tibi displicet? cur offendis? cur transgredieris eius mandata? cur spernis consilia? Quare? Finge, excogita, si potes, aliquam causam. Frustra quaero: scio, quia ubi venit Iesus, *venerunt mihi omnia bona pariter cum eo* (3). *Nullam, nullam invenio in eo causam.* Hoc demum est omni stupore maius: IESUM offendendi nullam invenimus causam, diligendi causas infinitas; et tamen quolibet prope momento IESUM offendimus; vix unquam, ut par est, diligimus. Nunc, mi IESU, cum me cogat tua erga me bonitas et in me charitas fateri, quia nullam invenio in te causam offendendi te: ego nunc te interrogo: Quam invenisti causam diligendi me? Causas habuisti infinitas puniendi me, perpercisti; perdendi me, servasti; ulciscendi iniurias tibi factas, remisisti. Ego tibi maledixi, silebas; ego extendi contra te manum meam, ut te percuterem, tu extendisti manum tuam, ut me lapsum erigeres; ego te vulneravi, tu me vulneratum sanasti. Quam invenisti causam haec faciendi? Cur post tot iniurias, contumelias, odia, scelera contra te, adhuc voluisti me salvare? Silet Iesus; loqui enim nimius dolor non patitur; sed remittit me ad Davidem, in cuius metris causam invenio, cur Salvator meus me voluerit salvum,

(1) Iob 19, 22.

(2) Deut. 32, 6.

(3) Sap. 7, 11.

nimirum, *salvum me fecit, quoniam voluit me* (1). Unica ergo causa salutis meae, non sunt tam merita mea, quam voluntas tua. Adoro hanc sacrosanctam voluntatem, qua, tot aliis relictis, voluisti me: amo amorem tuum, quo elegisti me. Quoniam ergo ita placitum fuit ante te, ut eligeres me, quoniam voluisti me; fiat voluntas tua, et salvum me fac, quoniam voluisti me.

§ V. — *Ecce Homo.*

Pilatus, Iudex in Christi causa timidior, quam aequior, ut tandem saturaret rabidum Iudaeorum in Christum debacchantium furorem ac odium, voluit coram oculis proponere hominis commiseratione, quam potius indignatione dignioris spectaculum (*Exivit ergo IESUS portans coronam spinream, et purpureum vestimentum*), et dicit eis: *Ecce homo* (2).

Ecce homo. Hoc dixit, quia pecudem excoriatam credidisset populus, ni dixisset: *Ecce homo*. Ita enim erat plagis contusus, flagris contritus, alapis contusus, pugnis lividus, sputis deformatus, ut in homine homo quaerendus fuisset. *Ecce homo imbellis, miser, infirmus, miserabilis, pauper, ridiculus, non iam formidandus, sed miserandus. Ecce correctum, si malefactor: Ecce flagellatum, si trifur: Ecce coronatum, si Rex: Ecce, an non immanius sic flagellari, quam crucifigi?* Haec ad populum Pilatus: alia ego ad vos de hoc homine. Quotquot hoc estis in loco praesentes, ut sitis vobis ipsis praesentes, ora, oculos, mentemque totam convertite ad aram. Creditis illic candido inclusum orbe illum, *sub quo curvantur, qui portant orbem* (3)? *Ecce homo*, per quem facta sunt omnia, sine quo factum est nihil. *Ecce homo*, sine quo omnes mo-

(1) Ps. 17, 20.

(2) Ioann. 19. 5.

(3) Iob 9, 13.

rimur, per quem omnes salvamur: qui ab aeterno ante omne principium Deus, *in principio creavit coelum et terram* (1). *Ecce homo*, cui data est omnis potestas in coelo et in terra (2). *Ecce homo*, in quo vivimus, et movemur, et sumus (3): ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. *Ecce homo*, cuius omnis actio, nostra est instructio; cuius vita, norma est vivendi; cuius verba, veritatis sunt dogmata; cuius vitae vel momentum unicum pretio et excellentia omnem coelitem aeternitatem exsuperat; quem adorant omnes, praeter eum qui adoratur ab omnibus; cui servire summa est dignitas; parere, libertas; subiici, honor; subesse, gloria; amare, felicitas. Si times mala, si speres bona: *Ecce homo*, cuius solius beneficio potes declinare omnia mala et acquirere omnia bona: bona corporis, bona animae, bona temporalia, bona aeterna, bona naturae, bona gratiae, bona gloriae, bona terrae, bona coeli. Denique *Ecce homo*, a quo uno et solo dependet tota nostra, quam speramus, salus; omnis, quam expectamus, gloria; quam optamus, beatitudo. Hic tecum cogita, quantum, o homo, debeas illi homini Deo! Creavit te, cum nihil esses; conservavit, postquam coepisti esse; redemit te, ut tibi semper bene esset: illius sole fuisti illustratus per diem, et luna per noctem: illius igne calefactus, illius aëre recreatus, illius pane nutritus. Te ipsum tibi reddidit, postquam per peccatum esses venundatus, inseruit te filiis Ecclesiae, fecit te participem omnium Sacramentorum suorum, Regni sui haeredem et secum cohaeredem; verbo, in totius vitae curriculo nec momentum fuit unicum, quo non infiniti momenti tibi contulerit beneficium. *Ecce homo*, qui haec omnia fecit, postquam tu malum coram eo fecisti. O homo simul et Deus! *quid retribuam tibi pro omnibus, quae retribuisti*

(1) *Gen.* 1, 1.(2) *Matth.* 28, 18.(3) *Act.* 17, 28.

mihi (1) ? Si dederō tibi quidquid sum, quidquid habeo, quidquid p̄ssum, pro minimo tuo beneficio, ut quod uno momento me servaveris; perinde est, ac si nihil darem, aut facerem: quid restat pro aliis beneficiis? Et si hoc momento omnes atomi verterentur in linguas, quibus te laudarem; in manus, quibus tibi servirem; in corda, quibus te amarem; adhuc nihil esset erga tua in me merita. Illud mihi certum est, quando tibi omnia mea dederō, nihil te rerum mearum accepturum, quod non pluribus nominibus ante sit tuum, quam meum: tamen quia ita vis, volo, ut omnia ad suum fontem redeant. Ego igitur dico, dedico, ac reddo meum esse, corpus, animam, vitam, sanitatem, libertatem, vires, fortunas, commoda, iura, et quidquid sum, aut unquam ero: reddo et restituo me Tibi, voloque ut quidquid a me, sive in tempore, sive in aeternitate, proficiscetur; meae cogitationes, dicta, facta, meae calamitates, consilia mea, solitudo, congressus, res secundae, adversae, lacta, tristia, amores, odia, et quidquid potest ad me spectare, tuae Maiestatis obsequiis sint consecrata: omnia ad Iesum et propter Iesum, quia omnia ex Iesu et in Iesu. Pro his omnibus unum te obsecro, ut tu, Salvator meus, quod et mihi ad salutem sufficiet, ducas me ad conspectum Patris tui: et haec pauca pro me loquaris verba: *Ecce homo*, pro quo ego Filius tuus factus sum homo.,

§ VI. — Iudaei reiiciunt Christum.

Scena illa Iudaeis a Pilato proposita (hoc est, Christus tam miserabili schemate illorum oculis expositus) debuisset illorum placare furorem: at Iudaei canibus et tigribus truculentiores furiose vociferantur: *Tolle, tolle, crucifige eum*. Monstrum amove, odium hominum, ludibrium terrae, oppro-

(1) Ps. 115, 3.

brium coeli, pestem gentis suae, catharma, maledictum, peripsema totius mundi, Deoque atque hominibus invisum caput. *Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt... Non habemus Regem, nisi Caesarem. Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris* (1).

Miseri Iudaei, qui iam nullum habent sibi proprium Regem, nec Caesarem, nisi ex orco daemone, tenebrarum Principem; et ideo ipsi nunc iacent in tenebris et in umbra mortis. O quam est homini noxium, nolle sibi Christum habere Regem! Patet hoc ex verbis Christi: *Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, et interficite ante me* (2). Audis verba illa: *Qui noluerunt me regnare super se*; Audesne affirmare, quod Christus regnet super te? Circumspice te intus et foris, a capite ad calcem, a mane ad vesperum. Nulla deberet esse facultas animae, nulla pars corporis, nulla actio manuum, nullum verbum oris, nulla cogitatio mentis, nullum desiderium cordis, super quod Christus non regnaret, ut Christus dici possit regnare super te. Nam, si vel unum deesset, tu ex illa parte ab eius regno subtractus esses, nec proinde super te totum regnaret. Estne vel una pars ita illi subiecta, ut in ea vel sola regnet? Regnatne Christus in oculis? o lascivi, o petulci, o lenones oculi! Quoties tu illos eo convertis, ubi tu perverteris? Regnatne Christus in lingua tua? o lingua dicax, procax, petulans, contumeliosa, quae, ut gladius acutus, tot laedit, caedit, vulnerat, mactat, iugulat, quot prope verba pronuntiat. Regnatne Christus in digitis? Discute quas scribis literas, vide an de iis dici possit: *Digitus Dei est hic* (3); an non potius digitus Ovidii, Catulli, Tibulli est hic? Quoties illi digiti scribunt iniqua, et subscribunt sententiae iniquae! Regnatne

(1) *Ioan.* 19, 15, 12.(2) *Luc.* 19, 27.(3) *Exod.* 8, 19.

Christus in cogitationibus, desideriis, affectibus, negotiis tuis? Nonne ibi potius concupiscentia praevallet, ut magis sequaris naturae impetum, quam gratiae motum? Cur ita porro, nisi quia non vis ita premi, quantum necesse est, ut Christus regnet super te? *Confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti: Non serviam* (1). O fortem et amabilem reprimendae concupiscentiae necessitatem, qua compellor, aut negare Christum Regem meum, et dicere cum Iudaeis: *Non habemus Regem nisi Caesarem*: aut omnem illi subiicere concupiscentiam! Quid hic statues, anime? Quid deliberas? Quid proponis? Audi hic loquentem S. Bernardum: *Veni, Domine Iesu, aufer scandala de tuo Regno, quod est anima mea, ut regnes tu (qui debes), in ea. Venit enim avaritia et vindicat in me sibi sedem: iactantia cupit dominari mihi; superbia vult mihi esse Rex. Luxuria dicit: Ego regnabo. Ambitio, detractio, invidia et iracundia certant in me ipso de me ipso, cuius ego potissimum esse videar. Ego autem, quantum valeo, resisto; renitor quantum iuvor. Dominum meum Iesum reclamo: ipsi me defendo, quia ipsius me iuris agnosco. Ipsum mihi Deum, ipsum mihi Dominum tenco et dico: Non habeo Regem nisi Dominum Iesum. Veni ergo, Domine, disperge illos in virtute tua, et regnabis in me, quia tu es ipse Rex meus et Deus meus, qui mandas salutes Iacob* (2). Ita S. Bernardus. O felix, ter felix, cui is solus est Rex, qui est Rex regum, cuius Regni non est finis. Clamemus conspirantibus vocibus contra Iudaeos vociferantes: *Non habemus alium Regem nisi Caesarem*. Nos non habemus alium Regem, nisi Iesum. Vos reddite quae sunt Caesaris, Caesari: nos reddemus quae sunt Christi, Christo, tanquam Regi nostro. Quapropter in signum, quod te cognoscam, et iam nunc eligam in Regem meum,

(1) *Ier. 2, 20.*(2) *Hom. 4 super Missus.*

totum me tuis manibus, potestati, ac imperio committo et submitto, ut tanquam Rex de me in omnem partem, qua tibi videbitur, statuere velis. Hinc perinde mihi fuerit, sive sim pauper, sive dives; sanus, sive infirmus; sive sim abiectus, sive aestimatus; tristis, sive hilaris: modo sim talis, qualem me esse cupis. Haec est summa votorum meorum, haec mea maxima, quam mihi opto, felicitas: nec aliud, nisi hoc unum cupio, sive in coelis, sive in terris, sive in tempore, sive in aeternitate, quam me totum tuae infinities adorandae submittere voluntati. Adoro pronissima mente divinam providentiam tuam, neque desidero momentum unum vitae, vel tantillum sanitatis, aut sensum ullum gaudii; imo nec gradum unum gratiae aut gloriae supra id, quod a te mihi decretum est. Nolo quidquam meo arbitrio permitti in iis, quae conditionem vitae meae, horam aut genus mortis meae attingunt, aut in quavis alia dispositione, quae se mihi posset offerre. Amputa, rescinde, aufer, everte omnia consilia mea, quae tuae circa me destinationi adversantur: statue de me ut voles, tanquam Rex meus et Dominus meus, ita ut quidquid possum sit in obsequium tuum; quidquid habeo, sit tuum; sim totus tuus, et tu sis meus; ego servus tuus, tu Rex meus.

§ VII. — **Conatur Pilatus placare populum,
sed frustra.**

Pilatus, homo callide vafer et popularis aurae captator sedulus, consuetus attendere magis quae aliis placerent, quam quae se Iudicem decerent, facilitate crudeli perdidit semetipsum, et Deum. Quantumcunque esset cautus et solers, ne ipse quidem servire duobus dominis potuit: in eo venia non dignus, quod deteriorem reveritus, nimirum

Caesarem; meliorem contempserit, videlicet Christum. Tamen commotus rabidorum Pontificum ac populi protervia postulantium una voce, ut Christus crucifigeretur, dicit eis: *Accipite eum vos, et crucifigite: ego enim non invenio in eo causam. Responderunt Iudaei: Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit* (1).

Audite iuris et legis periti: *Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori*; Iudaei legem habent, secundum quam licita est innocentis oppressio, iusti condemnatio, iustitiae violatio. *Nos legem habemus, secundum quam licet Deum offendere, imo occidere. Nos legem habemus, secundum quam, quidquid nobis lubet, licet. O praeclaram legem, quae leges omnes divinas et humanas miscet, confundit, violat, abrogat! Haec lex, approbata a Iudaeis, necdum est abrogata a Christianis; hodieque passim viget illa in curiis, in conciliis, in aulis, in academiis; nusquam non. Ingredere Advocatorum musaca, mone legem Dei prohibere, cuiquam iniuriam facere; suum cuique tribuendum. Audies illico: Quid ais? Tu legisperite tam es peregrinus in lege? *Nos legem habemus, et secundum legem nostram nullum est crimen, opprimere innocentes, affligere viduas, deserere pupillos. Convenias in aula nobilem, qui ad singulare certamen progreditur,ingere auribus eius: Illustrissime domine, scisne legem Dei esse, Non occides? Quid ais? inquiet: Dic illa monachis; nos de mundo sumus, et secundum leges mundi licet, honoris tuendi causa, descendere in arenam, inire singulare certamen, percutere, laedere, interficere. Admone virum eruditum, sed maledicum: moneas, doctissime domine, scisne ex mente Pauli, quia *Detractores Deo odibiles* (2)? Quid? tune tam ho-**

(1) Ioan. 19, 6, 7.

(2) Rom. 1, 30.

spes es in theologia? Nos habemus legem, novam sententiam ex nova theologia, et secundum illam detractio, contumelia, nullum est peccatum. Sic in conviviis helluones legem habent, et secundum illam legem licet ad aequales haustus certare; licet ad sanitatem amici circumferre immanem craterem, et funditus exhaurire, donec rationis usura, ut insani, priventur. In curiis politici legem habent, et secundum illam legem licet habere potiolem rationem Status, Regis, Caesaris, quam pietatis, virtutis, religionis, salutis, Dei. Ita hoc saeculo omne vitium, quia est publicum, videtur licitum. Sic violare legem Dei est secundum legem mundi. Sic etiam prava aliqua in urbe consuetudo, noxia pseudopoliticorum axiomata, pessima pessimorum exempla, sunt multis velut lex, quam plerique amplectuntur, et dum secundum eam legem vivunt, aeternum per-eunt; quia Deus habet legem, et secundum legem Dei huiusmodi homines, qui vixerunt secundum legem mundi, debent mori. Quisquis iuxta has mundi leges vixisti, hic tibi propone horam illam, qua desines vivere. Finge tibi dici illa Ioannis tristissima verba: Fili, *novissima hora est* (1). Veniunt ad lectum tuum fatalem illae vanitatis pedissequae, quarum legibus obtemperasti. Adest pulchritudo. En tibi hominem, o pulchritudo, qui maiorem vitae suae partem in obsequium tui impendit, inquietus die, insomnis nocte, decoris et blandis oculis aspiciens, calamistris inurens cincinnos, ad speculum fulvam caesariem discriminans. Quid ei pro officiis impendes, o pulchritudo? *Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori.* Ecce, honor, iacet ibi in lecto plenus angustiarum homo qui nullum non movit lapidem, nulli labori pepercit, ut gloriolae, aut popularis favoris aucuparetur umbram: totum se tibi mancipavit, noctes

(1) 1 Ioan. 2, 18.

diesque trivit magnatum limina, affectavit procerum clientelas, unum illi fuit studium placere pessimis. Quae tot meritis praemia proponis? *Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori.* Ecce, o voluptas, hominem tibi penitus consecratum, cuius in te una fixa felicitas, qui honore postposito, despecta salute, Dei legibus neglectis, te unam semper amplexus officiosissime coluit. Quam illi mercedem dabis? *Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori.* Tunc tibi singillatim occurrent quaecunque unquam commisti peccata; socii illi discoli, auctores vel complices sceleris; aderit et proditor mundus, actor diabolus, iudex Christus; una tunc erit vox omnium: *Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori.* I, nunc, cosmophile; sequere mundum et eius voluptates inanes; vive secundum leges mundi, quas ubi adamussim observaveris, erit tempus, quando secundum legem Dei debebis, non tantum semel mori, sed semper pati. Hoc si ita est, cupio in mundi legibus esse exlex: satagam potius, ut sim peritus legum divinarum, quam humanarum; coelestium, quam civilium: tu, Christe, legem habes, et secundum legem tuam, *Beati sunt pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum coelorum; secundum illam: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (1). O beatam legem, quae sui sectatores reddit beatos! Itaque, spretis mundi legibus, *scrutabor legem tuam, et custodiam illam in toto corde meo* (2): Tunc in pace in idipsum dormiam; quia *pax multa diligentibus legem tuam* (3).

(1) *Matth.* 5, 3, 5.(2) *Ps.* 118, 34.(3) *Ps.* 118, 165.

§ VIII. — **Pilatum cogunt Iudaei minis
ut Christum condemnet.**

Hactenus Pilatus virum se prae buerat, et pro Christo se fortem ostenderat, sed tandem excusserunt ei omnem ex animo aequitatem, et incusserunt formidinem illa verba: *Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris* (1).

Hic fuit velut decumanus fluctus, quo oppressa et submersa fuit iustitia, tunc submitit fasces aequitas iniquitati. Illa verba: *Non es amicus Caesaris*, mirum quantum turbaverunt animum Praesidis! Tunc ipse secum: Pereat potius Christus, quam ut Pilatus non sit amicus Caesaris: amica iustitia, amica innocentia, amica quaecunque virtus, sed magis amicus Caesar. Inimicus potius sum ipsius Numinis, quam non amicus Caesaris: tollatur potius innocens ex hac vita, quam Pilatus excidat Caesaris gratia. Evertantur ius, fas, aequitas, pietas, omnia potius, quam ut solvatur inter Caesarem et Pilatum amicitia. O dira cupiditas complacendi hominibus! O crudelis metus displicendi! O humani respectus de illa cupiditate metuque conflati, quam potentes estis, et ad omne facinus perpetrandum parati! Ecce hoc unum potuit permoveere hominem ad condemnandum IESUM: quod neque Pharisei suis calumniis, neque Pontifices, aut sacerdotum Principes suis praetensis legibus, neque populus universus suis inconditis clamoribus extorquere potuit, unus obtinet respectus humanus. Sic maximus Dei despectus est humanus respectus. Porro humanus respectus quid tandem est? Nil, nisi intemperans quaedam, vel placendi hominibus cupiditas, vel displicendi formido; ideoque ut hominibus placeas, ne displiceas, opus bo-

(1) Ioan. 19, 12.

num omittere, malum ei oppositum committere. Quam multi salute excidunt et exitium incurrunt propter illa verba: Quid dicunt homines? Si in templo, dum rei intersum divinae, geminos flectam poplites, si manus coniungam, si oculos contineam, si ea qua decet et oportet, reverentia, coram Christo me geram, quid dicent homines? Si percussus non reperiuiam; si quod Christus iubet, reddam *bonum pro malo* (1); si illatam iniuriam non ulciscar, quid dicent homines? Quod si in splendido convivio, dum alii famam alienam convitiis traducunt, amarulentis contumeliis denigrant, illis detrahendo non obsecundem, et pariter detrahendo non applaudam: sed silentio, vel supercilio, illorum dicacissimam petulantiam condemnem; si aliis peccantibus non sim complex peccati; si aliorum impudentiae me pudeat, nec cum impudentibus sim quoque impudens, quid dicent homines? Ergo, ne displiceam hominibus, valeat virtus, postponatur Christus, condemnetur Deus: cedat pudicitia impudicitiae, modestia petulantiae, verecundia impudentiae, aequitas iniquitati, quaelibet virtus cui-libet vitio. Despiciantur leges Dei, praecepta Ecclesiae, consilia Christi: mihi est instar omnium placere populo, satisfacere hominibus. Nonne id est ad unguem exprimere personam Pilati? qui volens satisfacere populo, non est veritus gravissimo, quod fingi posset, conscientiam suam contaminare sacrilegio? Sic multi, ut placeant homini, displicent illi qui propter nos homines factus est homo. Cur tu, qui toties ingeminas: Hoc si faciam, vel omittam, quid dicent homines? Cur non dicis: Si hoc faciam, quod nefas est facere, quid dicent coelites? Quid angelus tutelarum? Quid angelorum Regina? Quid Christus? Quid Deus? Quid omnes et in terris iusti, et in coelis beati? Quid dicent tunc cum suda-

(1) 1 Petr. 3, 9.

bis ultimum sudorem, cum iacebis in extremis angustis, cum post omnia quae in hominum gratiam egisti animam ages, ab hominum consortio segregandus; cum ab hominibus omnibus desertus, nullus tibi poterit esse adiutor, nisi is solus, quem sprevisi, Deus? Quid tunc illi dicent, nisi illud Davidis qui sic iustos inducit, non tam loquentes, quam irridentes? *Videbunt iusti, et timebunt... et dicent: Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum* (1). Et illud: *Deus dissipavit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos* (2). Ac ille amarus sarcasmus: *Ubi sunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam? surgant, et opitulentur vobis, et in necessitate vos protegant* (3). O Pilate, iaces modo et ardes in loco tormentorum: ubi sunt dii tui, in quibus habebas fiduciam, ut propter illos tam atrociter peccaveris contra iustitiam? Ubi iam sunt illi tui dii, Iudaei, inquam, quibus tantopere timebas displicere; ubi Romani, quibus volebas placere? ubi Caesar, cuius ut persisteres amicus, inimicus factus es Dei? *Surgant nunc, et opitulentur tibi, et in necessitate te protegant*. Itaque, cum ab illis nullum sit sperandum auxilium, nullum expectandum solatium tunc cum maxime illorum ope indigebo, ego, spretis omnibus, ubi de cultu tuo, o Christe, agetur, hominibus, memor verborum, quae dixit tui amans discipulus, gentium Magister: *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem* (4); nunquam quiescam, nec mihi placebo, nisi illud assequar, ut possim, sicut tu de Patre tuo, sic ego de te dicere: *Quae placita sunt ei, facio semper* (5). Itaque malo tibi soli placere actu uno, momento unico, potius quam placere omnibus, qui sunt, erunt, fuerunt, hominibus tota aeternitate: imo pluris facio

(1) Ps. 51, 8, 9.

(2) Ps. 52, 6.

(3) Deut. 32, 37, 38.

(4) Gal. 1, 10.

(5) Ioan. 8, 29.

placere semel tibi, quam semper potiri imperio totius mundi. O quanta est et felicitas et dignitas, posse tibi placere ! Fieri enim non potest, ut tibi placeam, quin me diligas : si diligis, etiam benefacis : si benefacis, bene mihi erit in corpore et in anima, in prosperis et adversis : quia si hic peregrinus, quae placita sunt tibi facio semper, *placebo* tibi quoque, *Domine, in regione vivorum* (1).

§ IX. — Admonetur ab uxore Pilatus,
ut Christi causam excutiat.

Hodie meditandi argumentum nobis suppeditabit optatissima Christo, felicissima mundo, expectatissima Ss. Patribus in limbo, terribilissima diabolo, mortis in auctorem vitae pronuntiata sententia. Quam sententiam iniquissimam fuisse, testata est uxor Pilati suo somnio, ac deinde Pilatus ablutione manuum. Convertemus nos ad Pilatum, tum ad Pilati uxorem : tandem delabemur ad Christum. Sic ergo textus Evangelicus: *Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius dicens : Nihil tibi et iusto illi ; multa enim passa sum hodie per visum propter eum* (2).

Moris erat, uti apud omnes gentes, sic apud Romanos, ut Iudices, non stando, sed sedendo decretoriam in reos sententiam pronuntiarent ; ne, vel impetu praecipites, vel iracundia turbulenti, vel odio concitati, vel quocunque alio affectu depravati, sententiam iniquam proferrent. Sedebat ergo Pilatus tanquam supremus Ierosolymae Praeses ac Iudex: tunc *misit ad eum uxor eius* (quae a Rabono dicitur Procula) dicens: *Nihil tibi et iusto illi*. Quasi dicat: quaeso te, marite, hunc tu hominem vel dimitte, quia perplexa est eius causa ; vel absolve, quia mihi certa est eius innocentia. Fateor,

(1) Ps. 114, 9.

(2) Matth. 27, 19.

multi eum reum ex invidia magis clamant, quam ex iustitia probant. Varii eum accusant, omnes condemnant: sed ex omnibus nemo eum criminis convincit. Plus in iudicio te moveat aequitas, quam terreat auctoritas. Esto: excidamus etiam Caesaris gratia, modo defendatur innocentia, et non violetur iustitia. Hunc autem iustum esse, ideoque innocentem, plus mihi persuadent ipsa, quae hac nocte me consternarunt, nescio quae somnia, quam contrarium suadent omnia contra eum Iudaeorum testimonia. His, aut id genus aliis rationibus nitebatur haec spectatissima matrona coniugem in gyrum aequitatis compellere. Et creditur sol iustitiae, qui patiebatur eclypsim in solio iniustitiae, emisso a se veluti radio, uxorem Pilati illustrasse, ut illa Christum cognoverit Salvatorem et ita acquisierit salutem. Haec opinio est Origenis et aliorum (1). Ille, qui adstabat ut reus coram Pilato, terrebat ut Deus uxorem Pilati: non ut ipse absolveretur, sed ut ipsa servaretur. Ita impletum est illud oraculum Christi: *Erunt duo in lecto uno; unus assumetur, et alter relinquetur* (2). At male monetur caecus per visa; et apud impios quaelibet Dei monita sunt somnia. O Pilate, uxor tua somniat, ut tu e somno vigiles. Si recte attendas, invenies illud uxoris tui somnium, Dei esse oraculum, monentis: *Surge, qui dormis, et exurge, et illuminabit te Christus* (3). O Pilate, hora est iam de somno surgere. Vere Christus ubique se ostendit esse Salvatorem, qui vult omnes salvos fieri: Pilatum salutis admonerat per uxorem, uxorem per somnium, Iudam per osculum, Petrum per gallicinium, Iherodem per silentium, Malchum per restitutae auriculae miraculum, Iudaeos per prodigia, alios per beneficia, omnes per testatissima Divinitatis suae argumenta. Quisquis hic praesens est, totius anteactae vitae

(1) *Tract.* 15, T. 2.(2) *Luc.* 17, 34.(3) *Ephes.* 5, 14.

suae seriem reminiscendo cogitet, et intelliget, multis ac miris modis se a Deo ad salutem pellectum. Quosdam flagellis impellit intrare, alios funiculis charitatis, ut intrent, trahit: illos prosperitate allicit, istos adversitate cogit: cum quibusdam agit fortiter, cum aliis suaviter. Nemo tam impatienter expetit salutem suam, quam ipse tuam. Non repellat venientem qui invitat, ut venias. Ut salvaret hominem, factus est homo. Quid ergo dubitas, vel de impetranda, postquam peccasti, venia: vel de obtinenda, ne pecces, gratia? Non tam tu es miser, quam ipse misericors. Fateor, maior est misericordia tua, quam malitia mea: licet enim peccata mea sint super arenam maris, non tamen super clementiam tanti Patris; ideo oro: *Salvum me fac in misericordia tua* (1).

§ X. — Pilatus lavat manus:

Multa pro Christi innocentia Pilatus hactenus egerat; non pauca, ut Christum absolveret, fecerat; sed nihil effecit. Itaque, cum in tam conferta hominum multitudine non posset vox eius ab omnibus audiri; quod non poterat voce, signo aliquo conspicuo, quod a remotioribus videri poterat, voluit significare. *Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua, lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum a sanguine Iusti huius: vos videritis* (2).

Frustra, Pilate, ad eluendam culpam adhibes aquam. Undecumque venerit aqua ista; seu ex oceano, seu ex fluvio, seu ex torrente, seu ex fonte, seu ex puteo, seu ex cisterna, nihil efficies. Licet aperiantur coeli, et rumpantur omnes fontes abyssi magnae, et pluât super te coelum 40 diebus et 40 noctibus, totusque involvaris Noëtico diluvio, sce-

(1) Ps. 30, 17.

(2) Matth. 27, 24.

lus tuum nimis est immane et truculentum, quam ut illud eluere possit totius aquae elementum. Licet non tantum tibi laves manus, sed optes cum Petro tibi lavari et pedes et caput, non eluetur crimen illud tuum capitale. O Pilate, quid iubes adferri a famulis aquam, qua manus laves? habes domi tuae fontem, quo potes eluere labem. Ecce ante oculos tuos salit fons aquae vivae. Quidni hic te alloquar verbis Davidis? *Apud te est fons vitae* (1). De illo qui coram te stat, praedixit Zacharias: *In die illa erit fons domui David, et habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatæ* (2). Haec, Pilate, est dies illa: fons ille iam ante te patet, et omnibus tecum habitantibus in Ierusalem, et quidem est fons in ablutionem peccatoris; peccator es, in hoc fonte te ablue. Hic est *fons aquae salientis in vitam aeternam* (3). Cur non dicis cum Samaritana: *Domine, da mihi hanc aquam?* Sed quid tibi dicam, nisi cum Baruch: *Dereliquisti fontem sapientiae* (4). Iam te Christus tacite alloquitur, uti olim mulierem Samaritanam, cum ipsa esset iuxta fontem Iacob, sicut tu iuxta fontem aquae vivae: Pilate, *Si scires donum Dei, et quis est, qui adstat tibi: tu forsitan petiisses ab eo, et dedisset tibi aquam vivam.* Hac aqua si lavisses manus, eluisses et scelus. Tunc non fecte, sed vere dicere potuisses: *Innocens ego sum a sanguine iusti huius.* Circumfer, o Pilate, paulisper oculos per domum tuam: videbis, et atrium in quo flagellatus, et praetorium in quo coronatus est, et tribunal in quo nunc adstat, eius sanguine esse delibutum. Tu iam plantis tuis conculcas, quem pro te effudit sanguinem: imo iamiam, te spectante, tot stillant ex sacro eius vertice sanguinis guttae: vestes tuae conspersae sunt prope eius cruore. Ad

(1) Ps. 35, 10.

(2) Zach. 13, 1.

(3) Ioan. 4, 14, 15.

(4) Baruch 3, 12.

delendas animae tuae tam turpiter contaminatae labes, plus potest unica sanguinis eius stilla, quam totius oceani aqua. Sed non audit Pilatus ob inauditum Iudaeorum tumultuantium clamorem. Cum enim Pilatus accepta aqua lavaret manus, Iudaei optantes lavare manus suas in sanguine Salvatoris sui, tanquam rabidi canes latrabant vociferantes: *Sanguis eius super nos, et super filios nostros. O sceierati! o viri sanguinum, quorum manus... sanguine plenae sunt* (1)! *quorum pedes veloces... ad effundendum sanguinem* (2)! Sanguis eius non erit super vos ad salutem, sed contra vos ad perniciem; quia usque ad hanc diem sanguis fratris vestri clamat ad coelum de terra. O quam apposite de perfidis Iudaeis D. Hilarius! *Ille Israël a Domino Pharaonis vindicatus, in mari ablutus, in deserto Angelorum cibo pastus, in lege eruditus, in Prophetis obiurgatus; in nativitate a Domino per consortium corporis susceptus; in cruce, si crederet, salvatus; in resurrectione, si confiteretur, glorificatus; nil horum suum credidit, nil horum manere suum voluit. Habens manna, cucumeres Aegypti desideravit; legem autem a Domino expectans, vitulum adoravit: Prophetas audiens, occidit; Virginis partum sibi prophetatum infamavit, Deum in carne non credidit, peccati remissorem falsi peccati reum arguit; emit ad mortem, in crucem sustulit; testes resurrectionis ad silentium corripit, Apostolos morte interfecit* (3). Ita sanguis Christi fusus omnibus ad meritum, ad salutem, ad gloriam; illis est ad exitium, opprobrium, ignominiam. Sed a Iudaeis et Iudaeorum Praeside Pilato ad nos mentem convertamus. Nemo nostrum est, qui possit cum Pilato dicere: *Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Ille enim sacratissimus sanguis fusus est, non tantum pro nobis, sed a nobis. Ut ergo non fiete cum*

(1) *Is.* 1, 15.(2) *Ps.* 13, 3.(3) *In Ps.* 126.

Pilato, sed vere dicere possim: *Innocens ego sum a sanguine iusti huius*, necesse est, ut idem adferat sanguinem, cui ego intuli necem. Lavabo ergo manus meas, non ut Pilatus, aqua, sed sanguine Salvatoris mei. Tunc ero vere *innocens manibus et mundo corde* (1). Fateor, o Christe, coram te cum Davide: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea* (2). Et vix infans immundus prodieram in mundum; cum salutari Baptismatis latice lavisti me ab iniquitate haereditariae labis; sed *amplius lava me*. Iterum, puer novas contraxeram maculas leviter peccando; lavisti me tunc lacrymis meis, quas puer ad delicta fundebam; sed *amplius lava me*. Denuo, iam adolescens mortalis noxae contraxeram labes, et qui sordidus fueram adolescens sordesceram magis adhuc iuvenis; tu me lavisti in cruento tuo balneo, cum peccata mea Sacerdoti aperirem; sed *amplius lava me*. Nondum mundus sum totus, et tamen nemo nisi mundo corde Deum videbit. Quapropter: *Cor mundum crea in me, Deus* (3). Nam *quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu, qui solus es* (4)? Ut sim ergo mundo corde, *amplius lava me*. Lavisti me lacrymis tuis; scio enim, quia propter me lacrymatus es, Iesu: *amplius lava me*. Lavisti me sudore tuo; legi enim, quia *factus est sudor tuus sicut guttae sanguinis decurrentis in terram* (5); sed adhuc *amplius lava me*. Lavisti me tandem in sanguine tuo, et tum demum lavando sic me, redemisti me. Per hunc sanguinem spero me illic aliquando admittendum, ubi electi tui *laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni* (6).

(1) Ps. 23, 4.

(2) Ps. 50, 7.

(3) Ps. 50, 12.

(4) Iob 14, 4.

(5) Luc. 22, 44.

(6) Apoc. 7, 14.

§ XI. — **Condemnatur ad mortem Crucis.**

Pilatus, cum nihil amplius effugii videret, sed iam se redactum in eas angustias intelligeret, ut necesse esset, vel excidere Caesaris gratia et populi amicitia, vel peccare iniustitia: illud timens, hoc contemnens, prolata contra omne fas iniquissima sententia, tandem auctorem vitae condemnavit ad supplicium mortis. *Pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum, et Iesum tradidit voluntati eorum, ut crucifigerent* (1).

Impletum est illud tuum, o Iesu, vaticinium: *Filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum, etc.; tradent eum Gentibus ad illudendum, et flagellandum, et crucifigendum.* IESUM ergo tradidit voluntati eorum, hoc est, Iudaeis; tradidit Agnum Dei voracissimis lupis, ut devoretur; rabidissimis canibus, ut mordeatur; immanissimis leonibus, ut discerpatur. Tradidit illum, et cum illo omnia ipsius. Totum eius, nulla parte excepta, tradidit honorem, famam, valetudinem, robur, sanguinem, caput, oculos, aures, manus, pedes, totum corpus, ut cum illo facerent quidquid quocunque modo vellent aut possent. Christus ergo tunc traditus est omnium, quos habebat, ferocissimorum tam in terra quam in tartaro, inimicorum potestati. Quae ab hostibus tam malevolis, invidis, crudelibus, tanto odio eius accensis, non timenda laniena? quae non tormenta? quam horribilia supplicia? Quid miserius, quam sic tradi? quid sceleratius, quam sic tradere? Sic non unus est, qui eum tradidit, Pilatus: innumerus est numerus eorum qui ipsum tradiderunt: In primis ego sum eius traditor. Mea avaritia eum tradidit Iudae, ut venderet; mea effraenis in vivendo et peccando libertas eum tradi-

(1) *Luc. 23, 24, 25.*

dit militibus, ut comprehenderent et funibus ligarent; mea iracundia tradidit eum ministro Pontificis, ut daret ei alapam, mea invidia tradidit eum Principibus Sacerdotum, ut eum accusarent; mea maledicentia tradidit eum militibus, ut expuerent in faciem eius; mea ambitio eum tradidit Herodi, ut sperneret et illuderet indutum veste alba; mea libido tradidit eum Pilato, ut flagellaret; mea superbia tradidit tortoribus, ut spinis coronarent; mea denique in quovis scelere consciscendo impudentia et pertinacia tradidit eum Romanis, ut crucifigerent. Sed, ut ad Pilatum redeamus: quid illum potissimum compulit ad ferendam sententiam, qua iniquior in hominem non fuit ab hominum memoria? Metus excidendi gratia Caesaris. Cum enim observarent Iudaei, Pilatum id unum agere, ut Christum vita donaret: illi, quibus Christi vita erat acerbior quavis morte, tandem fortissimum, quod habebant, et veluti palmare argumentum proposuerunt quo Pilato hactenus impavido ingentem terrorem incusserunt, quo illius animi robur penitus enervarunt, quo, velut ariete, hucusque erectum prostrarunt, et veluti de constantiae gradu deiecerunt. Quod illud? Idem, quo hoc tempore omnium prope iudicum constantia et aequitas labefactatur, videlicet: *Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris*. Ad has voces totus expalluit Pilatus, contremuit et expavit, velut fulmine afflatus; et tunc demum coepit animos despondere, palmas iniustitiae porrigere, ac ita Christum voluntati Iudaeorum tradere. Non Ierosolymae tantum, sed hic, et alibi, et ubique est invenire tribunal Pilati. Quam sunt quibusdam in locis corrupta tribunalia, quam iniquae sententiae, quam perversi iudices! Ponderantur iam vulgo sententiae ad libram amicitiae, ad trutinam pecuniae, non iustitiae. Iudex est, non ratio, sed affectus. Satis est, ut cadas causa, non

stare a Iudice. Si conferenda est dignitas, si munus, si examinanda est causa, primum quod quaeritur est, cuius sit factionis? Sit licet quis nocens, sit reus; si pollet Iudicis vel Principis gratia, pro eo feretur sententia. Quoties in conciliis audiuntur illae impiae impiissimorum voces, quas exprimit Sapiens! *Circumveniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius* (1). Observatis causam, cūr impii velint circumvenire iustum? Quia *contrarius est operibus nostris*. Nos helluando pergraecamur, ille ieiunando se macerat; nos lascivimus, ille continens est; nos nitimur politica prudentia, ille Dei providentia; nos novimus simulare, dissimulare, quamlibet personam ponere, sumere; ille est vir rectus et simplex, inter varia semper idem, inter multa semper unus; nos stūdemus captandis favoribus Principum, Magnatum, Optimatum, illi nulla est acceptio personarum, nec est illi cura de aliquo; nec enim respicit personam hominum: *Contrarius est operibus nostris*. Sola ergo ratio, cur impii circumveniant iustum est, quia eius vita dissimilis est illorum vitae. Hoc est: ideo vexatur bonus, quia non est malus; ideo patitur pius, quia non est impius; ideo accusatur innocens, quia non est nocens; et ideo condemnatur iustus, quia non est iniustus. Hinc madent non raro innocentium lacrymis tribunalia, stillant iustorum sanguine Iudicum manus, turgent inopum aere divitum crumenae. Audite, iniqui Iudices, quibus vos verbis perstringat D. Innocentius patronus innocentium: *Vos non attenditis merita causarum, sed merita personarum; non vitam, sed munera; non iustitiam, sed pecuniam; non quod ratio dictet, sed quod voluntas affectet; non quod lex sanciat, sed quod*

(1) Sap. 2, 12, 15.

mens cupiat; non inclinatis animum ad iustitiam, sed iustitiam ad animum; non ut, quod liceat, hoc libeat; sed ut liceat hoc, quod libet (1). Hoc demum est sustinere personam Pilati, malle excidere Dei gratia, quam hominum amicitia. Ubi enim de ista agitur, illico excutitur omnis conscientia, nulla habetur ratio iustitiae, condemnatur religio, seponitur pietas, iacet virtus, vilis est etiam animi salus. Sic Pilatus, ubi illi incussus fuit metus offendendi Caesaris, mox exuit personam aequi Iudicis, et consensit impio iudicio. Sed tu, Iesu, sicuti amore mei permisisti te falso accusari; ita nunc, et inique condemnari, ut tui condemnatio mei esset defensio. Voluisti ab iniquo illo Iudice damnari, ut ego in magno illo foro possem a Patre tuo absolvi. Hodie quidem sententia mortis in te est primum prolata ab homine, sed iam pridem a Patre tuo. Accipe illam, non ut prolata ab iniquo iudice, sed a Patre tuo: cuius haec est voluntas, te mori, ut mors tua sit vita mea. Antequam tu pro me damnando eras condemnatus, omnes, imo omnia me accusabant et condemnabant: iam vero silent. Quod si forte a me petas, quod a muliere illa adultera: *Ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit?* — Postquam tu pro me condemnatus es, *nemo, Domine.* — Neque ego te condemnabo: *Vade, et iam amplius noli peccare* (2).

§ XII. — **Cruce profertur.**

Vix Iudaei bibulis auribus exceperant ex ore Pilati sententiam mortis in Christum moriturum, cum repente tota urbe, per compita et vicos, coepit incondito clamore triumphalis Iudaeorum plausus resonare. Audivisses hic exprimi, quod pridem ante expressit Ieremias: *Sibilaverunt, et fremuerunt den-*

(1) *De contemptu mundi* l. 2, c. 4.

(2) *Ioan.* 8, 10, 11.

tibus, et dixerunt: Devorabimus: en ista est dies quam expectabamus: invenimus, vidimus (1). Interim sine mora, omnia feralis pompae instrumenta properanter collata: Crux ipsa, clavi, mallei, funes, terebrae, forcipes, scalae, ligones, spongiae, acetum, vinum myrrhatum, et quidquid ex Romano ritu ad crucifigendum spectabat. Sed nunc, dum omne supplicii tam infamis choragium apparatus, Christus funibus vinctus, spinis coronatus, lacrymis perfusus, sudore madidus, sanguine cruentus, plagis lividus, vulneribus plenus, viribus exhaustus, frigore tremulus, laqueo corpore, ob animi deliquia aegre spirans, ab omnibus desertus, in atrio Pilati saxo insidens, dum crucem expectat, tacite ad crucis supplicium se Patri offert, dicens: *Ita, Pater, quoniam sic fuit placitum ante te* (2). Scis, Pater mi, quod tibi obedierim usque in stabulum ad pecudes, usque in Aegyptum ad barbaras gentes; quocumque me misisti, tibi parui. Nunc expectatum diu et exoptatum multum adest tempus, quo tibi obediam usque ad mortem, et usque ad mortem crucis. Vix haec Iesus tacite secum, cum ecce Crux ipsa adducitur in conspectum. Salve, sacrosanctum lignum, tanto ambitu quaesitum, tot saeculis expectatum, tot votis expetitur. Tu, o Crux, in sacratissimo sanctissimae Trinitatis concilio fuisti divinitus electa, ut esses velut Ara, in qua Sacerdos ille magnus et summus Pontifex cruentam Hostiam pro mundi redemptione offerret; ut esses trophaeum quo vinctus ille bellator, et Deus exercituum, spolia victoriae suae affigeret, ut esses candelabrum supra quod lux mundi poneretur, ut luceret omnibus qui in mundo sunt; ut esses gladius, quo Filius Dei super omnes hostes triumpharet. *Nunc Princeps huius mundi eiicietur foras* (3). Tuo imperio cedit Hebraeorum religio, Graecorum philosophia,

(1) *Thren.* 2.(2) *Matth.* 11, 26.(3) *Ioan.* 12, 31.

Romanorum potentia. Nam potentissimi Gentium Romani, sapientissimi mortalium Graeci, Religiosissimi omnium Hebraei, tuam gloriam ubique praedicabunt. Magnifice de Cruce D. Chrysostomus: *Cruce nobis totius beatitudinis causa est; haec nos a caecitate liberavit erroris; haec e tenebris reddidit luci; haec debellatos quieti sociavit; haec alienos Deo coniunxit; haec longe constitutos Deo proximos praesentavit; haec peregrinantes cives effecit; haec discordiarum amputatio est; haec paucis firmamentum; haec bonorum omnium abundans largitio* (1). Sed nos crucem extollimus verbis, et deprimimus operibus: praedicamus lingua, repudiamus manu. Quoties signamus Cruce frontem, cum tamen habemus alienissimam a Cruce mentem? Quot sunt, qui gestant segmentum aliquod sanctissimae Crucis, qui tamen illi ipsi inimici sunt Crucis Christi? Venerantur multi sacras Crucis reliquias, osculantur, flectunt genua, aestimant, adornant; et illi tamen qui sic venerantur Crucem Christi, iterum crucifigunt in semetipsis Christum; inimici non tantum Crucis, sed Crucifixi. Si colis Crucem, cur offendis Crucifixum? Quare Crux honoratur, nisi quia in ea pependit ille, cui soli debetur omnis honor? Crux, antequam Christus in ea pependit, erat maledictum, nunc est sacrum mysterium. Si Crux ideo tanto est in pretio, quia Christus illam aspersit suo sanguine, consecravat corpore; cur tibi nullo est in pretio paupertas, castitas, humilitas Christi? Christus humilitatem aliasque virtutes extulit verbis, expressit moribus, commendavit vita, consecravat corpore et anima, dum se humiliavit usque ad mortem, mortem autem Crucis. Tota vita Christiani, si ducitur ad normam Evangelii, Crux est Christi: contra vero nulla gravior, nulla molestior, nulla intolerabilior crux, odio Crucis. Mille sibi cruces

(1) *Serm. de Cruce et Latrone, T. 2.*

fabricat, qui illas fugit. Volebat David animo excutere omnes cruces, dum indulgebat omnibus deliciis; sed cum iam videretur deposita omni cruce levis, ecce tibi, ipsae voluptates *sicut onus grave gravatae sunt* (1) super eum; ita ut cogeretur exclamare: *Factus sum mihi metipsi gravis*. Sic miser peccator baiulans crucem, non Christi, sed peccati, ambulat demisso capite, curvo corpore, moesto pectore, eiulans perpetuo cum Davide: *Miser factus sum, et curvatus usque in finem; tota die contristatus ingrediebar* (2). O quanto gloriosius est, gloriari in Cruce Domini, quam in cruce diaboli; ecce curvatus sum, o IESU, usque in terram, ut suscipiam Crucem tuam; imponam illam, ut feram eam. Ecce extensas manus, ut eam accipiam; aperta brachia, ut amplectar; parata labia, ut exosculer; inclinatos humeros, ut portem. Portabo usque in finem, ut salvus fiam: qui enim in cruce, sicut tu, perseveraverit usque in finem, salvus erit. Vivam ferens crucem; moriar, amplectens crucem; nec prius dimittam crucem tuam, quam in manus tuas emitam spiritum meum.

CAPUT IX

CHRISTUS IN PLATEIS IERUSALEM

§ I. — Baiulat Crucem.

Nunquam ab origine mundi quando in principio creavit Deus coelum et terram, admirabilius coelo terraeque exhibitum fuit spectaculum, quam tunc, dum Iudaei Dominum gloriae eduxerunt ad montem Calvariae. Audite quam magna et multa

(1) Ps. 37, 5.

(2) Ps. 37 7.

sacramenta paucis verbis complexus est Evangelista : Iesus ergo *baiulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariae locum* (1).

Itaque Christus unius quidem Pilati voce, sed communi omnium voto ad crucem condemnatus, acceptam a carnificibus crucem, submisissima totius corporis ac animi reverentia, fractis imposuit humeris. Advolabant, ut onus sublevarent, plusquam duodecim legiones Angelorum; quas Christi arcebat charitas, ut maior eius appareret in nos benignitas et humanitas. Expectabat foras prodeuntem *omnis turba*, quae iam non *quaerebat eum*, ut olim, *tangere* (2), sed crucifigere; et quae antea clamaverat, ut tolleretur, iam gaudebat tollendum. Valedicit Pilato Christus, tacito corde haec verba repetens : Pilate, si cognovisses et tu, et quidem in hac hora, quae ad salutem tibi; o qualem quantumque virum, Pilate, dimittis! Praecedit tubicen, qui clangentis buccinae moesto murmure totam foribus evocat civitatem. Sequuntur iustitiae ministri, milites, lictores, hoc est, iniustitiae satellites; dein duo insignes latrones Barabba nequiores. Tandem progreditur non indecoro sanguine sordidus, magnus inferorum debellator, mortis victor, peccati subactor, mundi Redemptor, Iesus, crucem baiulans, et in cruce triumphans. Egredienti maledicebat Synagoga verbis Semei : *Egredere, egredere, vir sanguinum, et vir Belial. Ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es* (3). Huic accinebant Synagogae Sacerdotes : *Egredere, egredere, homo vorax, potator vini, publicanorum et peccatorum amice, fili Beelzebub, malefactor, eversor gentis nostrae, fili fabri. Denique palinodiam canebant omnes filii Synagogae : qui enim ante sex dies ingredienti accinebant : Benedictus qui venit*

(1) Ioan. 19, 17.

(2) Luc. 6, 19.

(3) 2 Reg. 16, 7, 8.

in nomine Domini (1); egredienti canunt. Maledictus qui venit in nomine diaboli. ita omnes cum, cum adhuc ferret crucem, crucifigebant vocibus, cum non possent manibus. Iesus autem ibat per medium eorum, ut operaretur in medio terrae salutem eorum, *Mediator Dei et hominum* (2). Sic aegri illi iam phrenetici dimittunt medicum, de quo *virtus exibat et sanabat omnes* (3): sic filii irae repudiant Patrem misericordiae; sic servi nequam pellunt Dominum suum extra familiam; sic operarii iniquitatis eiiciunt haeredem extra vineam. Hac lugubri pompa, sub infami arboris mole ac decussatae Crucis pondere, Ierosolymae plateas obambulat Filius Dei, saepius repetens illud secum: *Ierusalem, Ierusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti* (4). Nunquam Christus maiori fulsit gloria, quam in summa hac Crucis ignominia: sic enim iucundius Patri suo exhibuit spectaculum, maiorem Angelos rapuit in stuporem, plus homines allexit ad amorem, magis omnibus apparuit gloriosus, quam sedens ad dexteram Patris Rex regum et Dominus dominantium: quam, cum data ei iam omni potestate in coelum et in terram, millia millium assistunt ei. Hinc cum Christus gloriae suae pompam explicaret in monte Thabor, noluit huic scenae interesse, nisi tres spectatores. Sed cum Crucem baiulat, ut ostendat quanta sit illa dignitas, prodit in publicam lucem, ex umbra in solem, e latebris in oculos omnium hominum, e solitudine in conspectum totius mundi. Nunquam plures habebis spectatores e coelo, quam dum Crucem, non tantum quia necessitate compelleris, patienter; sed quia voluntate exoptas, libenter baiulas. Spectat Deus et gaudet, quia Christus crucifixus es Cruci;

(1) *Matth.* 23, 39.(3) *Luc.* 6, 19.(2) *1 Tim.* 2, 5.(4) *Matth.* 23, 37.

spectant Angeli et applaudunt, quia una tibi gloriae materia est, gloriari in Cruce Domini nostri IESU Christi; spectat Mater Dei et congratulatur, quia conformis es Filio eius; spectant Martyres et tantum non invident; spectant daemones, prae iracundia frendent; spectant homines, et attoniti stupent. Nunquam ullus Monarcha tot habet spectatores sedens in solio, quam Iob iacens in sterquilinio. Totum coeli amphitheatrum convertit in sui spectaculum. Audiatur magnus ille praeco Iobi D. Chrysostomus: *Fimus Iobi omni tribunali regio est venerabilior. Ex throni namque regii conspectu nullum erit spectantibus lucrum, sed temporalis tantum delectatio nullam habens utilitatem. Ex fimo autem Iob viso quis non capiet omnem utilitatem et disciplinam, et exhortationem, et patientiam* (1)? Hoc itaque sit tibi certum. Nulla optari potest gloria in hoc mundo, quam pati pro Christo. Maior est dignitas, quia et felicitas, pro Christo contumeliam pati libenter et cum silentio, quam potiri totius mundi imperio. In cruce est omnis honor, in cruce summa gloria, in cruce sola salus; quia in cruce Salvator. Sit ergo tibi Crux, in quo sedeas, thronus; ex quo doceas, suggestus; in qua sacrifices, ara; quod pugnes, gladius; et tandem in quo dormias, ut in Domino obdormias, lectus, et eris inter paucos electos. Sed ut illud, quod opto, consequar, ad te me converto, qui baiulas Crucem pro me. I, Christe, habens tandem quod tanto ambitu expetiisti. Iam tunc, cum in utero Matris factus homo, induisti nostram carnem, desiderio desiderasti ferre hanc crucem. Progredere, IESU, quoniam tempus breve est. Ecce montem, in quo debes exaltari, ut ibi exaltatus omnia trahas ad teipsum. Ecce montem, in quo opus illud magnum, quod dedit tibi Pater, ut faceres, consummabis. Adhuc

(1) *Homil. 5 ad Popul.*

tres horae, et in illo monte, inclinato capite, emittes spiritum, ut tua morte vivat homo, propter quem factus es homo. Ascende ergo in montem Calvariae, ut ego ascendam ad montem gloriae. Cum primum incarnatus auspicatus es curriculum, quod tibi Pater praescripsit, exultabas ut gigas ad currendam viam, iam stas ad viae metam. Restat adhuc ultimus actus, isque difficillissimus tibi, utilissimus nobis, necessarius omnibus, ut, qui iam ascendis montem, conscendas Crucem, ibique moriendo destruas mortem: tum demum, omnibus consummatis, post ignominiam Crucis, eris in gloria Dei Patris.

§ II. — Simon Cyrenaeus angariatur.

Quisquis amat famam transmittere ad posteros; quisquis ambit immortalitatem nominis, observet illam, quae sequitur, historiam. Cum Christus lento gradu magis reperet, quam incederet, onustus pondere Crucis, *Exeuntes invenerunt hominem Cyrenaeum nomine Simonem, venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi* (1). O Simon, quantum tibi invidemus, et nobiscum Ecclesia universa! Noli erubescere, noli reluctari, amplectere illud lignum. Haec Crux labarum est, quod omnes Deo militantes sequuntur, ac proinde tu es vexillifer: haec Crux est clavis, qua aperiendae sunt portae coelorum, et ideo tu es claviger: haec Crux est gladius, quo iugulandus est daemon, et ideo tu es armiger. Dic ergo palam, tota audiente Iudaea: *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi* (2): *quoniam nec Salomon in omni gloria sua* (3) tam est conspicuus maiestate, dignitate, honore, ut tu in Cruce tua quam gestas. Quaeritis viam compendiosam aperiri ad gloriam? Portate Crucem. Quot

(1) *Matth.* 27, 32; *Marc.* 15, 21. (2) *Gal.* 6, 14. (3) *Matth.* 6, 29.

fuerunt, qui singulari certamine congregientes, infames arenas suo sanguine cruentarunt ! Alii, qui ad lucernas elucubrarunt claros scientia libros ! Alii, qui insanas ad coelum usque produxerunt turrium machinas quorum, uti corpora tumulto, ita et fama aeterna oblivione, iacent sepulta, vel certe, si extant in literarum monumentis eorum nomina, non sunt scripta in coelis et in libro vitae ! Vide mihi istum Divitem, de quo Lucas. Hic, si opes spectes, erat omnium, qui in illa ditione degebant, longe opulentissimus, ut per excellentiam vocetur dives epulo. Si convivia illius consideres, erant et numero plurima et quaestu maxima. Hinc dicitur: *Epulabatur quotidie splendide*. Si vestes aspicias, illae erant selectu exquisitissimae, materia mollissimae ; nam *induebatur purpura et bysso*. Quis non iudicaret hunc hominem et splendore vestium, et pompa conviviorum, et copia divitiarum fore per totum orbem nominis ac famae celebritate clarissimum ? Tamen non tantum posteritati non est clarus, sed nec notus. Hinc D. Lucas: *Homo quidem erat dives*. Quis ille ? Quod ei nomen ? Nescitur. Quae illi patria ? Ignoratur. Quos habuit filios ? Ignotum est. Ecce hominem, qui cum viveret, volitabat per omnium ora : iam et nomen, et genus, et patria, et progenies, et familia, non tantum sunt obscura, sed ignota. Nunc vos gloriae aucupes, vos, inquam, ambitiosi propagandi nominis et studiosi transmittendae ad posteros famae, animum advertite, et oculos convertite ad eos, qui Christi Crucem baiulant, et intelligetis, Crucem esse compendiosum gloriae tramitem. Spectate hunc, quem carnifices angariaverunt, ut portaret Crucem Iesu ; quod illi nomen ? Simon : sic enim D. Lucas : *Apprehenderunt Simonem*. Quod illi natale solum ? Cyrene. Testatur id Matthaeus : *Invenierunt hominem Cyrenaeum, nomine Simonem*. Quot habuit filios ? Duos.

Quos illos? Alexandrum et Rufum. Sic scribit Marcus: *Venientem de villa, patrem Alexandri et Rufi*. Ecce homo obscuris natalibus, conditione abiectus, opificio humilis, opibus tenuis, verbo rusticus, quia forsitan tertia parte horae portavit Crucem IESU, iam toti posteritati commissa est eius fama, universo orbi est nominis celebritate notissimus: exprimitur ab Evangelistis eius nomen, patria, filii. Ubicunque praedicatur Evangelium per totum orbem, fit mentio huius Simonis: pingitur in tabulis eius imago, exponitur in aris, proponitur in pulpitis. Denique hic vilis terrae filius, hic triobolaris rusticus, fama est celebrior, gloria clarior et nomine illustrior, uti eius filius Rufus et Alexander, quam magnus ille Alexander omnibus suis praeliis, et Caesar victoriis, et Augustus potentia, et Tullius eloquentia, et Aristoteles scientia; quam denique omnes totius antiquitatis, et gentilitatis praestantissimi heroës, universis suis facinoribus, quibus nomina sua immortalia reddere contenderunt. Tanta est gloria, etiam invite vel brevissimo tempore Christi Crucem baiulare. Ergo, cuius vita est militia super terram, ut possim fortiter praelia Domini praeliari, cui est *colluctatio non adversus carnem et sanguinem, sed adversus Principes et Potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum* (1), sub hoc militabo; sub hoc audacter conseram pugnam et feliciter consequar palmam, et gloriose assequar coronam. Sub hoc enim vexillo bene ominato tota triumphans Ecclesia hic olim militavit: sub hoc omnes illi invictissimi Christi bellatores obtinuerunt coronam gloriae immarcescibilis. O quale erit militibus tuis, o IESU, sub hoc vexillo merentibus gaudium! quis plausus! quantus triumphus! quando, tremante terra, fulminante coelo, trepidante tota natura, *parebit signum Filii hominis in coelo* (2);

(1) Eph. 6, 12.

(2) Matth. 24, 30.

quando, fugientibus daemonibus, frementibus improbis, palpitantibus prae metu inimicis Crucis Christi, clangentibus buccinis clamabunt Angeli: *Vexilla Regis prodeunt; fulget Crucis mysterium.* Tunc conscendent triumphantes milites Christi Capitolium coeli.

§ III. — **Simone Crucem baiulante,
Christus Ierusalem egreditur.**

Angariatus fuerat Simon in via, ut eum sequeretur qui est via, et qui est veritas, ut sic tandem perveniret ad eum, qui est vita. Nec Simon, ignarus licet quam pretiosi ponderis esset baiulus, reluctatus est: Nam, ut ait D. Lucas, *Imposuerunt illi Crucem portare post Iesum* (1). Quam pauci sint baiuli Crucis, observate. Non desunt magnae auctoritatis scriptores, qui asserunt ad illud tempus Paschatis, quo Christus passus est, Ierosoly mam confluisse, quadragies centena millia hominum, sive quatuor milliones capitum (2). Et tamen in tanta hominum, qui Christum Crucem baiulantem partim anteibant, partim comitabantur, partim subsequebantur, non est inventus qui Crucem Christi portaret nisi unus hic Simon, et ille quidem compulsus. Decem olim mundaverat Christus leprosos, unus autem ex illis, *ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum, et cecidit in faciem ante pedes... et hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus, dixit: Nonne decem mundati sunt? Et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena* (3). O Christe, quam multi olim, cum virtus de te exibat et sanabat omnes, comitabantur! quanta hominum celebritas latus tuum sti-

(1) *Luc.* 23, 26.

(2) *Drexelius de Christo* c. 5, p. 2, § 4.

(3) *Luc.* 17, 15-18.

pabat! quot ferebantur in grabatis infirmi, cum transires per plateas, ut vel tangerent fimbriam vestimenti tui, et sanarentur a languoribus suis! Quidni iam dixeris: Nonne quinque millia hominum panibus a me saturati sunt? Nonne turba plurima, tot aegri, caeci, claudi, surdi, paralytici a languoribus suis curati sunt: et tot millia ubi sunt? Non est inventus, nisi unus, qui portaret Crucem post Iesum, et hic alienigena est. Nimirum multi reperiuntur Christophori, pauci Cruciferi. Spississima erat turba quae spectabat Christum Crucem baiulantem, unus tantum qui baiulabat. Etiam asinus Christum portavit, cum triumphans intraret Ierusalem. Sic multi desidiosi, inertes, pigri, Christum, dum venit cum oliva, cum dicit: *Pax huic domui* (1), admittent, et humeris etiam gestabunt: sed, si veniat cum Cruce, et ad eam portandam invitet, dicens: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat Crucem suam* (2); durus, inquit, est hic sermo. Illic ipsi Christum cum sua Cruce iubent abire e corde, ut Iudaei Ierosolyma. Nonne, cum in tanta hominum frequentia non fuerit, nisi unus qui portaret Crucem Christi, impletum est illud Christi vaticinium: *Multi sunt vocati, pauci vero electi* (3)? Multi enim Christum, cum crucem baiularet, sunt comitati; unus tantum, qui Crucem portaret, est electus. Quasi nullum sit certius argumentum electionis, quam ferre Crucem. Audi inimice Crucis Christi, loquentem Christum: *Qui non baiulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus* (4). Quae verba sic exponit D. Augustinus: *Quo enim putamus ire, nisi de Christo in Christum, cum Christo post Christum, per Christum, propter Christum?* Denique paulo post *Cum sequeris viam Christi, non tibi*

(1) *Luc. 10, 5.*(2) *Matth. 16, 24.*(3) *Matth. 20, 16.*(4) *Luc. 14, 27.*

saeculi prosperitates promittas; per dura ambulavit, sed magna promisit; sequere: noli tantum attendere qua iturus sis, sed et quo iturus sis (1). Cave ergo, et time, si tibi blanditur fortuna, si tuis semper Deus obsecundet votis, si potiaris cupitis, fruaris optatis, si, quidquid desideres, obtines; si tibi cuncta fluunt ad vota; si nihil sit quod angat animum, vel cruciet corpus; et tu interim pergas accumulare scelera sceleribus, nec Deus peccantem punit, non tibi applaudas, sed metuas. Ambulas per viam latam, quae ducit ad mortem. Suspecta tibi sit ista felicitas: nihil enim infelicius felicitate peccatorum. Illis paratur Crux, non ut Christo longa quindecim pedibus, sed tam longa, quam est aeternitas. Numera beatos, numera damnatos; longe plures in prosperis, quam in adversis perierunt. Recte D. Hieronymus: *Magna ira est, quando peccantibus non irascitur Deus* (2). Illa indulgentia magna est iracundia. Dum parcit, saevit: poenam non tollit, sed differt. Si ergo sapis, Crucem tibi caelitus immissam et divinitus impositam non refractarius excutias, sed hilaris excipias; et tantum ambias Crucem, quantum tuam salutem. Propona hic tibi Christum, quanto, et arserit semper Crucis suscipiendae desiderio, et exultaverit, cum susciperet, gaudio. Cum enim adhuc longe esset, vidit Crucem, et laetitia immensa perfusus est, et accurrens cecidit super Crucem, et osculatus est eam, et accepit eam in ulnas suas e manibus Patris, quam Pater iam inde ab omni retro aeternitate, cum genuisset eum, tanquam singulare donum obtulit; accepit veluti currum triumphalem, quo ipse post debellatas aëreas potestates, in coelestem Ierusalem ovans inveheretur; accepit tanquam praetorium vexillum, quo in monte erecto, ex quatuor terrarum regionibus infinita

(1) *Lib. de Virg.*(2) 1 *Lib. Epist. 38.*

hominum agmina ad sua castra convocaret, quibus totum orbem Patri subiugaret. Si petas, quis fuerit illius Crucis faber? Idem, qui coeli terraeque fabricator, Deus. In hac Cruce conficienda, tanquam in instrumento pleno arcanis Sacramentis, laboravit Dei Potentia, ut Crux esset veluti bellica machina, qua arietaret contra vectes ferreos, et elevarer portas infernales claustraque inferorum evelleret. In Cruce conficienda fatigavit se, ut sic loquar, Dei Sapientia, quia illam excogitavit tanquam opportunissimum hominis redimendi praesidium; ut lignum, quod fuerat hominis perdendi instrumentum, esset eiusdem restaurandi remedium. In ea conficienda adhibuit manum Dei Misericordia, ut esset veluti thronus, in quo sederet ille Advocatus apud Patrem, pro nobis interpellans et postulans gemitibus inenarrabilibus. In Cruce conficienda impendit et suam industriam Iustitia, quam erexit tamquam aram, in qua ille *Pontifex sanctus, innocens, segregatus a peccatoribus et excelsior coelis factus* (1), Patri se ipsum semel offerendo tamquam hostiam placabilem, Iustitiae satisfaceret, usque ad novissimum quadrantem. In ea ergo comprehenditur *latitudo, longitudo, et sublimitas et profundum* (2); latitudo Misericordiae, longitudo Iustitiae, sublimitas Potentiae, profundum Sapientiae. Hinc Crux Christo semper fuit, cum remota esset, in desiderio; cum propinqua, in gaudio. O Crux, quae Christo fuisti in desiderio, quanto Christianis es fastidio! De Cruce cogitare, est horror; videre, timor; audire, pavor; portare, labor. Omne nostrum studium est, vitare Crucem. Pedes sunt veloces ad effugiendam Crucem; manus laborant, ut destruant Crucem; aures obturantur, ne audiant de Cruce; oculi avertuntur, ne videant Crucem. Crux illa, quae tibi imponitur, in ipso SS. Trinita-

(1) *Hebr.* 7, 26.(2) *Ephes.* 3, 18.

tis concilio ab aeterno tibi fuit decreta, tanquam singulare praesidium salutis consequendae, et tu illam vultu aversaris? manibus reiicis? animo abhorres? humeris excutis? O Crux! tu mihi semper posthac eris in oculis, ut videam; in deliciis, ut possideam; quippe in Cruce salus, quia in Cruce Salvator.

§ IV. — **Ascendit Christus in montem Calvariae.**

Ducturus vos hodie ex humili in sublime, ex loco submisso ad excelsum, ex valle Ierosolymae ad montem Calvariae, hoc est, ad montem Domini, ad locum sanctum, quia in Exodo scriptum lego: *Cavete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius; omnis qui tetigerit montem, morte morietur* (1); ideo ut securi sine periculo conscendamus cum Christo hunc montem, prius consulemus coeleste oraculum: *Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto eius?* Audite responsum, ne incurratis periculum: *Innocens manibus, et mundo corde* (2) Duabus ad hunc montem conscenditur virtutibus: innocentia et munditia. Sed nolite timere: nullus ab hoc monte arcetur, nec impius quidem, quia est mons pietatis; nec immundus, hic est enim in quo exundat fons, de quo Zacharias: *In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatae* (3). Quare venite, et ascendamus ad montem Domini (4).

Et venerunt in locum, qui dicitur Golgothae, qui est Calvariae locus.

Tandem aliquando post varia, tum sacra, tum profana Iudicum, coram quibus et accusatus et condemnatus est, tribunalia; post multas, quas lu-

(1) *Exod.* 19, 12.

(2) *Ps.* 23, 3, 4.

(3) *Zach.* 13, 1.

(4) *Is.* 2, 3.

stravit, domos, Annae, Caiphae, Pilati Herodis; post toties repetitas eundo et redeundo Ierosolymae plateas, post tot viarum molestos anfractus et circuitus, post tot indefessa vota et diuturnum moriendi desiderium, Christus, qui ante XXXIII annos propter nos homines, et propter nostram salutem descenderat de coelo, ascendit iam montem, ut inde ascendat ad Crucem, ex Cruce redeat ad Patrem: ut, quanta cum ignominia pependerit in ligno Crucis, tanta cum gloria sedeat ad dexteram Patris, atque ita, qui fuit novissimus in terris, sit primus in coelis. Cum iam staret in excelsissimo illo montis vertice *Dominus fortis et potens, Dominus potens in praelio* (1), et iam victrici manu teneret illud triumphale Crucis signum, sacrae vexillum militiae, magnae trophaeum gloriae, cruentae pignus victoriae; hoc signo totum tremefecit avernum, totum stupefecit olympum. Tunc visus est quasi tuba exaltare vocem, signum efferre, bellicum canere, et ex quatuor terrarum regionibus milites ad sua castra evocare, ad praelia Domini fortiter praelianda; erectoque gloriosae Crucis labaro altissima voce exclamare quae olim dixerat: *Confidite, ego vici mundum* (2). Ne dubita: vicisti, vicisti, Christe. Ubi tu in istud lignum fueris exaltatus, omnia ad te ipsum trahes. Venient confestim undique ex oriente et occidente et meridie et septentrione coronati Caesares, paludati Reges, trabeati Principes, purpurati Proceres: advolabunt illico densi Bellatorum cunei, Virginum, velut Amazonum, manipuli, Doctorum turmae, Confessorum centuriae, omnium gentium populi; facturi sub tuae Crucis vexillo stipendium, quod Iudaeis est scandalum. Sed, dum in hoc monte altius figo pedem, dum hunc locum acerrima mentis acie contemplor, videor audire vocem illam, quam olim

(1) Ps. 23, 8.

(2) Ioan. 16, 33.

pronuntiabat Iacob: *Quam terribilis est locus iste! Non est hic aliud, nisi domus Dei et porta coeli* (1). Est locus terribilis morti, quia illa, quae est terribilium omnium terribilissimum, illic devicta est; terribilis Principi tenebrarum, quia ibi ligatus; terribilis peccato, quia ibi remissum: terribilis mundo, quia ibi confusus: terribilis Iudaeis, quia densa tenebrarum caligine circumfusus est. De monte Sinai dictum est: *Eratque omnis mons terribilis* (2): ideoque Deus minabatur: *Omnis qui tetigerit montem, morte morietur* (3). At contra electis, non terribilis, sed amabilis est locus iste: omnis qui tetigerit hunc montem, vita vivet et non morietur. Iam magnus ille ascensor, qui *equum et ascensorem olim deiecit in mare* (4), montem ascenderat, et prae difficultate ardui in montem ascensus, perfusus undique sudore, madidus lacrymis, cruentus sanguine, sexcentis cruciatibus exhaustus. Sed hoc tibi sit, Christe, inter tot poenas poenarum solatium, quod tristitia tua brevi vertetur in gaudium. Adhuc enim tres horae, et Babylon illa magna subvertetur: adhuc tres horae, et limbus immenso gaudio exultabit, dum inde victor captivam duces captivitatem. Adhuc tres horae, et mortem nostram moriendo destrues, et delebis *quod adversum nos erat chirographum decreti*; vinces Principem huius mundi, expoliabis *Principatus et Potestates*..... *palam triumphans illos in temetipso* (5). Adhuc tres horae, et absterget Pater tuus omnem lacrymam ab oculis tuis, et mors ultra non erit. Adhuc tres horae, et *consummabuntur omnia quae scripta sunt per Prophetas de te* (6). Denique adhuc tres horae, et tandem post tristitiam usque ad mortem, post angustias usque ad agoniam, post sudorem usque ad sanguinem, post confusionem

(1) *Gen.* 28, 17.(2) *Exod.* 19, 18.(3) *Exod.* 19, 12.(4) *Exod.* 15, 1.(5) *Coloss.* 2, 14, 15.(6) *Luc.* 18, 31.

usque ad nuditatem, post iniurias usque ad alapas, post obedientiam usque ad mortem, et mortem Crucis, in Cruce exultans dices: *Consummatum est* (1), et in manus Patris trades spiritum tuum. Tunc convocabis *amicos tuos, et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quae perierat* (2). Tunc, gaudente coelo, congratulantibus Angelis, applaudente Patre, dices cum Prodigii patre: *Manducemus, epulemur, quia hic frater meus homo mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est* (3). Haec omnia post tres horas consummabuntur in monte hoc. Sed quid ego Christum consolor? Non consolatoribus istis Christus eget. Unum est illi tormentum, debere tam cito mori, non posse graviora pati tormenta. Unum illi erit solatium, quod exoptat, maximum, si plures cum illo hunc montem conscendant. Cum stauisset Deus Pentapolim sulphure et igne e coelo fluente funditus delere, iussit per Angelum, inde discedere Loth, ut eum, aliis pereuntibus, incolumem servaret. Sed quid praecepit Angelus Loth, ut declinaret mortem, servaret vitam? *In monte salvum te fac, ne et tu simul pereas* (4). In monte hoc salvum te fac, in quo Salvator operatus est salutem nostram. Si tumeas superbia, si lascivias luxuria, si torpeas acedia, contabescas invidia, iaces in valle; ergo *in monte salvum te fac*. In monte myrrhae, in monte Calvariae, qui Christi sanguine est imbutus, et morte eius consecratus. In illo monte salvum te fac, in quo salus mundi mundum Patri reconciliavit. *Hic habitabo, quoniam elegi eum* (5). Descendam ex omnibus illis maledictis Gelboë, ex montibus superbiae, gloriae, honoris, super quos nec ros, nec pluvia divini Sanguinis cadit; ascendam crebris cogitationibus ad montem Domini, in

(1) *Ioan.* 19, 30.(2) *Luc.* 15, 6.(3) *Luc.* 15, 23, 24.(4) *Gen.* 9, 17.(5) *Ps.* 131, 14.

quo expiravit gloriae Dominus. Frustra alibi curro, ut saluum me faciam. Unde enim possum sperare aliquid boni, nisi a te, cui pro bonis tot mala retribuui? Honorem nullum possum sperare, nisi a te, quem despexi: veram laetitiam nullam sperare, nisi a te, qui pro me tristis fuisti usque ad mortem: vita frui non possum, nisi de te, cui vitam eripui. Ad te ergo redeo poenitendo, qui a te fugi peccando. In hoc monte salvabor, ubi salit fons unde lavabor. Una salus nobis, per te sperare salutem. *Tu factus es mihi in salutem* (1), qui dixisti: *Salus tua ego sum* (2).

CAPUT X

CHRISTUS IN MONTE CALVARIAE

§ I. — Exuitur Vestibus.

Magnus ille Bellator, *qui docet manus nostras ad praelium, et digitos nostros ad bellum* (3), pro summa rei decretoriam pugnam pugnaturus, prostraturus aëreas potestates, triumphaturus Luciferum, debellaturus mundum, et eiecturus foras Principem mundi, voluit omnia exuere quae erant mundi, dum placuit, nudum mori: confundens hoc modo prudentiam mundi stultitia, infringens fortia imbecillitate, obscurans gloriam ignominia, infamans opes nuditate, resuscitans mortuos sua morte. Exuitur ergo suis vestimentis, ut nudus pugnet, sic pugnando vincat, vincendo triumphet, triumphando totam triumphantis Ecclesiae regionem immenso gaudio perfundat. Mox ergo illi vestes detractae, et una iam, non cutis, quae pridem flagellis cesserat, sed caro ipsa, quae sanguinis concreti quasi glutino ad vestem adhaerescebat, evelli frustatim,

(1) *Ps.* 117, 21.

(2) *Ps.* 34, 3.

(3) *Ps.* 143, 1.

et sanguinis rivuli manare coeperunt. Ita Christus toto corpore nudus, expositus undique frigido aëri, perfusus stillante cruore, laceratus vulneribus, fatigatus laboribus, oppletus doloribus, circumseptus tortoribus, vere nunc, non homo, sed vermis, sanguinolentos oculos hinc atque inde circumfert, ut videat, an sit qui consoletur eum, et non invenit. Videt a tergo Matrem, sed ipsam doloribus oppressam: discipulum, quem diligebat, Ioannem, sed vix sui prae moerore compotem: pias mulieres, sed amaritudine plenas. O Iesu, quam caret tibi constiti! Iuvat hic te alloqui verbis servi tui Augustini? *Quid commisisti, dulcissime puer, ut sic iudiceris? quid commisisti, dulcissime iuvenis, ut adeo dure tractareris? quod scelus tuum? quae noxa tua? quae occasio tuae damnationis? Ego, ego sum tui causa doloris, tuae culpa occisionis, ego tuae mortis meritum, tuae vindictae flagitium. O miserabilis censurae conditio, et ineffabilis mysterii dispositio! Peccat iniquus, et punitur iustus; delinquit reus, et vapulat innocens. Quod meretur malus, patitur bonus; quod perpetrat servus, exsolvit Dominus; quod committit homo, sustinet Deus* (1). Adhuc peccas, o homo? Necdum amas tui amantem, quem crederes prae amore pene amentem? O quale spectaculum, ad quod mirum est, totum universum non rediisse ad nihilum? Stare Filium Dei in loco totius mundi vilissimo, et cadaveroso, et olido veluti fimeto, furcis et crucibus infami, omni humana ope destitutum, nudum, lividum, lacerum, conspersum undique sudore, lacrymis, sanguine, inter saevientes ventorum turbines contremiscentem, expectare carnicum saevum imperium, ut se ad illorum arbitrium in crucem inclinet, manus pedesque clavis configendos, ad eorum nutum extendat! O fides, quid nos doces! quid nos cogis credere, et si non

(1) *Med. c. 7.*

credimus, aeternitatem suppliciorum omnium minaris! Scio, saepe sub sordido palliolo latere sapientiam, sed sub tali corporis schemate, latere aeternam Sapientiam, Filium Dei; sub figura magis laniatae pecudis, quam hominis, concludi illum, in quo sunt omnes thesauri Sapientiae et Scientiae Dei, quis nobis persuadeat, nisi tu, o Fides? Recte voluisti, claudi oculos corporis, abesse sensus, excludi rationem, non audiri Naturam. Alias fides omnium laboraret in credendo, illa posse fieri, quae doces iam facta. Tantus nimirum est amor IESU, ut plus possit ille in amatorum gratiam facere, quam illi de amante viribus naturae possint credere. Vere testimonia amoris tui credibilia sunt nimis: sed credibilia sola fide divina, incredibilia fide humana. Interim, qui sic nudus hic contemnebatur ab hominibus, in coelis adorabatur ab angelis, in orco timebatur a daemonibus. O ambitiose! vis coli ab hominibus, aestimari ab angelis, timeri a daemonibus? Ut in hoc mundo Christo corpus, ita et nudus tibi sit animus. Imitare consilium D. Pauli: *Expoliate veterem hominem cum actibus suis* (1). Nudus omni affectu mundi, et eorum quae sunt mundi, qui est maior mundo, is poterit tanquam invictus athleta hostes ultro lacessere; quosvis ad certamen provocare. Nudum daemones non tantum non invadunt, sed fugiunt: non tantum non oppugnant, sed formidant. Sic nudus stabis, velut Christus in monte, eminebis, extabis, omnibus excelsior factus, humanis altior. Pie ambitiosus, ut sic efferar, tuam, o Christe, amplector nuditatem. Tua illa, abiecta hominibus, sed gloriosa angelis nuditas; tuae illae, quas moriturus exuisti vestes, clamant cum tuo Apostolo: *Induimini Dominum Iesum Christum* (2). Tu, cum ne filium quidem volueris moriens reservare; cum sic

(1) *Coloss.* 3, 9.(2) *Rom.* 13, 14.

nudus volueris abire ex hoc mundo, toto corpore clamas, quod paulo ante coram Pilato: *Regnum meum non est de hoc mundo* (1). Fateor, non possum regnare nunc in mundo, et postea in coelo; hic indui purpura et bysso, et postea stola gloriae: hic implere ventrem, et postea mentem. Nolo ergo regnum meum sit de hoc mundo, quia nihil est in mundo, nisi malignitas; nihil in mundi felicitate, nisi infelicitas; nihil in mundi opibus, nisi iniquitas; nihil in mundi voluptatibus, nisi acerbitas; nihil in mundi prudentia, nisi stoliditas; nihil in toto mundi regno, nisi vanitas vanitatum, et omnia vanitas; postea vero nihil, nisi malorum omnium aeterna aeternitas.

§ II. — Potatur felle.

Nullum erat in Christi corpore membrum, quod non perceperat suum tormentum. Afflictae fuerant aures contumeliis, genae alapis, facies sputis, oculi velo, nares foetore, caput spinis, manus funibus, humeri pondere crucis, totum corpus flagellis. Unum adhuc supererat membrum a poenis immune, lingua. Haec ergo ut poenae esset particeps, *dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum* (2). Gustaverat Adam vetitum fructum, et erat dulcis gutturi eius: sed cum ad viscera descendit, mordebat *ut coluber, et sicut regulus venena diffudit* (3). Enim vero vix primariis labris gustaverat, et ecce clamabat, quod postea Ionathas: *Gustans gustavi paululum mellis, et ecce morior* (4). Audiebat haec magnus ille medicus, et reclamabat: *Quare moriemini?* Descendit ad aegrum, ascendit ad montem myrrhae: sciebat, contraria contrariis curanda: bibit vinum felle mixtum, et clamat medicus ad aegrum:

(1) *Ioan.* 18, 36.

(2) *Matth.* 27, 34.

(3) *Prov.* 23, 32.

(4) *1 Reg.* 14, 43.

Gustans gustavi paululum fellis; et ecce *vita* vives, *et non morieris* (1). Quid hic prius admirer, medici clementiam, an infirmi malitiam? Deus bonorum nostrorum non eget; et tamen ipse descendit ad nos: at nos illius quam maxime indigemus subsidio, et tamen eum fugimus. Non erat nobis obstrictus, et tamen redemit nos: illi obstricti sumus, et offendimus illum. Debebat nobis ob scelera poenam, largitus est gratiam; debemus illi ob beneficia obsequium, et rependimus iniuriam. Poterat nos deserere, et quaesivit nos; oportet nos illum quaerere, et fugimus ab illo. Poterat nos odisse, et dilexit; nos obligamur illum diligere, et odimus. Poterat nos relinquere in Aegypto, et introduxit in terram lacte et melle fluentem; et nos damus illi in escam fel. Ipsius clementia nostrae ignovit malitiae, et nostra malitia cum ipsius certat clementia. Quae magis digna admiratione, an ipsius bonitas, an nostra iniquitas? Altera me confundit pudore, altera me perfundit stupore. Hoc est fel illud amarum, fel draconum, quod tibi proponit homo post tot beneficia, tanta ingratitude. Cum tamen nihil sit homini pronius, nil facilius, quam Christo gratum esse pro beneficiis, cui sufficit meminisse beneficiorum, hœc Christi fel et absynthium in mel et vinum convertit. Scio, haec eloquia, quibus referuntur tua beneficia, *dulciora sunt super mel et favum* (2). Dabo ergo tibi, non fel, sed vinum cum melle mixtum, canendo misericordias tuas, referendo miseras meas: *Venite ergo, audite et narrabo, omnes, qui timetis Deum, quanta fecit animae meae* (3). Iacebam in tenebris et umbra mortis, vir mortis et *filius irae* (4), quia debebam plus quam decem millia talenta; et, cum non haberem quod redderem, traditus sum tortoribus,

(1) *Ezech.* 18, 21.(2) *Ps.* 18, 11.(3) *Ps.* 65, 16.(4) *Ephes.* 2, 3,

quoadusque redderem universum debitum. Venit Deus dives in misericordia (commota sunt enim viscera eius super miseria mea), et *inclinavit coelos, et descendit* (1). Cur? ut me liberaret. Unde? a carcere. Quibus poenis? aeternis. Quo tempore? cum essem inimicus eius. Quo pretio? Sanguine suo. Quibus mediis? tormentis, ignominia, felle, spinis, cruce, morte: O portentum amoris! o miraculum clementiae! o prodigium misericordiae! Tantum diligere inimicum, tantum laborare pro ingrato, tanta et facere et pati pro perfido! Ut liberet servum, descendere Dominum! unde? e throno gloriae. Quo? ad foenum et praesepe. Laborare: a quo tempore? ab infantia. Quoadusque? usque ad mortem. Expendere, quid? Sanguinem. Quantum? usque ad novissimam guttam. Pati, quae? Quidquid fingere potest ingeniosa in poenas crudelitas. Quis est ille tam peregrinus in homines amor? Quis ille, et unde tantus favor? Hinc videre hominem reum, inde offensum Deum. Qui nihil debebat homini post tot scelera, nisi aeterna supplicia: tamen stare in monte nudum, saturatum opprobriis, potatum felle! Sed in vanum laborat humanum ingenium, si velit assequi hoc arcanum amoris sacramentum. Debet coli, non potest capi. Plus potest tuus amor facere, quam potest homo, qui amatur, concipere. Nec intelligam, nisi intravero sanctuarium tuum. ibi eructabis mysteria abscondita a saeculo, dum potabis nos, non felle, sed torrente voluptatis, dum inebriabimur ab ubertate domus Dei.

§ III. — Recusat Christus fel bibere.

Arcanum est, et ideo solerter investigandum quod sequitur facinus. Admoverat Christus, ut fel gustaret, labia: *Et cum gustasset, noluit bibere* (2).

(1) Ps. 17, 10.

(2) Matth. 27, 34.

Quid hoc mysterii est? Qui omne genus carnificinae et tormenti admisit, hoc unum cur omisit? *Noluit bibere*. Dederunt ei alapas; voluit excipere: conspuerunt faciem; voluit, illam foedari: falso accusarunt; cum silentio voluit perferre: flagellarunt; voluit flagella admittere: spinis coronarunt; voluit spinis pungi: crucem imposuerunt; voluit ferre. *Dant ei vinum felle mixtum; noluit bibere*. Qui omnia admisit, cur unum excepit? Qui in toto corpore et quolibet corporis membro nullum non cruciatum expertus est, cur solam linguam vult esse a dolore exemptam? Illic mysterium latet. Quis hoc nobis enodabit sacramentum? Profecto debuit fuisse oppido amarum illud fel: quia omnia poenarum genera admittere voluit, hoc unum noluit. Aperiam quae hic latent arcana. Est lingua, quae ut loquitur David, *est dolosa* (1); ut Salomon, *fallax* (2); ut Ecclesiasticus, *coquinata* (3); ut Michaeas, *fraudulenta* (4). *Sub eius labiis est venenum aspidum* (5), ut canit David. Ex illa lingua fluit fel illud, quod Christus noluit bibere. De lingua enim exeunt detractio, contumeliae, opprobria, maledicta, iuramenta, mendacia, blasphemiae: sed prae omnibus detractio, quae illud homini detrahit, quo nihil habes pretiosius in vita, nomen, famam, aestimationem. Audite loquentem Davidem, vel potius Davidis ore, eum, qui voluit vocari filius David, Iesum: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Tu vero, homo, unanimis, dux meus et notus meus* (6). Si malediceret, si detraheret, si traduceret alienam famam Ethnicus, si Turca, si Iudaeus, si Haereticus, sustinenda esset iniuria. Sed tu, Catholice, qui solemni sacramento te mihi consecrasti; tu Sacerdos, qui quotidie linguam tuam ex sacra ara refers Sanguine meo cruen-

(1) Ps. 108, 3.

(2) Prov. 26, 28.

(3) Eccli. 51, 7.

(4) Mich. 6, 12.

(5) Ps. 139, 4.

(6) Ps. 54, 13, 14.

tam; quod tu illud fel mihi propines, non possum illud bibere. Est fel aspidum, est venenum draconum. Hoc est vinum felle mixtum. Miscent cum illo coelesti vino; cum Christi Sanguine, quo toties potantur, fel illud amarulentae linguae, detractio- nes, contumelias, opprobria. Tametsi qui laedun- tur gladio illo acuto, lingua, inquam, et linguae con- vitiis, ne animos abiiciant, sed erigant et vilipen- dant has iniurias: considerent illi, quid sit quod dicatur? a quibus? quo animo? Quid sit: verum an falsum? Si verum, non est cur vero offendamur; si falsum, non est cur falsa aestimemus, quae mox maiori cum patientis honore detegentur. A quibus? ab hostibus? quid mirum? at nemo credit. Ab ami- cis? quid novum? at nemo probabit. Ab inferioribus? negligendum est. Ab aequalibus? ignoscen- dum. A superioribus? perferendum. Quo animo? errore? Non igitur offendamur: nemo enim iniu- riam inferre dicitur, quam se inferre nescit. Con- silio? quod potest esse iniuriae inferendae? Semper hic error est: condonemus errantibus: et nos saepe erramus. Summa est, ut qui iniuriam accepit, eo se sciat superiorem esse, qui illam infert. Haec si rite expendaris, fel illud amarulentae linguae gu- stabis quidem, uti Christus, sed non bibes: non penetrabit viscera, non insinuabit se in medullas, non pervadet animum, tantum aures leviter per- stringet. Gustabis, quia natura sentiet: non bibes, quia animus non succumbet. Sed quid ego tibi propinabo, fons vitae, qui pro me potaris felle? Si lo- quar, cum *ex abundantia cordis os loquitur* (1); cor meum est plenum amaritudine fellis; non vis autem fel bibere. Scio autem sitire te, licet ine- brieris ab ubertate domus Dei et torrente volupta- tis poteris. Si velim flendo offerre tibi lacrymas, vereor, ne audiam quod mulieres illae: *Nolite flere*

(1) *Matth.* 12, 34.

super me, sed super vosipsas flete (1). Quomodo? Propter Lazarum mortuum lacrymatus est IESUS, et non licebit mihi lacrymari propter moriturum pro me IESUM? Tu eripuisti *animam meam de morte, oculos meos a lacrymis* (2); et non licebit inih propter te, lacrymari? *Lacrymis meis stratum meum rigabo* (3); et quia *inveni gratiam in oculis tuis* (4); oculi mei deducunt exitus aquarum. Hae lacrymae, scio, dulciores tibi sunt super mel et favum. Denique audebo hic idem loqui, quod tuus Propheta: *Inebriabo te lacryma mea* (5), donec abstergas omnem lacrymam ab oculis meis.

CAPUT XI

CHRISTUS IN CRUCE

§ I. — Inclinat se Christus in Crucem.

Aderat tandem tempus, quo Christus, qui a xxxiii annis conceptus de Spiritu Sancto inclinaverat coelos et descenderat, postquam ascenderat montem, inclinaret se in Crucem; ut qui Patri fuerat obediens ab utero Matris, fieret eidem obediens usque ad mortem Crucis. Intuitus Crucem, instrumentum dicam crudelitatis humanae, an pietatis divinae? exultabat spiritus eius, sciens quia post tres horas esset traditurus in ea spiritum in manus Patris, ut nos eriperet e manu daemonis. O felix lignum, per quod acquiritur regnum! Si *benedictum est lignum, per quod fit iustitia* (6), quanto magis hoc lignum, per quod fit misericordia? De hoc ligno

(1) *Luc.* 23, 28.

(4) *Esther* 7, 3.

(2) *Ps.* 114, 8.

(5) *Is.* 16, 19.

(3) *Ps.* 6, 7.

(6) *Sap.* 14, 7.

egregie D. Leo : *De instrumento quod iniquitas Iudaeorum paravit ad poenam, potentia Redemptoris gradum nobis fecit ad gloriam* (1). Voluit sponsus noster, antequam cubaret in meridie amoris sui (eo enim iam sol iustitiae in suo curriculo pervenerat), totum corpus denudari, ut amoris ardorem intemperantius aestuantem afflantis aëris frigore temperaret. Quot hic corporis hiabant vulnera, tot et amoris patebant ostia, per quae columbae seductae, non habentes cor, poterant intrare in cavernam maceriae, cor sponsi, cubile, inquam, misericordiae. Tum desiderio desiderans extendi in Cruce, prius toto corpore pronus inclinavit se, et osculatus est eam. O Crux digna mille honorari osculis, dignissima omnium constringi amplexibus! Ad te anhelare, est pietas; te ferre, est gloria; in te mori, est salus. Praeclare de Cruce D. Hieronymus : *Solitudinem patitur et in urbe Gentilitas : Dii quondam nationum cum bubonibus et noctuis in solis culminibus remanserunt; vexilla militum insignia sunt, Regum purpuras, et ardentes diadematum gemmas patibuli salutaris pictura condecorat* (2). Ita ipse. Iam totus mundus Crucem honorat et adorat. Crucem milites gestant in armis, signiferi exprimunt in vexillis, victores appendunt in trophaeis, Reges figunt in soliis, Caesares gestant in coronis, Pontifices gestant in tiaris. Crux fulget in pontibus, iu compitis, in curribus, in portis urbium, in moenibus arcium, in ostiis aedium, in turribus Principum, in pinnis templorum, in fastigiis pyramidum. Omnis pompa mundi submittit se humilitati huius ligni. Sed quid Crucem tantopere extollis, quam tibi horror est tollere? Si tibi Crux tantopere placet, libenter tolera quidquid tibi displicet, et Cruce gaude. Quidquid accidit contra votum, vel praeter desiderium, Crux est. Hoc ergo cogita in omni re

(1) *Serm. 4 de Pass.*(2) *2 l. ep. 5.*

adversa. Hic morbus, haec pecuniae vel famae iactura; hoc damnum, haec contumelia, haec iniuria, haec afflictio in arcano SS. Trinitatis concilio ab infinita Dei Sapientia fuit excogitata, a Potentia immissa, a Bonitate approbata, tamquam certissimum instrumentum et praesidium salutis meae. Quod si consulas Dei Matrem, si Apostolos, si Ecclesiae Doctores, si Martyres, si omnes novem Angelorum Choros, si Divos omnes in coelis, una erit omnium vox: *Expedi tibi, ut unum pereat membrorum tuorum, quam ut totum corpus tuum mittatur in gehennam* (1). Expedi tibi, ut pereat tua fama, valetudo, honor, pecunia, quam anima. Clamat quidem caro infirma: hoc salutem meam impedit. Reclamat spiritus promptus: hoc ad salutem expedit. Haec tua Crux, haec adversitas, est Deo ad gloriam, tibi ad salutem, Angelis ad gaudium, daemoni ad ignominiam, hominibus ad exemplum. Haec Crux tibi aperiet caelos, claudet inferos, liberabit a peccato, augebit merita, texet tibi coronam. Sed quis mihi hanc Crucem, qua tot bona consequar, fabricabitur, nisi tu, Christe, fabri fili? *Tu fabricatus es auroram et solem* (2), fabricare et mihi Crucem; illam, inquam, Crucem, cuius latitudo est charitas, cuius longitudo est aeternitas, cuius sublimitas est omnipotentia, cuius profunditas est inscrutabilis sapientia. Hac Cruce perfecta clamabo contra me quod Iudaei contra te: Tolle, crucifige. *Crucifige carnem cum vitiis et concupiscentiis* (3): debet enim mori, quia caro concupiscit adversus spiritum (4); crucifige veterem hominem cum actibus suis (5): reus est mortis: hunc enim inveni repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati (6). Crucifige me, quia homicida sum; odi enim te fratrem meum. *Qui autem odit fra-*

(1) *Matth.* 5, 29.(4) *Gal.* 5, 17.(2) *Ps.* 73, 16.(5) *Col.* 3, 9.(3) *Gal.* 5, 24.(6) *Rom.* 7, 23.

trem suum, homicida est (1). Et quod maius odium, quam rursum te crucifigere in memetipso? Sic denique me hominem, de terra terrenum, crucifige, ut tecum crucifixus Cruci tecum sim consors regni.

§ II. — Infiguntur clavi.

IESU, fili David, recordare quod Davidi dictaveris, cum ipse Psalmum 21 exararet; nimirum: *Foderunt manus meas, et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea* (2). Ecce nunc tempus illud, acceptabile quidem nobis, sed triste tibi advenit. Ecce clavi, ecce mallei, ecce carnifices. Sed prius, quam inclines in Crucem, leva in circuitu oculos tuos, et vide non procul dissitam parvulam Bethlehem. Recordare, quia illic nudus egressus es de utero Matris, et hinc nudus regredieris ad sinum Patris. Mollius illic iacebas in foeno, quam hic in ligno. Sed age, si Filius Dei es; non dicam, descende de Cruce, sed recumbe in Cruce, quia in Cruce tua est vita, salus et resurrectio nostra. Eia, IESUS, iace in lecto doloris, ut magnus ille, qui iacet in mundo paralyticus, surgat, et tollat grabatum suum, imo tollat et iugum tuum. *Iesus ergo sciens, quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem* (3), humiliavit se in Crucem. Vix se prostraverat in lignum is, qui *allevat omnes qui corruunt, et erigit omnes elisos* (4), cum ecce extendit, et aperit *manum suam, qui implet omne animal benedictione* (5). Primum extendit dexteram, ut errantes in viam rectam, quae ducit ad vitam, manu ducat: deinde sinistram, ut servos peccati e domo servitutis, in libertatem filiorum Dei manumittat. Extentas manus carnifices trabalibus clavis perfodiunt, fodientes foveam, in quam ipsi incide-

(1) 1 Ioan. 3, 15.

(2) Vers. 17, 18.

(3) Ioan. 13, 1.

(4) Ps. 144, 14.

(5) 144, 16.

runt, et inde thesaurum nobis effodientes non deficientem in coelis. Desine tandem nunc, peccator, proferre excusationes in peccatis, et dicere cum villico iniquitatis, *fodere non valeo* (1). Arguent te mendacii illa verba Veritatis: *Foderunt manus meas et pedes meos*. Ut porro acerbior esset dolor, obtusis usi sunt carnifices clavis: sinistra vero manus, cum ad formam pertingere non posset, funibus sic extensa est, ut nervi omnes ac venae disrumperentur. Tam atrox porro fuit haec membrorum extensio, ac tam violenta, ut ossa singula suis sedibus dimota atque divulsa, numerari potuerint. *Dinumeraverunt ossa mea* (2). Erigunt deinde nervosos lacertos immanes carnifices, et extendunt manum, ut vasto malleo clavos infigant. Ubi es, o Pater aeternae? Cum Abraham extenderet manum et arriperet gladium, ut immolaret filium suum unigenitum quem diligebat, Isaac, misisti Angelum de coelo clamantem: *Non extendas manum tuam super puerum* (3); et ecce plusquam Isaac hic: est enim Filius tuus unigenitus et dilectus, in quo tibi bene complacuisti. Iam carnifex extendit manum suam, et arripuit malleum ut percutiat, cur non mittis Angelum? Sed audio Christum tacite respondentem: *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur Scripturae, quia sic oportet fieri* (4)? Si ergo sic oportet fieri, fiat, Iesus, voluntas tua. Interim sic prostrato in Crucem Filio Dei, totus mons Calvariae perstrepat sonitu malleorum. Mediam horam circiter saevo huic impenderunt operi *operarii iniquitatis* (5). Tunc, credo, impletum est illud, quod in sua Apocalypsi postea scripsit D. Ioannes: *Factum est silentium in coelo, quasi media*

(1) *Eckius tract. de Pass. c. 5. Consid. 3.*(2) *Ps. 21, 18.*(3) *Gen. 22, 12.*(4) *Matth. 26, 53, 54.*(5) *Luc. 13, 27.*

hora (1), quia teste Ecclesiastico: *Vox mallei innovat aurem* (2). Hoc est, aeterni Patris aurem, cui malleorum et clavorum sonus novus accidit; quia tota aeternitate nunquam antea auditus est talis sonus. Ascendebat hic sonus ad Angelos, Archangelos, Virtutes: illi attoniti tam peregrino sonitu, silebant. Penetrabat ad alias Hierarchias, Thronos, Cherubinos, Seraphinos, et ipsi silent. Antea in coelo audiebatur vox, teste D. Ioanne: *Sicut Citharoedorum citharizantium in citharis suis* (3): sed ad sonitum malleorum *factum est silentio in coelo*. Hic sonitus malleorum excedebat omne melos Angelorum. Haec erat symphonia, quae oblectabat Patrem, placabat iustitiam, provocabat misericordiam. Ad illum sonitum *commota est et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, et commota sunt* (4). Tunc ulularunt daemones, quia ad sonitum illum malleorum *confractus est* (ait Ieremias) *et contritus malleus universae terrae* (5). Hoc est, Lucifer iacet nunc velut exanimis ad pedem Crucis. Bene est: tandem Christus confixus est Cruci. Sed ego, inimicus Crucis Christi, totus paveo, horreo, contremisco. Si Christum *oportuit pati, et ita intrare in gloriam suam* (6), quid mihi fiet, qui nec quidquam facio boni, nec quidquam patior mali? O quantum disconveniunt Christus in duro ligno, Christianus in molli lecto! Christus inter spinas, Christianus inter rosas. Christus dolet ad sonitum mallei, Christianus gaudet ad sonitum organi. O Christiane, hic non est spiritus Christi! Audi ergo Paulum, et contremisce ad eius oraculum: *Si quis spiritum Christi non habet, non est eius*. Non est, habere spiritum Christi, vivere tam difformem vitae Christi. Non est habere spiritum

(1) *Apoc.* 8, 1.(2) *Eccli.* 38, 30.(3) *Apoc.* 14, 2.(4) *Ps.* 17, 8.(5) *Ier.* 50, 23.(6) *Luc.* 24, 26.(7) *Rom.* 8, 9.

Christi, vivere secundum carnem : et *si secundum carnem viveritis, moriemini* (1). Ne moriar vivendo secundum carnem, cupio affigi in Crucem. Illic spiritu facta carnis mortificabo : Scio enim, *si commortui sumus, et convivemus* (2).

§ III. — **CruX in altum elevatur.**

Iacet adhuc in humili solo auctor vitae, triumphator mortis ; et, ne Crucem suae instrumentum victoriae amittat, aut ne quis e manibus extorqueat, perfossis manibus voluit in ea configi. Sed unde tibi, Christe, tantus in hunc infamem truncum affectus ? Cur potius voluisti mori in brachiis Crucis, quam in amplexibus Matris ? Cur potius in trabe aspera et indolata, quam in molli strato, aut plumeo thoro ? Cur potius expirare voluisti inter duos latrones, quam duos seraphinos ? Nimirum exemplo suo hoc verissimum esse probat, quod postea oraculo docuit Paulus : *Quae stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat Sapientes ; et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia ; et ignobilia mundi et contemptibilia elegit... ut ea quae sunt destrueret* (3). Quid sapientius omnium Philosophorum scientia, Politicorum prudentia, Scribarum perita, Phariseorum astutia, Sinagogae doctrina ? Quid potentius summorum Principum opibus, militum robore, Iudicum minis, Regum arrogantia, Tyrannorum saevitia, Caesarum magnificentia ? Quid contra ignobilius, quid infirmius, quid contemptibilius abiecto arboris trunco, nodoso stipite, cariosae trabis fragmento, uno verbo, Cruce, in qua quisquis pendebat, habebatur maledictus ? *O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei ! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius,*

(1) Rom. 8, 13.

(2) 2 Tim. 2, 11.

(3) 1 Cor. 1, 27-28.

et investigabiles viae eius (1)! Quod erat in universo mundo maxime abiectum, humile, vile, contemptibile, ignobile crucis lignum, elegit tanquam instrumentum, quo et Sophorum scientiam, et Iudaeorum sapientiam, et Gentilium prudentiam, et Regum potentiam, et mundi totius fastum, arrogantiam, pompam; quo daemonum robur, tartarorum vires omnes, et quidquid denique, vel in mundo magnum, vel in orco formidandum, vel usquam ultimum, confudit, delevit, evertit, confregit, debellavit. Sed dum ego Christi Crucem effero laudibus, Christus crucifixus exaltatur a militibus. Tunc vere signum magnum apparuit, non in coelo, sed in terra. Signum hoc Crucis est lignum: signum foederis inter Deum et homines: signum, cui contradicetur, et contradictum est. Nunc in alto illo triumphabat ligno, velut in laureata quadriga, magni illius operis sibi a Patre impositi consummator, cum inde totius mundi spectator simul et spectaculum factus, coepit illius imperium oculis metiri, et animo inter suos partiri. Vultu conversus erat ad occidentem oriens ex alto, videlicet, ad sponsam suam Ecclesiam, quae in Europa maximum erat obtentura dominatum. Dorso ad orientem, sive Asiam, in qua deficiebat Synagoga: occidebat scilicet Sol iustitiae supra iniustitiam Ierosolymae. Sinistra manu meridiem, sive Africam; dextera septentrionem, sive Armeniam et Persidem complectebatur. Nunc Cruce in altam scrobem demissa, ac in altum erecta, clamat ex alto aeternus Pater, quod olim ad Moysem: *Inspice, et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est* (2). Non dicit tantum, *aspice*, nimirum extimam duntaxat corporis formam; hic enim nihil videbis, nisi humanum: sed *inspice* intima penetralia, animae adyta: hic nihil invenies, nisi divinum.

(1) Rom. 11, 33.

(2) Exod. 25, 40.

Aspice corpus, et videbis, quia *a planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas* (1). Inspice pectus, et invenies quia in toto corde non est, nisi charitas. Aspice caput, et non invenies, nisi aculeatas spinas et immanes plagas, et dices: Vere *Filius hominis non habet, ubi caput reclinet* (2). Inspice caput, et clamabis: *Caput eius aurum optimum* (3). Aspice faciem, et videbis eam lividam, luridam, deformem, et dices: *Non est species ei, neque decor; et quasi absconditus vultus eius* (4). Inspice faciem, et videbis quia ibi latet *Candor lucis aeternae* (5)... *splendor gloriae, et figura substantiae eius* (6), et dices quod Esther de Assuero: *Vidi te, Domine, quasi Angelum Dei. Valde mirabilis es, Domine, et facies tua plena est gratiarum* (7). Denique aspice Christum, et videbis eum *quasi leprosum, despectum, et novissimum virorum* (8); et dices: *Vermis est, et non homo* (9). Inspice, et clamabis cum Thoma: *Dominus meus, et Deus meus* (10)! O Domine, sive te aspiciam, sive inspiciam, *Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi* (11)? Quis similis tibi in horrore corporis, quis similis tibi in amore cordis? Domine, quis similis tibi in abiectione, quis similis in maiestate? Quis similis in infirmitate, quis similis in potestate? Quis similis in paupertate, quis similis in divitiis? Quis similis in ignominia, quis similis in gloria? *Vadam ergo ad montem myrrhae* (12), *et videbo visionem hanc magnam* (13). Respiciam in faciem Christi mei, et inspiciam, et faciam secundum exemplar, quod mihi in monte monstratum est, ut tecum patiens et mo-

(1) *Is.* 1, 6.(3) *Cant.* 5, 11.(5) *Sap.* 7, 26.(7) *Esth.* 15, 16, 17.(9) *Ps.* 21, 7.(11) *Ps.* 34, 10.(13) *Exod.* 3, 3.(2) *Matth.* 8, 20.(4) *Is.* 53, 2, 3.(6) *Hebr.* 1, 3.(8) *Is.* 53, 4, 3.(10) *Ioan.* 20, 28.(12) *Cant.* 4, 6.

riens in monte Calvariae, tecum in monte Oliveti ascendam ad coelos: ibi tandem te aspiciens et inspiciens: aspiciens humanitatem, inspiciens divinitatem, clamabit tota aeternitate anima mea, et omnia ossa mea dicent: *Domine, quis similis tibi?*

CAPUT XII

CRUCIFIXIO

§ I. — Pendet medius inter latrōnes.

Filius Dei, qui medius est inter Patrem et Spiritum Sanctum, operans salutem nostram in medio terrae, noluit mori, nisi in medio duorum latronum. Hoc est quod asserit Evangelista:

Ibi crucifixerunt eum, et cum eo alios duos... latrones; unum a dexteris, et alterum a sinistris (1).

Hic vere in medio consistit virtus, dum pendet in medio latronum mundi salus. Factum id sive Praesidis imperio, sive Iudaeorum consilio, ut Christi innocentia opprimeretur, nec spectatores dubitarent, eum esse reum criminis, atque adeo Christo cum latronibus commune esse flagitium, cui commune erat supplicium. Expende hic, quam pulchre respondeat Christi ingressus in mundum, et egressus e mundo; ipsius ortus et occasus, vitae eius alpha et omega, principium et finis, nativitas et mors. Sunt plane parallela. In utroque nihil aliud apparet, nisi extrema humilitas et paupertas. Ingressus in mundum nascitur in vilissimo stabulo, quod erat receptaculum iumentorum: egressurus e mundo moritur in abiectissimo monte, quod erat

(1) *Luc. 23, 33; Ioan. 19, 18.*

sepulchrum latronum. Cum nascitur, vagit in foeno: cum moritur, gemit in ligno: nascens ponitur in praesepio, moriens sternitur in patibulo: nascens vinctus est pannis, moriens fixus est clavis: nascitur inter duo iumenta, moritur inter duos latrones. Vere Christus factus est usque ad mortem, non tantum obediens, sed humilis, eligens omnia quae erant ad maiorem cumulum et infamiae et ignominiae. Quod primum erit intelligere expendenti, et locum ubi, et tempus quando, et modum quo pati voluit ac mori. Pati voluit velut in celeberrimo mundi theatro. Id fuit Ierosolyma, urbs metropolitana, frequentissimo cive culta, totius Iudaeae umbilicus, universi orbis velut orchestra: quam ideo elegit, ut scena totius tragoediae fieret orbi conspectior, et latius mors eius divulgaretur. Erat ea urbs per id tempus seminarium pietatis, sanctitatis gymnasium, et religionis veluti delubrum: quae populos in se contineret legi Dei adstrictos, cultores sanctorum dogmatum, beneficiis copiose in eos effusis Deo obligatos. Cui affinis et contiguus erat mons Calvariae: locus infamis latronum, praedonum ac sicariorum suppliciis, ac suppliciorum instrumentis, furcis, rotis ac crucibus. Si spectas tempus; elegit illud, quod inter omnia totius anni tempora religionis cultu, hominum frequentia et caeremoniarum ritu est princeps, videlicet Pascha; quo undae hominum acervatim confluebant, ut videlicet non tantum urbis illius incolae, per vicos et compita; sed aliorum locorum advenae, per pagos et oppida famam tam probrosae mortis ubique disseminarent. Fuit itaque crucifixus in publico illo ac decretorio Parasceves die, non sine sensu pudoris ac dedecoris maximo; in illo loco, et temporis confinio, quo nullum ad exacerbationem supplicii, vel cumulum opprobrii potuit aliud ingeniosius eligi. Profecto, vel nos Christiani decipimur,

vel nos Christus decipit. Nos qui illa eligimus, quae Christus reiecit: qui illa reiicimus, quae ipse elegit. Necesse est ergo, nos errare, quia alia via incedit qui est *Via*; alia docet qui est *Veritas*; alio modo vixit qui est *Vita*. Quam studiose Christus omnia, quae sunt ad augmentum gloriae, celat; quae ad ignominiae, manifestat! In monte Thabor gloriae suae pompam ostentaturus, tres tantum assumpsit discipulos coelestis illius spectaculi testes: in monte Calvariae, ignominiae suae apparatus coram refertissima hominum multitudine aperit. Illic stetit inter binos Prophetas Moysen et Eliam, sed nullo prope spectante: hic pendet inter duos latrones, toto spectante mundo. Nos contra, quidquid cedit ad ignominiam nostram, involvimus tenebris, tegimus parietibus, sepelimus oblivione, summa occulimus. Quidquid vergit ad gloriam, palam, in luce, in sole, in conspectu omnium, in oculis totius mundi peragimus. Claritatem generis ostentamus ubique, affigendo in atriis maiorum famosas imagines, et ceras, et gentilitia stemmata, et honorum insignia. Nemo vero, qui nobilis tantum audit, prodit se natum a cerdonibus, bubulcis, porcariis, opilionibus. Scientiam non satis est mente circumscripsisse, animo complecti: sed illius praebendum est specimen in luce academica, in publicis gymnasiis, in consessu eruditissimorum hominum. Si quis in campo nobile aliquod edidit facinus, sexcenties in conviviis, in triviis, in conventiculis, plenis buccis, ut alter Thraso, decantabit: si quis ex pugna, relicta turpiter palma, fugerit, sibi soli id reservat: ne quidem sub rosa ulli hoc dicetur, nulla unquam illius fuit mentio, alta eius erit oblivio. Sic quae cedunt ad nostram gloriam, magno celebramus praeconio; quae ad ignominiam, dissimulamus silentio. Non sic Rex gloriae. Moritur summo cum dedecore in nobilissima to-

tius orbis arce; die totius anni celeberrimo; in excelsissimo loco; in ipso meridie, coram refertissima hominum multitudine, in patibulo, duos inter latrones. Vere hic dicere potes, o Iesu: *Humiliatus sum nimis* (1). Sed quia te, o Iesu, humiliasti usque ad probrosum illud Crucis lignum: Deus exaltavit te super id omne, quod est magnum. Quia tanto cum probro pependisti medius inter coelum et terram, data est tibi omnis potestas in coelo et in terra: quia crucifixus es in medio latronum, dominaris in medio Angelorum: quia tam iniuste iudicatus es et condemnatus ab iniquo Iudice ad mortem, constitutus es Iudex vivorum et mortuorum. Tu, qui nunc mei causa medius pendes inter latrones, dum Iudex medius sedebis inter haedos et oves, *Inter oves locum praesta, et ab haedis me sequestra.*

§ II. — Titulus Crucis.

Prodiderat Pilatus Christi innocentiam aliquoties coram Iudaeis suo testimonio: sed multo maxime augustissimo illo, quo crucem honoravit, et crucifixum exaltavit titulo.

Scripsit autem titulum Pilatus, et posuit super crucem. Erat autem scriptum: IESUS NAZARENUS REX IUDAEORUM (2).

Ponderate hic arboris huius tam inclyto titulo condecoratae prodigia. Lubet hic quaerere, quod olim Christus: *Cuius est imago haec et superscriptio* (3) in titulo? Imago est infirmi, titulus est medici; imago est mendici et pauperis, titulus nobilis et divitis; imago est vilissimi servi, titulus est potentissimi Domini; imago est Principis latronum, titulus est Regis Angelorum; imago est malefactoris, titulus est Salvatoris; uno verbo, imago indi-

(1) Ps. 37, 8.

(2) Io. 19, 19.

(3) Matth. 22, 20

cat, esse hominem, titulus significat esse Deum. Hic ergo gemina se prodit Christi natura: humana et mortalis in crucis patibulo, divina et immortalis in crucis titulo. Frendent interim et strident dentibus Iudaei; rumpuntur prae iracundia, qua illos accendebat huius tituli gloria; instant opportune, importune apud Pilatum, ut vel deleat penitus totum titulum, vel mutet tituli elogium. *Noli*, inquiunt, *scribere: Rex Iudaeorum; sed quia ipse dixit: Rex sum Iudaeorum* (1). Perstat in suo Pilatus decreto: *Quod scripsi, scripsi* (2). Statutum est: iota unum, vel unus apex non eradetur. Hoc titulo Pilatus, et excusat Christi innocentiam, et accusat Iudaeorum malevolentiam. Nam primum verbum, quod est IESUS, Salvatorem significat. Si ergo est Salvator, non erat crucifigendus. Secundum, *Nazarenus*, id est, *floridus*. Flos autem, innocentiae est symbolum; si ergo innocens, non erat morte mulcendus. Tertium, *Rex*. Si Rex, non erat infami afficiendus supplicio. Postremum, *IUDAEORUM*, id est, populi Deo chari et dilecti, et inter nationes pietate insignis; non ergo scelus hoc tam execrandum erat perpetrandum ab illo populo. Quot in hoc titulo sunt verba, totidem sunt ora, quae Christi praedicant elogia, et Iudaeorum condemnant flagitia. Tu qui illo magnifico Christiani hominis gloriaris titulo, discute, num Christi opera respondeant Christiani titulo. Christus IESUS, id est Salvator. Vide, num salvator sis animae tuae? Mentiris identidem: iam non salvator, sed interfector es animae tuae: *Os enim quod mentitur, occidit animam* (3). Occidere est perdere, non salvare. Vide, an sis Nazarenus, id est, floridus? Flores sunt in hortis, pratis, viridariis, locis amoenis; non in cubilibus, non in volutabro, non in sterquilinio inter siliquas porcorum. Qui in illis commoratur, non

(1) *Ioan.* 19, 21.(2) *Io.* 19, 22.(3) *Sap.* 1, 11.

est Nazareus, sed scarabaeus. Vide, an Rex sis? Servire peccatis, non est regere, sed subesse. Si placeat titulus Christiani, non displiceant opera Christi. O quam discrepant saepe Christianorum opera, et nomina! Audiamus hac de re loquentem Salvianum: *Nos, qui nos Christianos esse dicimus, prodimus vim tanti nominis vitio pravitatis. Omnino enim nihil prodest nomen sanctum habere sine moribus: quia vita a professione discordans abrogat illustris tituli honorem per indignorum actuum vilitatem. Vide: cum pene nullam Christianorum omnium partem, pene nullum Ecclesiarum omnium angulum, non plenum omni offensione et omni lethali peccatorum labe videamus, quid est in quo nobis de Christiano nomine blandimur? Cum utique hoc ipso magis per nomen sanctissimum rei sumus, qui a sancto nomine discrepamus. Nam et ideo plus sub religionis titulo Deum ludimus; quia positi in religione peccamus (1).* Haec ipse. Immunis esse debet ab omni graviore contra Christi leges crimine qui vult innocenter gloriari Christiani nomine. Sed converto me a Christianis ad Christum, et ad eius gloriosum Crucis titulum. Primum, quod oculis in hoc titulo occurrit, est nomen illius, qui omnibus in omni necessitate succurrit, IESUS. O IESU! nomen suavissimum, quia pascis; nomen potentissimum, quia defendis; nomen splendidissimum, quia illuminas; nomen iucundissimum, quia delectas. O IESU, vere Nazarene, flos pulcher colore, fragrans odore, dulcis sapore. O IESU, Rex, non iam Iudaeorum, quia non habent illi Regem, nisi Caesarem, hoc est daemonem; sed Rex Christianorum. Esto nobis stantibus manus, ne cada-mus; iacentibus salus et resurrectio, ne pereamus; esto ubique Iesus, id est Salvator, et salvi erimus.

(1) *De Guber.* 6.

§ III. — **Primum Verbum Christi in Cruce.**

Christus, qui unus est magister omnium, vix ascenderat funestam Crucis cathedram, cum illico aperiens os suum, qui ex ore Altissimi prodierat, coepit loqui, et loquendo docere mundum, ut dedoceret omnes ea quae sunt mundi. Erigamus, non tam aures, ut excipiamus, quam mentes, ut alte nobis imprimamus verba aeterni Verbi.

IESUS autem dicebat: Pater, dimitte illis; non enim sciunt quid faciunt (1).

Hic demum ostendit Filius Dei, se esse Patrem misericordiarum. Clamabat coelum caligine obtenebratum, clamabat terra motibus tremefacta, clamabant Angeli vindictae cupiditate accensi, clamabant daemones homines puniendi avidi, clamabat tota rerum natura, moriente auctore vitae, cum illis in Apocalypsi: *Usquequo, Domine (sanctus et verus), non iudicas, et non vindicas sanguinem Filii tui de iis, qui habitant in terra (2)?* Pater e coelo vindicaturus Filii sui innocentis sanguinem descenderat: et e spisso ardentium nubium globo fulminatrici lingua intonabat Iustitia illa apud Ezechielem verba: *Finis venit, venit finis super quatuor plagas terrae. Venit tempus... prope est dies occisionis. Nunc finis super te et immittam furorem meum in te, et iudicabo te iuxta vias tuas, et ponam contra te omnes abominationes tuas... Afflictio una, afflictio ecce venit... Finis venit (3).* At Filius Dei interea in lecto doloris cogitabat cogitationes pacis, non afflictionis. Ipse ergo sanguinolentos et moribundos oculos ad Patrem suum, Iudicem nostrum, convertens, primo, clamore valido cordis tacite haec ad Patrem: Pater, opus quod dedisti mihi ut facerem, fere consummavi. Tua fuit volun-

(1) *Luc.* 23, 34.(2) *Apoc.* 6, 10.(3) *Ezech.* 7, 2, 12, 7, 3, 5.

tas, ut e coelo descenderem factus homo, ut novem mensibus in utero Matris abditus laterem, nascerer in stabulo, iacerem in praeseptio, fugerem in Aegyptum, subditus essem parentibus: consummavi. Iussisti, ut 33 annis hoc in mundo pro salute mundi laborarem, et in sudore vultus mei, in fame et siti, in frigore et nuditate, in paupertate, in humilitate, ovem perditam quaererem: consummavi. Calicem, quem dedisti mihi, Pater, iam fere exhausti: exiguum mihi adhuc superest tempus, quo vivam. Unum iam te rogo, o Pater, per illum quem effudi sanguinem, per omnia quae audiavi opprobria, per tot quas excepi alapas, per flagella toti inflicta corpori, per spinas alte impressas capiti, per clavos manibus et pedibus infixos, per hanc, in qua morior, crucem: unum oro, o Pater, et hoc sit, quod oro, postremum; non, ut mihi dolores imminuas oro, auge potius; non, ut Matrem consoleris, tametsi magna velut mare est contritio eius, nec ut discipulum illum, quem diligo, in curam tuam suscipias; sed, o Pater, si sim Filius tibi dilectus, si unquam tibi complacui, si velis, ut cognoscat mundus quia diligis Filium, nunc ostende, dum illum orantem exaudiſ: *Pater, dimitte illis*. Ne illos perire patiaris, pro quibus ego patior; medere illis, qui me vulnerant; vivant illi, pro quibus morior ego. Da, Pater, illis veniam, a quibus Filius tuus accepit iniuriam. Non attendas, quod per illos moriar, sed quod pro illis moriar. Et ne gratis putes, me orare, accipe causam orandi: *Non enim sciunt quid faciunt*. Sciunt quod crucifigant, nesciunt quem crucifigunt. Si illos accuset malitia, excuset ignorantia. Ideo ignosce illis, quia non agnoscor ab illis. Scio, clementissime Iesu, dimittis nobis debita nostra, ut et nos dimittamus debitoribus nostris. Hoc vivens iussisti praecepto, hoc moriens docuisti exemplo. Quid tu, o vir sanguinis, ages coram

Iudice qui inimicis, et ignoscere praecepit, et ipse ignovit? *Non est discipulus super Magistrum, nec servus super Dominum* (1), nec Filius hominis super Filium Dei. Quid ergo hic dices? Hostis mihi laesit famam, sed non tulit vitam; offendit me verbis, non cecidit virgis; impetiit me dicteriis, sed non percussit alapis; minatus est mihi manibus, sed non ligavit funibus; optavit mihi mortem, sed non egit in crucem. Video vultum tuum; sed nulla video sputa: aspicio corpus; sed nullum invenio vulnus, caput est integrum: nullas invenio plagas in medio manuum tuarum; genae non sunt lividae, non evulsi capilli, non cruenta frons. Et, ut esses percussus merebaris, quia peccator: Hic autem innocens est, quia Salvator. Ipse, qui est supremus Legislator, ut etiam percussus ignosceres, iussit: sprevisi praeceptum. Ipse quod tibi praeceperat, fert: contempsisti exemplum. Sed Christi doctrina, scio quia tibi est stultitia; polles enim carnis solius prudentia. Sed audi Apostolum: *Prudentia carnis mors est. Et iterum: Sapientia carnis inimica est Deo; legi enim Dei non est subiecta* (2). Quare non bene conveniunt, nec in uno corde morantur Sapientia Patris et sapientia carnis, Doctrina Christi et doctrina mundi. Illa dicit: *Benedicite persequentibus vos* (3). Haec: Maledicite. Illa iubet: *Diligite inimicos vestros* (4). Haec: *Odio habebis inimicum tuum* (5). Illa dicit: *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram* (6). Haec: *Oculum pro oculo, dentem pro dente* (7). Haec mundi sapientia stultitia est apud Deum. Alia tradit praecepta Magister veritatis e pulpito Crucis. Haec nos auribus excipiemus, et operibus exprimemus, ut simus legum tuarum, non tantum audito-

(1) *Matth.* 10, 24.(2) *Rom.* 8, 6, 7.(3) *Rom.* 12, 14.(4) *Matth.* 5, 44.(5) *Ib.* 5, 43.(6) *Ib.* 5, 39.(7) *Ib.* 5, 38.

res, sed factores. Tua omnis actio nostra erit instructio; tua facta nobis sunt documenta; dicta, oracula. Bene fecisti omnia: hoc est Bonitatis. Bene dixisti omnia: hoc est Veritatis. Bene a te facta tanquam optima sequemur; bene a te dicta tanquam verissima credemus, ut a te, qui ut maledictus pendes in ligno, aliquando audiamus: *Venite, benedicti* (1).

CAPUT XIII

DE DUOBUS LATRONIBUS

§ I. — Increpatur malus latro a bono.

Cum iam medius inter coelum et terram ipse ille, qui in principio creavit coelum et terram, in ferali pegmate sublimis, in cruce esset suspensus, omnium animos suspensos delinebat maxima maximarum rerum expectatione. Nemo enim dubitabat, quin is, qui vitam tam admirandam duxerat, in vitae actu ultimò, quis, qualisve foret, palam omnibus declararet. Profecto quis, qualis, quantusque is esset, toti mundo manifeste aperuit, dum incomprehensibilia sua iudicia et investigabiles vias circa duos latrones prodidit: unum assumendo, alterum relinquendo. In hac autem inscrutabilis iudicii caligine, dabunt nobis lucem verba D. Lucae:

Unus autem de his, qui pendebant, latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, saluum fac te ipsum et nos (2).

O maledictum verbum maledicti oris, in opprobrium illius qui est Verbum Patris! *Si tu es Chri-*

(1) *Matt.* 25, 34.(2) *Luc.* 23, 39.

stus? Ergo, an sit Christus, dubitas; iam, quod sit Christus denegas. Non te, ut illum Christum confitearis, movet ipsius singularis inter tot iniurias, modestia; inter tot contumelias, taciturnitas; tanta inter tantas poenas patientia; testatissima eius inter tot vanas criminationes innocentia? Iam abnegasti Christum, dum vel ambigis, an sit Christus. Quid tu, o latro, qui pendes a dextris Dei, ad haec tam sinistra socii tui verba? Haec lentus audis, et siles? Si siles, profecto iam socio tuo consentire censeberis. Cum alter latro haec tam incesta intemperantis linguae verba percepisset, totus pia ardere in socium olim culpaе, nunc poenae, iracundia, et e sua furca, velut e machina, in eum tonare, ac fulminare: *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus.* Quasi diceret: Quid iustius? Commisimus saepe latrocinium, patimur suspendium; abstulimus aliis vitam, condemnamur ad mortem; post plurimas, quas egimus, praedas, sustollimur in furcas. *Digna ergo factis recipimus.* O quam pauci, post non pauca commissa crimina, se cum hoc latrone ut criminis reos accusant! quam multi quam multis se ut criminis puros excusant! Cum rogaretur Adam, cur Dei violasset praeceptum, culpam reiecit in Evam; cum quaereretur ab Eva, accusavit serpentem. Sic a Patre nostro hausimus peccatum, a matre excusationem peccati: nec sufficit, esse malos; volumus etiam audire boni. Sic quisque peccator a peccato se excusat: quod nimirum, vel daemon eum seduxerit, vel amicus exoraverit, vel caro pellexerit, vel infirmitas coegerit: adeo ut quisque sit peior prope excusatione sceleris, quam commisso scelere. Egregie sic se excusantes accusat, imo condemnat D. Ambrosius exponens illa verba: *Cumque se cognovissent nudos, consuerunt folia ficus. Iacit super se folia qui, culpam velare desiderans, aut diabolum delicti me-*

*morat auctorem, aut carnis praetendit illecebras, aut alium quempiam persuasorem prodit erroris: et de Scripturis divinis prodit exempla, quibus iustos in culpam perhibet incidisse, dicens, si forte in stupris fuerit deprehensus: Et Abraham cum ancilla concubuit; et David alienam adamavit et sibi adscivit uxorem (1). Non sic latro qui, cum se accusaret de peccatis, dignissimus fuit, cui Christus peccata remitteret: sua enim peccata confessus est, non ut nos privatim in templo, sed publice in monte Calvariae; non in sacro tribunali, sed in Cruce; non clam, sed palam; non uni, sed pluribus; non modeste mussitando, sed alte clamando; et Christum agnovit Redemporem, et se peccatorem. Ergone, Christe, ad praedicandam tuam patientiam, ad extollendam misericordiam, ad laudandam bonitatem, ad tuendam innocentiam, non habes aptiorem oratorem, quam latronem? Recte: cum enim in mundum veneris propter peccatores, cum peccatoribus manducaveris, cum peccatoribus conversatus fueris, et cum peccatoribus ac pro peccatoribus moriaris: quinam tuam possunt aptius efferre misericordiam, quam exhibes peccatoribus, quam miseri peccatores? Me esse peccatorem, licet ipse inficiarer, argueret me mater mea: *Quia in peccatis concepit me mater mea* (2). Nec sic tamen a te fugio, sed ad te vel ideo confidentius fugio, quia peccator sum: tu enim es, de quo dictum est: *Hic peccatores recipit* (3). Recipe me hic prius in gratiam, dein in gloriam.*

§ II. — **Testatur latro Christum innocentem.**

Christi est effatum: *Duo erunt in agro: unus assumetur, et unus relinquetur* (4). Hic autem duo

(1) *Lib. 1 de Paradis. c. 6, 13*

(3) *Luc. 15, 2.*

(2) *Ps. 50, 7.*

(4) *Matth. 24, 40.*

sunt in cruce : duo eiusdem criminis rei, duo eiusdem supplicii participes, duo Christo aequae vicini, duo eiusdem, ut culpae, sic poenae consortes : et ecce, unus assumitur, et unus relinquitur. Cur ita Christus fecerit, noluit Deus, nos intelligere, et ideo nefas est nos hoc inquirere. Cum ergo investigare non liceat, cur Deus sic fecerit, sufficit scire quod fecerit. Sed audiamus prius historiam, antequam miremur historiae eventum. Vix se et socium accusaverat mali latro bonus, cum eructavit cor eius verbum bonum, cum haec diceret de eo, qui solus est bonus: *Hic vero nihil mali gessit.*

Quid audio? *Hic nihil mali gessit?* Ergone iniusta est Synagoga? Erravit Pilatus? Argues Annam et Caipham? Accusabis Scribas, Rabbinos, Phariseos, magna illa Synagogae oracula? tu condemnabis omnes Sacerdotes? Dices, iniquum esse summum Pontificem? Tu totam criminis insimulabis Hierosolimam? Tu totus natus es in peccatis, et in peccatis morieris, et aequissimos mundi iudices iudicabis? *Hic nihil mali gessit!* Sile: blasphemias, dum hunc malefactorem excusas! Una est totius Synagogae, imo Hierosolymae vox: *Reus est mortis.*—*Hic nihil mali gessit.* Audiat Oriens, audiat Occidens; audiat coelum, audiat terra; audiant Iudaei, audiant Gentiles; audiat tota rerum Universitas: *Hic nihil mali gessit.* Diceret hic loqui, non latronem e patibulo, sed Doctorem in pulpito. Ubi estis Scribae, Principes Sacerdotum, Pontifices, qui totam aetatem teritis legendo Prophetas et evolvendo Scripturas? Hic latro in vestra Synagoga nunquam fuit discipulus, et tamen tradit recte iudicandi disciplinam. Hic literas nunquam didicit, et tamen vos literatos ut Magister docet. Vos in Christum blasphematis, hic blasphemantes corripit; vos eum de variis criminibus accusatis, hic omnium eum crimine absolvit, dicens: *Nihil mali gessit.* O

virum dignum inter paucos eligi qui Christum inter tam multos reprobos ausus est innocentem profiteri! Apostoli fugiunt, discipuli latent, omnes eius amici tacent, Iudaei illudunt, Romani crucifigunt: totus mundus eum condemnat; unus latro illum absolvit. Accusat omnium malitiam, dum unius excusat innocentiam. Quid potuisset plus dicere sedens ad dexteram virtutis Dei, quam iam pendens a dextera Filii Dei? Ubi es nunc, Petre et Iacobe? Vos illum vidistis in monte Thabor fulgentem gloria instar Solis, vestes eius albas instar nivis, et tamen iam timidi latetis, infidi fugitis, et tantum non fide excidistis. Hic autem non videt eius gloriam, sed ignominiam; non fulgentem instar Solis, sed morientem instar abiectissimi vermis; videt eum non candidum instar nivis, sed rubicundum instar sanguinis; totum lacerum, cruentum, lividum, squallidum, tamen agnoscit eum summum Dominum, veneratur ut Regem, adoratur ut Deum. Optimum Christi Confessorem, Martyrem, Apostolum! O Iesu, memineris hic verborum tuorum; dixisti et promisisti: *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo, qui in coelis est* (1). Confessus est hic latro coram hominibus blasphemantibus, conspuentibus, crucifigentibus; confessus est, et non negavit sicut Petrus; confessus est, et non prodidit sicut Iudas: confessus est, et non timuit sicut Discipuli; confessus est, et non siluit sicut Ioannes; confessus est, et non blasphemavit sicut alter latro; confessus est audacter, intrepide, confidenter, te esse Dominum et Regem, te nihil mali gessisse. Qui ergo confessus est coram hominibus in mundo, te nihil egisse mali, quid non debet coram Angelis in Paradiso expectare boni? Vere bonus es latro! furaris etiam dum moreris. praedas

(1) *Matth.* 10, 32.

agis dum animam agis, violentus rapis coelum actus in patibulum crucis. Nobilis profecto latro, qui post latrocinium invadit Paradisum. O me latronem, sed non bonum, quia dico, multum te egisse mali. Toties te profiteor, gessisse aliquid mali, quoties ego sum malus, et offendo te qui solus es bonus. Nihil tu gessisti male: testimonium est latronis, et scio quia verum est testimonium eius. Si possent testimonium de te perhibere muta et inanimata, dicerent cum latrone: *Nihil mali gessit*; dicerent cum Iudaeis: *Bene omnia fecit*. Sol dum diurno, luna cum nocturno mundum illustrat iubare, stellae dum scintillant, ignis dum ardet, terra cum stat, aqua dum fluit, arbores dum germinant, agri dum florent, pisces dum natant, aves dum volant, serpentes dum repunt, omnia haec stentorea voce clamant: *Hic nihil mali gessit* (1): *Bene omnia fecit* (2). Haec est vox totius universi omni tuba clarior. Vos Scribae et Pharisei, qui toties scrutamini Scripturas, invenietis in ipsa prima pagina Scripturae scriptum digito Dei: *Viditque Deus cuncta quae fecerat, et erant valde bona* (3). Quis est ille Deus, nisi idem ille qui in Concilio vestro interrogatus: *Tu ergo Filius Dei es?* *Qui ait..... Ego sum* (4). Hic est Deus, quem vos crucifixistis, et non est alius praeter ipsum. Si ergo vidit cuncta quae fecerat, et erant valde bona; verus est sermo quem dixit latro; *Hic nihil mali gessit*. Tamen ubi omnia dicunt: *Bene omnia fecit*, solus dicit, te aliquid gessisse mali, in quem omnia contulisti bona, homo, pro quo tu factus es homo. Verum tu, qui nihil mali gessisti, *malos male perdes* (5). Quare oro cum Ecclesia ego indignus Ecclesiae filius: *Recordare, Iesu pie, quod sim causa*

(1) *Luc.* 23, 41.(2) *Marc.* 7, 37.(3) *Gen.* 1, 31.(4) *Luc.* 22, 70(5) *Matth.* 21, 41.

tuæ viae, ne me perdas illa die: ut possis dicere de hac turba, quod olim de exiguo Apostolorum grege: Non perdidisti ex eis quemquam.

§ III. — **Oratio boni latronis ad Christum.**

Cesset iam veritas oraculi tui, o Moyses: *Maledictus omnis qui pendet in ligno* (1): quando qui male vixerat, latro, benedictus est ab illo, qui *pro nobis factus est maledictum* (2); per illud, in quo pependit, lignum, obtinuit Regnum, nunquam fortunatior, quam in hoc suo infortunio: servatus est pereundi, occasione qui ubique fuerat vagus, ubique profugus, fixus in cruce, ut inveniretur a Deo crucifixo. Dei absolutus est in foro, statim ac damnatus est in suo. Dicendo, Christum nihil gessisse mali, iam desierat esse malus: supererat ut inciperet esse bonus. Hoc iam agit: quare, postquam increpuerat blasphemantem socium, Christum agnoscit suum Dominum, dicens: *Domine, memento mei, cum veneris in Regnum tuum.*

Scio, te Regem esse, tametsi non videam nisi spineum in vertice sertum pro corona, patibulum pro solio, sanguinem pro murice, clavos pro gemmis, pro palatinis duos latrones: tamen Rex es tu. At Regnum tuum non est de hoc mundo: sed *Regnum tuum, est Regnum omnium saeculorum* (3): est Regnum, cuius nullus est finis. Cum veneris ad illud regnum, *memento mei*. Ah! Domine, *respice in me et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego* (4). Ignosce, Domine: quod enim tuum implorem patrociniū, non est audacia, est fiducia. *Memento mei, quia tu me creasti. Memento mei, quia me redemisti. Memento mei, quia me illuminasti, quia apud te pendeo, quia in te credo, quia in te*

(1) *Deut.* 21, 23.

(3) *Ps.* 144, 13.

(2) *Gal* 3, 13.

(4) *Ps.* 24, 16.

confido, quia in neminem, nisi in te, spero. O Auctor vitae! vita mea! o vita vitae meae! *Memento mei* tecum morientis. Plus apud te valeat sanguis ille tuus, quem hodie pro me effudisti, ut mei memineras, quam scelera omnia mea, ut mei obliviscaris. Ambo ut fures condemnamur, ambo ut malefactores crucifigimur, ambo ut latrones morimur: quare, Domine, *Memento mei*, ut qui una abimus e mundo, una abeamus ad coelum, ut qui sum socius poenae, sim et socius gloriae, ut qui te agnovi Dominum in ligno, videam et Dominum in Regno. O Domine, exaudisti orantem Ionam in ventre ceti, Daniele in lacu leonum, Iosephum in aegyptiaco carcere, Ieremiam in obscuro specu, et me iuxta te, me confidentem in te, me in cruce tecum morientem non exaudies? Ecce iam oculi mihi franguntur, vultus pallet, sudor erumpit, cor palpitat, lingua silet, spiritus deficit, vires fatiscunt, mors imminet, anima egreditur; iam morior: ah! Domine, Deus totius consolationis, in tantis angustiis, in tam lubrica arena, in tam ancipiti tramite, et hoc extremo angore, haec sint mea ad te extrema verba: *Domine, memento mei*. Attende quis ea locutus est? Latro. Cui? Christo. Ubi? In Cruce. Quando? Iam moriens. Prodeant omnes fures, et cum hoc fure conferantur, inveniemus hunc omnium furum fuisse principem. Enim vero dum alii furantur, vitam amittunt; hic vero furando vitam accipit. Discite hic a latrone, non latrocinium, sed recte moriendi magisterium. Vis per compendium tendere ad coelum? Confuge saepe ad Crucis lignum. Audi Chrysostomum: *Iste latro de ligno meretur salutem, furatur coeleste imperium* (1). Recte mercatur salutem. Quo pretio? Non proluxa, ut Eremitae, inedia; non ut Confessores, lacrymis, suspiriis, ciliciis; non ut Virgines, perpetua

(1) *Hom. de Cruce et latrone.*

contra libidinem lucta; non ut Religiosi, paupertate, castitate, obedientia; non ut Martyres, igne, rotis, equuleo, gladio. Quo ergo pretio? Paucis verbis. Dixit ultimo prope vitae momento semel *Memento*, et ecce fruitur paradiso. Sed si vis, Deum meminisse tui, tu quoque memineris meminisse Dei. Tu vis, Deum meminisse tui in morte, et semper oblivisceris illius in vita. Dum iaces aeger in lecto; dum venisti in altitudinem maris, et tempestas demersit te; dum angustiae tibi sunt undique, clamas: *Domine, memento mei*. Interim surgis mane, studes de die, comedis in meridie, coenas vespere, quiescis in nocte, et nunquam memor es Dei. Nullum est momentum, quo tibi non invigilat Dei providentia, quo non defendit Dei potentia, quo non servat Dei misericordia, quo non amat te Dei bonitas, et tamen tot inter beneficia nunquam memor es Dei. Hoc est quod conqueritur Deus ore Ieremiae: *Populus meus oblitus est mei diebus innumeris* (1). Ah Domine! non dicam cum latrone: *Memento mei*, ne forte memineris iniquitatum mearum, detesteris me. Ne memineris mei. *Quid enim est homo quod memor es eius* (2)? Memento ergo, non mei, sed tui. Cum oblitus fuero salutis meae, memento amoris erga me tui, memento sanguinis tui pro me fusi; memento doloris tui, quem sustinuisti coronatus spinis; memento crucis tuae, quam pro me tulisti; memento mortis tuae, quam pro me confixus clavis obivisti. Horum memento: nec enim potes meminisse tui, et oblivisci mei, quia in manibus scripsisti me, imo et in medio cordis tui. Non potes meminisse, te esse mortuum, quin simul occurrat ille, pro quo mortuus es. Hoc ergo unum, nec pluribus opus est, a te peto vivens, et petam moriens, ut sim particeps regni tui: *Domine, memento mei*.

(1) *Ier.* 2, 32.(2) *Ps.* 8, 5.

§ IV. — **Christus latroni promittit Paradisum.**

Audivimus latronem, non iam latronem, sed coeli praedonem, Christi praeconem, Crucifixi confessorum a patibulo, velut e pulpito, pro se paucis, sed nervosissimis verbis laconice perorantem : inquiramus, an etiam perorando exoraverit. Importuna quibusdam videri posset haec latronis oratio, si spectas, et illum qui petit, et tempus quo petit. Qui petit est vir sanguinum, cui unum fuit per totam vitam negotium, exercere latrocinium : vere servus nequam, inveteratus dierum malorum. Is nulla praemissa, vel antequam petat, praefatione; vel, cur petat excusatione; vel, ut possit petere, obtestatione, audacter sine fronte, inverecunde sine reverentia dicit : *Memento mei*. Vix meminit sibi ad crucem adstantis Matris, et scilicet meminerit latronis? Dixisset hic Christus non immerito, quia merenti, illud Davidicum : *Viri sanguinum declinate a me* (1). Dicat Mater eius; dicat discipulus, quem ille diligit; dicat Magdalena, quae lacrymis lavit pedes eius; dicat Petrus, qui eius gratia reliquit omnia, et secutus est eum : *Memento mei*. Sed tu latro! Deinde, omnia tempus habent : non tunc erat tempus petendi a Christo, cum Christus extrema inter extremas angustias in corpore et in anima iam moriens patiebatur. Quae est illa imprudentia, ne dicam impudentia? vides illum iam nunc mori, et cupis, illum tibi loqui? Quid hic dicam? Nescio quid hic fiet. Quid facturus es, o Christe? Fassus est, te nihil gessisse mali; se nihil gessisse boni. Quid hic ages? sines illum perire? obstat tua misericordia. Statim illum salvabis? opponet se tua iustitia. Qui enim aliquid fecit boni merito expectat praemium; qui etiam multum fecit mali

(1) Ps. 138, 19

non immerito timet supplicium. Absolvere illum debes, quia rite confessus est, et quidem tibi summo Pontifici. Christus ergo, cui sufficit verbum, dum quis moritur, vel unum, ut obliviscatur operum malorum, dum vixit, etiam omnium: illum sic confitentem ab omni vinculo excommunicationis, ab omni, non tantum culpa, sed poena, imperitiens illi plenariam indulgentiam, per modum iubilaei, absolvit, dicens haec optatissima verba, quae ipsi erant quasi Pontificia Bulla: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso*. Quia hodie vocem meam audivisti, nec obdurasti cor tuum, *hodie mecum eris in Paradiso*, qui debuisses hodie cum socio sepeliri in inferno. Adam propter lignum excidit e paradiso; tu de ligno admitteris in Paradisum. Antequam sol occidat in mundo, videbis me facie ad faciem in Paradiso. Hodie ergo ex hoc turbulento freto evades in portum; ex pugna perges ad triumphum; ab ariditate, transibis ad fontes; a tenebris ad lucem, ab inopia ad copiam, a vanitate ad veritatem, a tempore ad felicem aeternitatem: *Hodie mecum eris in Paradiso*. Ibi erit gaudium sine moerore, sanitas sine dolore, lux sine tenebris, quies sine labore, honor sine ignominia, copia sine defectu, vita sine morte, gloria sine termino. O vere gratiam, quia gratis data! Nondum Abraham fidelis, nondum Isaac obediens, nondum Iacob patiens, nondum Ioseph castus, nondum Moyses mansuetus, nondum David pius ingreditur in Paradisum, ecce latro mox admittitur. Quid hoc est. Domine? Dum uni praestas gratiam, pluribus videberis facere iniuriam? Nonne hic merito murmurabunt adversum te Patriarchae, et Prophetæ, et Reges, et Iudices, dicentes: Hic novissimus *una hora fecit, et parem nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et aestus* (1)? Non aequum est, ut sit

(1) *Matth.* 20, 12.

paritas praemii, ubi tanta est imparitas meriti. Quid aliud promittes postea Paulo dicenti: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi* (1), quam *Hodie mecum eris in Paradiso*? Tu, Christe, dixisti: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit* (2). Hic non perseverat usque in finem, sed inchoavit in finem bene vivere, cum desinendum esset vivere. Sed quid dicam? Erunt novissimi primi, et primi novissimi. Ille, qui dicit: *Ego sum α et ω, principium et finis*, eligit eum in fine, et quia bene finivit, obtinuit regnum, cuius non est finis. Vere huius latronis patibulo, tanquam clarissimo trophaeo merito inscripseris ista magni herois verba: *Veni, vidi, vici*. Venit ad patibulum, vidit Dominum, vicit diabolum. Docet hic latro novam philosophiam, quomodo ex malo antecedenti possit inferri bonum consequens. Tota vita huius latronis antecedens fuit pessima; consequens, id est mors, optima. Hic latro miro artificio mortis tormentum vertit in virtutis instrumentum. De cruce, de scelerum suorum suppliciis, fecit scalas virtutum, quibus in coelum conscenderet. Haec est altissima prudentia, mala culpae et poenae vertere in facinora virtutum; in morbis exercere patientiam, in adversis concipere fiduciam; in rerum iactura fugere ad Dei providentiam, post peccata ~~agere poenitentiam~~. Sic quidam ipsam ignominiam vertunt sibi in theatrum gloriae, dum generose sui contemptum contemnunt, ostenduntque suo exemplo, non esse dedecoris vituperari, sed esse vituperabilem. Sed dum audio, latroni promitti Paradisum, quid dicam miser filius Adae, exul Paradisi? Nulla spes mihi est redeundi ad Paradisum, si spectem vitam meam, quia pessima; nulla spes, si intuear merita, quia exigua; nulla, si attendam quot me inde arceant scelera, quia plurima; nulla spes, si considerem

(1) 2 Tim. 4, 7.

(2) Matth. 10, 22.

quibus expositus sim pericula, quia maxima. Sperare non libet, desperare non licet. Quid agam? unde spem concipiam? Dicam filius Ecclesiae cum matre Ecclesia: *Qui latronem exaudisti, mihi quoque spem dedisti.*

§ V. — **Dolor B. Virginis Crucis adstantis.**

Hactenus multis de Iesu, nunc paucis de Maria; hucusque aspeximus Filium, nunc oculos convertamus ad Matrem. De hac Matre Iesu ita scribit discipulus quem diligebat Iesus:

Stabat autem iuxta Crucem Iesu Mater eius (1). Nimirum ubicumque Iesus, illic et Maria; ubi Filius, ibi Mater; fidelis suo Filio usque ad mortem, mortem autem Crucis; ideo stabat iuxta Crucem. Maria cum Iesu in Bethlehem, Maria cum Iesu in Ierusalem, Maria cum Iesu iuxta praesepe dum nascitur, Maria cum Iesu iuxta Crucem dum moritur. Non possunt ab invicem divelli societate qui erga invicem coniunguntur charitate: *Stabat Mater*, pendebat Filius: illa iuxta Crucem, ille in Cruce. *Stabat*, et quidem constanter perstabat, et sibi inter tot tristitia constabat. *Stabat*, non avertens oculos, ne Filii interitum videret, ut Agar, sed oculos per omnia eius vulnera volutans. *Stabat*, non ut imbellis foemina muliebriter eiulans, nedum animo deficiens; sed stabat integris sensibus, ut dolorem moeroremque totum tota hauriret: *Stabat*, non ad solatium Filii, cuius iam moribundi labiis, nec frigidae guttam in extrema, qua ardebat, siti, licuit admovere: sed ad maiorem dolorum suorum ac Filii cumulum. Et cum Christus pendens in Cruce esset facie versus Occidentem, Maria cum Ioanne stabat versus Orientem, irretortis oculis intuens faciem Filii sui. *Stabat* inter coeli caligantis spissas

(1) *Ioan.* 19, 25.

et horrificas tenebras, et terrae trepidantis tumultus, et lapidum convulsiones, et naturae quasi deficientis terribilia in coelo terraque prodigia ac portentosa. O quantum discrimen inter Bethlehem et Ierusalem! Quantum differunt, involvi nitidis pannis, et configi ferreis clavis! iacere in foeno, et pendere in ligno! illic nasci, hic mori! Quantum distant concentus Angelorum, et blasphemiae Iudaeorum! Iam non resonant in auribus tuis illud coeleste carmen: *Gloria in altissimis Deo* (1); sed dira illa scommata: *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere* (2). Ubi nunc tres Reges, qui procidentes adorabant eum? Nunc hostes illudentes blasphemant eum. Tu hic cum Maria sta iuxta Crucem Iesu, et stando haec pauca animo revolve. Nunquam fuerunt, nec unquam erunt duo maioris, si spectes amplitudinem, nec excellentioris, si spectes virtutes, dignitatis, quam Iesus et Maria; nec ulli unquam magis ab aeterno Patre dilecti. Proh! quales personae Iesus et Maria! Ille Rex regum, et Dominus dominantium, haec Regina Sanctorum omnium; ille Filius Dei, haec Mater Dei. Et tamen ille tantus, Cruce; haec tanta, iuxta Crucem: neuter sine Cruce. Quid hoc est? Ergo nulla salus, nisi per Crucem? Si *oportuit pati Christum, et ita intrare in regnum suum* (3); si Matrem Christi oportuit pati, et ita intrare in regnum Filii sui; si oportuerat tantum Regem, tantam Reginam pati, et sic pati, dum tamen uterque est sine labe purus, sine noxa innocens, sine peccato sanctus: tu, quem in peccatis concepit mater tua, qui peccatis totam trivisti aetatem; qui quotidie, non tantum ut iusti septies de die cadunt; sed septuagies septies; tu sine Cruce? tu, haeres gehennae, servus peccati, hostis Christi, inimicus Crucis Christi, mancipium diaboli, opprobrium terrae, odium coeli et omnium

(1) *Luc. 2, 14.*(2) *Matth. 27, 42.*(3) *Luc. 24, 26.*

Coelitum, tu sine Cruce e terra ascendes ad coelum, ubi qui creavit coelum et terram, pendet e Cruce, ubi Mater Dei, Regina coeli et terrae, stat iuxta Crucem? Audite apposite ad nostrum propositum loquentem Minucium Felicem: *Forte nos decipit, quod Deum nescientes divitiis affluant, honoribus floreat, polleant potestatibus. Miseri in hoc altius tolluntur, ut decidant altius. Hi enim, ut victimae ad supplicium saginantur, ut hostiae ad poenam coronantur* (1). Quisquis hic expetis delicias, ac refugis Cruces; quisquis hic optas delectamenta, et horres tormenta, audies brevi in loco tormentorum illud aeterni Iudicis saevum mandatum: *Quantum glorificavit, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum* (2): pro mensura deliciarum erit et mensura poenarum. Itaque quidquid agas, quamcunque in partem te vertas, serius, ocyus luendum tibi est, hic vel illic; igne aut aqua; lacrymis, vel flammis. Tua est optio: elige, vel hic cum Christo in Cruce, vel postea sine Christo in igne. Sta cum Maria iuxta Crucem, et sic cum Christo transibis ex hoc mundo ad Patrem. Potestne Iesus esse in Cruce, Maria iuxta Crucem? Nec Iesus, nec Maria usquam, vel unquam sine Cruce! Si ita est, *absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi*. Ibi erit mea spes mihi misero, ubi est Mater misericordiae. Ibi erit totum meum solatium in omni desolatione, ubi est *Deus totius consolationis*. Mihi mundus erit crucifixus, et ego mundo, ut moriar mundo, et vivam Christo. Stabo, dum vivam, iuxta Crucem cum Maria; perseverabo in Cruce, dum moriar, cum Iesu, ut per Crucem post mortem illuc perveniam, ubi regnabo cum Iesu et Maria.

(1) *In Octav.*(2) *Apoc. 18, 7.*

§ VI. — Christus commendat Matrem Ioanni.

Filius Dei iam proximus, ut Matri, sic et morti: antequam commendaret spiritum suum in manus Patris, voluit dilectum suum discipulum commendare in manus Matris suae, dicens: *Mulier, ecce Filius tuus.*

O tristis commutatio! ergone, Fili, sic oblivisceris Matris tuae? Non ergo amplius Maria erit Mater Iesu, nec Iesus Filius Mariae? *Fili, quid fecisti nobis* (1)? Quae haec est rerum conversio, tradere mihi Ioannem pro Iesu? servum pro Domino, discipulum pro Magistro, nepotem pro Filio, hominem pro Deo, filium Zebedaei pro Filio Dei? Vere hic *Sermo Filii Dei erat penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus* (2). Hic erat gladius Simeonis qui penetrabat animam Virginis. Dolor eius quantus fuerit, facile erat ex eius in Filium amore assequi. Deipara sola tanto Filium prosequabatur amore, ut illo simul iunctos homines universos Angelosque antecederet. Nunc autem pro mensura amoris est mensura doloris: quia, ut bene D. Augustinus, *tantum necesse est, urat dolor, quantum laeserat amor* (3). Tam immensa igitur fuit afflictio Virginis ex illo amore dimanans, ut dixerit D. Anselmus: *Quidquid crudelitatis inflictum est corporibus Martyrum, leve fuit, aut potius nihil comparatione tuae passionis* (4). Plus asserit D. Bonaventuras: *Tantus fuit dolor Virginis, quod, si omnes in creaturas divideretur, omnes subito interirent* (5). Nec mirum: quia utriusque, et Matris, et Filii, erat cor unum et anima una. Sed iuvat hic audire D. Augustinum de

(1) *Luc. 2, 48.*(2) *Hebr. 4, 12.*(3) *Lib. 21 de civit. Dei, c. 6.*(4) *Lib. de Excell. Virg. c. 5.*(5) *T. 2 Ser. 61, art. 4, c. 2.*

hoc dolore disserentem: *Cruciat te, Domine Iesu, crux tua, sed non minus Mater tua: cruciat te dolor tuus, sed non minus dolor eius. Non est mirum si doles et condoles; si pateris, et compateris, bone Fili, in desolatione Matris, in separatione Matris, in commendatione Matris. Nunquam enim te deseruit: non in infantia, non in pueritia, non in adolescentia, non in iuventute, non in passione tua. Nunquam defuit tibi eius solatium, sed nec obsequium. Lactat infan-tem, audit et sequitur praedicantem, videt et comitatur patientem, contemplatur opprobria, in-
tuetur vulnera, audit tua verba; Tu vero, bone Iesu, quamquam esset dolor intolerabilis, plaga insana-bilis, in agonia mortis et ultimo spiritus constitu-tus non oblivisceris Matris tuae: caput inclinas, et eam in Matrem Ioanni commendas, et eum sibi in filium adoptas. Felix depositum, singulare privile-gium, insigne solatium! Urgebat te siquidem prae-ceptum, Domine Iesu, iussisti: Honora patrem tuum, et matrem tuam: servitium quod ipsa exhibuit tibi, exemplum posteris relinquendum. Considerare libet, bona Mater, et genetrix, et nutrix, et filia desolata, quis sit dolor tuus, quae angustia tua. Vides cru-cifixum Unigenitum tuum, mutas Filium Magistrum in discipulum, Regem in militem, Dominum in ser-vum, Omnipotentem in deficientem. Revera viscera tua penetrat gladius, configit animam tuam lancea et clavus, laniat mentem tuam spinarum aculeus, lacerat cor tuum Filii tui amarus aspectus: deest fortitudo, marcescit pulchritudo. Vulnera Filii tui sunt vulnera tua, crux Filii est crux tua; mors eius, mors tua: Nutrix quomodo dimittis alumnum, Mater Filium, ancilla Dominum? Una die orbaris Patre et Filio. Ex quibus omnibus illud possu-mus ratiocinando elicere, dolores, quos cor Dei-parae innocentissimum vel uno die persensit, illis videlicet 24 horis quas ultimas Christus nefandos*

inter cruciatus vixit, acerbiores fuisse, quam quidquid Martyres omnes passi sunt, vel patientur a primo mundi ortu usque ad interitum; ab Abele usque ad postremum ab Antichristo interimendum. Sola ergo anima Mariae supergressa est Martyrum cruciatus et tormenta universa. Sed ecce, dum illa Regina Martyrum atrocissimum in monte Golgotaeo, sine sanguine patitur martyrium, dum illa Consolatrix afflictorum gravissime affligitur, et decumano veluti fluctu obruitur tristitiae, nobis omnibus fertilissima offertur seges laetitiae. Nec enim soli Ioanni, sed nobis singulis, adeoque universae Ecclesiae, dictum est a moriente Christo: *Ecce Mater tua*. Quanta Christi in nos charitas, quanta et nostra per Matrem eius felicitas! De Patris aeterni charitate et dilectione sic scribit D. Ioannes: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret* (1). Quidni et nos dicamus: Sic Filius Dei dilexit mundum, ut Matrem suam unicam daret. Dedit, quando in uno Ioanne omnibus dixit: *Ecce Mater tua*. In hoc vero hic possem, paucis immutatis, usurpare verba D. Pauli: *Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum* (2). Ita dico: Si Deus (hoc est, Christus Filius Dei) pro nobis, quis contra nos? Qui etiam propriae Matri non pepercit (dum voluit illam pro nobis iuxta Crucem sic affligi), sed nobis omnibus tradidit illam, dum illa verba protulit: *Ecce Mater tua*. Concludit Paulus, et ego cum Paulo: *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit* (3)? Quomodo non etiam cum illa Matre omnia nobis donavit? Dicat nunc igitur quilibet, tradita sibi tali Matre, cum Salomone: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa* (4). O peccator! erigere nunc in spem, et con-

(1) Ioan. 3, 16.

(3) Rom. 8, 32.

(2) Rom. 8, 31, 32.

(4) Sap. 7, 11.

fide: *Ecce Mater tua*. O verbum plenum immensae laetitiae! dum nobis assignatur Mater, quae est plena gratiae. Ipsa est Mater Dei, et hominis; Mater rei, et Iudicis; Mater miserorum, et Mater misericordiarum. Si Maria est Mater tua, ergo et IESUS est Frater tuus, et Pater eius Pater tuus: ergo illam dilige, est enim Mater pulchrae dilectionis: si sis miser, spera in eam; est enim Mater misericordiae: si indiges gratia, invoca eam, est enim Mater gratiae. Si Crucem suspicias, dicitur tibi cum Pilato: *Ecce homo*; si Crucem despicias, *Ecce Mater*. In homine-Deo vides vulnera, in Virgine Matre vides ubera. In medio positus, quo me vertam, ad vulnera, an ad ubera? Ad Filium qui pendet in Cruce, an ad Matrem quae stat iuxta Crucem? Pascunt me vulnera, lactant me ubera: ex utrisque oritur mihi certa salutis fiducia. Non possum errare, quocumque me vertam. Si ad te, o Iesu, confugiam, dicis mihi: *Salus tua ego sum* (1). Si ad te, o Maria, confugiam, audio: *Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino* (2). Ubique promittitur salus: sed quia tu Salvator tuis verbis me legas ad Matrem dicendo: *Ecce Mater tua*, tua veniā cum illa conferam, ut fructum referam. O Domina, imo quia sic placitum fuit ante Filium tuum, o Maria, ecce Filius tuus, qui iam moritur pro me, me tanquam filium delegat ad te: audi Filium tuum loquentem, et exaudi pro reverentia eius. Dicit ille tibi de me: *Ecce filius tuus*. Potesne negare Filio, et tali Filio, et Filio, in quo tibi semper bene complacuisti, et Filio iam morienti? Vult Filius tuus, ut me suscipias in filium tuum; sunt ultima Filii tui, ad te, et pro me verba: ergo fiat mihi secundum verbum eius. Audiam ergo ex ore tuo verba illa, quae Filius tuus a Patre, quem ab aeterno Pater genuit: *Dominus dixit ad*

(1) Ps. 34, 3.

(2) Prov. 8, 35.

me (nimirum Pater ad Filium): *Filius meus es tu; ego hodie genui te* (1). Ita Mater mea, dic et mihi stans iuxta Crucem: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*. Si filius tuus sum ego, iam Mater mea es tu. Hoc dicit mihi Filius tuus: *Ecce Mater tua*. Nunc ergo *petitionem unam parvulam ego deprecor a te; ne confundas faciem meam* (2). Quandoquidem dicat mihi Filius tuus, iam et Frater meus, quia tu Mater mea: *Ecce Mater tua*: hoc unum obsecro, et salvus fuero: *Monstra te esse Matrem*.

§ VII. — Valedicit Filio Mater.

Petiisti, ut Mater Dei se monstraret erga te, esse Matrem: petit et illa vicissim a te: Monstra te esse filium. Monstrabis, si exemplum dilecti Christo discipuli sequaris, qui de seipso ita scribit: *Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua*.

Ex illa hora. O felix hora, et ter felix hora, qua accipitur Maria in Matrem. Venit hora, et iam est, quando Christus, quem hic agnoscis praesentem et adoras, tibi dicit tacite ex hac ara quod alta voce e Cruce dixit suo dilecto Discipulo: *Ecce Mater tua*. Hac ipsa hora, qua haec verba pronuntio, hoc dicit: Cur non hac hora accipis illam in tuam? In tuam Dominam, ut ei servias; in Patronam, ut ei confidas; in Advocatam, ut ab ea patrocinium expectes; in Reginam, ut ei obedias; in Matrem, ut eam diligas, et ab ea vicissim diligaris? Cur non ex hac hora totum te ei offers, tua illi obsequia consecras, tuam ei voluntatem resignas? Sed ecce, dum ego de Matre ago, Filius morti proximus dicit moestum et simul extremum Matri vale. Sciens ergo Iesus, quia venit hora ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, ultimo alloquitur Matrem: Vale, o Mater: ecce enim opus, quod dedit mihi Pater, ut fa-

(1) Ps. 2, 7.

(2) 3 Reg. 2, 20.

cerem, iam consummatum est. *Exivi a Patre, et veni in mundum; iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem* (1). Vale, Mater: *Ecce venit hora, et iam venit* (2), ut redeam ad eum qui misit me. Adest ille, ut accipiat in manus suas spiritum meum. Mater in manus tuas commendo corpus meum. Tu, quae, cum essem infans in stabulo, reclinasti corpus meum in praeseptum, reclina illud mortuum in tumulum. Tu, quae involvisti illud pannis, involve nunc sindone munda. Mundus iam gaudet, tu vero, Mater mea, contristaris; sed expecta modicum, et tristitia tua vertetur in gaudium, et gaudium tuum nemo tollet a te. Tunc abstergam omnem lacrymam ab oculis tuis, quam diligo ut pupillam oculi mei. Vale, Mater: amodo non audies me loquentem tibi, quia mors nunc imminet mihi. Aspice extremum, dum adhuc vivit, Filium. Ecce Filius tuus iam moritur, dum te alloquitur. Ecce paulatim clauduntur oculi, pallescunt labia, contrahitur frons, rigent membra, stupent artus, frigent pedes, totum corpus gelido perfunditur sudore. Tempus est, ut Filio tuo moestissimo, et tu, Mater, dicas extremum vale. Illa ergo elevans oculos suos, emittit mille ad illum, de quo solo respirabat, suspiria, dicens amaro corde: Vale, Fili; vale, lumen oculorum meorum; vale, vita meae vitae; vale, unicum solatium meum: ita, Fili, quia sic placitum fuit ante te; non mea, sed tua voluntas fiat. Vale extremum, Fili, et memento Matris tuae, cum veneris in regnum Patris tui. O Mater, non iam Mater! Non est qui consoletur te, non est usque ad unum; quia qui unus est solatium tuum emittit spiritum suum. *Magna est velut mare contritio tua: quis medebitur tui* (3)? Tenebrae factae sunt super universam terram; terra tremit, elementa titubant, dissiliunt lapides, tota turbatur rerum natura; in

(1) Ioan. 16, 28.

(2) Ioan. 16, 32.

(3) Thren. 2, 13.

tanto trepidantis ac pene deficientis naturae terrore, *quis medebitur tui?* Tota exultat Iudaea, applaudit sibi Synagoga, congaudent Scribae et Pharisaei, exultant hostes omnes Filii Dei, quia moritur Filius tuus: *Quis medebitur tui?* Petrus prae timore latet, Ioannes prae dolore tacet, Iacobus prae metu comparere non audet, alii prae stupore rigent, omnes te afflictam tibi afflictissimae relinquunt, *Quis medebitur tui?* Mater dolore attonita stupet; Filius plenus amaritudine silet; ingens inter utrumque est silentium oris, sed magnus clamor cordis. In hoc tanto utriusque silentio, cui adhuc lubet loqui? Unum superest, ut silens doleam cum silente et dolente, ut usurpem flebilis Vatis verba: *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo die ac nocte* (1)? moestissimam moestissimi Filii Matrem? O Iesu! o Maria! o Fili! o Mater! IESUS, quantus tuus erga me amor! Maria, quantus tuus pro me dolor! Non est dolor, sicut dolor tuus, o Maria! Non est amor, sicut amor tuus, o Iesu!

§ VIII. — Tenebrae super universam terram.

Iam Sol iustitiae, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, mundo occidebat: quod ut vidit alter ille sol, princeps siderum, seu, ut testaretur suam tristitiam, seu, ut detestaretur hominis nequitiam, clausit oculos, subtraxit radios, et sua luce lucis ososores privavit; quare: *A sexta hora tenebrae factae sunt super universam terram usque ad horam nonam... et obscuratus est sol* (2).

Fervebat et aestuabat in meridie amoris Sol iustitiae, et tamen refrigescibat adhuc charitas Synagogae. Posita iam erat lux mundi super candelabrum Crucis, ut luceret omnibus qui in mundo

(1) *Ier.* 9, 1.

(2) *Matth.* 27, 45; *Luc.* 23, 45.

sunt: et tamen Iudaei, quasi lux adhuc lateret sub modio, videntes non vident; excaecaverat enim eos malitia eorum. Quare, ut cognoscerent tandem Deum clausisse super eos oculos suae misericordiae, dum occidebat super illos Sol iustitiae, conglobantur ex oriente et occidente spissae undique nubes, totus aër atro et veluti lugubri amictu in funere sui Domini induitur. Extinguuntur omnia luminaria coeli, abduntur sidera, sol ipse exutus suo splendore, dum splendor Patris obscuratur, piceo caliginis globo involvitur, totum coelum prodigiosa nocte in pleno meridie obnubilatur; atque imprimis in montem Calvariae incumbit tenebrosus turbo, quo et Ierusalem et tota Iudaea obnubitur; denique universus orbis terribili tenebrarum horrore circumfunditur. Nascitur Christus in media nocte, illam illustrans; moritur in media die, illam obscurans. Nocte natus est Christus, et tamen *Claritas Dei circumfulsit* pastores (1); meridie passus est, et *tenebrae factae sunt super universam terram*. Ita se res habet: dum Christus in corde alicuius nascitur, lux est; dum occidit, nox est. Sic dum ille, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, occidit, dicit Evangelista: *Obscuratus est sol*. O miseram hominis conditionem, cui obscuratur sol ille, qui *fabricatus est auroram et solem* (2)! Cur Iudaei non credunt, venisse Messiam, blasphemant Christum, quem nos adoramus ut Deum? Cur adhuc iacent in tenebris Synagogae, in umbris mosaicis? Quia illis *obscuratus est sol*. Cur impii ambulant in tenebris? Cur non abiiciunt opera tenebrarum? Cur oderunt lucem? Quia illis *obscuratus est sol*. Ingreditur templum haereticus, ingreditur Catholicus; utriusque oculis proponitur Deus, sed absconditus speciebus panis. Haereticus videt, et ridet: Catholicus videt, et adorat; ille despicit, hic suspicit; ille exhibilat,

(1) *Luc.* 2, 9.(2) *Ps.* 73, 16.

supplicat hic, *quia illi obscuratus est sol*. Sed tu Catholice, quid vides, quod non videt haereticus? Video in illis accidentibus *figuram substantiae* divinae (1); video in illa alba nubecula panis splendorem Patris; video in illa contemptibili forma et specie panis, speciosum forma prae filiis hominum, video in ista humilitate Maiestatem, et adoro; Sapientiam, et admiror; Potentiam, et suspicio; Misericordiam, et confido; Iustitiam, et formido. Denique video in abscondito Deum absconditum, in quo absconditi sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae Dei. Haec vident oculi catholici a Deo illuminati splendore fidei. Clamat Sapiens obstupefactus incredibili ac incomparabili pulchritudine castitatis: *O quam pulchra est casta generatio cum claritate! immortalis est enim memoria illius; quoniam apud Deum nota est, et apud homines* (2). Cur non tot iuvenes, qui, quae pulchra sunt, amant, illius pulchritudinem vident et illa capiuntur? Quia illis *obscuratus est sol*. Ita superbi oderunt humilitatem, divites horrent paupertatem, molles timent vitae austeritatem, ebriosi adversantur temperantiam; denique impii detestantur virtutes, quibus nihil est utilius, honestius, iucundius: quia illis *obscuratus est sol*. Non ille sol, quem Deus fecit, ut *praeesset diei* (3): non ille sol, qui ad imperium Iosue *stetit in medio coeli* (4); sed ille sol, quem invocabat Zacharias his verbis! *Illuminare his qui in tenebris, et in umbra mortis sedent* (5). Ille Sol, quem Simeon vocat *Lumen ad revelationem gentium* (6). Ille sol, cuius *facies resplenduit sicut sol* (7), cuius *oculi lucidiores sunt super solem* (8). Hic sol obscuratus est illis: et si hic sol, vita occidente, occidat super ma-

(1) *Hebr.* 1, 3.(2) *Sap.* 4, 1.(3) *Gen.* 1, 16.(4) *Ios.* 10, 13.(5) *Luc.* 1, 79.(6) *Luc.* 2, 32.(7) *Matth.* 17, 2.(8) *Eccli.* 23, 28.

litiam illorum, mittentur in tenebras exteriores. Tunc vadent, et non revertentur, ad *terram tenebrosam et opertam mortis caligine; terram miseriae et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo* (1). Tunc aperient os suum, et maledicent diei suo, dicentes: *Pereat dies, in qua natus sum. Dies ille vertatur in tenebras...et non illustretur lumine: obscurent eum tenebrae, et umbra mortis* (2). Tunc dicent, quod stulti illi apud Sapientem: *Ergo erravimus a via Veritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis, et sol intelligentiae non est ortus nobis* (3)! O Sol intelligentiae, qui nos visitasti oriens ex alto, ecce tenebrae factae sunt super universam terram nostram. Tenebrae super memoriam: non respicimus praeterita scelera, ideo non plangimus. Tenebrae super intellectum: non circumspicimus praesentia pericula, ideo contemnimus. Tenebrae super voluntatem: non prospicimus futura supplicia, ideo non timemus. Tenebrae super oculos, linguam, aures, manus, pedes, hinc et prosequimur fugienda, et prensamus abiicienda, et loquimur tacenda. Tu, qui fecisti *solem in potestatem diei* (4), dum occidis ~~in~~ cruce, orere in nostra mente, donec gloria tua super nos oriatur; tunc dicetur nobis, quod electis: *Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem; nec splendor lunae illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam. Non occidet ultra sol tuus* (5).

§ IX. — **Exclamat Christus circa horam nonam.**

Sol coeli metator et temporum omnium dispensator, iam plus quam quater millies irrequieto motu annuam coeli orbitam emensus, tandem multorum temporum vertigine, et complurium saeculorum

(1) *Iob* 10, 21.

(4) *Ps* 135, 8.

(2) *Iob* 3, 3, 5.

(5) *Is.* 60, 19, 20.

(3) *Sap.* 5, 6.

pondere devolutus est ad diem, quam fecit Dominus, ad illius diei horam nonam, hoc est, postremam qua desiit vivere Christus, et primam qua coepit vivere mundus. *Circa horam nonam clamavit Iesus voce magna* (1).

Clamabat voce magna, id est, voce instar tubae sonora, instar rugitus horrenda, instar tonitru valida: tota ergo vocis et laterum contentione exclamavit. Non leviter dixit, non modeste locutus est, sed *clamavit*; ut surdi audirent, tremere impii, horrerent daemones, attenderent Angeli, confiderent captivi, percellerentur Iudaei. *Clamavit voce magna*. Haec erat vere *vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia* (2). Vox haec erat non clamantis in deserto, sed expirantis in patibulo. Clamavit autem voce magna circa horam nonam. O hora omni ex parte immensum admiranda! Circa hanc horam, veluti cardinem versabantur omnes dies omnium annorum, lustrorum, aetatum, et qui eam praecesserant et deinceps secuti sunt, et qui porro orientur et occident in omnes annos consequentes. Vix creaverat Deus coelum et terram, et tota terra repleta spinis et tribulis clamabat ad suum, quem expectabat, venturum Messiam: *Utinam dirumperes coelos et descenderes* (3)! Sed audiebat respondentem: *Nondum venit hora mea* (4). Ruperat iam Divina Iustitia omnes fontes abyssi magnae, et cataractas coeli aperuerat, et pluerat super terram 40 diebus et 40 noctibus. Clamabant tunc omnes voce magna: *Domine, salva nos, perimus* (5). Iterum audiebant: *Nondum venit hora mea*. Iam triginta effluerant ab orbe condito saecula, et clamabant omnes Prophetae, et captivi in carcere limbi: *Domine, inclina coelos tuos, et descende* (6). Iterum audiebant: *Nondum venit hora mea*. Tandem cum iam esset

(1) *Matth.* 27, 46.(2) *Ps.* 28, 4.(3) *Is.* 64, 1.(4) *Ioân.* 2, 4.(5) *Matth.* 8, 25.(6) *Ps.* 143, 5.

salutata a coelesti Paranymphe, novi Sponsi nova Sponsa, imo et Mater gratia plena, venerat iam plenitudo temporis, et cum plenitudine temporis venerat tempus miserendi: sed nondum venerat hora. Tandem, tandem *circa horam nonam*, qua omnes novem Angelorum Chori advolaverant ad montem Calvariae, spectatores futuri mirabilium, quae Filius Dei esset illa hora operaturus in medio terrae, *circa horam nonam clamavit Iesus voce magna ad Patriarchas, qui illum suis figuris expresserant; ad Prophetas, qui suis vaticiniis venturum praedixerant; ad Reges, qui eum tot annis expectaverant; ad captivos omnes, qui eum tot votis expetierant; ad mundum universum, qui eum tanto ambitu quaesiverat: Venit hora, et nunc est* (1), post 40 saeculorum curricula, post tot annorum chiliades, post tot dierum, et horarum myriades, *venit hora et nunc est. Levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra* (2). *Venit hora, et nunc est. Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea* (3), Ecclesia; osculare me osculo oris tui: venit hora; est enim hora nona, quia *sponsabo te mihi in sempiternum: et sponsabo te mihi in iustitia, et iudicio, et in misericordia, et in miserationibus* (4). *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis* (5). Venit hora, qua *reficiam vos. Surge, Adam, qui dormis, et exurge, et illuminabit te Christus* (6): est enim circa horam nonam. O quam diuturna mora expectata est haec hora! Ite, Angeli pacis, et per quatuor terrarum regiones inflate tubas, et resonantium lituorum clangore, exclamate circa horam nonam: *Hora est iam nos de sommo surgere* (7). Fuit aliquando triste illud tempus, quo mundus non nisi obscuris umbris et figuris venturi Messiae se solabatur: sed nunc

(1) *Ioan.* 4, 23.(2) *Luc.* 21, 28.(3) *Cant.* 2, 10.(4) *Ose.* 2, 19.(5) *Matth.* 11, 28.(6) *Ephes.* 5, 14:(7) *Rom.* 13, 11.

umbriam fugat veritas, quia *nox praecessit, dies autem appropinquavit*, imo et hora salutis; est enim hora nona, hoc est ultima Salvatoris, prima salutis. O quam multos reperire est qui, clamore magno monente e coelis Deo, minante e nubibus divina Iustitia, invitante e Cruce misericordia, pulsante ad cor coelesti sponso: *Surge qui dormis, hora est iam nos de sommo surgere*; respondent: *Nondum venit hora mea*. Cadit repente qui adstat lateri tuo socius, et subito extinguitur. Mors illius, quid aliud est, quam vox clamantis: *Surge qui dormis?* Tu iuvenis, cuius horologium forsitan devolutum est ad horam nonam, hoc est vitae postremam, cogitas: *Nondum venit hora mea*. Sto tantum in limine orientis vitae, floret aetas, vigent sensus, salit per venas iuvenilis sanguis, rubent genae, fluctuat per niveam cervicem aurea caesaries: *Nondum venit hora mea*. Interim dum coronas te rosis, dum tenes tympanum et citharam, et ducis in bonis dies tuos, idem tibi contingit, quod in grandi illo convivio Balthasaro Regi: In eadem hora apparet digitus, horologi index, qui designat horam nonam, tibi summam; et audis: *Novissima hora est* (1). Tunc, ut Balthasari, facies tua commutatur, et cogitationes tuae conturbant te, et compages renum tuorum solvuntur, et genua tua ad invicem colliduntur. Tunc circa horam nonam clamas voce magna: Inducias usque mane; cito, cito, sacerdos, confessio. Frustra: *Novissima hora est*. Necdum disposui domui meae, non condidi testamentum, non expiavi conscientiam; perinde: *Novissima hora est*. Saltem *dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam, et non revertar, ad terram tenebrosam, et operatam mortis caligine* (2); Serius: *Novissima hora est*. Da saltem spatium, ut percutiam pectus meum, et dicam contrito corde: *Deus, propitius esto mihi pec-*

(1) 1 Ioan. 2, 18.

(2) Iob 10, 20, 21.

catori (1)! Nec tantum licet: *Novissima hora est*. Itaque: *Adolescens, tibi dico, surge* (2); hora est iam de somno surgere, quia forsan post horam erit tibi novissima hora.

§ X. — **Clamat se derelictum a Patre.**

Hoc, quod sequitur punctum, primas obtinet inter omnia quae in Christi patientis tragoedia contigerunt admiranda. Est vox una, qualis ab hominum memoria non fuit audita, nec olim unquam audietur. Est vox plena sacrosancti cuiusdam horroris, miranda auditu, difficilis intellectu, terribilis relatu. Est vox prolata a Verbo Patris quae stupore replevit coelum et terram, homines et Angelos; et inanima omnia attonuissent, si mente et ratione constitissent. Opus hic est omnibus tuis viribus totoque robore, o fides, ut credamus, fuisse factum quod, non posse fieri iudicat ratio, dictat natura. Erigite aures, et percipietis verba; erigite mentes, et comprehendetis verborum mysteria. Iam prope moriebatur immortalis in corpore mortali Deus, in mediò caliginosi aëris, et caeco incumbentium super universam terram tenebrarum horrore, suspensus e ferali probrosae crucis pegmate, cum ecce, prae dolorum eum undique opprimentium magnitudine ac multitudine prope ad nihilum reductus; magnum mundo aperturus Sacramentum: *Circa horam nonam exclamavit Iesus voce magna, dicens: Eli, Eli, lamma sabachthani: hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me* (3)?

Hominem conqueri de homine, vulgare est: aliquem conqueri de seipso, usitatum est: Deum conqueri de Deo, Filium de Patre, et talem Filium de tali Patre; et nunc, dum moritur, et sic moritur factus Patri obediens usque ad mortem, mortem

(1) *Luc.* 18, 18.

(2) *Luc.* 7, 14.

(3) *Matth.* 27, 46

autem Crucis, sacramentum est; quis explicabit? Mysterium est, quis capiet? Prodigium est, quis credat? Convertibat Christus undique et undique moribundos oculos, ut videret, si esset qui eum consolaretur. Vertit ad Matrem? tristis erat anima eius usque ad mortem. Ad Apostolos? fugerant. Ad Iudaeos? blasphemabant. Ad Sacerdotes? irridebant. Ad carnifices? poenam augebant. Ad solem? obscuratus erat. Ad Angelos? amare flebant. Nusquam solatium, nec ab amicis, nec ab inimicis, nec ab hominibus, nec ab Angelis; nec a coelo, nec a terra. Clausus undique aditus solatio. Quapropter destitutus iam omni humano solatio, cogitabat Filius prodigus in amore, cum nullum hic sperandum sit solatium, *Surgam et ibo ad Patrem* (1): ipse exaudiet me propter reverentiam; quia sum Filius eius dilectus, in quo sibi semper bene complacuit: *Deus meus, Deus meus*. Videtur coelum illi esse aeneum, nullum percipit solatium: *Deus meus, Deus meus*, clamat, et non auditur; pulsat, et non aperitur; quaerit, et non invenit. *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Vox prope me deficit ad has voces. Non est hic homo iustus, quia, teste Davide, *non vidi iustum derelictum* (2); hic autem conqueritur se derelictum. Hic homo peccator est, quia a Deo non exauditur: *Scimus enim quia peccatores Deus non audit* (3). Quid aliud clamare posset moriens fraticida Cain? Quid aliud blasphemus Sennacherib? Quid aliud impius Antiochus? Quid aliud sacrilegus Herodes? Denique, quas alias voces edere posset quicumque homo perditissimus, flagitiosissimus, et iuratissimus Dei inimicus, quam illas Christi, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Vox haec, est vox Esau, non Iacob: est vox morientis peccatoris, non redimentis peccatores. Nunquid vox haec est Filii tui, o Pater? Nunquid hic est ille,

(1) *Luc.* 15, 18.(2) *Ps.* 36, 25.(3) *Ioan.* 9, 31.

qui dixit: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius, qui misit me* (1)? et iterum: *Ego quae placita sunt ei, facio semper* (2)? Nunquid hic est, qui dixit: *Ego te clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam* (3)? Non ille est, de quo tu ipse palam testatus es: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui* (4)? Et quomodo, quem diligis iam deseris? Hoc stratagemata est divini amoris. Derelinqueris o Christe, ne derelinquas; derelinqueris a Patre, ne derelinquas filios, electos tuos. Unde post te a Patre derelictum, vox est verissima Davidis: *Non vidi iustum derelictum* (5). Sed tu, IESU, quid causam quaeris, cur te deserat Pater dicens: *Ut quid dereliquisti me?* Scis, illum conqueri de me ore Moysis: *Deum qui te genuit, dereliquisti, et oblitus es Domini Creatoris tui* (6). Scis, illum de omnibus conqueri ore Ieremiae: *Omnes dereliquistis me* (7). Sic ingrati Christum derelinquimus omnes, postquam Christus propter nos dereliquit omnia! Quid Christus propter nos homines non dereliquit? Dereliquit coelum, quia propter nos homines descendit de coelo. Dereliquit Patrem: *Exivi a Patre et veni in mundum* (8). Dereliquit Matrem, tradens eam Ioanni, cum diceret: *Ecce Mater tua* (9). Dereliquit divitias suas, unde, *propter nos egenus factus est, cum esset dives* (10). Dereliquit suam pulchritudinem: *Non est species ei, neque decor* (11). Dereliquit nobis corpus, sanguinem, vestes, animam, omnia: et post omnia propter nos derelicta, cogitur conqueri: *Omnes dereliquistis me*. Et tamen illa ipsa, quae tanto sudore, tam impenso stúdio, tot laboribus, tantis periculis, cum dispendio animae tuae consecraris, et propter quae

(1) Ioan. 4, 34.

(2) Ioan. 8, 29

(3) Ioan. 17, 4.

(4) Matth. 3, 17.

(5) Ps. 36, 25.

(6) Deut. 32, 18.

(7) Ier. 2, 29.

(8) Ioan. 16, 28.

(9) Ioan. 19, 27.

(10) 2 Cor. 8, 9.

(11) Is. 53, 2.

Deum derelinquis, tandem, tandem cum deserendus est mundus, tanto te deserent luctu et gemitu, quanto quaesita fuerant a te ambitu. Tunc derelinquent divitiae: *Relinquent alienis divitias suas* (1). Derelinquet te gloria: *Quoniam cum interierit homo, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius* (2). Derelinquent te amici, noti, propinqui. Audi Iob: *Noti mei quasi alieni recesserunt a me: dereliquerunt me propinqui mei, et qui me noverant, obliti sunt mei* (3). Derelinquent me parentes: *Pater meus et mater mea dereliquerunt me* (4). Denique, o misera anima! in illa hora complebitur illud, quod Deus praedixit animae deserenti se, apud Ezechielem: *Denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui, et derelinquent te nudam, plenamque ignominia* (5). Tunc dicent Angeli animae ab omnibus derelictae, quod Ieremias refert: *Curavimus Babylonem, et non est sanata; derelinquamus eam* (6). Derelinquet te Deus ipse, uti minatur ore Moysis: *Irascetur furor meus contra eum in die illa; derelinquam eum, et abscondam faciem meam ab eo*. Quid inde sequitur? Vide nunc Iliadem malorum: *Erit in devorationem: invenient eum omnia mala, et afflictiones; ita ut dicat in die illo: Vere quia non est Deus mecum, invenerunt me haec mala* (7). Tunc accurrent undique inimici tui, et invadent te, dicentes: *Deus dereliquit eum; persequimini, et comprehendite eum, quia non est qui eripiat* (8). Tunc derelinquet te Dei Providentia, quia de nulla re tibi amplius prospiciet: derelinquet te eius Sapientia, quia nunquam mentem tuam illustrabit; Potentia, quia non defendet contra hostes; Bonitas, quia non amplius te amabit; Misericordia, quia in aeternum tui non miserebitur; sola te non

(1) Ps. 48, 11.

(2) Ps. 48, 18.

(3) Iob 19, 13, 14.

(4) Ps. 26, 10.

(5) Ezech. 16, 39.

(6) Ier. 51, 9.

(7) Deut. 31, 17.

(8) Ps. 70, 11.

derelinquet eius Iustitia. Tunc derelinquet te sol, quia nunquam tibi orietur; luna et stellae, quia non dabunt tibi lumen; aqua, quia nunquam linguam tuam refrigerabit; aër, ne respices; coelum, ne eius aspectu delecteris; derelinquent te aves coeli, pisces maris, bestiae terrae, quia non amplius te pascent. Nullum unquam tota aeternitate sperandum minimum momento minimo solatium, nec a coelo, nec ab Angelis, nec a daemonibus, nec ab hominibus, nec a coelitibus, nec a Deipara, nec a Christo, nec a Deo, nec a praeteritis, nec a praesentibus, nec a futuris. Tunc tota aeternitate ab omnibus derelictus, incipiet conscientia tua te mordere, pugnare, vellicare, infinities tibi repetens illa verba Ieremiae: *Scito, et vide, quoniam malum et amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum* (1). Haec omnia mala, ne mihi contingant, *adiutor meus esto, ne derelinquas me* (2). Quando ab omnibus derelictus tradam spiritum meum, recordare quia tibi derelictus est pauper; ne derelinquas me, ideo enim Pater tuus dereliquit te, ne tu, Frater meus, derelinquas me.

§ XI. — Sitis Christi.

Est Christi oraculum: *Qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit* (3). Sicut ergo cuivis necessarium est perseverare in finem, ut sit salvus, sic et Christo, ut sit Salvator. Ut autem perseveraret usque in finem, debebat consummare omnia, quae ad finem salutis nostrae de eo in Scriptura erant expressa. Cum ergo videret necdum impletam esse illam Scripturam Davidis, *In siti mea potaverunt me aceto* (4); ne iota unum vel apex praeteriret de Scriptura, quem non impleret, *Sciens Iesus,*

(1) *Ier.* 2, 19.

(2) *Ps.* 26, 9.

(3) *Matth.* 10, 22.

(4) *Ps.* 68, 22.

quia omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori eius (1).

Hic iterum novum se offert mysterium. Iam mors prope erat in labiis Christo: mors in oculis, mors in corde, mors in toto corpore illius qui est vita nostra. Iam prope cursum consummaverat, et ecce quasi cursum inchoaret, quasi staret adhuc in exordio magni illius operis quod prope perfecerat, adhuc ardens plura pati, dixit: *Siteo*. Sciebat Iesus, iam omnia prope esse consummata: enimvero dixerat, fecerat, pertulerat, quidquid dici, fieri, perferri pro salute hominis vel poterat vel debebat, et tamen, quasi nihil dixisset, nihil pertulisset, plura pati exoptabat. Poterat hic Christus loqui ut Ionas proiectus in mare: *Proiecisti me in profundum, in corde maris... omnes gurgites tui, et fluctus tui super me transierunt... Circumdederunt me aquae usque ad animam; abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum (2)*. Observate hic omnia congesta simul quae possent extinguere sitim, profundum mare, gurgites, fluctus, aquae abyssus, pelagus, et tamen inter tot aquarum cumulos, clamat: *Siteo*. Quid miramur, illum sitire tam fessum ambulando, operando, confligendo? Samson solus mille prostraverat Philisthaeos, *sitiensque valde* (ait Scriptura) *clamavit ad Dominum, et ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam, atque victoriam: en siti morior (3)*. Magnus hic bellator Christus contra quem non pugnaverat? Prodibant in campum contra eum pugnaturo Angeli, homines, daemones: ex hominibus ethnici et Iudaei, reges et subditi, Romani ac barbari, milites et cives, ecclesiastici et laici, litterati et indocti, magistratus et privati, noti et ignoti, amici et adversarii; et ipsa denique

(1) Ioan. 19, 28, 29.

(2) Ioan. 2, 4, 6.

(3) Iud. 15, 18.

DEI Iustitia, ita ut de Christo merito dici posset, quod de Saulo praeliante: *Totum pondus belli versum est in Saul* (1). Ita totum pondus praelii, quod contra illum inibat Divina Iustitia, versum est in Christum. In illum Iustitia confregit sagittas, arcum, gladium et hastam. Nunquid ergo, dum tam ardua praelia praeliatur IESUS, merito ut Samson non exclamat: *En siti morior?* Sed quid hoc est, Domine? Ergone fons ipse sitit? Tu alios sitientes, ut ad te veniant, invitas, dicens: *Omnes sitientes venite ad aquas* (2); et, *Si quis sitiatur, veniat ad me et bibat* (3). Tu fons es sapientiae, torrens voluptatis, abyssus dulcedinis, puteus aquarum viventium: potestne deesse in puteo, abysso, fonte, torrente aqua? Ad te ipsum ergo recurre, ut sitim extinguas. Vel certe illud, quod tibi Iudaei offerunt, acetum, verte in vinum; qui olim in nuptiis aquam vertisti in vinum. Sed profecto sicut Pater eum dereliquerat, sic ipse se dereliquit, nec tantillo solatio frui volebat. O Virgo, quae hic cruci adstas, et audis clamantem Filium: *Sitio*, ubi nunc *ubera tua*, quae *meliora sunt vino* (4)? ubera illa, quibus Filium infantem toties lactasti sitientem? Tu in nuptiis Cana Galilaeae, ubi tamen non deerat, quod biberent convivae, ubi nemo clamabat *Sitio*, misericordia mota super discumbentes, dixisti Filio: *Vinum non habent* (5)! Iam ipse Filius tuus, qui aquam mutavit in vinum, siti in cruce perit, et te audiente clamat *Sitio*, cur non in genua procumbis; et clamas ad Patrem eius: *Vinum non habet!* Filius tuus dixit de se ipso: *Ego sum vitis*. In vite sunt palmites, in palmitibus uvae, ex uvis exprimitur vinum, cur illi non dicis: *Vinum non habet!* Quid mirum, si vinum non habeat? Illi enim temulenti et bibacissimi potatores vini qui commoran-

(1) 1 Reg. 31, 3.

(2) Is. 55, 1.

(3) Ioan. 7, 37.

(4) Cant. 1, 1.

(5) Ioan. 2, 3.

tur in vino, et student calicibus epotandis (1), ut loquitur Salomon: *Bibentes vinum in phialis* (2), ut dicit Amos; illi de quibus Isaias: *Qui consurgunt mane ad ebrietatem sectandam, et potandum usque ad vesperam, ut vino aestuent...potentes ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem* (3); omne vinum exhausserunt. Hinc Filius Dei vinum non habet. Illi ebriosi, quos Vas electionis vocat *vasa irae, apta in interitum, et vasa in contumeliam* (4), evacuarunt omnia vasa vini. Hinc ante Filium Dei ponitur vas aceto plenum: quare vinum non habet. O si in conviviis illis, de quibus Isaias disserit: *Cithara et lyra et tympanum et tibia et vinum in conviviis vestris* (5); si in illis epulis, dum pergraecantur helluones illi temulenti, vino madidi, vox illa Christi lamentabilis personaret, *Sitio*, quis non offerret ei calicem, saltem aquae frigidae? Quomodo iam refrixit omnium charitas? Etiam hunc ei negant ebriosi. O Maria! iam potes dicere de Filio tuo, non illud, Vinum non habet, sed Aquam non habet: quia non habet nisi acetum. Illi potatores vini audient aliquando in celebri illo theatro coram Angelis, hominibus, ex ore illius, qui iam moritur: *Sitivi, et non dedistis mihi potum* (6). Illi sunt qui cum Evangelico illo epulone, ad aeternam sitim damnati clamabunt: *Pater, mitte lesum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma* (7). Quam calamitatem ut avertat a nobis Deus, refrigerate nunc linguam Christi sitientis. Sitit ipse nostras lacrymas. Clamet ergo quilibet cum Ieremia: *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum* (8), ut refrigerem linguam Salvatoris mei? Non habeo, o fons aquae vivae! nisi ge-

(1) *Prov.* 23, 30(4) *Rom.* 9, 22, 21.(7) *Luc.* 16, 24.(2) *Amos* 6, 6.(5) *Is.* 5, 12.(8) *Ier.* 9, 1.(3) *Is.* 5, 11, 22.(6) *Matth.* 5, 42.

minos hos oculorum fontes, ex quibus stillant salsae lacrymae: habito enim *in terra salsuginis* (1): has tibi offero pro potu. Fluent ex oculo dextero lacrymae amoris ob beneficia tua, ex sinistro doloris ob scelera mea. His extinguam sitim tuam, ut in novissimo die aliquando audiam ex ore tuo illa expectatissima verba, *Sitivi et dedisti mihi bibere*.

§ XII. — Penultima Christi verba.

Superest in ultima Christi hora penultimum eius verbum: qui iam instar clamorosisissimi praeconis, e sublimi crucis suggestu, altissime, ut a tota rerum universitate audiri possit, exclamavit: *Consummatum est* (2).

O Verbum compendiosissimum simul et plenissimum! Nunquam ex quo coepit loqui Verbum Patris, protulit verbum vel optabilius nobis, vel iucundius Angelis, vel horribilius daemonibus, vel optabilius sibi, vel acceptius Patri, quam hoc verbum, *Consummatum est*. O verbum laetitiae! verbum gloriae! verbum victoriae! verbum triumphi, *Consummatum est*. Horrent daemones, dum hoc audiunt, et contremiscunt; sperabant enim, cum viderent Christum, tam alta iacere novi aedificii fundamenta, eum aliquando cum sibilo et scommate illusuros et dicturos: *Hic homo coepit aedificare, et non potuit consummare* (3); sed nunc *consummatum est*. *Consummatum est*. Horrete inferi, pavete daemones, magnum illud praelium inter vos et Christum *consummatum est*: brevi aderit magnus ille Dominus exercituum ante claustra vestra, perfringet vectes ferreos, elevabit portas aeternales, eripiet spolia vestra, captivam ducens captivitatem. *Consummatum est*. Gaudete, o captivi, nunc tandem veniet Dominus, et non tardabit: iam

(1) *Ier.* 17, 6.

(2) *Ioan.* 19, 30.

(3) *Luc.* 14, 30.

enim magnum illud opus redemptionis vestrae *consummatum est*. Exulta et tu, Ecclesia, nova sponsi sponsa: iam clauditur Synagoga, iam reprobatis Iudaeis, veniet desideratus omnibus gentibus, iam deosculabitur te osculo oris sui, dilectus tuus: *Iam hiems transiit, imber abiit... vox turturis audita est in terra tua* (1). Desinite, o Angeli pacis! amare flere, sed ite, et per quatuor mundi plagas nuntiate (haec est enim dies boni nuntii): *Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo* (2), quia hodie non nascitur, sed moritur Salvator: *Consummatum est*. Sed tibi Consummatori omnium gratulandum est maxime, per cuius merita nos consummati in brevi explemus tempora multa. O quot Sacramenta completitur haec vox *Consummatum est*! Antequam auctor vitae oppeteret mortem, antequam Salvator mundi exiret e mundo, ut rediret ad Patrem, animo relegit universam a primo capite Genesis usque ad ultimum Machabaeorum, Scripturam, et accurate discutiebat singula, et invenit quidquid in tota veteri lege de se vel a Patriarchis praefiguratum, vel a Prophetis predictum, vel a Patre praescriptum, vel a Spiritu sancto expressum fuerat, a se, ad iota usque, esse observatum. Quapropter exultans spiritu, ad Patrem conversus dixit: *Consummatum est*. Tandem, tandem omnia ab utero Matris usque ad mortem crucis consummata sunt. Nulli rei pererci, non commodis, non honori, non sanguini, non corpori, non vitae; nullus reliquus est in venis cruor, nullum in ossibus robur, nulla in arteriis motio, nullus in pulmone spiritus, nulla in corde superest vita. *Consummatum est* id omne, quod erat Christus. Vere iam consummata est ex una parte hominis iniquitas, et ex altera Dei charitas. Utraque iam pervenit ad summum, nec potest esse

(1) *Cant.* 2, 11, 12.(2) *Luc.* 2, 10.

maior. Quae enim potest maior iniquitas, quam hominem DEUM occidere? Quae maior charitas, quam DEUM pro homine mori? Sed quia iam ille, per quem vivimus, expectat mortem, a IESU moriente ad vos morituros, a magno illo Consummatore ad vos consummandos in brevi, sermonem converto. O homo, quisquis haec audis, attende et vide, quomodo, cur, cui vivas! Si hoc perexiguo, tibi a DEO indulto, ad vivendum tempore vivas tibi, si carni, si mundo, si voluptati, si honori, si gloriae, si creaturis, brevi et fortassis opinione citius, expectatione celerius aderit summa dies, et illius diei hora novissima, et illius horae momentum ultimum, tibi infaustissimum, quo omnium praeteritorum memor, cum immenso cordis dolore et pectoris gemitu et vocis singultu pronuntiabis illud Christi, sed non ut Christus, *Consummatum est*. Ah! recorder, cum essem adolescens coepi iam tunc ambulare per viam latam et spatiosam quae ducit ad perditionem: ducebam tunc ipse malus in bonis dies meos. O quam amara est temporis illius memoria, dum iam video, quia *Consummatum est*. Memini, cum essem iuvenis in Academia, dicebam mihi ipse in corde meo, quod Salomon: *Vadam, et affluam deliciis, et fruam bonis* (1). Nec satis fuit, me unum frui bonis, sed et alios, ut fruerentur bonis, invitavi dicens: *Venite, fruamur bonis, quae sunt, et utamur creatura, tanquam in iuventute celeriter* (2); Et totum illud tempus *tanquam vapor ad modicum parens* (3), *consummatum est*. Dum totum repeto anteactae vitae tempus, vere possem dicere, quod de se Salomon: *Omnia quae desideraverunt oculi mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur, et oblectaret in his quae praeparaveram* (4), et nunc horum om-

(1) *Ecccl.* 2, 1.(3) *Ia.* 7, 4, 15.(2) *Sap.* 2, 6.(4) *Ecccl.* 2, 10.

nium memor, quam laetus vixi, tam tristis morior, quia video, totum illud, unde laetabar, *consummatum est*. Quidquid unquam percipi gaudii corde et animo e divitiis, honoribus, conviviis, tripudiis, spectaculis, lusibus, cantibus, colloquiis, plausibus; quidquid hausi voluptatis visu, tactu, gustatu, odoratu, auditu, ullo sensu, omnia illa transierunt tanquam umbra, et illorum omnium tempus, nullo sui relicto vestigio, nisi amarae poenitentiae, *consummatum est*. Sic quisquis tibi vivis, et non illi, qui pro te mortuus est, brevi dum vivere desines et mori incipies, omnis consummationis videbis finem, descensurus in locum tormentorum, ubi nullus est finis. O beatum me, si tunc, quando sonabit novissima hora, quando in ictu oculi claudentur omnia, possum te hisce postremis verbis alloqui: O Christe, quem semper, dum vixi, dilexi ex toto corde meo, ex tota anima mea et ex omnibus viribus meis, tu dixisti omnibus quidem, sed mihi potissimum ad cor: *Si vis perfectus esse, vade, vende quae habes, et da pauperibus; et habebis thesaurum in coelis, et veni, sequere me* (1). Audivi vocem tuam, feci, vendidi, veni, secutus sum te: *Consummatum est*. Tuum fuit promissum: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit* (2). Propter te reliqui omnia, qui unus mihi eras instar omnium, et illud *consummatum est*: erat tuum, non quidem quod cogebat praeceptum, sed quod alliciebat consilium: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (3). Audivi consulentem, amplexus sum consilium, tuli crucem meam, *consummatum est*. Sic consummatus in brevi, explevi tempora multa, quia te dilexi multum. Et

(1) *Matth.* 19, 21.(2) *Matth.* 19, 29.(3) *Matth.* 16, 24.

nunc quia *cursum consummavi, fidem servavi* (1), et feci quod praecipisti, tu redde quod promisisti. Felix, ter felix, aeternum felix, qui ea fiducia, dum imminet ultimum vitae momentum, potest dicere: *Consummatum est!*

§ XIII. — Ultima Christi verba.

Post omnis consummationis finem, illi, qui est *principium et finis* (2) superest ultimus actus, isque Christo longe difficillimus, nobis utilissimus, toti mundo optatissimus, ut illi, a quo in utero Matris acceperat, in patibulo crucis Patri tradat spiritum, et ita redimat mundum. Dicebat ergo tacite secum in corde suo: *Exivi a Patre, et veni in mundum: iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem* (3). Sic ipse tacite secum sine voce: deinde *Magnus Dominus*, cuius *magnitudinis non est finis* (4), *clamans voce magna*, ait: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum* (5). A principio quando creavit *Deus coelum et terram* (6), nihil unquam creavit, nec creabit aliquid praestabilius, aut pretiosius, aut sanctius, quam erat Christi spiritus. Ille est spiritus, quem debet laudare omnis spiritus: per quem spirant, et ad quem aspirant, et in quo respirant et respirabunt omnes beati spiritus tam hominum, quam Angelorum. Tradidit Christus corpus suum potestati Iudaeorum, ut illud pro arbitrio suo omni crudelitatis carnificina cruciarent, discerperent, lacerarent: sed nullam in spiritum eius saeviendi habebant potestatem. Solum ergo spiritum, ut Patri traderet, reservavit, ut Pater illi eundem post triduum redderet, et corpori restitueret. Proh Deus immortalis! tantine valet salus unius animae, ut pro mea salute, anima Christi tam cru-

(1) 2 Tim. 4, 7,

(2) Apoc. 1, 8.

(3) Ioan. 16, 28.

(4) Ps. 144, 3.

(5) Luc. 23, 46.

(6) Gen. 1, 1.

deli morte separanda fuerit a corpore? Ergone ego tanti valeo, quanti sanguis et vita Christi? Ergone post tot impensas me perdam? Non suppetunt hic mihi verba, quae loquar; itaque loquatur pro me vere hic totus melleus et lacteus Bernardus: *Quod si totum me debeo pro me facto, quid pro me refecto, et refecto tali modo? Nec enim tam facile refectus, quam factus. Nam qui me semel, et tantum semel dicendo fecit, in reficiendo profecto et dixit multa, et gessit mira, et pertulit dura sed indigna. Quid ergo retribuam Domino, pro omnibus quae retribuit mihi? In primo opere me mihi dedit; in secundo se: et ubi se dedit, me mihi reddidit. Datus ergo et redditus pro me debeo, et bis debeo. Quid Deo tribuam pro se (1)? Sic ipse, nimirum in tota Christi passione, hoc est in primis expendendum et aestimandum, Christum scilicet se totum nobis dedisse, nihil sui reservando. Iam vero ubi Christus se totum amore toto, corpore toto, sanguine toto, anima tota tibi tradidit, quid tu illi ex toto Christo reddidisti? Si dentem pro dente, oculum pro oculo, imo totum pro toto reddere oportet, tunc unquam propter Christum pro te et passum et mortuum et totum tibi traditum, propter nimiam illam, qua te dilexit, charitatem, vel semel oculos avertisti, ne viderent vanitatem? Oculos ergo alteri tradidisti. Potesne meminisse, te unquam propter Christi manus perforatas clavis et cruci affixas, ab illicito opere manum continuisse? Negasti ergo illi et manus, tu qui es opus manuum eius. Aude-resne asserere, te propter linguam Christi felle et aceto potatam, vel semel compressisse linguam tuam a maledictis, contumeliis, mendaciis, iuramentis? Linguam ergo illi subtraxisti. Alia iam aspice, et inspicere, et totum te per circuitum circumspice; vide quid ex te toto Christo tradidisti:*

(1) *Tract. de dilig. Deo.*

Quotquot in corpore tuo recensentur membra, tot tibi fuerunt, quibus Christum oppugnasti, arma. Hi sunt, piissime Iesu, fructus tuae passionis. Ideo in nos fuisti tam bonus, ut nos essemus mali: ideo misericors, ut nos immisericordes: ideo te in nos exhibuisti tam pium, ut nos essemus impii? Ad similes vereor ne idem dicat moriens in Cruce Christus, quod olim scribens ad quosdam Paulus. Sic enim Paulus: *Timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis* (1). Frustra pro vobis de coelo descendi, et factus sum homo: frustra pro vobis in stabulo natus, in praesepio reclinatus, octavo die circumcisis, frustra per 33 annos in fame, et siti, et frigore, et aestu, et sudore vultus mei, et sanguine totius corporis, quaesivi te ovem perditam: frustra tot opprobria, alapae, sputa, flagella, spinae, clavi, crux, vita, mors, omnia! Sine causa laboravi, quia laboris fructum nullum retuli. Non tantus est Christo dolor, pro te sic laborasse, quantus, nihil suo labore profuisse. O miseri, et per omnem aeternitatem futuri miserrimi! quibus tam copiosa redemptio redemptorum erit perditio, et ipsa Christi passio illorum, pro quibus est passus, condemnatio! Praestat, hominem illum nunquam fuisse natum, quam Christum frustra pro illo fuisse passum. Hoc ne mihi contingat, ad te me converto, qui pro me, ne morerer, es mortuus. Os meum applico ori tuo, ut suscipias verba mea, postquam tu iam protulisti ultima verba tua. O sacrosanctum os, unde tot aeternae veritatis oracula promanarunt et promissa omnium bonorum. Ex illo sacratissimo ore prodire haec verba: *Petite, et dabitur vobis* (2). Unum est quod peto, et secundum non adiciam; et per os tuum divinissimum, quod iam aperis, ut in manus Patris emittas spiritum tuum, peto, ut dum ego aperiā os meum, ut emittam

(1) *Gal.* 4, 11.(2) *Luc.* 11, 9.

spiritum meum, ex hoc ore eadem prodeant, quae cum morereris, ex ore tuo, haec ultima verba: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.*

§ XIV. — **Inclinat caput.**

Sequitur ultimum ordine, sed primum dignitate; de Christo patiente mysterium, quod est omnium prodigiorum longe maximum, mors Dei immortalis. Itane vero? Ergo, ut vivat vilis vermiculus terrae, moritur Dominus coeli! Quamdiu probabit amorem meum Amor divinus? Quot ludos aget? quot scenas peraget? quot personas sustinebit? Egressus est ut sponsus, cucurrit ut gigas, iacuit ut infans, fugit ut exul, ambulavit ut peregrinus, obedivit ut subditus, ministravit ut servus, luctatus ut miles, docuit ut magister, sanavit ut medicus. Et quot scenas in gratiam mei non egit in praesepe, in stabulo, in foeno, in domibus, in vicis, in compitis, in castellis, in templis, in synagogis, in oppidis, in urbibus, in solitudine, in montibus, in vallibus, terra ac mari? in horto Gethsemani, in domo Annae, in aedibus Caiphae, in praetorio Pilati, in palatio Herodis, et tandem in patibulo Crucis? Adhuc pergit amare hominem Iesus? necdum incipis amare, o homo, Iesum! Post omnia moritur ut reus. Antequam moreretur, tacite secum ingeminabat haec verba Prophetæ: *Quid est quod debui facere vineae meae, et non feci* (1)? Fateor, pervenisti ad fastigium charitatis, ad ultimam lineam amoris: non est quod possis ultra facere. Cum esses Deus, factus es homo: cum esses in coelo, descendisti ad terram, delevisti chirographum mortis, solvisti debitum peccati, totum hominem sanum fecisti, perditum mundum redemisti. *Quid ultra debuisti facere, et non fecisti?* Nunc transi ex mundo ad Pa

(1) *Is.* 5, 4.

trem. Reliquisti nobis carnem in cibum, sanguinem in potum, vestes in operimentum, merita in pretium, sacramenta in pharmacum, teipsum in pretium. *Quid ultra debuisti facere, et non fecisti?* Creasti animam nostram ad imaginem tuam, corpus de luto terrae formasti, dedisti Angelos nobis in ministros, animantia in usum, totam terram in domicilium, coelum in regnum. Claude iam oculos, morere tandem. *Quid ultra debuisti facere, et non fecisti?* Sudasti ut agonizans, comprehensus es ut fur, caesus ut mancipium, velatus ut pseudo-propheta, accusatus ut seductor, consputus ut blasphemus, illusus ut stultus, crucifixus ut latro: *Quid ultra debuisti facere, et non fecisti?* Praecepisti soli ut nos illuminaret, terrae ut sustineret, igni ut calefaceret, aquae ut lavaret, aëri ut refocillaret. *Quid ultra debuisti facere, et non fecisti?* Requiesce tandem ab universo opere, quod patrast. Quiescat iam tua iustitia in puniendo homine; sapientia in excogitando, quid possit facere homini; misericordia in conando benefacere homini; bonitas in amando. Cum iam nihil supersit ultra, quod possis facere pro homine, tandem morere. Itaque amor ille aeternus, cum ultra non esset quo se proderet faciendo vel patiando, oppressus immenso amoris pondere, quo antea inclinaverat coelos et descenderat ad terras, inclinat caput ut descendat ad inferos. Nec sine arcano mysterio id fecit altoque sacramento. Primum, ne post digna aeternis suppliciis scelera putaret mundus, IESUM hominibus implacabiliter iratum offensumque e mundo abire; aversus a coelo, conversus ad homines, versus terram caput inclinat, antequam expiret. Deinde spiritum, quem iam Patri commendaverat, effusus in Matrem stantem iuxta Crucem, supremum halitum ad illam direxit; ut inde mundus edoceretur, neminem securius exire e mundo, quam qui ex-

tremum spiritum dirigit ad Mariam. Ad haec inditurus meliorem animam telluri, Deus, prona facie spiravit in illam secundo spiraculum novae vitae. O Iesu, video, hora est, ut transeas a nobis ad Patrem; morere ergo vita nostra, morere. Suspensa sunt omnia in coelo et in terra, summa expectatione mortis tuae. In te unum iam morientem omnium oculi, atque ora convertuntur. Expectat Pater tuus apertis manibus, ut spiritum sibi commendatum excipiat: expectant Angeli, ut tibi de cruenta victoria applaudant, et gratulentur: expectat limbus, ut tuo splendore illustretur: expectant captivae tot saeculis animae, ut per te libertati restituantur: expectant peccatores, ut pectora ex dolore percutiant: expectat terra, ut tremoribus concutiat; petrae, ut scindantur, monumenta ut aperiantur, velum templi, ut scindatur: expectat mundus, ut tua morte renovetur; expectant homines, ut redimantur; denique condita omnia in coelo et in terra, totaque rerum universitas mortem tuam, tanquam rem maximi momenti, infiniti ponderis, ac immensi stuporis, a quo rerum omnium salus dependet, avidissime expectant. Christus ergo, quasi annuens omnium votis et expectationi, inclinatur caput, quasi dicat: *Levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra* (1). O Iesu, priusquam moriaris, levamus capita nostra ad te, qui inclinas caput tuum ad nos: *Inclina, Domine, aurem tuam, et exaudi nos* (2). Unum autem iam petimus: dum abis e vita et e mundo, *Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit, et inclinata iam est dies* (3): ut per te, qui inclinasti coelos, et descendisti; per te et mortem tuam, ascendamus ad coelos.

(1) *Luc.* 21, 28.(2) *Ps.* 85, 1.(3) *Luc.* 24, 29.

§ XV. — Valedicit omnibus.

Inter alias rationes, cur Christus caput inclinet, haec non est postrema, ut extremum diceret vale toti mundo, et omnibus qui erant in mundo, quasi diceret: Vale, terra, quam lacrymis, sudore, sanguine toto ex omnibus venis prodige effuso, toties irrigavi. Vale, aër: in te hactenus spiritum duxi, et spiravi; nunc, ecce, tempus est, ut expirem. Vale, popule mi dilecte et e millibus electe, non feci taliter omni nationi: *Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam* (1). Inveni te in terra deserta, in loco horroris, et vastae solitudinis: circumduxi te, et docui, et custodivi, quasi pupillam oculi mei (2). Sed heu! *Deum qui te genuit, dereliquisti, et oblitus es Domini Creatoris tui* (3). Vale, Ierusalem, cuius vicos et plateas toties in sudore vultus mei obambulavi, in cuius synagoga, et templo praedicavi regnum Dei: Ierusalem cuius filios toties volui congregare, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti (4): Ierusalem, quam olim per Prophetam meum admonui: *Surge, illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est: quia ecce tenebrae operient terram, et caligo populos, super te autem orietur Dominus* (5). Imo iam pridem super te ortus fui, quando iuxta muros tuos natus fui in Bethlehem. Tunc visitavi te oriens ex alto, sed non cognovisti tempus visitationis tuae. Iam non amplius super te orietur Dominus, sed ecce morietur Dominus tuus. Iam filii tui pupilli erunt absque patre. Vale, Ierusalem, quam cum nuper vidi, flevi, quia flenda brevi patieris. Adhuc enim 40 anni, et tu Ierusalem subverteris. Et tu, charissima Mater,

(1) 2 Reg. 1, 26.

(2) Deut. 32, 10.

(3) Deut. 32, 18.

(4) Matth. 23, 37.

(5) Is. 60, 1, 2.

extremum vale. Accepi ex te corpus, in te spiritum, quem iam tradam in manus Patris. Vidisti me olim infantem natum in praeseptio media nocte; vides iam morientem in patibulo media die. Ita, Mater, quia sic placitum fuit ante Patrem; scio, Mater, quia magna est velut mare contritio tua; sed hoc scito, quia non est dolor, sicut dolor meus. Vale, Mater, ecce Filius tuus moritur iuxta te, qui conceptus est de te. O afflicta Mulier, quis medicus vulnera tua curabit! cum iam ille, qui sanabat omnes, moriatur? O Consolatrix afflictorum! Si quidem afflictiones tuae numerari non possunt, quis medebitur tui, cum iam ille, qui est lumen oculorum tuorum, claudat sua lumina, nec te amplius aspiciet? Quis te consolabitur? siquidem ille, cuius causa doles, cuius gratia suspiras, iam expirat? O quale mysterium! videre Filium derelictum a Patre, Matrem derelictam a Filio! Filium inter extremos dolores morientem, Matrem prae extremo dolore, vix viventem! Descendebat ad Matrem sanguis e corpore Filii, ascendebant ad Filium gemitus ex pectore Matris. Illa propter Filium iugiter suspirabat, ille iuxta Matrem misere expirabat. Haecine Regina coeli? Hicne Rex coeli et terrae? Siccine audes sperare coelum, o Christiane, tam dissimilis Christo? Illi in capite spinae, tibi in capite rosae; ille inter poenas, tu inter delicias; illi in ore fel et acetum, tibi mel et vinum; ille cruentus in torculari, tu marcidus in lupanari; ille inter contumelias et opprobria, tu inter plausus et gratulationes. Erras a via, quia tam longe sequeris eum, qui est via. Oportuit Christum pati: pati? imo et mori, ut intraret in gloriam suam: et tu refugis pati, ut intres in gloriam alienam? Sed quem oportuit pati, iam est passus: superest, ut, qui pro nobis voluit pati, velit et mori. Scio, morieris tu Rex saeculorum immortalis, ut vivam ego vitam

immortalem. Imo iam morieris: quia, ut video, inclinatum est caput, et clauduntur oculi, et riget corpus, et vita deficit. Vale, mi Creator, vale, Redemptor, vale, gaudium cordis mei. Tempus est, ut abeas ex hoc mundo ad Patrem. Sed dum iam abis, *petitionem unam parvulam ego deprecor a te: Obsecro ne confundas faciem meam* (1). Repete haec pauca verba coram Patre post mortem, quae dixisti Patri ante mortem: *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum* (2).

§ XVI. — Moritur.

Tandem aliquando post diuturnam per 40 saecula coeli terraeque expectationem, adest dies ille expectatissimus, atque hora felicissima, omnium maxima atque sacratissima, in qua primum ac summum omnium mysteriorum ab orbe condito ad infinitam usque aeternitatem peractum et consummatum est. Dies iam adest, quasi criticus et decretorius mundi iam animam agentis, ut in statum florentissimum restauretur. Dies et hora placabilis Domini, qua cogitans cogitationes pacis, et non afflictionis, mundum tacitis clamoribus invocantem cum universitate omnium creaturarum exaudivit. Stabat ad dexteram crucis Misericordia cum oliva; ad sinistram iustitia cum trophaeo, ut tandem Christi morte, dirempta lite, inita pace se invicem osculentur. Christus ergo, ut vidit iam illud infiniti momenti adesse momentum, quod ab omni retro aeternitate in arcano SS. Trinitatis Concilio fuerat delectum et praefixum, ut hominem perditum redimeret; anno ab orbe condito, quando in principio creavit Deus coelum et terram 4086, Imperii Romani 81, Tiberii Augusti 20, B. Virginis 49, Olympiade 203; orbe iam toto Patri reconciliato,

(1) 3 Reg. 2, 20

(2) Ioan. 17, 24.

debellato peccato, subacto daemone, institutis Sacramentis omnibus, affixo iam Cruci chirographo decreti illius fatalis, omnibus iam consummatis quae de ipso vel praefiguraverant Patriarchae vel praedixerant Prophetae vel a Patre eius fuerat constitutum, omnibus rite expletis ad salutem mundi necessariis; aeterni Patris unigenitus Filius, quem inaestimabilis charitas et in pereuntes homines amor traxit in terras, qui propter nos homines et propter nostram salutem factus est homo, hora a meridie tertia, in monte Calvariae, factus Patri obediens usque ad Crucem, ut eidem obediret usque ad mortem Crucis, pro salute mundi et humani generis redemptione, Iesus Christus, incarnatus Dei Filius, inclinato capite tradidit spiritum. Mortuus est Deus, et tibi adhuc lubet vivere? Illo, cui omnia et per quem omnes vivunt, desiit vivere; quis hoc audiens non moriatur? Quis adhuc ducat spiritum, dum ille, ex quo et in quo et per quem omnes spirant, tradidit spiritum? Filius Dei expiravit, et filius hominis adhuc peccabis? Nunc per omnes terrarum regiones immenso clangore, longe lateque instar sonoris classici, circumsonet vox illa Pauli, ut ab omnibus ubique gentium hominibus percipiatur: *Non estis vestri: empti enim estis pretio magno* (1). Id enim certo est certius, et vero verius: omni quod potest concipi iure, omnibus qui fingi possunt titulis, omnibus quae allegari possunt nominibus, potest nos Christus sibi tanquam suos vindicare, et cuilibet homini iniecta manu dicere, quod Israëli dixit apud Isaiam: *Meus es tu* (2). Postquam pro te inclinato capite tradidi spiritum, iam infinitis titulis, *meus es tu*; iam desiisti esse tuus, quia *meus es tu*. Ego te venditum redemi, perditum servavi, captivum liberavi, mortis reum vita donavi; ergo *meus es tu*. Merito ergo clamat

(1) 1 Cor. 6, 19, 20.

(2) Is. 43, 1.

Divus Paulus. *Non estis vestri: empti enim estis pretio magno.* Non est homo qui potest concipere, sed solus DEUS potest intelligere, quam sit immensa magnitudo huius pretii. Sed, ut possitis illud caeca saltem coniectura, si non certa scientia assequi, audite, et stupete. Si credimus variis Sanctorum revelationibus, Christus, ut nos redimeret, profudit sexagies, et bis mille lacrymas: guttas sanguinis cum in horto sudaret, 305 supra nonagies ac septies millenas (1). In flagellatione sexies mille 666 ictus excepit: alapas 110, ictus in collo 120, in capite 85, in ventre 58, in humeris 62, in brachiis 40. *Empti estis pretio magno.* Necdum finis. Videte quid in facie pertulerit: 32 in faciem eius sordida sputa coniecta sunt: os illi trigesies contusum: instar canis pedibus adiectus centies septuagies: terdecies profusus, et solo afflictus: capillis trecenties tractus; barba illi evulsa, aut hinc inde implicata manu distracta, quinquagies octies. *Empti estis pretio magno.* Necdum finis pretii. In coronatione 300 vulnera a spinis impressa: ob nostra peccata pro nostra salute nonagesies gemit, et suspiravit: tormenta quae poterant ei praesentem mortem inferre, 162 subiit: supremo in agone, quasi iam moriturus, decies ac nonies fuit. A Pilati praetorio usque ad montem Calvariae portando crucem 321 passus confecit. An non ergo *empti estis pretio magno*? Et tamen post tot debita ex parte tua, post tot beneficia ex parte Christi, nonne tibi ingrata anima merito posset exprobrare Salvator tuus quod apud Isaïam: *Oblita es Dei Salvatoris tui, et fortis adiutoris non es recordata* (2)? O Christe! quid aliud iam tibi offeram pro omnibus poenis quas passus es, nisi me pro quo passus es? Hoc mihi iam certum: quia tu mortuus es pro me, mori mundo, mori mihi, mori omnibus quae sunt mundi,

(1) Barri blandit., p. 260.

(2) Is. I

ut tibi soli deinceps vivam, o vita mea! Adrepo ergo manibus, et pedibus per montem Calvariae, ad tuam Crucem, tanquam miserorum asylum; ad te crucifixum, non iam fulmine armatum, sed plagis multis vulneratum, et exclamo contritus et gemens: Parce mihi, Domine, quia tibi non pepercisti, ut parceres mihi; quia, ut me sanares, vulneratus es; ut ego viverem, mortuus es; ut ego declinarem a malo et facerem bonum, atque ita obtinerem summum bonum, declinarem summum malum, inclinato capite tradidisti spiritum.

§ XVII. — **Signa post mortem.**

Cum inter coeli obscurati caecas tenebras et caliginem, solis deficientis pallorem, noctis diurnae silentium, inter frigora, et saevientium ventorum turbines, inter hostium suorum ludibria et scommata, sexcentis cruciatibus exhaustus medio in aëre Christus spiritum Patri reddidisset, repente, velut e coelo signo dato, coelum et terra coeperunt simul pati, ubi desierat pati is, cui data est omnis potestas in coelo et in terra. Sol in coeli statione medium cursum tenebat, cum ecce, extinctis omnibus luminaribus, densa, atra, spissa, et aegyptiaca nox incubuit mundo; totus aër tenebricosa caligine inhorrere; terrarum machina imis quassata sedibus, omnibus concussis cardinibus, tremefacta nutare, fluctuare; sepulchreta moveri, tumuli aperiri, mortui a funere excitari, velum Templi ab imo ad summum scindi ac in binas partes disrumpi, elementa omnia tumultuari, natura universa quasi in antiquum chaos resolvi, condita omnia cum suo conditore velle interire. Si forsam inquiras: propter quem tempestas haec grandis venit super mundum? intelliges, ubi audieris quae sequitur historiam. Olim, cum amalecita quidam iuratum Davidis

hostem Saulem occidisset, venit ipse concito gradu ad Davidem, ut hoc ipsi quasi praeclarum facinus annuntiaret: narravitque modum quo Saulem interemerat. Tunc (inquit sacra Regum historia) *apprehendens... David vestimenta sua scidit, omnesque viri, qui erant cum eo, et planxerunt, et fleverunt, et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul... Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advenae amalecitae ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres Christum Domini? Vocansque David unum de pueris suis, ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum, et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum, os enim tuum locutum est adversum te, dicens: Ego interfeci Christum Domini* (1). Adite iam tacitis cogitationibus Ierosolymam. Civitas in armis est universa: populus stat attonitus, tota terrae facies atra eclipsi obnubitur, coelum gemit, lapides dissiliunt, natura tota trepidat, stat erectum in Golgothaeo monte funestum crucis theatrum. Cur tam insolentibus motibus tota rerum universitas turbatur? Unde haec tam foeda tempestas? Ah! propter me tempestas haec grandis venit super mundum. Propter te? Quid ergo fecisti? Ah! quid petis digna aeterno sepeliri silentio? Quid fecisti? Heu! frustra sileo, quia peccatum meum contra me est semper. Frustra abscondo, quia nihil absconditum quod non reveletur. Quid fecisti? Ah! confusio cooperuit faciem meam: timor, et tremor venerunt super me. Quid fecisti? Ah! noli petere, quod vel scelus est dicere. Circumfusus coeli iam propter me obscurati terrifico horrore, quia inter homines non vixi ut homo, deseram hominum coetus; deserta et solitudines petam; saxa et rupes, et antra, et cavernas, et spelaea, et belluarum lustra luci impervia

(1) 2 Reg. 1, 11-16.

incolam. Haec requies mea sine requie. Ibi inter specus et antra, in loco horroris et vastae solitudinis, adiuro te, o echo, meis moeroribus, eiulatibus et amaris vociferationibus responde, et cum tota intentione voces istas doloris mei testes ingeminavero, nimirum, *pereat dies, in qua* (1) peccavi, dies ille vertatur in tenebras, quia ecce propter peccatum meum tenebrae factae sunt super universam terram; has tu voces echo saepius ingemina. Quid fecisti? Ergone prodibit ex ore meo vox illa, ad quam tinnient ambae aures omnium hominum? Vox illa, ad quam obstupescant coeli, contremiscet terra, pavebit mare? Vox illa, qua prolata, clamabunt contra me omnia vindictam? Ad cuius sonitum concutietur Dei tribunal? Ah! tonitruanti voce undique contra me fulminant, et contra me clamant, coelum, terra, Deus, et super omnia, conscientia mea. Quid fecisti? Dicam tandem, sed priusquam dicam, obtestor, et obsecro, fugite Angeli, fugite daemones, fugite homines. Ah! nulla sit quae hanc meam detestandam, et perennibus lacrymis, ac aeternis gemitibus deplorandam vocem repetat echo. Dicam, sed cum rugitu leonis, cum eiulatu, singultu, planctu: Accipite funestam vocem impii parricidae, ac dein in aeternum silebo. EGO INTERFECI CHRISTUM DOMINUM (2).

§ XVIII. — Conversio Centurionis et aliorum.

Post coeli terraeque horrida illa portenta, aliud non minus sequitur admirandum; nam *Centurio et qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terrae motu, et his quae fiebant, timuerunt valde, dicentes: Vere Filius Dei erat iste* (3). Expendebant secum taciti insolita coeli terraeque prodigia, quae

(1) *Iob* 3, 2.

(2) *1 Reg.* 1, 16.

(3) *Matth.* 27, 54.

spectaverant, ac potissimum terrae motum. Non dubium, quin mons Calvariae, et vicina huic Ierosolymae civitas contremuerint. D. Anselmus testatur, lapidem, cui superposita erat crux Christi, disruptum tunc fuisse. D. Hieronymus asserit, superliminare Templi infinitae magnitudinis fractum atque divisum fuisse: itemque Angelos praesides auditos fuisse dicere: *Transeamus ex his sedibus* (1). Deinde videntes sepulchra disiectis terrae motu aut fissis marmoribus, quibus tegebantur, aperta: discissionem petrarum, solis deliquium; Iesu patientiam ac pietatem, denique moribundi vastum clamorem: is omnibus rite espensis, *timuerunt valde*, ne ob scelus admissum in innoxium Dei Filium immineret ipsis vindicta divina. Praeterea omnes, qui ex more venerant ad supplicii spectaculum, percutiebant pectora sua in signum poenitentiae; testante hoc Evangelista: *Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, et videbant quae fiebant, percutientes pectora sua revertebantur* (2). Hoc non est mirum, illos percussisse sua pectora, post tot commissa scelera, post tot visa in coelo et terra prodigia: plus miror, me tot inusitatis naturae portentis non magis commoveri, cum haec omnia propter mea scelera contigisse fide certissima credam. O coelum! o terra! o creata omnia! Si auctorem quaeritis naturae sic perturbatae, praesto sum: in me fulmina et ignes, in me procellae et undae, in me coelum et terra, et in me elementa omnia conspirent: in me bestiarum furor, canum rabies, leonum rictus, tigridum ungues, ursorum dentes, taurorum cornua, avium rostra, draconum linguae armentur et saeviant. Me, me, adsum qui feci, in me convertite tela, et iras, quidquid irae horridum, inimicum, crudele, asperum, exitiale suggerunt. O dolores! qui usquam et unquam

(1) *L. de Pass. Dom.*, in cap. 27 *Matth.*(2) *Luc.* 23; 48.

fuistis, in me irruite. En cor meum totum, et me penitus vobis in praedam cedo. Dividite illud, discindite, discerpite, fodicate, laniate, urite, in fumum et cineres redigite; quia, quem ego interfeci, *Vere Filius Dei erat ipse*. Nam DEUS est charitas: in illo autem sive audias loquentis verba, sive inspicias cogitationes, aspicias opera, omnia, singula, universa, nil spirant, nisi charitatem, ita ut Paulus vere appellaverit: *Charitatem nimiam, qua dilexit nos* (1). Sufficiebat pro salute totius mundi unicum suspirium; voluit subire crucis supplicium. Satis erat, si stillasset e divinis oculis lacrymula; voluit quidquid fluebat per venas sanguinis cum copia instar aquae effundere. Satis erat pro nostra redemptione, movisse semel pedem; voluit currere per urbes, pagos, castella, regiones, per alta montium, per humilia vallium, per plana camporum. Satis erat pro omnium vita, apud Patrem unico perorasse verbo; voluit non tantum multa pro nobis loqui, sed et plurima pati, ac denique mori: Charitate nimia dilexit nos. *Vere ergo Filius Dei erat iste*. Deus charitate nimia dilexit hominem; homo vero crudelitate nimia eum interfecit. Deberet ex doloris magnitudine propter tam detestandum facinus, totum corpus, uti terra, contremiscere; pectus, uti monumenta, aperiri; cor, uti petrae, findi; imo, uti velum Templi, in medium scindi; sed, qui charitate nimia dilexit nos, putat hoc nimium: nil a nobis exigit pro tota illa ac tam luctuosa tragoedia, quam exhibuimus scena, pro tot illi inflictis vulneribus, pro exhausto sanguine, pro laceratis eius membris, pro morte denique illata, nihil aliud cupit, quam ut exemplo vel publicani in Templo, vel centurionis in Monte, percutias cum dolore pectus; percusso pectore, absolveris a crimine. Fateor, o Iesu, hoc esse pe-

(1) *Ephes.* 2, 4.

ctus, quod commisit scelus, propter quod tu a Patre percussus es; nam testatur Patēr tuus: *Propter scelus populi mei percussi eum* (1). Hoc est illud pectus, in quo latet cor illud pravum, de quo exierunt *cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes*, etc. (2). Hoc ergo pectus quanto possum maximo dolore percutio, ut possim aliquando in coena illa tua magna cum dilecto tuo Discipulo, post saepius percussum pectus meum, recumbere super pectus tuum.

§ XIX. — *Aperitur lancea pectus.*

Omnis consummationis vidi finem (3), canit David; et omnis consummationis vidit finem IESUS Filius David; sed qui in finem dilexerat suos, etiam post vitae finem non destitit diligere; in cuius signum voluit, sacratissimum suum latus aperiri, ut ad illud velut ad arcam columbae seductae revolarent. Quare *unus militum lancea latus eius aperuit, et continuo exivit sanguis, et aqua* (4).

Ecce lancea apertum latus Christi, et in latere cor illud, quo nos omnes tamquam fratres a primo, quo conceptus est, momento fuit complexus immenso amore. Silet iam eius lingua, quia caret vita: sed cor eius ex hoc monte excelsissimo quasi tuba exultat vocem suam. Toties audivimus in vita vocem divinissimi eius oris, nunc audiamus post mortem vocem amabilissimam cordis. Clamat cor eius ad omnes socordes, et vecordes: *Redite, redite praevaricatores ad cor* (5). Nos ergo excordes, ut redeamus ad cor, inspiciamus sacratissimum illud cor, in quo absconditi sunt omnes thesauri sapientiae, et scientiae DEI: Si quaeras cur Filius Dei

(1) *Is.* 53, 8.

(2) *Matth.* 15, 19.

(3) *Ps.* 118, 96.

(4) *Ioan.* 19, 34.

(5) *Is.* 46, 8.

taliam, tam multa, tam indigna nostri causa sit passus; singulorum causas in corde hoc expressas invenies. Sic ergo cum mutum sit illi os, loquitur tibi eius cor. Angustias tuli, ut te ab angustiis mortis liberarem: timui, ut te securum redderem: vigilavi, ut te a peccati somno excitarem: oravi, ut tibi dona impetrarem: sudavi, ut putridum tui peccati humorem a te expellerem: comprehensus sum, ut te ad me traherem, et tu bravium comprehenderes: ligatus, ut te solverem: vili pretio venditus, ut te redimerem: negatus a Petro, ut te coram Patre confiterer: derelictus ab Apostolis, ut me individuum tibi praestarem comitem: accusatus, ut te excusarem: velatus facie, ut illam tibi in coelo cum summa gloria revelarem: nudatus vestibus, et iterum indutus, ut te veteri Adamo spoliarem, et novo induerem homine, qui secundum Deum est: flagellatus, ne te Pater flagellaret peccatorem multis flagellis: damnatus ab iniquis iudicibus, ut damnatum ad aeternam mortem absolverem: eiectus extra civitatem Ierusalem, ut te in coelestem Ierusalem admitterem: baiulavi crucem, ut pondus peccatorum a tuis humeris in meos transferrem: corona spinea redimitus, ut pararem tibi coronam gloriae: sitiivi, ut te potarem torrente voluptatis: clavis confixus, ut te expectarem: extendi brachia, ut te amplecterer: inclinavi caput, ut tibi praeberem osculum pacis: denique mortuus, ut tu viveres: vulneratus lancea, ut te vulnerarem charitate. Habes hic omnium quae passus est compendium, et, cur passus est, causas. Quid post omnia dicam accomodatius ad percipiendum ex his omnibus fructum, quam cum Eusebio Gallicano: *Magnum quidem est de Deo, quod esse me sentio opus suum, sed multo plus est, quod transisse ipsum video in pretium meum; quandoquidem tam copioso munere ipsa redemptio agitur, ut homo DEUM valere*

videatur (1). Scite hic interrogat, attonitus tanti debiti magnitudine Salvianus: *Quid pro se dignum Domino repensabit, qui ipsum DEO, a quo redemptus est, DEUM debet* (2)? Cave, ne tuus Redemptor aliquando exprobet tibi illa, quibus Divus Augustinus inducit Christum peccatorem alloquentem: *Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum; sed tu despexisti in homine Deum, in infirmo salutem, in via reditum, in cruce vitam, in suppliciiis medicinam* (3). Antequam Filius Dei esset incarnatus, hic mundus erat quasi probatica piscina, in qua, teste D. Ioanne, *iacebat multitudo magna languentium, caecorum, claudorum, aridorum* (4). Petit DEUS ab Adamo, idem quod ab illo infirmo Christus: *Vis sanus fieri?* Respondit Adam infirmus cum illo infirmo: *Hominem non habeo*. Quid igitur, ne deesset homo, DEUS homo factus est, et factus est medicus, quia *livore eius sanati sumus* (5), ait D. Petrus. Iam dicit tibi Medicus, quod illi infirmo: *Ecce sanus factus es; iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. A planta pedis usque ad verticem capitis non erat in te sanitas: *Ecce sanus factus es*. Caecus eras, vides; claudus, et ambulas; surdus, et audis; mutus, et loqueris; leprosus, et mundatus es; mortuus, et loqueris; mortuus, et vivis. *Ecce sanus factus es*. Quid iam sequitur? *Iam noli peccare*. Post tot salutis praesidia, post 7 instituta a Christo sacramenta, post tot pro te tolerata tormenta, post tot in te exhibita amoris argumenta, post tot collata in te beneficia, promissa tibi praemia, post tam gravia intentata supplicia, *iam noli peccare*. Post abolitum peccatum, destructam mortem, victum daemone, apertum aeternitatis aditum, *iam noli peccare*; post fractos eius oculos, laniatam cutem, la-

(1) *Hom. 6 de Pasch.*(2) *Ad Eccl. 2.*(3) *Serm. 81, 19.*(4) *Iôan. 5, 3.*(5) *Is. 53, 5.*

ceratos humeros, terebratas manus, contrita ossa, contusos artus, exinanitum omnem sudorem, effusas lacrymas, exhaustum sanguinem, amissam vitam, *iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*, ne Christi Incarnatio sit animae tuae damnatio: ne ipsius passio sit tua perditio: ne tibi contingat, quod minatur Paulus: *Si quis non amat Dominum nostrum IESUM Christum, sit anathema* (1); quo uno verbo omnia, quae timeri possunt, est complexus. Sed meliora iubet nos sperare sanguis tuus, o IESU, pro nobis tam copiose profusus: ille sanguis cum clamore valido clamat ad Iustitiam gladium suum vibrantem, quem Adami praevaricatio primo eduxit e vagina: *Mitte gladium tuum in vaginam* (2). Ille clamat ad Patrem: *Pater, dimitte illis*; ille clamat ad daemones: *Nolite tangere christos meos* (3). Hic sanguis effusus super terram clamat ad Angelos: *Nolite nocere terrae* (4). Denique ille sanguis, ne perdat mercedem suam, clamat: *Ne perdas cum impiis Deus animam meam* (5). Venisti enim ut quaereret ovem, quae perierat, dixisti: *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare* (6). Salva ergo nos, qui es Salvator et salus nostra, ut impleatur sermo tuus. *Quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam* (7).

Epilogus tragoediae.

Idem mihi erit dicendi finis, qui fuit principium, videlicet IESUS CHRISTUS, qui est principium et finis. Primum accipite totius sacrae tragoediae succinam anacephaleosim, ex D. Chrysostomo.

Pax coeli traditur doli osculo; tenetur tenens

(1) 1 Cor. 16, 22.

(2) Ioan. 18, 11.

(3) Ps. 104, 15.

(4) Apoc. 7, 3.

(5) Ps. 25, 9.

(6) Luc. 9, 56.

(7) Ioan. 18, 9.

omnia ; alligatur omnium nexus ; ducitur attrahens universa ; a falso veritas accusatur. Sistitur cui assistunt omnia. Iudaei gentibus tradunt ; reddunt gentes Iudaeis. Herodi mittit Pilatus, remittit Herodes Pilato ; sicque commercium fit impietatis Pietas. Sanctitas in nundinam crudelitatis perducitur ; flagellatur remissio ; condemnatur venia ; illuditur maiestas : irridetur virtus ; perfunditur largitor imbrium sputis ; clavis coeli strator affigitur ; mellis dator cibatur felle ; propinator fontium potatur aceto ; et cum iam nihil restet ex poenis, mors refugit, mors moratur ; quia nihil ibi suum esse sentit (1) : Sic ipse de Christo ; nunc quid Christus ad nos, audite ex Divo Chrysologo.

Nolite timere: Crux haec, non meus, sed mortis est aculeus ; clavi non mihi infigunt dolorem, sed vestram mihi infigunt altius charitatem. Vulnera haec non educunt gemitus meos, sed magis vos meis visceribus introducunt. Extensio corporis mei vos dilatat in gremium, non meam crescit in poenam. Sanguis meus non mihi deperit, sed vestrum praerogatur in pretium. Venite ergo, redite, et vel sic probate Patrem, quem videtis pro malis bona, pro iniuriis amorem, pro vulneribus tantis tantam reddere charitatem (2). Tu interim, o anima ! pro qua posuit Christus suam animam, accede ad hoc, quod in medio terrae erectum est theatrum Amoris. Conscende hanc arborem, carpe inde fructus ; ne metuas, non obstupescant inde dentes tui, sunt fructus vitae, erunt igitur dulces gutturi tuo. Contemplare vitam pro tui amore mortuam. Vide, ut amor lancea aperuit latus, caput spinis, manus et pedes clavis, membra omnia flagellis. Voluit patere omnibus totum Christi corpus, ne laterent membra, quantum Pater dilexerit mundum, qui Filium suum unigenitum, non tantum nobis dedit, sed pro no-

(1) *Tom. 3, Serm. 6.*(2) *Serm. 108.*

bis occidit. Ad tantum amoris excessum stupet ipse amor, imo ipse stupor. Cum Christus venisset ad monumentum excitaturus quatrIduanum Lazarum a funere, *lacrymatus est* Iesus (1); qui circumstabant Iudaei, stupentes tantum Christi in Lazarum amorem, quem lacrymis prodebat, attoniti dicebant: *Ecce quomodo amabat eum*. Dicite, o daemones qui homini invidetis; dicite, o Angeli qui homini servitis: dicite procreata omnia quae hominis causa estis condita: *Ecce, quomodo amabat eum*. Dum amor clausit os illius qui prodixit ex ore Altissimi: dum clausit oculos, geminos illos soles, quorum alter terram gratiae, alter coelum gloriae illustrat radiis: dum amor sustulit e corpore animam, illam vitam vitae nostrae: dum expressit e divinissimis eius venis et omnibus membris quidquid a Spiritu Sancto infusum est Sanguinis, iam dicite: *Ecce quomodo amabat eum* (2). Petit nunc amor noster pro nobis crucifixus, quod a Petro: Homo, *amas me?* ecce quomodo ego amavi te. Tu homo amas me, pro quo ego factus sum homo? Homo, cui nunquam nocui, semper benefeci? Homo, cui tantum dedi, quantum potui, me et mea? Homo, pro quo tanta pertuli, quanta potui? Homo, quem tantum diligo, quantum possum, *amas me?* Domine, tu omnia nosti: tu scis, quia amo te (3). Et quia diligo, dolui super te, frater mi Iesu, dolui super te, cum doleres tu, gaudium nostrum. Sed nunc quia hyems transiit, imber abiit, et recessit; quia iam Pater abstersit omnem lacrymam ab oculis tuis, et quia mors ultra non erit; mors enim tibi non dominabitur, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia Deus convertit planctum tuum in gaudium, et circumdedit te laetitia: gaudeo super te,

(1) Ioan. 11, 35.

(2) Ioan. 11, 36.

(3) Ioan. 21, 17.

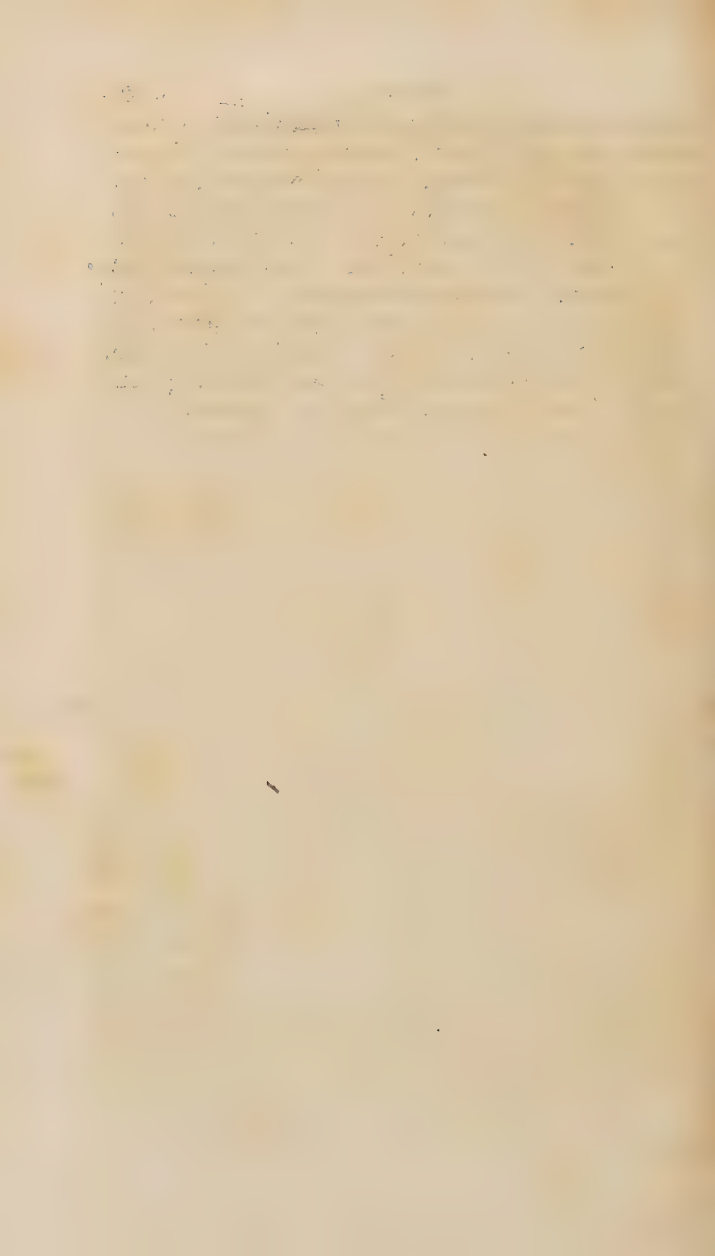
frater mi IESU, gaudeo super te. Nunc enim, parta victoria, videor audire sub nostris pedibus in cavernoso illo specu, et subterraneo carcere, in tartari suburbiis, in limbo Patrum insolentem quandam tumultum: res magna geritur istic: audio confringi vectes ferreos, elevari portas infernales; video, et intersum, et fruor. Progreditur tandem, post diuturnum tot annorum squallorem, cum tota captivorum turba primus omnium parens Adam: qui videns iam deletum illud decreti contra se scripti chirographum, *morte morieris* (1), cruci affixum, suumque diu expectatum Messiam mortem moriendo destruxisse, modulatur illo Davidico metro, sibi que ac posteris omnibus gratulatur, dicens: *Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me; non moriar, sed vivam* (2). Christus pro nobis omnibus est mortuus, *non moriar. Ubi est, mors, victoria tua* (3)? *non moriar*. O Christe, convoca nunc omnes Angelos, et dic ut Pater prodigi: *Manducemus, et epulemur, quia filius meus* (Adam) *mortuus erat, et revixit* (4). O Angeli, congratulamini iam mihi, quia non moriar, sed vivam. Interim ad te, cuius morte ego vivo, et aeternum, ut spero, vivam, me converto. Unum illud per tuam deprecor mortem, ut moriar mihi, vivam tibi. Haec enim est tua voluntas, haec una pro nobis moriendi causa, quam expressisti verbis servi tui Pauli: *Ut qui vivunt, iam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est* (5). Haec est tua morientis intentio, hic finis est omnium eorum, quae usque ad finem vitae passus es, malorum, *ut qui vivunt, iam non sibi vivant*; id est, nullos actus propter se, propter commoditatem, propter delectationem, propter honorem producant; sed omnia cogitata, omnia verba, om-

(1) *Gen.* 2, 17.(3) *1 Cor.* 15, 55.(5) *2 Cor.* 5, 15.(2) *Psal.* 117, 16, 17.(4) *Luc.* 15, 23, 24.

nia facta, omne illud tandem quo vivunt ad te referant, qui pro ipsis mortuus es, ac ita sibi mori discant, et tibi vivere. Da mihi sic mori, ne moriar; da mihi sic vivere, et tum laetus clamabo cum Paulo tuo: *Vivo autem, iam non ego; vivit vero in me Christus* (1). Hoc si fiat, et ab omnibus fiat, tum demum finem suum obtinebit, et Christus, qui est passus, et homo, propter quem est passus. Denique nulli erit ad exitium, omnibus ad salutem (ut iisdem verbis finiam hanc tragoediam, quibus incepti) PASSIO DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI.

(1) *Gal.* 2, 20.

INDEX RERUM

NUMERUS INDICAT PAGINAM.

A

Accusant varii in variis Christum	189
Adversitas divini amoris est pignus	71
Est crux homini, ideo libenter perferenda	329-30
A Deo immittitur	89
Est necessaria ad salutem	559-60
Aeternitas poenae apex omnium malorum	94
Amamus omnia praeter Christum	197
Christum non amari a nobis, prodigiorum maximum	248
Amor Christi in Apostolos	35-36
Auris dextera multis cum Malcho abscissa	87

B

Barabbae effigies graphice expressa	198-99
Beneficia Dei in homines	324-25
Blasphemia enorme crimen.	127

C

Caecitas hominum in eligendis bonis, et reprobandis malis	202-03
Calvariae mons, est locus terribilis	318
Illic salus	319
Calumniarum praesidium bona conscientia	122
Caro concupiscit contra spiritum	44
Christus passus est, ut pro omnibus, sic pro singulis	15
Passus pro nobis et a nobis	<i>ibid.</i>
Eius in nos beneficia	79,282
Vis verbi eius	82
Idem qui passus est Ierosolymae est in Eucharistia	16
Eius silentium ad falsa testimonia	121
Silentium coram Herode	226
Coram eo accusatur	<i>ibid.</i>
Illuditur	229-30,276
Nudatur	243

Ligatur ad columnam	253
Omnium sententia reus est mortis	128
Eius facies clare visa felicitatis est vertex	135
Ab eo esse remotum est, exitio esse propinquum	157
Illum varii variis modis negant	147-48
Pro eo ligari summa gloria	166
Ab eo bona omnia	199
Christi actio minima quanti valoris	258
Christi in nos amor	190, 260
Omnia sua, ut prodigus, hic dissipavit	271
Dolor immensus	276
Clementia	278
Eius timor	22
Christum non amari a nobis, prodigiorum maximum	248
Eius innocentia	279
Dignitas	281-82
Oportet eum aspicere et inspicere	535-56
Initium et finis vitae eius sunt parallela	557
Ignominiam sui studiose affectavit	558
Eius mors omnibus expectatissima	591
Christum omnibus postponimus	201
Ille nos omnibus praeposuit	<i>ibid.</i>
Christo omnia negamus	587
Christiani nomen consonet cum operibus Christi	541
Conscientiae bonae testimonium certum contra contumelias praesidium	122
Conscientiae malae terrores	170-71
Conversio non differenda	572-73
Crucis gloria	503-04
Crucis Christi multi inimici	504
Eam ferre summa gloria	508
Per eam acquiritur nomen immortale	509-10
Crucis baiuli pauci	512
Eam multi abhorrent	515-16
Crucis faber est DEUS	515
Eius triumphus	529, 554-55
Crucis titulus indicat Christi humanitatem et Divinitatem	340-41

D

Damnati solatio et auxilio destituti	577-78
Desperare de DEI clementia, est ultima malitia	185-86
Detractio quam gravis	526
Patienter ferenda	527
DEUS clare visus, est hominis ultima salus	155
Vult omnes salvos fieri	294

	413
Deum non videre peccata, stulte sibi persuadent peccatores . . .	153
Deo servire ubi quis statuerit, ab omnibus impetitur	157-58
DEI causa fortiter defendenda	163
Dies ultimus Christi omni ex parte magnus	157
Doctrina Christi omnium utilissima	103
Aliarum omnium princeps	107
Dormiendi hic non est locus, nec tempus	47-48

E

Ebriosi cogunt Christum sitire	380-81
Ecclesia quantum Christum honoret et aestimet prae Synagoga	209
Excusant plerique sua scelera	347
Exemplo malo ad peccatum allicere, malorum pessimum	62-65

F

Fides erga Christum in Eucharistia	150
Fidei actus	255
Fides mirabilia revelat	368-69
Fiducia in hominibus vana	175-76
Finis aliquis in meditatione Passionis praefigendus	13-14
Foemina cuius periculosa	140
Hinc omnibus timenda	141-42

G

Gaudium summum, videre IESUM	218
Gaudium e rebus vanis est vanum	220
Gaudium verum in quo consistat	220-24
Gloriam suam omnes manifestant, ignominiam celant .	339

H

Herodis impietas	216
Homo pretio magno emptus	396
Honor omnis debetur Christo	233-34

I

Ingratitudo hominis in DEUM	324
Iniustitia ubique dominatur	500-01
Inimicis ignoscendum	344-45
Iudaeorum in DEUM ingratitude, et hominum in DEUM	297, 324
Iudaei iniquiores in Christum, quam gentiles	191

Inimici diligendi	73
Iniuriae patienter ferendae	112
Innocentes passim affliguntur	161
Iudae luctuosissimus casus	65
Iudas agnoscit sua scelera	168
Eius vana poenitentia	172
Ab omnibus desertus desperat	177
Suspendit se	182

L

Leges mundi faciunt homines exleges Christi	287-88
---	--------

M

Maria iuxta Crucem	558
Eius dolor ultra mensuram	561
Omniibus in Matrem data	365
Valedicit Filio morienti	365
Misericordia Dei prompta ad remittenda peccata	174-75
Mortis hora quam terribilis	57
Tunc omnes et omnia a nobis fugiunt	91-92
Tunc a mundo nullum expectandum solatium	178
In hora mortis omnes quibus adhaesimus vanitates nos condemnabunt	288-89
Morientem omnia derelinquunt	376-77
Quisque moriens dicet ut Christus <i>Consummatum</i> est, cum dolore impii, cum gaudio iusti	384-85
Mundi status miserrimus cum Christus pateretur	32
Mundi perfidia	66
Eius prosperitas, summa adversitas	70
Eius amicitia caro constat, Christi vero vili	76-77

N

Nuditas animae quomodo tegenda	245
Nudi omnes post mortem	263
Nudus affectu mundi, maior est mundo	322

O

Oblatio sui Christo	283
Oblivio Dei maxima est inter homines	354
Oculi Christi quam potentes	154
Oculi caute aperiendi	153
Oratio boni latronis ad Christum	352

P

Pati hic necessarium	393
Pauci Christi comites in Passione	20
Peccator quilibet Christi est traditor	299-300
Longe est a Christo	60
Longe est a Deo	57
In peccato pertinacia, ultima malitiae linea	83
Peccatorem creata omnia clamant reum mortis	150
Peccatores variis modis Christum cruciant	211
Peccati gravitas	258
Ea agnoscitur ex Christi passione	265-66
Eius damna	34
Gradus ad peccatum et exitium	181
Peccatis absolvi, facile.	77
Peccati venialis gravitas	119
Peccata daemon prius extenuat, postea exaggerat	169
Peccatum est aversio et conversio	205
Petri in Christo defendendo audacia	86
Christum a longe sequitur	156
Eius dolor ob suam a Christo fugam	158
Christum negat	159
Eius poenitentia	151
Placuisse hominibus nocebit in morte	292
Placere Deo soli summa felicitas	202-93
Praecepta Christi Christiano sunt vincula	166-67
Prosperitas periculosa est	314

R

Ratio factorum in iudicio reddenda terribilis	196
Regnum Christi aeternum, mundi momentaneum	195
Respectus humani quam perniciosi	290-91
Rex nobis sit Christus	284
Ad Religionem vocari quid sit	224-25

S

Sanguinis Christi in horto effusi causa	53
Sanguinis Christi exigui fructus	269
Scientia profana quanto labore acquiritur	100
Spes sumenda e Christi meritis	258-59
Spes nostra tota est Christus	125
Spei actus	186
Silentium, innocentiae est patrocinium	226-27
Silere ad convitia est Christum accusatum defendere	194
Somnium uxoris Pilati	203-94

Spiritus sancti opus est ope ad omne opus bonum	18
Status vitae ut prudenter eligatur, spernendus est respectus humanus	158

T

In Templo Christus negatur, dum quis irreverenter illic se gerit	148
In templo Christus spernitur	253
Quot illic ei fiant iniuriae	206
Timor Christi et eius causa	22
Timendum nobis ob pericula interitus	25-26
Tristitia Christi et eius causa	27
Tristitia maxima concipienda ob peccatum minimum	29

V

Vanitas omnium rerum	92
Vindictam iniuriae requirit mundus	112
Vindicare iniuriam, est Christo infligere alapam	115
Virtutes omnes prius abnegantur, quam Christus	145-44
Voluntati hominum se tradit Christus	50

INDEX

CAPITUM ET PARAGRAPHORUM

PARAENESIS AD IUVENES ACADEMICOS	<i>pag.</i>	5
" AD LECTOREM		11
PROLOGUS		13

CAPUT PRIMUM.

SCENA CHRISTI PATIENTIS IN HORTO.

I. Iter ad hortum	19
II. Pavor Christi	22
III. Christi tristitia	27
IV. Fons tristitiae salientis in cor Christi	31
V. Avellitur a Discipulis	35
VI. Christi ad Patrem Oratio	39
VII. Christus Patris voluntati se submittens, calicem ab eo oblatum admittit	42
VIII. Christus dormientes Discipulos excitat	46
IX. Tertia Christi ad Patrem Oratio	49
X. Angelus eum confortat	52
XI. Sudor Sanguineus	53
XII. Redit Christus ad Discipulos, dormientes exci- tat, de adventu Iudae admonet	56
XIII. Iudas hortum ingressus appropinquat	59
XIV. Iudas militum cohortem accepit et ducit	61
XV. Iudas dat signum quo Christus agnoscatur	64
XVI. Christus osculatur Iudam	68
XVII. Christus Iudam amici nomine dignatur	72
XVIII. Iesus militibus occurrit	78
XIX. Christus prosternit hostes	81
XX. Petrus, educto e vagina gladio, Christum sata- git defendere, Malchum percutit	85
XXI. Reprehendit Christus Petrum	89
XXII. Fuga discipulorum	90
XXIII. Christus capitur	93
XXIV. Ad Annam deducitur	96

CAPUT II.

CHRISTUS IN DOMO ANNAE.

§	I. Interrogat Annas Christum de Discipulis	<i>pag.</i> 99
§	II. Interrogat Annas Christum de doctrina eius	102
§	III. Respondet Christus Annae de sua doctrina	105
§	IV. Christus percutitur alapa	109
§	V. Christi ad servum percutientem mitissima verba	114

CAPUT III.

CHRISTUS IN DOMO CAIPHAÆ.

§	I. Falsa contra Christum testimonia	117
§	II. IESU coram Caipha ad falsa testimonia silen- tium	121
§	III. Caiphas adiurat Christum ut se manifestet	123
§	IV. Caiphas scindit vestimenta sua, et Christum ar- guit blasphemiae	126
§	V. Declaratur a Concilio reus mortis	128
§	VI. Iniuriæ Christo illatae in domo Caiphae	131
§	VII. Petrus Christum a longe sequitur	136
§	VIII. Petrus Christum negat	139
§	IX. Iterum negat Petrus	143
§	X. Tertio negat cum iuramento	145
§	XI. Petri poenitentia	151

CAPUT IV.

CHRISTUS IN CONCILIO.

§	I. Ducitur ad Concilium Seniorum	156
§	II. Interrogatur an sit Christus	159
§	III. Fatetur se Filium DEI	162
§	IV. Ducitur vinctus ad Pilatum	165
§	V. Iudas agnoscit et cognoscit sua scelera	168
§	VI. Iudae vana poenitentia	172
§	VII. Sacerdotum ad Iudam responsum	175
§	VIII. Iudae desperatio	179
§	IX. Iudas se suspendit	182

CAPUT V.

CHRISTUS IN PRAETORIO PILATI.

§	I. Accusatur coram Pilato	pag. 187
§	II. Pilatus Christum a Iudaeis accusatum excusat	191
§	III. Pilatus Christum de variis interrogat	195
§	IV. Proponuntur populo Christus et Barabbas	198
§	V. Postponitur Christus Barabbae	202
§	VI. Petit populus dimitti Barabbam, Christum crucifigi	205
§	VII. Pilati ad populum interrogatio	208
§	VIII. Christus a Iudaeis poscitur ad crucem	212
§	IX. Mittitur ad Herodem	215

CAPUT VI.

CHRISTUS IN AULA HERODIS.

§	I. Gaudium Herodis ob visum Christum	217
§	II. Christus ab Herode de multis interrogatus nihil respondet	222
§	III. Christus coram Herode accusatus silet	226
§	IV. Spernitur Christus ab Herode	229
§	V. Induitur veste alba, et remittitur ad Pilatum	232

CAPUT VII.

CHRISTUS IN ATRIO PILATI.

Meditatio prima.

§	I. De Flagellatione	235
§	II. Ligatur ad Columnam	238
§	III. Flagellatur	242

Meditatio secunda.

§	I. Nudatur Christus	243
§	II. Ligatur	247
§	III. Flagellatur	250

Meditatio tertia. — De eodem Mystério.

§	I. Ligatur	255
§	II. Flagellatur	256
§	III. Pia Christi iam flagellati ad homines querimonia	259

Meditatio quarta. — De eodem Mystério.

§ I. Nudatur	pag. 264
§ II. Ligatur	264
§ III. Flagellatur	266

CAPUT VIII.

CORONATIO.

§ I. Exuitur vestibus	270
§ II. Coronatur	273
§ III. Illuditur	275
§ IV. Producitur coram populo	278
§ V. Ecce Homo	284
§ VI. Iudaei reiiciunt Christum	283
§ VII. Conatur Pilatus placare populum, sed frustra	286
§ VIII. Pilatum cogunt Iudaei minis, ut Christum condemnent	290
§ IX. Admonetur ab uxore Pilatus, ut Christi causam excutiat	293
§ X. Pilatus lavat manus	295
§ XI. Iesus condemnatur ad mortem Crucis	299
§ XII. Crux profertur	302

CAPUT IX.

CHRISTUS IN PLATEIS IERUSALEM.

§ I. Baiulat Crucem	305
§ II. Simon Cyrenaeus angariatur	309
§ III. Simone Crucem baiulante, Christus Ierusalem egreditur	312
§ IV. Ascendit Christus in montem Calvariae	316

CAPUT X.

CHRISTUS IN MONTE CALVARIAE.

§ I. Exuitur vestibus	320
§ II. Potatur felle	323
§ III. Recusat Christus fel bibere	325

CAPUT XI.

CRUCIFIXIO.

§ I.	Inclinat se Christus in Crucem	. pag.	328
§ II.	Infiguntur clavi	.	331
§ III.	Crux in altum elevatur	.	334

CAPUT XII.

CHRISTUS IN CRUCE.

§ I.	Pendet medius inter latrones	.	337
§ II.	Titulus Crucis	.	340
§ III.	Primum verbum Christi in Cruce	.	343

CAPUT XIII.

DE DUOBUS LATRONIBUS.

§ I.	Increpatur malus latro a bono	.	346
§ II.	Testatur latro Christum innocentem	.	348
§ III.	Oratio boni latronis ad Christum	.	352
§ IV.	Christus latroni promittit paradisum	.	355
§ V.	Dolor B. Virginis Cruci adstantis	.	358
§ VI.	Christus commendat Matrem Ioanni	.	361
§ VII.	Valedicit Filio Mater	.	365
§ VIII.	Tenebrae super universam terram	.	367
§ IX.	Exclamat Christus circa horam nonam	.	370
§ X.	Clamat se derelictum a Patre	.	374
§ XI.	Sitis Christi	.	378
§ XII.	Penultima Christi verba	.	382
§ XIII.	Ultima Christi verba	.	386
§ XIV.	Inclinat caput	.	389
§ XV.	Valedicit omnibus	.	392
§ XVI.	Moritur	.	394
§ XVII.	Signa post mortem	.	397
§ XVIII.	Conversio Centurionis et aliorum	.	399
§ XIX.	Epilogus tragoediae	.	405
Index rerum	.	.	411

APPROBATIO

Haec Historia de Christo Patiente, *eleganter et erudite, nec non pie et utiliter, iuxta sanam doctrinam, et conformiter bonis moribus, conscripta a R. P. GUILIELMO STANIHURSTO, Societatis IESU, luce publica dignissima est: utpote efficaciter deservitura ad intentum Salvatoris, de quo S. Petrus ait: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. (I Petr. 2.)*

Actum 16 decemb. 1659.

GUILL. BOLOGNINO

S. THEOL. L. ECCLES. CATH. CAN. ET LIB. CENSOR. ANTR.

ERRATA

Pag. 52. § X. Angelorum
eum confortat.

CORRIGE

§ X. Angelus eum
confortat.

Cum approbatione Auctoritatis Ecclesiasticae.

233.36

St24

st24
STANIHURSTUS, S. J., WILHELMUS

AUTHOR

AUTHOR
 Dei Immortalis In Corpore Mortali

TITLE

Patientis Historia.

48526

